

§ 1 Anmälan om återtagande av plats i riksdagen

Talmannen meddelade att *Peter Johnsson* (S) skulle återta sin plats i riksdagen från och med den 8 december, varigenom uppdraget som ersättare skulle upphöra för *John Skoglund* (S).

§ 2 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande samt
konsumentpolitik*

Civilutskottets betänkande 2015/16:CU1

2015/16:CU1 Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik (prop. 2015/16:1 delvis) föredrogs.

Anf. 1 CAROLINE SZYBER (KD):

Herr talman! Bostadssituationen i Sverige har gått från brist till kris. Den positiva trend vi sett med historiskt högt byggande under de senaste åren håller nu på att vika, samtidigt som Sverige upplever en historiskt hög befolkningsökning och bristen på bostäder redan är akut. Vi har gått från en bostadsbrist till en bokris.

Genom att knyta ihop infrastruktur med bostadsbyggande som Alliansen föreslog i Sverigebygget blir framtidsinvesteringar möjliga för bostäder. Jag är glad att Sverigeförhandlingen, som det numera heter, fortsätter. Den har fått kommuner att tänka nytt och visar också på vikten av att fortsätta detta viktiga arbete. I det behövs också mer byggbar mark, och därför har Kristdemokraterna valt att satsa mer pengar än regeringen på marksanering.

Vi vill också att det stora arbetet gällande regelförenklingar fortsätter. Det tar för lång tid i dag, och det är för krångligt att bygga. Stundens allvar ställer också frågor på sin spets – är det rimligt att det ska vara så svårt att sätta upp tält som det är i Skåne? Svaret är enkelt: nej. Förklaringen är desto svårare.

Flera utredningar har landat på regeringens bord. Bostadsplaneringskommittén, som bostadsministern satte sådant hopp till, sa jag redan innan att man inte skulle ha någon övertro på. Riksintresseutredningen, som enligt direktiven skulle rensa upp i riksintressena, föreslår nu att dessa ska

bli fler. Strandskyddet, som skulle bli enklare, blev krångligare då länsstyrelserna gör olika tolkningar och då kommunala särkrav togs bort medan kommunerna har dem kvar. I detta läge måste regeringen visa en väg.

Alltför ofta måste arbetstillfällen avböjas på grund av bostadssituationen. Stundens allvar kräver handling. Miljöpartiet, som ansvarar för bostadsfrågorna, har inte presenterat vilka åtgärder de vill genomföra för att förändra bostadsmarknadens förutsättningar.

I den debatt där jag och bostadsministern möttes nyligen gjorde ministern ett nummer av att det är "slutsnackat". Han vill inte samtala med oppositionen, utan nu är det utskälda subventioner, begränsade andrahandsuthyrningar och urvattnande utredningar som gäller.

I en debatt för några månader sa Leif Nysmed från Socialdemokraterna att vi behöver ett annat tonläge. Det stämmer, och det är något jag har funderat på under året.

Ja, jag blir irriterad när lite händer, när allt skylls på Alliansens åtta års styre, som om det inte var bostadsbrist innan dess, och när jag i en frågestund kallas för solstråle i stället för att få svar från bostadsministern om vad regeringens plan är.

Men Leif Nysmed har rätt. Jag tänkte inför dagens debatt på tiden i opposition, på de debatter jag deltagit i och de möten jag haft. Jag besökte för några månader sedan en mindre kommun, men min partikollega kunde inte ses utan sa att jag skulle träffa någon annan. Det fanns bara en annan heltidspolitiker som kunde träffas: ett socialdemokratiskt kommunalråd.

Han var positiv till att någon hört av sig så att han kunde ge sina perspektiv. Efter vårt möte sa han: För tre år sen hade jag inte tagit detta möte, men nu är jag glad att någon lyssnar. Jag har kommit till den punkten att partifärg inte spelar roll längre, utan det behövs lösningar.

Jag instämmer helt i det.

Herr talman! Politik handlar om att vilja och att välja. I detta läge krävs både handling och en vilja till långsiktigt hållbara och förankrade beslut för att nå resultat. Jag är därför, för Sveriges skull, beredd att uppmana regeringen att lyfta upp dessa frågor och försöka nå en bred förankring för större reformer. Vi behöver kraftfulla politiska reformer, och de kan inte vänta. Om vi vill undvika integrationsproblem är lösningen inte att människor ska sitta år efter år i undermåliga flyktingförläggningar.

Utmaningarna är många. Förslagen till lösningar som kommer upp i debatten är också många och skiftande. Det är delar av bostadspolitikens dilemma. Vill vi skapa goda förutsättningar för bostadsbyggande måste åtgärder sättas in på vitt skilda områden. Det finns ingen quickfix, men vi vet att passivitet och hänsyn till särintressen försvårar läget ytterligare.

Framför oss finns nu ett antal åtgärder som det politiska systemet i varierande utsträckning har beröringsskräck inför. Det är dags att diskutera hur vi under de kommande åren ska hantera bostadssituationen för nyanlända och vidare åtgärder för att underlätta för unga att köpa sin första bostad, till exempel genom bostadsparandebesparande och startlån.

Vi behöver diskutera hyressättningssystemet. Vi behöver titta på för- och nackdelar med ändrat ränteavdrag och reavinstantbeskattning för att i framtiden ha beredskap om ändringar krävs för att förbättra bostadssituationen. Men vi behöver också överväga olika åtgärder, vilket vi vill diskutera med regeringen. Vid förhandlingar måste naturligtvis alla parter vara beredda att ge och ta och slänga käpphästar i papperskorgen.

Gemensamt för dessa områden är att det krävs långsiktighet och en bred politisk förankring. Blocköverskridande samtal efterfrågas högljutt av flera berörda intressenter, såsom byggare, hyresgästernas representanter, bostadsrätternas representanter, kommuner med flera.

Kristdemokraterna sitter inte inne med alla svaren själva, men vi är beredda att ta vårt ansvar. För oss är blocköverskridande samtal vägen framåt. Fokus bör vara åtgärder för att öka rörligheten på bostadsmarknaden och få en större social dimension på bostadsmarknaden.

Situationen på bostadsmarknaden är så pass allvarlig att den kräver extraordinära åtgärder. Extraordinära åtgärder kräver bred politisk förankring. Det är Kristdemokraterna beredda till. Frågan är om Stefan Löfven leder en samarbetsregering eller inte.

Herr talman! Civilutskottet är ett spännande men lite spretigt utskott, och det speglas även i dagens debatt. Områdena tangerar varandra, och med detta försök till tv-övergång går jag över till konsumentpolitik.

Synen på konsumtion och krediter förändras under åren, och i dag lånar svenskarna alltmer. Målsättningen bör vara att hitta en fungerande väg för att skapa en återhållsam men tillgänglig lånemarknad. Kristdemokraterna anser att det kan vara värt att överväga räntetak.

Evighetsgäldenärer är den grupp i samhället som lider svårast då de i årtionden lever under hot om indrivning av varje krona de tjänar över existensminimum. De är skuldsatta, och deras anhöriga lever ett kringskuret liv år efter år. De saknar ofta ork och förmåga att genomföra den totala skuldsanering som vore till störst hjälp för dem.

Kristdemokraterna anser att den utredning som gjordes för ett antal år sedan och vars slutsats var en slutlig preskriptionstid bör övervägas för lagstiftning. Detta är inte lätta frågor, men när människors tragiska livsöden säljs från borgenär till borgenär så att de i slutändan knappt vet vem de är skyldiga pengar måste politiken göra något.

Att starta ett företag innebär att man lämnar trygghetszonen och utsätter sig själv och sin omgivning för risken att misslyckas. Det är något som säkert avhåller många från att förverkliga sin dröm och sin affärsidé. Därför är det nödvändigt i ett samhälle som bejakar tillväxt och jobbskapande att det finns möjligheter till skuldsanering för företagare.

Det konsumentpolitiska mål som Kristdemokraterna medverkade till under alliansregeringen är att konsumenterna ska ha makt och möjlighet att göra aktiva val. Konsumenter ska ha en stark ställning lokalt, nationellt och i EU.

Det är angeläget att sanktioner mot lagöverträdelser är effektiva och kännbara. Följaktligen är det också angeläget att konsumentvägledning når ut och hålls tillgänglig för att stödja i synnerhet de ekonomiskt svaga grupperna i planeringen av deras privatekonomi.

Kristdemokraterna anser att konsumentpolitikens roll ska vara att bidra till att öka konsumenternas egenmakt genom att möjliggöra aktiva val. Vi ser med oro på att regeringen nu är på väg att återgå till en konsumentpolitik som är mer inriktad på att styra konsumenterna än på konsumentmakt. Det föreslagna målet är ett uttryck för en sådan konsumentpolitik.

Anf. 2 EWA THALÉN FINNÉ (M):

Herr talman! Bostadsfrågan är en av Sveriges allra största samhällsutmaningar. En insikt om bostadspolitikens grundläggande roll är avgörande

om vi ska lyckas i vår strävan att skapa ett bättre Sverige, ett Sverige som kan mer.

På en bostadsmarknad måste det finnas bostäder av alla sorter och för alla inkomstnivåer. Där finns hyreslägenheter, småhus, bostadsrätter och ägarlägenheter av olika standard och storlek och i olika lägen. Där finns nybyggda lyxlägenheter med all tänkbar service, liksom enkla hyreslägenheter som möjliggör insteg på marknaden för dem av oss med lägre anspråk eller den som söker boende för en kortare tid.

På en framtida bostadsmarknad ska ingen längre behöva tacka nej till jobb eller studier på grund av att man inte kan hitta en lämplig bostad. Det ska finnas ett stort och varierat utbud av bostäder med olika upplåtelseformer.

Herr talman! Det är bekymmersamt att dagens regering i princip står tomhänt. När det kommer till regelförenklingar lägger man få, i regel minimalistiska förslag jämfört med de förslag som vi inom Alliansen har velat genomföra. Det kanske inte är konstigt, då man var emot det mesta som Alliansen föreslog under förra mandatperioden, men det är trist. Ska vi lyckas öka konkurrensen och släppa in nya och små aktörer krävs det fler regelförenklingar.

Det regeringen gör – som de kallar tidernas satsning på bostadssektorn – handlar om att man i en sektor som omsätter över 100 miljarder kronor årligen stoppar in 2,2 miljarder i investeringsstöd, ett stöd som i princip ingen i branschen vill ha. Det kritiseras av byggindustrin, fastighetsägare, universitet med flera.

Därtill finns stora risker, detta med anledning av att vi under senare år har börjat se nytänkande och innovationer i sektorn. Det har börjat byggas smarta lägenheter med rimliga hyror. Risken är uppenbart stor att denna innovationskraft försvinner när man i stället kan få skattebetalarnas pengar rakt ned i fickan. Det är faktiskt en stor otjänst gentemot hela byggsektorn.

Vi moderater vill se en bostadsmarknad där bostaden är möjliggöraren i människors liv, en bostadsmarknad som utgår från såväl valfrihet som rörlighet och trygghet. Vi vill se en bostadsmarknad där företag konkurrerar på lika villkor, ett hyressättningssystem som är anpassat till bostadsmarknadens förutsättningar, kombinerat med ett stöd till svaga inkomstgrupper och socialt utsatta. Vi vill se en bostadsmarknad med rörlighet där det inte finns hinder att flytta till det man behöver. Detta kräver breda, långsiktiga, trygga och stabila regelverk som gäller över mandatperioder.

Hyresrätten är viktig. Det är därför angeläget att det finns förutsättningar för att bygga hyresrätter. Ett hinder som ofta lyfts fram är bruksvärdesystemet. Ett sätt att förbättra systemet var införandet av presumtionshyror. När det infördes av Socialdemokraterna var presumptionstiden 10 år. Under alliansregeringen förlängdes denna tid till 15 år – ett bra steg, men otillräckligt. Vi vill därför att regelverket utvecklas så att ett hus som en gång har kommit in i systemet med presumtionshyror ska förbli där under sin livslängd.

Det måste också i dagens hyreslagstiftning införas en möjlighet att ha en variation av standarder såväl som hyror i samma hyreshus, så kallade tillval och frånval. Vidare är det viktigt att fortsätta det framgångsrika arbetet med att förenkla och stimulera andrahandsuthyrning av bostäder, för ett bättre utnyttjande av beståndet.

Samtidigt är ägandet grunden i bostadsmarknaden. Nästan 80 procent bor i en ägd bostad. Därför måste utgångspunkten för bostadspolitikerna också vara möjligheten att äga sin bostad. Ambitionen måste vara att ytterligare utöka och utveckla olika ägandeformer för i synnerhet lägenheter men även övriga bostäder. Ägandet är en grundförutsättning för bostadsproduktionen.

En bostadspolitik för framtiden måste ha en balans mellan sunda, hållbara och långsiktiga finansieringsprinciper för bolån där bostadsägarer inte missgynnas. I synnerhet är detta viktigt för ungas inträde, möjligheter, förutsättningar och framtid på bostadsmarknaden.

Herr talman! Vidare måste den framgångsrika reform- och förenklingssatsen som alliansregeringen påbörjade – som har lett till att vi nu har det högsta bostadsbyggandet på decennier – fortsätta. Vi har tillsammans med övriga allianspartier lagt många bostadspolitiska förslag om allt från förenklingar till vikten av gemensam planering av bostäder, infrastruktur och kollektivtrafik, för att bara nämna något i en lång rad av exempel.

Fortfarande krävs en mängd olika åtgärder för att förenkla för fler bostäder och byggklar mark. Exempel på detta är att göra det lättare att ändra och även bevilja undantag för detaljplan för bostadsändamål. Det handlar om att göra tillgänglighetsbestämmelserna mer flexibla, där man ser till helheten genom att uppmuntra och tillåta ombyggnationer och byggnationer på vindar och takterrasser utan krav på hiss, för att därigenom frigöra tillgänglighetsanpassade lägenhetsbestånd i andra änden.

Ytterligare förbättrade möjligheter till tätning och fortsatt uppmjukning av alltför rigida och inkonsekventa bullerregler är andra exempel på nödvändiga förenklingar. Vi vill även pröva möjligheten att genom en juridiskt förstärkt och i någon mån mer detaljerad översiktsplan möjliggöra borttagandet av detaljplaner.

I dag kan vi se att riksintressen och andra restriktioner ligger som en våt filt över stora delar av tillgänglig och lämplig mark. Det är ett stort problem. Dessa förhindrande regelverk måste ändras. Innan detta är genomfört bör bostadsbyggnation göras mer jämbördig med övriga riksintressen, som i sin tur bör samordnas i högre utsträckning. Detta måste kombineras med en begränsning av överklagandemöjligheterna.

Ett exempel på ett riksintresse är strandskyddet. Den allemansrättsliga tillgången till strandområden är viktig, men samtidigt är det viktigt att skapa förutsättningar för strandnära byggande, i synnerhet utanför tätort. Dagens lagstiftning har inte avsedd effekt. Vi måste fortsätta att göra det enklare att bygga strandnära genom ett mer flexibelt och anpassat strandskydd.

Sveriges bostadsutmaning är komplex. Det finns inga enkla eller enskilda lösningar, utan här handlar det om grundläggande och långsiktigt sunda förutsättningar och spelregler för ett ökat samhällsbyggande, där ett samspel mellan bostads- och arbetsmarknaden är en nödvändighet för tillväxt och ökad välfärd och för att lyckas i kampen mot utanförskapet.

Herr talman! Med detta vill jag yrka bifall till reservation 3 och tydliggöra att vi avstår från att delta i beslutet under punkt 3, Anslag inom utgiftsområde 18.

Prot. 2015/16:40
7 december

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande samt
konsumentpolitik*

Anf. 3 ROGER HEDLUND (SD):

Herr talman! Vi ser en kraftig befolkningsökning i Sverige som såklart skapar stor påverkan på det välfärdssamhälle som vi har i Sverige. Det kommer också att minska bnp per capita och förmodligen resultera i en rad neddragningar för att man ska kunna finansiera hela den invandringspolitik som förs av samtliga riksdagens partier utom Sverigedemokraterna.

I en budgetdebatt om bostadspolitiken som vi har i dag går det inte att blunda för det faktum att det faktiskt är dagens invandringspolitik som styr hela den svenska bostadspolitiken.

När man tittar lite grann i regeringens budget, som stöds av Vänsterpartiet, och allianspartiernas budgetar verkar det nästan som att de helt saknar insikt i hur detta egentligen påverkar svensk bostadsmarknad. Man hör från talarstolen och läser i budgetarna att detta ska lösas framför allt genom regelförenklingar. Samtidigt vet vi att det beräknas komma ungefär 1 miljon asylsökande till Sverige under de närmaste fem åren.

Man har från regeringens sida lite tafatt försökt begränsa antalet asylsökande till Sverige de senaste veckorna genom en rad förslag. Men vi ser att det egentligen bara har halverat antalet asylansökningar till Sverige under den senaste tiden – från ungefär 10 000 i veckan ned till 5 400 den senaste veckan. Skulle det fortsätta i den takten skulle vi ändå komma upp i 286 000 asylsökande på ett år. Detta är alltså förslag som inte räcker för att begränsa antalet asylsökande och begränsa asyltrycket mot Sverige i dag.

Detta får såklart konsekvenser, och det har fått allvarliga konsekvenser. Bostadspriserna, svarthandeln med hyreskontrakt, trångboddheten och tåtlägren ökar. Senast kom det önskemål från Migrationsverket om att man även skulle använda husvagnar för boenden.

I mars månad kom Boverket med en rapport om att det behövdes 31 000 bostäder bara för att klara av boende för de nyanlända som kommer till Sverige. Det var utifrån det tryck mot Sverige som vi då såg och de prognoser som talade om 80 000 asylsökande under 2015. I dag pekar prognoserna på mer än en fördubbling. Man talade då om att man måste bygga 71 000 bostäder på fem år för att kunna återupprätta någon form av bostadsbalans i Sverige. I den situation som vi i dag befinner oss i med prognoser där det talas om närmare 200 000 och 1 miljon på fem år förstår ni att dessa kalkyler inte går ihop.

Det prognostiseras att det ska färdigställas 31 000 bostäder under 2015 samtidigt som vi ser det enorma asyltrycket mot Sverige. Var ska alla dessa människor bo? Det går inte att utröna när man läser Alliansens och de rödgrönas budgetar.

Ett sådant enormt tryck på att bygga bostäder kommer också att försvåra möjligheterna att bygga billiga bostäder. Det kommer att leda till en enorm kapacitetsbrist. Det finns inte tillräckligt många byggarbetare för att bygga det antal bostäder som behöver byggas. Det finns inte projektledare och personer som klarar av att bygga i den takt som vi talar om.

Det tar fem till åtta år att bygga. Jag hör hur Caroline Szyber talar om att vi behöver en långsiktighet i bostadspolitiken. Innan man ställer sig bakom den invandringspolitik som samtliga partier förutom Sverigedemokraterna länge har kritiserat och påpekat hur den kommer att drabba Sverige och svensk bostadsmarknad är det kanske dags att i ett tidigare skede

tänka lite långsiktigt och inte i efterhand komma och hoppas på att vi i dag kan tala om långsiktighet.

Den största oron från Kristdemokraterna handlar om att det är svårigheter när det gäller att bygga tältläger i Sverige. Det blir lite smått komiskt att det som man diskuterar i en bostadspolitisk debatt är tältläger och att man tycker att det är problem när det gäller svårigheterna att bygga tältläger i Sverige.

Jag skulle vilja fråga Moderaterna hur de egentligen tänker när de påstår sig ha en arbetslinje i sin politik när studenter saknar boende. De är kanske tvungna att säga nej till de studier som de vill genomföra eller kanske välja andra studier på grund av att det inte finns bostäder på studieorten. Företagen efterfrågar arbetskraft och kompetens, men det finns inte bostäder för dem som ska ta dessa jobb. Det innebär allvarliga konsekvenser för arbetsmarknaden i Sverige när det helt saknas en bostadsmarknad.

I dessa stunder känns det inte direkt som att Moderaterna är det parti som förespråkar arbetslinjen.

Vad som behövs här är framför allt en kraftig paus – den skulle vi ha haft för länge sedan – för att vi ska kunna upprätthålla den bostadsbalans som vi hade en gång i tiden, senast år 2003.

När det gäller bostäder handlar det framför allt om att skapa billiga bostäder. Där är fokus att öka konkurrensen. I dag ser vi att tre stora byggherrar, byggbolag, dominerar marknaden. Det är klart att det under sådana förutsättningar är svårt att skapa en konkurrens och att skapa billigare bostäder.

Självklart ska vi fortsätta att jobba med regelförenklingar. Det är såklart en del av detta.

Vi talar om att öka det regionala planstödet gentemot kommunerna och om att bibehålla ränteavdragen för att möjliggöra för människor att köpa en egen bostad, så att inte enbart hyresbostäder ska vara ett alternativ på marknaden. Alla dessa förslag är viktiga att titta på. Men i en sådan situation som vi i Sverige i dag befinner oss i blir det svårt att fokusera på det när behovet av bostäder är så stort när det gäller de asylsökande som kommer till Sverige. Där blir det i stället fokus på i vad mån vi kan möjliggöra tältläger eller inte i Sverige.

Herr talman! Jag yrkar bifall till Sverigedemokraternas reservation 5.

I detta anförande instämde Mikael Eskilandersson (SD).

Anf. 4 CAROLINE SZYBER (KD) replik:

Herr talman! Jag trodde nästan att jag hade kommit till fel debatt. Roger Hedlund talade i sju minuter om migration. Därför skulle jag nu vilja veta lite mer.

Roger Hedlund nämnde kortfattat att ni skulle vilja se över ränteavdragen. Han sa också någonting om brist på konkurrens. Annars handlade detta anförande inte så mycket om bostadspolitik.

Därför ger jag Roger Hedlund möjlighet att under ytterligare två minuter presentera Sverigedemokraternas lösningar på bostadspolitiken. Faktum är nämligen att vi har den befolkning som vi har, och vad är era lösningar? Tror ni att man kan vrida tillbaka klockan och utvisa de svenska medborgare som har kommit hit de senaste 15 åren för att man ska klara bostadssituationen? Eller vad är Sverigedemokraternas lösning? Nu vill

jag ha en bostadspolitisk debatt gällande utgiftsområde 18. Då är min fråga till Roger Hedlund: Vad är era lösningar?

Anf. 5 ROGER HEDLUND (SD) replik:

Herr talman! Jag tackar Caroline Szyber för hennes fråga. Det är intressant när motfrågan till Sverigedemokraterna i denna situation blir vad vi vill göra för att lösa den situation som ni i Kristdemokraterna i allra högsta grad har varit med och bidragit till under de åtta år då ni har regerat. Ni fick också stöd från de rödgröna för att fortsätta att bedriva er invandringspolitik.

Sedan ni förlorade regeringsmakten i valet 2014 fortsätter ni att stödja de rödgröna. Jag har inte någon gång hört er tala om att vi kanske behöver en paus och framförhållning för att skapa bra förutsättningar på bostadsmarknaden.

Det är nämligen på det sättet att man inte bygger bostäder på ett år. Det tar fem till åtta år att bygga bostäder. Det krävs framförhållning. Vi kan tala om vilka förslag som helst för att försöka lösa den nuvarande bostadskrisen. Men det blir tämligen verkningslöst när det faktiskt tar fem till åtta år att bygga.

Om vi hittar på en rad förslag i dag är det någonting som vi långt i framtiden kommer att se resultatet av.

Då blir det smått komiskt att stå här och diskutera en rad sakförslag, framför allt när vi talar om möjligheten att snabba på tätläger i Sverige. Är det den bostadspolitik ni i Kristdemokraterna vill tala om när ni får möjlighet att debattera bostadspolitik i riksdagen, Caroline Szyber? Är det möjligheten att snabbare kunna bygga bostäder i Sverige?

Anf. 6 CAROLINE SZYBER (KD) replik:

Herr talman! Jag får inga svar, så jag får kanske försöka ge svar i stället. Vill du diskutera migrationsfrågan, Roger Hedlund, kommer den debatten senare; du kan säkert begära två minuters talartid i den. Nu talar vi dock bostadspolitik.

Vill man ha framförhållning och någonstans ta ansvar handlar det om att hantera nuvarande situation. Jag var jättekritisk när vi fick makten 2006. Jag tyckte inte att vi kom till dukat bord, och jag är helt övertygad om att nuvarande regering inte heller tyckte att de kom till dukat bord 2014. Men att ta ansvar handlar om att förhålla sig till rådande situation, och där är ni i Sverigedemokraterna fortfarande svaret skyldiga. Vad är det ni vill göra?

När jag talade om tätläger var det ett exempel på hur absurd vår bostadspolitik är. Jag har en vän som berättar att det var lättare att sätta upp tätläger i ett krisdrabbat Haiti än det är på den skånska slätten, där det inte byggs över huvud taget. Jag kan tycka att det är ett typexempel på de problem vi har – hur lång tid det tar och hur långa processerna är.

Apropå att bygga: Ja, det tar väldigt lång tid. Jag tror inte att någon här inne för tre år sedan hade trott att vi skulle se tält som en lösning. Det är en nödlösning på en väldigt speciell situation vi har just nu, men fokus är att försöka ändra någonting långsiktigt. Ska man ha framförhållning tar man också ansvar långsiktigt, och där är ni i Sverigedemokraterna fortfarande svaret skyldiga. Var är er framförhållning? Vad är er långsiktighet?

Anf. 7 ROGER HEDLUND (SD) replik:

Herr talman! Var fanns framförhållningen från Kristdemokraternas sida, Caroline Szyber? Det är ni som har skapat den här situationen. Det är inte Sverigedemokraterna som har gjort det. Var är långsiktigheten i er politik? Vad var er tanke när ni skapade den bostadsbrist vi ser i Sverige? Vad var tanken där? Vad hade ni för lösningar för att klara av detta? Det fanns inga lösningar. Ni hade inga planer, och det fanns ingen framförhållning. Ni skapade en situation ni sedan kräver att Sverigedemokraterna ska gå in och lösa.

Självklart finns det en rad olika förslag vi kan genomföra för att skapa bättre förutsättningar i den situation vi är i nu. Jag tycker dock att du ska ta ansvar för att du faktiskt har skapat den bostadssituation vi ser i Sverige i dag, Caroline Szyber. Den omöjliggör i stor utsträckning för människor att studera och få det jobb de vill. Den omöjliggör för ungdomar att få bostäder och liknande.

Ska vi gå in på konkreta förslag har jag nämnt sådana. Fokus måste ligga på att öka konkurrensen så att fler byggbolag än tre ska kunna vara med och konkurrera om de upphandlingar som släpps ifrån kommuner och andra. Vi klarar inte av att pressa priserna om inte fler byggbolag kan komma in där. Vi måste skapa förutsättningar för de mindre bolagen att få ekonomiska möjligheter att vara med och vinna upphandlingarna.

Det handlar också om regionalt stöd gentemot kommunerna, framför allt de mindre, för att ge dem möjlighet att planera sina bostäder. Det är någonting man som liten kommun kanske inte alltid har samma möjlighet att göra. Vi talar även om andra former av bolån gentemot ungdomar för att de ska kunna börja spara i god tid. Också regelförenklingarna är såklart en viktig punkt i det hela när det gäller att skapa bättre förutsättningar att snabbare kunna bygga.

Det finns alltså en rad förslag. Jag föreslår att du läser vår kommittémotion där vi har allt sammanställt, Caroline Szyber. Men, framför allt: Det är du och ditt parti Kristdemokraterna som har skapat situationen.

Anf. 8 OLA JOHANSSON (C):

Herr talman! För Centerpartiet är jobb och bostäder de allra viktigaste medlen för att minska utanförskapet. Det gällde förut, och det gäller i högsta grad ännu. Vi ser en möjlighet i att de människor som kommer hit för att få skydd – och som kanske väljer att stanna hos oss för att bygga en framtid – så snabbt som möjligt får fatt på ändamålsenliga bostäder där de kan få möjlighet att börja arbeta, lära sig svenska och knyta kontakter. Arbetsmarknaden och bostadsmarknaden ska båda upplevas som enkla att ta sig in på.

Genom att satsa på de små företagen, det vill säga jobbskaparna, maximeras tillväxten och vi får resultat i ett ökat entreprenörskap och bättre konkurrenskraft för Sverige. Med ett tillskott av arbetskraft och fler jobb tryggas välfärden, pensionerna, vården, skolan och omsorgen. Utan en befolkningsökning blir inte det möjligt, herr talman.

Jämfört med regeringen minskar Centerpartiet skatterna med 30 miljarder kronor under 2016. Vår budget innehåller därför inga ökade anslag till konsumentpolitiken och heller ingen ekonomisk dopning i form av bostadssubventioner. Vi står däremot fast vid låga skatter för att anställa unga, med en sänkt arbetsgivaravgift, eftersom det är just jobb i växande

företag som behövs. Vi föreslår också att den först anställda i ett enmansföretag ska befrias från arbetsgivaravgift de två första åren. Många byggföretag är just enmansföretag.

Mot detta står regeringen, som har slagit till med en kostnadschock gentemot byggbranschen på 2,4 miljarder kronor när 50 000 unga under 25 år har fått fördubblade anställningskostnader. För unga under 23 år tredubblas arbetsgivaravgifterna.

Regeringens mål för bostadsbyggandet är 250 000 nya bostäder till 2020. Det är långt ifrån tillräckligt. Inte ens Alliansens 60 000 bostäder per år räcker. Snarare borde bostadsbyggandet fördubblas, *nu*. Det kommer de närmaste åren att behövas kanske närmare en halv miljon bostäder.

Oavsett vilket bostadspolitiskt mål vi har är den största faran att vi inte har tillräckligt många konkurrenskraftiga företag med personal och kunskande som kommer att kunna bygga de bostäder vi behöver. Byggbranschen behöver ett tillskott av unga hantverkare, maskinförare, arkitekter, byggledare och installatörer. De kan hämtas i den unga generationen som nu går i skolan, alltså bland dem som regeringen gör det dyrare att ha som anställda. De kan också hämtas bland dem som söker sig till Sverige, alltså dem som regeringen tänker stänga Öresundsbron för och genomföra ID-kontroller av för att hålla utanför landet.

Herr talman! Regeringens ungdoms- och jobbfiendliga politik är farlig för Sverige och riskerar att låsa in unga och nyanlända i långvarig arbetslöshet. Byggindustrierna varnar till exempel för att de måste göra sig av med personal på grund av minskningen av ROT. Just de underhålls- och ombyggnadsarbeten som är lämpliga att ta sig an för en ung snickare, elektriker, plåtslagare eller målare kommer kanske att störtka vid årsskiftet när ROT-avdraget minskar från 50 till 30 procent. Den dagen beställningen på villan eller flerbostadshuset kommer är personalen kanske redan uppsagd.

Herr talman! Regeringen inför ett investeringsstöd. Det är subventioner som enligt det remitterade regelverket ska främja bostäder och grupper som redan tillgodoses med bostäder – bostäder som ändå skulle ha byggts – i tillväxtområden. Förslaget sågas, om uttrycket tillåts, av alla utom regeringspartierna närstående organisationer och byggföretag. Intresset från byggföretagen att använda sig av investeringsstödet är lågt, och där man har börjat räkna på vad det skulle innebära är osäkerheten stor. Ingen vet ju hur det kommer att utformas, och i avvaktan på det står många projekt stilla och väntar.

Regeringens tilltro till stöd och subventioner är blind. Dessvärre gör det även bostadsministern ointresserad av att lyssna till kritik och förslag från oss som vill se åtgärder på kort och lång sikt för fler bostäder. Det är inte slutsnackat, Mehmet Kaplan – tvärtom! Hur blir det med Bostadsplaneringskommitténs förslag att lagstifta om ett regionalt ansvar för byggandet? Och när ni nu ändå ser till att ta bort länsstyrelserna som första instans att överklaga till, varför gör ni inget åt alla okynnesöverklaganden som fördröjer, fördyrar och sätter stopp för bostäder?

Riksdagen har beslutat att regeringen ska återkomma med nya bullerregler som ger möjlighet till fler små lägenheter centralt i städer och tätorter där det förekommer buller. När presenteras den nya bullerförordningen? Det handlar om att få fram de bostäder som behövs nu när människor tvingas stanna på asylboenden trots att de för länge sedan fått sitt

uppehållstillstånd i Sverige och när studenter varje terminsstart tvingas tacka nej till erbjuden utbildning för att det saknas studentbostäder.

Snacka med oss om hur kommuner enklare ska kunna ändra i en gammal detaljplan så att man kan bygga på en våning, inreda ett källarförråd till bostäder, installera utvändiga hissar, byta fasader i samband med renovering och energieffektivisera utan att behöva inleda en lång och osäker planprocess!

Kom tillbaka till riksdagen med förslag om att ge kommunerna undantag från kravet på att utarbeta detaljplan varje gång trots att bebyggelsen inte ger någon större påverkan, förutom att den leder till att fler kan få någonstans att bo.

I stället för att utreda hur relationen mellan hyresgäster och fastighetsägare ytterligare kan krånglas till, återkom med förslag på hur fler bostäder kan byggas om och hyras ut i andra hand till någon som behöver det – nu!

Växla skatter på boende och byggande så att fler bostäder blir tillgängliga med en bättre rörlighet, med flyttkedjor som leder till att de billigaste bostäderna blir tillgängliga och där vi undviker den bostadsbubbla som många varnar för.

Centerpartiet vill ha en grön skatteväxling där kemikalier, sopor, fossila bränslen, plastpåsar och gifter beskattas bort från människors vardag och deras bostadsmiljö. Den rödgröna regeringen gör tvärtom och höjer skatten på arbete sex gånger mer än på miljön.

Skatten som införs på egenproducerad solceller drabbar privatpersoner och bostadssektorn, som står i startgroparna nu att gå före i energiomställningen. I stället vill vi att solcellsstöd och energilagring ska stimuleras med förlängt och utökat stöd.

Herr talman! Jag har träffat många byggföretagare som vill bygga energi- och klimatsmart. Det finns kommuner som redan visar att de kan gå före, sätta en energieffektiv standard och främja byggande i trä, till exempel. Tyvärr är inte regeringen med på banan.

Herr talman! Centerpartiet vill se en rörlig bostadsmarknad med lägre trösklar, där hållningen gentemot den som vill bygga utanför planlagt område och även invid stränder ska vara att ”det som inte uttryckligen är förbjudet borde vara tillåtet”. Unga ska kunna börja bospara tidigt för att slippa hindras av bankernas bolånetak och amorteringskrav.

På längre sikt måste bostadspolitiken läggas om och skatterna för att köpa, äga och sälja sitt hus ses över. Hyressättningen måste reformeras stegvis mot mer marknadsanpassade hyror men med ett fortsatt starkt besittningsskydd, ett skydd mot oseriösa fastighetsägare och plötsliga omotiverade hyreshöjningar.

Till sist, herr talman, väljer vi i Centerpartiet att avstå från att delta i beslutet om budgetramarna för utgiftsområdet och hänvisar till vårt särskilda yttrande. Jag yrkar bifall till reservation 8 om finansiering av och tillgång till öppna geodata. Vi vill nämligen påskynda arbetet som pågår, inte minst mot bakgrund av behovet att kunna planera snabbt för säkra bostäder genom att ge fler tillgång till digitala kartor. Jag yrkar också bifall till reservationerna 1 och 3.

Anf. 9 NOOSHI DADGOSTAR (V):

Herr talman! För i snitt 120 000 kronor kvadratmetern utlovas i dag villakänsla, stora terrasser och klassisk stockholmsk utsikt på Gärdet. I en

Prot. 2015/16:40
7 december

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande samt
konsumentpolitik*

annan del av staden byggs 48 bostäder längs med Mälarens strand under namnet Sjöstaden, ett projekt med eget monogram. Vissa får egna portvakter. Priserna är svindlande. Det är miljonärsprogrammet som planeras.

De nya projekten ser dagens ljus i en tid då vi har skriande behov av bostäder för vanligt folk. Priserna har under ett flertal år rusat utan att lönerna följt efter. Hur är det tänkt att våra städer ska fungera om vanliga yrkesgrupper inte har råd att bo?

En vän till mig kom in på Stockholms universitet förra året full av förväntningar på det nya studentlivet. Hon hamnade i svartkontrakt och på andra- och tredjehandsmarknad. Av rädsla för att bli upptäckt av hyresvärd och grannar smög hon runt i trapphusen, och hon stod i tacksamhetsskuld till föräldrar och vänner som hjälpte till med de höga hyrorna.

I jul kommer hon att packa väskorna och åka tillbaka till föräldrarna på hemorten. Situationen blev ohållbar. Nu avbryter hon studierna. Detta är Reinfeldtregeringens bokslut: drömmar som släcks.

Herr talman! När den borgerliga regeringen kom till makten 2006 togs investeringsstödet för byggande av hyresrätter bort. Det gjorde att produktionen störtdök. En mängd redan planerade hyresrättsprojekt lades i malpåse. Trots en allt större befolkningsutveckling byggdes det allt mindre. Omfattande utförsäljningar och utbildningar minskade kraftigt antalet hyresrätter.

Nu gör vi i denna budget en större satsning på bostadsbyggande än vad den borgerliga regeringen gjorde under båda sina mandatperioder sammanlagt. Vi gör den största satsning som gjorts i Sverige på 20 år. Den riktas till hyresrätter med överkomliga hyror som flertalet bostadssökande kan efterfråga.

Vi kan inte fortsätta att bygga städer som bara rymmer vd:ar och pr-konsulter. Nu bygger vi hem för hantverkare, studenter, vårdbiträden, undersköterskor och bussförare. Stödet ökar volymerna för bostadsbyggande, pressar kostnaderna och gör att mindre bolag kan komma in på marknaden och bygga bostäder i Sverige.

Utvärderingar av det tidigare investeringsstödet visar att två av tre hyresrätter aldrig hade byggts utan stödet. Det är också anledningen till att byggandet avstannade när Fredrik Reinfeldt tog bort det.

Men vi stannar inte där. Vi skjuter nu även till en rejäl peng till de kommuner som aktivt bidrar till ett ökat bostadsbyggande. Det är viktigt att också kommunerna är med och tar ett ansvar för att ta fram mark och använda sina kommunala bolag för att få bort bostadsbristen. Det innebär därmed också en press på de rika moderatledda kommunerna i storstadsregionerna som i vanliga fall blockerar varje försök till nytt bostadsprojekt.

Under flera år har vi haft ett renoveringsbidrag till villaägare och bostadsrättshavare. Hyresgästerna har bara genom skattsedeln betalat in till, inte fått ta del av, ett statligt renoveringsstöd, och tvingats att bära kostnaderna för renoveringarna helt själva. Vi har på många håll sett hyreshöjningar på 50–60 procent. Det är ökningar av boendekostnader som gör att många människor slits ifrån sina bostadskvarter. Boverket har visat att var fjärde boende flyttar i samband med en omfattande renovering.

Jag var för några veckor sedan i Gränby i Uppsala där LO-ägda Rikshem har höjt hyrorna så mycket att LO-medlemmarna själva inte har råd att bo kvar. Jag träffade hyresgäster som tvingats att lämna bostadsområdet där de har bott i decennier. Så kan vi inte ha det.

Nu gör vi en rejäl investering i upprustning, därför att även landets hyresgäster är värda det. Vi upprätthåller den svenska bostadsstandarden och ser till att alla som vill får bo kvar i sina hem. Hyreshöjningar i samband med renoveringar kommer framöver att dämpas.

Herr talman! När en bristsituation uppstår ligger det också i marknadens intresse att bygga det antal bostäder som genererar så hög vinst som möjligt. Vi får byggbolag som därför ibland vill bromsa byggandet, som inte i verklig mening vill bygga bort bostadsbristen, eftersom det skulle kunna innebära minskade vinstmarginaler för varje enhet. De tjänar helt enkelt på att bostadsbristen fortfarande finns kvar. Det är ett grundläggande strukturproblem som politiken måste ta på allvar. Menar vi att vi ska bygga utifrån det behov som finns måste det offentliga ta ett betydligt större ansvar för byggandet.

Vårt ekonomiska stöd för bostadsbyggande behöver därför också kombineras med ett ökat allmännyttigt ansvar. Nu kommer de allmännyttiga bolagen att kunna stiga fram, använda sig av de historiskt stora ekonomiska stöd som vi i dag presenterar och bygga upp kompetens för omfattande och långsiktiga nyproduktionsprogram.

En stor aktiv allmännytta är nyckeln till att bryta marknadens ensidiga inbromsning av nyproduktion. Vi kan styra den så att vi kommer till rätta med bostadssegregationen och låter människor från olika bakgrund möta varandra i trappuppgångar, på städdagar och i matbutiker.

Det behöver stå klart för våra kommunpolitiker att den lag från 2011 som styr de allmännyttiga bolagen inte ska tolkas så kortsiktigt och snävt som den har kommit att göra hittills. Handlingsutrymmet för våra kommunala bolag är fortsatt mycket stort.

Herr talman! I en tid då alla vill måla upp bilder av kris och kollaps i Sverige är det viktigt att påminna om att vi är rikare än någonsin. Svensk ekonomi noterar tillväxtsiffror som överträffar alla prognoser. Det är historiskt höga nivåer. Statsskulden är internationellt sett låg, och det går bättre för Sverige med vår befolkningstillväxt i förhållande till länder med lägre befolkningstillväxt.

Det finns ingen anledning för svenska politiker att stå och svettas på gapiga presskonferenser om flyktingpolitiken. Vi har råd med varandra. Nu gäller det att fördela rikedomarna rättvist och rikta pengarna in i produktiva investeringar som gör att fler får större möjligheter i livet.

Vi ser att vi har en kapacitet i vårt flyktingmottagande som inte tas till vara. Jag ska nu presentera två av de förslag Vänsterpartiet har för att ta fram boenden under asyltiden för våra nyanlända.

För det första har vi tiotusentals potentiella bostäder i detaljplaner i våra tillväxtkommuner i dag. Vi vill låta staten upphandla prefabricerade bostäder som temporärt ska stå på den mark som ändå är ägnad för bostäder. På längre sikt kan dessa antingen byggas om för att ingå i det reguljära beståndet eller flyttas vidare till nästa plats. Det kan vara allt från flerfamiljshus till enplansvillor som ska produceras relativt snabbt och levereras ut till våra kommuner.

Staten kommer att ansvara för kostnaderna, och kommunerna tar fram lämplig mark. Projektet genomförs i samverkan, och vi kan få upp ett stort antal bostäder under kort tid.

För det andra bedömer Boverket att det finns ett betydande antal lokaler ute i landet som mycket väl skulle kunna omvandlas till bostäder. Samtidigt säger Myndigheten för samhällsskydd och beredskap att lokaler som skulle kunna ställas i ordning för asylboenden inte används i dag eftersom Migrationsverket inte ersätter aktörerna för iordningställandet. Migrationsverket ställer dessutom krav på att det ska finnas minst 15 platser för att boendet ska få användas.

Vi menar att det är helt orimligt. Vi vill helt ta bort gränsen om 15 platser, förenkla regelverket och fullt ut ersätta aktörerna för iordningställandet av lokaler.

Gamla servicelokaler och sjukhem kan komma till användning, och våra stora folkrörelser såsom Folkets hus, fackföreningar med kursgårdar och andra kommer att få möjlighet att bli stommen i detta arbete. Tiotusentals nya boendeplatser kommer att kunna skapas samtidigt som fler får chansen att hjälpa till.

Herr talman! Vi genomför nu lönsamma bostadssatsningar som kommer att göra oss ännu rikare i framtiden, modernisera svensk ekonomi, öka jämlikheten och utjämna livschanser. Nu bygger vi bostäder åt vanligt folk, åt unga människor som vill flytta hemifrån, åt LO-familjen, åt den som har bott i vårt land i några månader eller i ett helt liv. Alla bidrar vi, och varenda en ska få goda förutsättningar att lyckas i livet.

I det här läget finns det ingen anledning att låta pengar ligga på hög hos välbärgade moderatväljare med miljarder på kontot. Våra satsningar kommer att göra Sverige till ett bättre land att leva i för alla.

Jag yrkar bifall till Vänsterpartiets reservation, nr 4.
(Applåder)

Anf. 10 EWA THALÉN FINNÉ (M) replik:

Herr talman! Jag tror inte att det är väldigt många människor i vårt land som har miljarder i plånboken, men låt oss bortse från det.

Jag vill föra ett par resonemang med Vänsterpartiets Nooshi Dadgostar. Det handlar till att börja med om människors disponibla inkomster. Under föregående mandatperioder jobbade vi mycket för att genom jobbskatteavdragen höja människors disponibla inkomster så att de skulle få råd att efterfråga andra bostäder. All statistik visar att människor också har fått mycket mer i plånboken.

Nooshi Dadgostar lovordar investeringsstödet, men i princip är ingen i sektorn för det. Positiva är S-ledda kommuner, Hyresgästföreningen och Byggnadsarbetareförbundet. Fastighetsägarna, SKL, Sabo, Länsstyrelsen i Stockholm och Hans Lind på KTH konstaterar att det är ett slag i luften.

På vilka grunder skulle detta vara tidernas satsning på bostadssektorn, Nooshi Dadgostar?

Anf. 11 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Herr talman! Det ökande antalet miljardärer har nog inte sina pengar i plånboken utan på kontot, vilket jag också sa.

Moderaterna vill införa marknadshyror. En undersökning från i våras visar att det skulle höja hyrorna i Stockholm med 63 procent. Dessutom talar flera av allianspartierna, inklusive Moderaterna, om att sänka ingångslönerna. Med 75 procent av dagens ingångslön och 63 procent i

högre hyra får man kanske 7 000 i plånboken och en hyra på 10 000. Det är den disponibla inkomst som blir verklighet med Moderaterna.

Hur tänker Moderaterna att människor ska kunna betala marknadshyra om de får 75 procent av ingångslönen? Den frågan måste Ewa Thalén Finné svara på.

Vår politik bygger på fakta och verklighet, och vi kan se att utan det investeringsstöd som fanns tidigare hade två av tre hyresrätter aldrig byggts. Vad har Moderaterna för empiriska belägg för sin politik?

Det stämmer inte heller att Sabo, eller många av de företag som jag har talat med, inte vill ha investeringsstöd. Sveriges byggindustri säger ju själv i sina rapporter att investeringsstöd leder till att det byggs fler hyresrätter.

Anf. 12 EWA THALÉN FINNÉ (M) replik:

Herr talman! Jag får be Nooshi Dadgostar att läsa våra förslag och motioner. Ingenstans föreslår vi marknadshyra. Låt oss vara överens om det.

Vänsterpartiet talar om sänkta ingångslöner. Det vi gjorde var att sänka kostnaderna för arbetsgivare som anställde nya på arbetsmarknaden. Det är inte detsamma som att sänka ingångslönerna, utan man har samma disponibla inkomst med jobbskatteavdragen. Ni höjer skatter på jobb, och då får man lägre disponibel inkomst.

Låt mig återgå till bidraget. Med den enormt lyckade satsning som Vänsterpartiet lyfte fram låg nyproduktionen på drygt 30 000 lägenheter. Nu ligger den på 50 000 lägenheter, och vi har inget investeringsstöd. Det är något att fundera på.

Vad jag sa var att Fastighetsägarna, SKL, Sabo, Hans Lind med flera konstaterar att investeringsstödet är ett slag i luften.

Lunds universitet säger att byggbranschen likt en drogberoende länge var beroende av bidrag för att kunna prestera. Man skriver att branschen har börjat tillfriskna och att det vore förödande om byggsektorn skulle tillåtas att återigen falla ned i ett missbruk av skattebetalarnas pengar.

Det är synd att Vänsterpartiet inte kan lyfta blicken och titta mer på vad som krävs för byggklar mark.

Anf. 13 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Herr talman! Moderaterna verkar väldigt nöjda med hur de styrde bostadspolitiken under sina åtta år vid regeringsmakten, trots att vi har ett underskott på hundratusentals bostäder. Är du, Ewa Thalén Finné, nöjd med det ni gjorde för bostadsbyggandet under dessa åtta år? Att det byggs mer nu än det gjorde för åtta år sedan är för att det bor fler människor i Sverige.

Andelen hyresrätter var mycket högre under den tiden vi hade ett investeringsstöd. Det säger alla de som du påstår inte tycker att investeringsstödet är bra. Sabo och allmännyttan säger det. De vill ha ett stöd och har alltid efterfrågat ett stöd för byggandet av hyresrätter.

Det är vad unga människor vill ha. Det är därför vi nu gör den största satsningen på bostadsbyggande som har gjorts i Sverige på 20 år. Vi kan inte göra samma sak som Fredrik Reinfeldt och er alliansregering gjorde 2006. Ni tog bort stödet. Det innebar att man slutade bygga hyresrätter. Det är enkel matematik, Ewa Thalén Finné.

Det går inte att komma undan detta. Ni har inte lyckats. Ni misslyckades med att bygga bostäder i Sverige. Människor har ingenstans att bo. Det

Prot. 2015/16:40
7 december

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande samt
konsumentpolitik*

är inte bara unga människor eller äldre. Det är vanliga familjer. Par kan inte skiljas därför att det inte finns några bostäder i Sverige.

Det ligger på ditt ansvar och på kommuner ledda av Moderaterna som säger nej till nya hyresrätter. Byggnadsnämndens ordförande i Danderyds kommun, Ewa Thalén Finnés egen hemkommun, säger: Kommunen är färdigbyggd. Vad säger du till alla unga människor som nu vill komma till Stockholm för att plugga? Är de moderatledda kommunerna färdigbyggda, Ewa Thalén Finné?

Anf. 14 OLA JOHANSSON (C) replik:

Herr talman! Jag ska börja med att ge Nooshi Dadgostar en eloge. Du kom till kammaren för att diskutera bostadspolitik. Det kan man inte säga om alla partier som hittills har framträtt i debatten. Tack för ditt inlägg!

Du säger återigen i ditt replikskifte att regeringen gör en rekordstor satsning på bostadsbyggandet. Nooshi Dadgostar tar i. Jag nämnde i mitt anförande att regeringens kostnadschock för byggföretagen kostar 2,4 miljarder årligen. Kostnaden för att anställa unga inom byggsektorn fördubblas och kanske i vissa fall tredubblas. Det ska ställas mot 2,2 miljarder i bostadssubventioner. Det är 2,2 miljarder jämfört med 2,4 miljarder.

Om jag har förstått mig på de visserligen inte färdiga regelverken ska dessa 2,2 miljarder främst riktas mot att subventionera bostäder som ändå skulle ha producerats i tillväxtområden där hyresrätter ändå kommer att byggas. De kommer möjligen att hyressättas till en presumtionshyra. Men vad är det som säger att inte också dessa bostäder ska hyressättas till en presumtionshyra?

Vad är det som gör att dessa stöd till bostäder gör att det blir fler bostäder? Vad är det som säger att inte dessa stöd går till bostäder som ändå skulle ha byggts? Är det inte bättre att stödet går till de människor som behöver bostäderna så att de kan ta sig in på den ordinarie bostadsmarknaden?

Anf. 15 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Herr talman! Det är synd att de borgerliga partierna inte reflekterar över den bostadsbrist som finns i dag och varför den har uppkommit. Det finns ingen självinsikt i detta. I åtta år har vi haft ett enormt stort underskott på bostäder. Vad är Ola Johansson egen analys av detta?

När ni tog bort investeringsstödet störtdök byggandet av hyresrätter. Detta är statistik. Vad är Ola Johanssons egen analys av detta? Stödet ska gå till byggandet av hyresrätter med överkomliga priser. Det gör att vi sätter press på byggkostnaderna nedåt. Vi har ett stort problem med höga byggkostnader i Sverige. Vi sätter press nedåt på det nu.

Vi ser till att ge mindre bolag muskler att komma in på marknaden. Det kommer att öka konkurrensen. Vi har utvärderingar från tidigare investeringsstöd. De säger att två av tre bostäder – detta är svaret på frågan om huruvida det ändå hade byggts – inte hade byggts utan investeringsstödet. Nästan alla byggherrar i utvärderingen säger: Utan stödet hade inte jag valt att bygga dessa hyresrätter till överkomliga priser.

Det är vad regeringen nu gör. Den går in med den största satsningen som vi har gjort på mycket länge i Sverige. Det behövs hyresrätter. Det är

vad som efterfrågas. Vår satsning är sex gånger så stor som den som alliansregeringen presenterade förra året. Ola Johansson har inga egna svar utan klagar bara på andras lösningar.

Anf. 16 OLA JOHANSSON (C) replik:

Herr talman! Nej, Nooshi Dadgostar, jag är inte nöjd. Det är klart att vi måste få fram fler bostäder. Men allianspolitiken har gett resultat. De 40 000 bostäder om året som var målet vi diskuterade tidigare att vi skulle nå upp till har vi nu nått. Men vi är inte nöjda. Vi måste bygga fler bostäder.

Vi måste fortsätta regelförenklingsarbetet. Frågan är: Vad vill Ola Johansson göra? Det är inte subventioner och investeringsstöd, utan det är fortsatt arbete med regelförenklingar. Det är den typen av regelförenklingar som Nooshi Dadgostar konsekvent varit emot varenda gång de har varit uppe till beslut. Det har gällt buller och möjligheter att förändra i redan befintlig detaljplan för att kunna förtäta och få fram fler bostäder.

Herr talman! Nej, jag tror inte på Nooshi Dadgostar när hon säger att just dessa investeringsstöd kommer att leda till att vi får fler bostäder. Framför allt tror jag inte att investeringsstöden kommer att leda till att vi får fler bostäder till de som behöver dem. De människor som kommer att flytta in i bostäderna har i stor utsträckning råd att betala de hyror som skulle ha gällt när dessa bostäder ändå producerats.

Summan är en väldigt intressant fråga. Jag konstaterar att 2,2 miljarder inte är speciellt mycket. Med den tilltro som Vänsterpartiet har till investeringsstöd och subventioner skulle det vara intressant att höra Nooshi Dadgostars bedömning: Hur stor borde en bostadssubvention vara om den skulle ge effekt? Och framför allt: Vem ska betala alla dessa miljarder?

Anf. 17 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Herr talman! Ola Johansson presenterar nu sitt eget projekt, som är de regelförenklingar som ni har hållit på med i åtta år. Det har inte lett någonstans. Det är bokslutet. Vi är i slutet nu, och texten i slutet på filmen går. Ingenting finns kvar. Du måste ändra inriktning. Gamla hjulspår fungerar inte. Någonting nytt måste komma.

Vi vet att satsningar på bostäder fungerar. Ibland kan man få för sig att de borgerliga partierna, inklusive Ola Johanssons parti, inte vill ha någon statsbudget. Pengar spelar ingen roll. Vi behöver inte lägga några pengar på skolan. Det spelar ingen roll. Vi behöver inte lägga några pengar på någonting över huvud taget, för det ger inte resultat.

Är det inte så, Ola Johansson? Är det inte regelförenklingar som ska lösa allting? Vi kan ju lägga ned alla utgiftsområden. Vi behöver inte ha någon regering som lägger fram förslag i Sveriges riksdag. Det räcker med de lagar och regler som vi redan har. Eller, förlåt: Vi behöver regelförenklingar. Vi ska ta bort lagarna och reglerna.

Det är allianspartiernas förslag. Ingen vill ha pengar. Det spelar ingen roll. Så fungerar det inte, Ola Johansson. Du vet att om vi satsar pengar på någonting kommer det att ge resultat. I dag kan man få uppemot en halv miljon kronor på att bygga en hyresrätt i Sverige med detta statsstöd. Det är ganska mycket pengar även för den som säger sig inte vilja ha det.

Prot. 2015/16:40
7 december

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande samt
konsumentpolitik*

Visst är det konstigt att de säger att de inte vill ha det, och ändå utnyttjas varenda krona i detta statsstödssystem. Vi har sett det tidigare. Visst kommer det att ge resultat. Förhoppningen är att det ska öka framöver.

Det är nu första gången som regeringen tillsammans med Vänsterpartiet förhoppningsvis kommer att få igenom sin statsbudget i riksdagen. Vi får se vad som händer framöver. Skräckscenariot vore om det blev som med alliansregeringen.

Anf. 18 ROBERT HANNAH (L):

Herr talman! Det saknas snart 500 000 lägenheter i Sverige. Liberalerna är sannolikt det parti i Sveriges riksdag som på riktigt inser behovet av en genomgripande och långsiktig reform av bostadsmarknaden. Vi behöver fler bostäder, och jag vågar säga det: Vi behöver mer marknadstänk för att bostadsmarknaden ska fungera.

I dag har de allra flesta som nyutexamineras från universiteten svårare att få en bostad än att få ett jobb. Jag känner en ung grabb, Josef. Han kommer från en förort till Göteborg som heter Hjällbo. Han är snart färdig läkare. Han kommer att få en god lön. Men han har varken ködagarna till en hyresrätt eller den 15-procentiga insatsen för att köpa en bostadsrätt. Han är en av Sveriges 350 000 ofrivilliga mambor i dag. Det kan låta roligt att vara mambo, men det är inte roligt i verkligheten.

Från Liberalernas sida har vi svaren, om jag nu ska tala till Vänsterpartiet. För att Josef och alla andra 350 000 unga ska få en lägenhet behövs enklare regler, mindre krångel och kortare planprocesser. Dagens regelverk hämmar konkurrensen inom byggsektorn och leder till högre produktionskostnader och dyrare bostäder för människor som Josef. Vi behöver långsiktiga reformer av bostadsmarknaden. Det innebär bland annat typgodkända bostäder. Vi behöver färre instanser i byggärenden, och vi behöver förändra hyresmarknaden så att läge, kommunikationer och tillval spelar större roll vid hyressättningen.

Herr talman! Det saknas i dag helt och hållet en krisinsikt från regeringens och bostadsministerns sida. Regeringens svar på den största bostadspolitiska utmaningen sedan miljonprogrammets tid är rena rama 70-talspolitiken med mångmiljonbidrag till företag. Bidragen går inte till de enskilda individer som har svårt att hävda sig – inte till den ensamma morsan, utan till de rika byggföretagen. Det är de som ska ha bidrag enligt Vänsterpartiet, Miljöpartiet och Socialdemokraterna.

Någonstans säger vi från Liberalernas sida nej till alla de olika subventioner som regeringen föreslår. Anledningen är enkel: Subventioner är i grunden feltänkt och kommer att störa bostadsmarknaden mer, med minskat byggande som följd. Är det inte lite intressant att Miljöpartiet, innan de satt i regeringen, var emot byggsbubblor? Det är till och med så att om man går tillbaka och läser Miljöpartiets olika bostadsmotioner ser man klart och tydligt att Miljöpartiet egentligen tycker som vi. De är intvingade av Socialdemokraterna i detta.

Dessutom är det oroande hur illa regeringen lyssnar på marknadens parter. De vill inte ha några bidrag. Det är endast byggföretag som är nära kopplade till den socialdemokratiska rörelsen, till exempel Riksbyggen, som vill ha bidragen. Jag kan lova er en sak: Misshushållning med skattebetalarnas pengar kommer inte att lösa någon bostadsbrist. Det är det bara rena rama förändringar av bostadsmarknaden som kan göra.

Vi säger alltså nej till alla subventioner. Det inkluderar dem som ska gå till kommuner och fastighetsägare för att vårda fastigheter. Låt mig vara tydlig: Ansvar för att vårda och förvalta fastigheter ligger inte på staten. Det är inte skattebetalarnas pengar som ska gå till det; det är ägarens pengar som ska gå till det.

Bostadsministrarnas egen statssekreterare medgav i en debatt med mig nyligen att detta bidrag innebär att skattebetalarnas pengar går rakt ned i fickan på de fastighetsägare och kommuner som inte sköter sig. Det är inte på något sätt rättvist eller solidariskt, bostadsministern, att de kommuner som inte har tagit sitt ansvar ska få pengar och att de kommuner som har tagit sitt ansvar inte ska få det. Regeringen skapar med denna politik en kultur där fastighetsägare uppmanas att inte ta sitt ansvar. Det kan inte vara rätt. Det är i alla fall inte solidariskt eller rättvist.

Vi i Liberalerna tycker däremot att skattemedel ska kunna användas till annat. Även när vi satt i regeringen hade Sverige bland de näst högsta skatterna i världen, även om Nooshi Dadgostar tror att vi levde i en nattväktarstat under den tiden. Vi anser att skattemedel till exempel kan användas för att bidra till utbudet av byggbar mark. Jag kan informera regeringspartierna om att Liberalerna satsar mer pengar än något annat parti i Sverige på marksanering – 25 miljoner mer än vad regeringen satsar. Så ja, vi vågar satsa skattemedel.

I stället för dålig hushållning med skattepengar som går rakt ned i olika företags kassor vill vi i Liberalerna införa en snabbhetspremie till de kommuner som redan har korta handläggningstider eller som framgångsrikt kortar dessa. På så vis effektiviseras plan- och bygghandläggningen i kommunerna. Vi anser också att det på motsvarande sätt bör införas sanktionsavgifter för de kommuner som inte följer de i lag föreskrivna tidsgränserna för plan- och byggärenden.

Vi liberaler tycker att flyttskatten i Sverige är allvarlig. Vi har troligtvis den högsta skatten i hela västvärlden – i den utvecklade världen. När en person av skatteskal väljer att inte sälja sin bostad innebär det att någon annan inte kan köpa bostaden. Faster Agda som är i 90-årsåldern och kanske vill flytta till ett boende med hiss och liknande väljer att inte göra det för att det kostar mer än det smakar. Det kan inte vara rimligt att en liten barnfamilj inte får komma in i en lägenhet bara för att vi har flyttskatter som leder till detta.

Bristen på rörlighet och bostäder uppskattas leda till ca 15 000 färre jobb i Sverige – 15 000 arbetslösa. Därför sänker vi i Liberalerna i vårt budgetförslag flyttskatten med 1,3 miljarder. Detta är, Vänsterpartiet och Nooshi Dadgostar, riktiga satsningar på bostadspolitik som leder till bostäder.

Jag vill vara lite allvarlig här. Bostadsbyggande är mycket långsiktiga satsningar. Därför är det avgörande att regelverket är stabilt och långsiktigt så att byggbolagen vågar investera och att människor som Josef och andra får någonstans att bo.

Från Liberalernas sida undrar vi: Var är krisinsikten? Var är de egna förslagen som inte handlar om subventioner? Och var ska flyktingarna bo?

När jag talar med Hyresgästföreningen efterfrågar de blocköverskridande samtal. När jag talar med Fastighetsägarna efterfrågar de blocköverskridande samtal. När vi från Alliansens sida talar med Mehmet Kaplan säger han att det är slutförhandlat. Det låter för min del som att vi behöver

gå tillbaka till ritbordet och fundera på vem som är problemet i svensk bostadspolitik. Jag vågar säga att det är bostadsministern och regeringen som är problemet. Jag tror nästan att det är fler som tror på utomjordingar än på Mehmet Kaplans bostadspolitik i dag.

Jag går nu över till konsumentpolitiken under den en och en halva minuts talartid som jag har kvar. Liberalernas syn på konsumentpolitik är att individen ska ha makt och möjlighet att fatta välgrundade beslut utifrån sina egna önskemål och inte utifrån Miljöpartiets önskemål. Inget annat samhällssystem än den fria marknadsekonomin med tydliga spelregler och fungerande konkurrens ger möjlighet till konsumenternas makt. Men för att konsumenten ska ha möjlighet att utöva denna makt krävs också kunskap och en fri och öppen granskning av de marknadsaktörer som finns, där också oseriösa företag stoppas och förhindras. Det förutsätter att konsumenterna har god tillgång till information.

Statens roll är att ge konsumenterna möjlighet att göra sina egna val och vara medvetna om konsekvenserna av dem. Men staten ska inte bestämma vad konsumenterna ska göra. Det ska inte Miljöpartiet göra, och det ska inte Socialdemokraterna göra, utan det ska den enskilda individen göra. Inte heller jag ska bestämma vad konsumenterna gör för val.

Liberalerna har varit pådrivande för en aktiv konsumentpolitik. Under de åtta år som Alliansen regerade införde vi bland annat satsningen Hallå konsument. Jag är glad att det var vårt liberala statsråd Birgitta Ohlsson som lanserade satsningen.

Vi ser nu med oro på att den rödgröna regeringen är på väg att återgå till en konsumentpolitik som är mer inriktad på styrning av konsumenterna än på konsumentmakt. Ett uttryck för detta är förslaget till en ny konsumentpolitik där konsumentmakten är helt frånvarande.

Vi yrkar därför avslag på regeringens förslag till ett nytt konsumentpolitiskt mål. Det är ett tydligt uttryck för miljöpartistisk förmynderipolitik där man tror sig veta bättre än vad enskilda individer själva gör.

Från Alliansens och Liberalernas sida är jag nöjd och stolt över att vi satsar mer pengar än vad regeringen gör när det kommer till konsumentpolitiken. Vi satsar dem inte på hållbarhetsperspektiv utan på granskning av de företag som finns på marknaden. De oseriösa företagen ska bort. De måste bort.

Med anledning av Liberalernas budgetmotion har vi lämnat ett särskilt yttrande. Vi kommer att avstå i den kommande omröstningen om budgeten på område 18.

Anf. 19 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Herr talman! Liberalerna lägger i sin budgetmotion drygt 6 miljarder mindre än regeringen och Vänsterpartiet på bostadsbyggande. Trots skriande bostadsbrist och nio långa år med borgerlig bostadspolitik kör Liberalerna på i gamla hjulspår: ingen förnyelse i sikte. Ingen bostadsbrist i världen kommer att få Liberalerna att ändra sig och tycka att vi kanske borde satsa en och annan krona på bostadsbyggande. Är det korrekt uppfattat? Det är fortsatt noll kronor som gäller. Detta kan jag ge Robert Han-nah: Det är modigt att vara borgerlig bostadspolitiker i dag.

Inte nog med att ni inte verkar vilja bygga nya bostäder; Liberalerna vill dessutom numera införa marknadshyror. Inga hyresrätter kommer att tillkomma, och de som i dag finns ska bli ännu dyrare.

Nina Lundström, som för bara några veckor sedan var bostadspolitisk talesperson för Liberalerna, är mycket kritisk. Hon säger: Målet är att avskaffa hyresgästernas gemensamma rätt till förhandlingar. Makten över hyrorna kommer att förflyttas från förhandlingssystem med konsumentmakt till fastighetsägarna. Möjligheten att överklaga hyran inskränks. Hyrorna i nyproduktion ger i dag god lönsamhet. Hyrorna kan dock höjas än mer om dagens konsumentmakt avskaffas. Vinsterna ökar, men det finns inget som tyder på att byggandet av hyresrätter ökar. I stället får vi en hyresmarknad med hyresrätter som blir än dyrare. Var ska hushåll med begränsade inkomster bo? Det frågar sig alltså den som var bostadspolitisk ansvarig för Liberalerna för bara några veckor sedan.

Marknadshyror är inte lösningen på en överhettad marknad med bostadsbrist. Marknadshyror gynnar endast de rika, säger Nina Lundström. Har Liberalerna blivit ett parti för storföretag som springer de rikas ärenden, Robert Hannah?

Anf. 20 ROBERT HANNAH (L) replik:

Herr talman! Jag brukar alltid säga att kunskap är makt, och kunskap är lite av Liberalernas paradgren, eftersom vi är skolparti nummer ett i Sverige. Ytterlighetspartierna i Sveriges riksdag brukar vara oinsatta när de kommer hit till kammaren och ska debattera mot mig. Förra gången var det Sverigedemokraterna, och i dag är det Vänsterpartiet.

Liberalerna har inte ett förslag som innebär att det ska bli dyrare att bo för dem som har lägenheter i dag, utan det förslag som har lagts fram i Sveriges riksdag handlar om att det ska vara fri hyressättning i nyproduktion, med besittningsskydd och konsumentmakt. Nooshi Dadgostar har alltså läst fel förslag eller hittat på vad Liberalerna anser i den här frågan.

På Liberalernas landsmöte för några veckor sedan var det en överväldigande majoritet av partiets politiker som röstade för en förändring av bostadsmarknaden. Det finns en enkel anledning: Vi satsar på bostadspolitiken. Vi satsar för att det behövs. Vi satsar för att Josef som jag pratade om ska få en bostad, och han får faktiskt ingen bostad med Vänsterpartiets radikala bostadspolitik.

Liberalerna lyssnar på experterna. Vi lyssnar inte på vår ideologi i den här frågan. OECD säger att vi måste göra reformer på bostadsmarknaden. FN säger att vi måste göra reformer på bostadsmarknaden. EU-kommisionen säger att vi måste göra reformer på bostadsmarknaden. Alla internationella myndigheter och organ säger att vi måste göra reformer på bostadsmarknaden som inte innebär bostadssubventioner, utan det här innebär förenklingar. En reform av själva hyressystemen är nödvändig för att få fram bostäder. Det vi föreslår är fri hyressättning i nyproduktion, och det är också det som alla internationella organ säger är den enda vägen framåt.

Jag tror att det kan vara bra att ha kunskap och vara påläst om vad motståndaren tycker och om vad experterna tycker i stället för att bara lyssna på sin egen ideologi när man kommer till kammaren.

Anf. 21 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Herr talman! Det är lite magstarkt att Robert Hannah anklagar sin egen partikamrat Nina Lundström för att vara obildad i fråga om partiets förslag.

Jag kan konstatera att det som Liberalerna nu presenterar är en typ av marknadshyror. Marknadshyror skulle i Stockholm innebära hyreshöjningar på 63 procent. Simuleringar visar att störst hyreshöjning skulle hyresgästerna i min hemkommun Botkyrka söder om Stockholm få. Den skulle bli närmare 70 procent. En etta på andrahandsmarknaden som i dag är marknadsstyrd kostar i dag ungefär 9 000 kronor. Samtidigt vill Liberalerna sänka lönerna, det vet vi. 75 procent av sin nuvarande lön ska man få. Om vi räknar på 75 procent av ingångslönen i Sverige i dag blir det netto 7 000–8 000 kronor. Sedan ska man betala sin hyra på 9 000 kronor enligt Liberalernas marknadshyror. Hur mycket blir det då kvar, Robert Hannah? Det blir ju ett minus där. Är det köerna till socialkontoret som Liberalerna vill öka? Är det poängen?

Liberalerna, detta ansvarstagande parti, såg hyresgästernas utsatthet på marknaden med bostadsbrist. Hur förvaltar Liberalerna Bertil Ohlins brinnande engagemang för hyresgästerna? Han var mannen som ledde ett liberalt parti mångdubbelt större än dagens Liberalerna. Har det blivit viktigare, Robert Hannah, för dagens liberaler att vara ett litet parti bestående av den hårdaste kärnan, de mest rättroga? Är det det viktigaste? Har partiet lämnat socialliberalismen?

Anf. 22 ROBERT HANNAH (L) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är underhållande att sitta i Sveriges riksdag, för då får man träffa vänsterpartister som låter lite grann som Stalin när de pratar.

Låt mig vara tydlig med vad Liberalerna faktiskt anser. Till att börja med kommer medborgarna i Botkyrka inte att få högre hyror med Liberalernas förslag av den enkla anledningen att de bostäderna redan finns. Vad vi föreslår är fri hyressättning i nyproduktion för att få fram fler lägenheter. Det är den enda vägen framåt, enligt alla experter. Bertil Ohlin skulle nog ha kunnat tycka det också, och Nina Lundström kan nog tycka det i framtiden.

Vårt förslag går i grunden ut på att få fler lägenheter. Nina Lundström kommer att skriva på för att vi ska ha typgodkända bostäder, för hyresstatistik och många andra förslag som du säger att hon inte tycker är bra. Låt oss vara tydliga med vad människor faktiskt har sagt och inte har sagt.

När det gäller sänkta löner vill jag säga att är det några som sänker lönerna är det ni i och med det budgetförslag som finns. Liberalerna har nu en ny skattepolitik som innebär sänkta skatter. Vi vill ha en skattereform som innebär ganska rejält sänkt skatt på arbete. Där gäller det alltså också att vara påläst om vad vi föreslår.

Era egna budgetförslag som ni har lagt fram till Sveriges riksdag innebär högre skatt på arbete. Om det är några som ger sänkt skatt är det väl vi.

Låt oss vara tydliga med vad det här innebär. Liberalerna har en bostadspolitik som innebär att det är bättre att människor har jobb än att de inte har det. Jag träffar flyktingar hela tiden som efterfrågar möjligheterna att få jobba och bidra. Vi behöver höja antalet sysselsatta i Sverige för att kunna ta hand om dem som har det svårt. Antalet sysselsatta behöver öka, och det är därför som Liberalerna satsar på en jobbpolitik där fler får vara med.

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i betänkan-

det.

Jag har suttit här nu i nästan en och en halv timme och lyssnat på anföranden från Alliansens och Sverigedemokraternas företrädare inom bostadspolitiken. Jag har lyssnat efter tal om utsträckta händer, efter självkritik och efter en vilja att tillsammans ta steg för mer av en långsiktig och hållbar bostadspolitik. Det efterfrågas av såväl väljarna och intresseorganisationer som den så kallade marknaden.

Herr talman! Jag lyssnade särskilt efter detta i alliansföreträdarnas anföranden. Jag tycker att det har varit ett bra tonläge från flera här, och jag vill särskilt rikta ett tack till Caroline Szyber, som är ordförande i utskottet, för den ton hon hade i sitt anförande. Jag tycker att det var stiligt. Jag tycker även att det var rakryggt av Ola Johansson att inleda med att ta upp vilka bostadspolitiken också är till för.

Jag menar att inget av partierna kan erbjuda ett starkt regeringsalternativ, så det är ett gott läge för mer av samarbete och blocköverskridande lösningar mellan riksdagens partier. Detta vill vi se mer av i bostadspolitiken.

Herr talman! Jag tycker att det borde finnas goda möjligheter att tillsammans ta fram ett bostadspolitiskt mål i riksdagen. Den nya regeringen vill se detta och bjöd i höstas in utskottet till en träff. Det var ett bra initiativ för att visa att här vill vi bryta upp blockpolitiken och forma gemensamma mål för riksdagen.

Jag tycker att det är lite märkligt att de gamla regeringspartierna inte orkar öppna upp för ett gemensamt bostadspolitiskt mål. I utskottets betänkande inför dagens budgetdebatt väljer de i stället att reservera sig till förmån för den gamla regeringens bostadspolitiska mål. Vi kunde ha valt att envist hävda ett tidigare socialdemokratiskt bostadspolitiskt mål, men då den nya regeringen tror på samarbete är vårt förslag i stället att riksdagen ska utforma ett nytt mål som kan kvarstå över tid.

När den nya regeringen tillträdde uttalade statsministern i sin regeringsförklaring att bostadsbristen är en nationell angelägenhet. Det är inte en angelägenhet bara för kommunerna och marknaden.

Det byggs bostäder i dag. Det byggs många bostäder i dag, och det är bra. Nästa år beräknas 53 000 bostäder byggas. Ändå räcker det inte. Det byggs för lite av i princip allt. Är det den nya regeringens fel? Nej, det är det inte. Är det den gamla regeringens fel? Nej, det kan man inte säga. Men det låga byggandet förvärrades när det dåvarande stödet för bostadsbyggande försvann. Boverket menar att bostadsbyggandet har varit otillräckligt sedan 2006.

Jag tror inte att den bostadspolitiska debatten tjänar på att man skuldbelägger varandra. Vi måste försöka se hur vi kan ta gemensamma steg framåt.

Regeringens egen expertmyndighet pekar på att kombinationen av ekonomisk kris och att det dåvarande stödet försvann ledde till att inbromsningen blev i det närmaste total. Det har tagit lång tid att ta sig upp från de nivåerna. Utan den starka konjunkturen hade det förmodligen blivit mycket svårt.

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande samt
konsumentpolitik*

Det byggs bostäder i dag. Men det byggs för få små lägenheter, i synnerhet små hyreslägenheter. Effekterna för dem som söker en mindre lägenhet har andra talare i denna debatt pekat på. De som i dag försöker finna en första lägenhet måste jubla när politiker som svar på frågan om hur dessa bostäder ska komma till berättar att den medicin som vi tänker skriva ut bara är regelförenklingar.

Regelförenklingar är bra. Men det behövs fler verktyg för att få till ett långsiktigt byggande på en hög nivå. Flera av de verktygen ligger utanför civilutskottets beslutsområden. Men en del verktyg finns.

Regeringen anslår 2,2 miljarder för 2016, 3,2 miljarder för 2018 och 3,2 miljarder för 2019, i form av investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande. Den gamla regeringens partier och Sverigedemokraterna föreslår noll kronor.

Regeringen anslår stöd till kommunerna för ökat byggande. Det är till för att premiera ett förändrat arbetssätt och kommer att baseras på faktiskt bostadsbyggande. Det är ett sätt att säga till kommunerna att om de ser över sitt arbetssätt så att vi får till ökat bostadsbyggande får de också del av statliga medel.

Regeringen anslår miljardbelopp även för detta under den här perioden: 1,850 miljarder för 2016, 1,8 miljarder för 2017 och 1,3 miljarder för 2018 respektive 2019. Den gamla regeringens partier och Sverigedemokraterna anslår noll kronor.

Detsamma gäller för energieffektiviseringar, renoveringar av flerbostadshus och utomhusmiljöer och upprustning av skolor.

Vi socialdemokrater tycker att det är bra med regelförenklingar. Kanske är regelförbättringar ett bättre ord. I dagens debatt står vi till exempel bakom regelförbättringar för en snabbare plan- och bygglovsprocess med bland annat kortare handläggningstider. Vi vill att regeringen lägger fram förslag på fler lagändringar som kan ge snabbare handläggning av plan- och bygglovsärenden. Regeringen bör också påskynda beredningen av utredningsförslag med denna inriktning och ge kompletterande utrednings- och myndighetsuppdrag i frågor som behöver övervägas ytterligare.

Vi står även bakom regelförbättringar för fler bygglovsbefriade åtgärder. Vi har ingenting emot detta. Men det verkar nästan finnas en övertro hos en del partier på vad undantag från bygglov för ändring av färg, fasadbeklädnad eller taktäckningsmaterial mot gård samt plank och murar skulle ge i form av nya bostäder.

Som exempel kan vi ta den gamla regeringens stora ”frihetsreform”, som det hette när riksdagen beslutade om de så kallade Attefallshusen den 4 juni 2014. Jag deltog i den debatten. Då utbrast företrädare för allianspartierna att det skulle ”skapa 150 000–200 000 nya bostadstillfällen”. Vi socialdemokrater hade inget emot Attefallshus; vi röstade för dem. Men vi har aldrig sett dem som en bostadspolitisk reform, på det sätt som den gamla regeringen gjorde.

Jag har låtit riksdagens utredningstjänst titta på utfallet av denna frihetsreform. Uppgifterna från riksdagens utredningstjänst bygger på Byggefaktas uppgifter. Enligt dem har 1 861 anmälningar gjorts om att få bygga ett Attefallshus mellan den 1 juli 2014 och november 2015. De är fördelade på 177 av landets 290 kommuner. Det betyder att inga anmälningar har inkommit för resterande 113 kommuner. Det är Gotland, Kungsbacka, Borgholm och Täby som toppar.

Reformer för ägt boende, det lade Alliansen mycket tid på. Det är bra att lägga tid också på ägt boende. Men utredningen om att se över hur hyresgästers inflytande kunde stärkas vid ombyggnad och renovering, den körde Alliansen i pappersstrimlaren på regeringshögkvarteret bara veckor efter regeringsskiftet 2006. Nu har den nya regeringen tillsatt en ny utredning med liknande uppdrag. Det gäller att se hela landet, alla som behöver en bostad och hur dessa upplåtelseformer kan utvecklas. Flera upplåtelseformer behövs. Det är den här regeringens uppfattning.

Herr talman! Det går bra för Sverige i dag. Arbetslösheten sjunker, och tillväxten visar på kraftig ökning för det senaste kvartalet. Bostadsbyggandet ligger på en hög nivå, men inte tillräckligt hög. Riksdagens partier borde kunna samlas kring mer långsiktiga stabila förutsättningar för bostadsbyggandet. I den andan borde vi klara av det som förväntas av oss. (Applåder)

Anf. 24 OLA JOHANSSON (C) replik:

Herr talman! Jag hade bestämt mig från början för att ta replik på Lars Eriksson. Vi får se hur det går.

Lars Eriksson nämnde Kungälv. Som Kungälvboende kan jag inte låta bli att ta upp den tråden. Kungälv är en av de kommuner runt Göteborg där det faktiskt byggs hyresrätter, till skillnad mot i det rödgrönt styrda Göteborg. Där presteras inte särskilt mycket bostadsbyggande. Det får kranskommunerna ta hand om. Och de gör det med viss framgång. 500 bostäder per år planeras och byggs i Kungälv. 30 procent av dessa är hyresrätter.

Målet var nästan den viktigaste punkten i Lars Erikssons anförande. Då kommer jag att tänka på strofen: "Nog finns det mål och mening i vår färd – men det är vägen, som är mödan värd."

En av de vägar som jag tycker att vi ska diskutera – varje steg på vägen är ju viktigt – är bullerfrågan. Den bereddes av den tidigare regeringen. Ett förslag remitterades där riktvärdet för buller, det ekvivalenta mätt vid fasad, skulle vara 60 decibel. Ministern och regeringen presenterar i stället en bullerförordning där värdet är 55, och vid en tillfällig bostad, en studentbostad, är värdet 60 decibel mot att det kunde ha varit 60 respektive 65 decibel.

Lars Eriksson är lika angelägen som jag om att få fram ytterligare bostäder åt studenter. Företag behöver också bostäder för att kunna rekrytera personal. Tycker inte Eriksson att det är hög tid att regeringen kommer till riksdagen med ett förslag om mer tillåtande bullerregler, som ett steg på vägen?

Anf. 25 LARS ERIKSSON (S) replik:

Herr talman! Regeringen bereder ju den här frågan inom sitt kansli. Vi får utgå ifrån att regeringen också återkommer till riksdagen, eftersom det har gjorts ett tillkännagivande från riksdagen till regeringen.

Jag delar Ola Johanssons stora engagemang för att det borde komma till fler bostäder, också bostäder som vänder sig till – som Ola Johansson beskrev det – unga och studenter. Det är en fråga som den tidigare regeringen kanske inte kom lika långt med som man hade hoppats. Man lade fram en proposition till riksdagen om fler bostäder för unga och studenter. I den redovisades hur byggandet av bostäder till studenter såg ut under

delar av allianstiden. Det är kanske inte det roligaste som en student eller ungdom har läst i sitt liv.

Men vi delar i alla fall engagemanget för att det ska bli fler bostäder för unga och studenter. Ett sätt att komma till rätta med det är precis det som jag redovisade i mitt anförande. Det handlar om ett investeringsstöd för byggande av lägenheter som är avsedda för ungdomar och studenter och som också är till för att det ska finnas möjlighet för dem att bo i dessa bostäder med en hyra som är rimlig.

Engagemanget för att unga och studenter ska få bostäder delar jag och Ola, det är jag helt övertygad om. Jag är också säker på att vi i en god anda i den här kammaren kan hitta gemensamma lösningar för att komma dit-hän.

Anf. 26 OLA JOHANSSON (C) replik:

Herr talman! Frågan bereds, sa Lars Eriksson. Den bereddes ju under den förra mandatperioden. Förslaget var färdigt. Det är bara att plocka upp det ur skrivbordslådan. Jag är säker på att det ligger någonstans på KD:s kansli, så det går att mejla över hela promemorian. Det ska inte vara några större problem.

Men så kom detta med subventioner och investeringsstöd. Jag hävdar det som jag sa i replikskiftet med Nooshi Dadgostar, att det inte är troligt att dessa bostäder kommer att bidra speciellt mycket till att bostäder som inte annars skulle ha producerats kommer att byggas.

Vad är det som säkerställer att investeringsstöden och subventionerna riktas till de bostadskonsumenter som verkligen måste ha en hyresrätt till följd av att de har låga inkomster och en liten förmögenhet – en hyresrätt som visserligen är dyr eftersom den är nyproducerad, men som ändå är producerad med ett investeringsstöd? Vad är det som gör att denna hyresrätt produceras på den plats där en hyresrätt annars inte hade producerats? På vilket sätt styr investeringsstödet så att det blir ett byggande exempelvis i våra småorter på landsbygden där det finns behov av bostäder bland annat för äldre?

Sedan vill jag ta upp ytterligare en fråga som jag tycker att Lars Eriksson borde ta till sig, och det är strandskyddsbestämmelserna. Förvarar Lars Eriksson en ordning som gör att kommuner fortfarande hindras att planera för bostäder? Det kan handla om ett dike eller en damm som man har fått ett förslag om från länsstyrelsen att man måste gräva? Många kommuner hindras att ta fram LIS-områden därför att länsstyrelsen säger nej.

Jag vill avsluta med några ord ur Karin Boyes dikt *I rörelse*: ”Bryt upp, bryt upp! Den nya dagen gryr. Oändligt är vårt stora äventyr.”

Anf. 27 LARS ERIKSSON (S) replik:

Herr talman! Ola Johansson höjer ju insatsen, så man borde kanske replikera på rim. Men det har jag inte riktigt förberett mig för.

Utskottet besökte nyligen Boverket. Där fick vi redovisat på ett bra sätt hur Boverket arbetar med att hjälpa kommuner och andra för att de ska få ökad kunskap om hur man kan jobba med bullerfrågan.

Frågan bereds nu inom Regeringskansliet. Ola Johansson har ju sup-portat en regering som hade åtta år på sig. Att då rikta all kritik för allt som händer och inte händer under år ett för den nya regeringen är lite häftigt, tycker jag. Man borde ge den nya regeringen möjlighet att agera.

Sedan vill jag göra en reflektion utifrån det som Ola Johansson tar upp. Det handlar om detta med investeringsstödet. Det är svårt att inte ta replik när Ola Johansson tar upp investeringsstödet. Frågan är då: Tror man verkligen på fullt allvar att miljonprogrammet i Sverige på 60- och 70-talet byggdes bara för att man införde regelförenklingar? Tror inte Ola Johansson och övriga allianspartier att staten har en roll att fylla när det gäller att se till att byggandet ökar till de nivåer som vi nu pratar om? Är det helt orimligt att tro att en politik med de behov som nu finns endast ska handla om regelförenklingar?

Jag tror att staten – precis som också statsministern säger – tillsammans med marknaden, kommuner och andra organisationer har ett gemensamt uppdrag här.
(Applåder)

Anf. 28 ROBERT HANNAH (L) replik:

Herr talman! Jag ska inte vara långrandig, men jag har en kort fråga till dig. Du pratade väldigt mycket om det bostadspolitiska målet i ditt anförande. Jag tycker i princip att det bostadspolitiska målet inte är särskilt viktigt. Det viktiga är att få fram bostäder så att människor har någonstans att bo.

Hyresgästföreningen, Fastighetsägarna och i princip alla marknadens aktörer vill ha blocköverskridande samtal. Vad anser Socialdemokraterna om det?

Anf. 29 LARS ERIKSSON (S) replik:

Herr talman! Mitt korta svar på det är att Socialdemokraterna vill ha blocköverskridande samtal.

Men utifrån det resonemang som Robert Hannah här för förstår jag inte hur det är möjligt att reservera sig mot ett övergripande bostadspolitiskt mål. Hur är det möjligt att man reserverar sig mot detta mål och sedan deltar i riksdagens debatt om bostadspolitiken och försöker att läxa upp mig och Socialdemokraterna för att vi inte skulle vilja ha blocköverskridande samtal?

Jag tycker att det bostadspolitiska målet är en symbolfråga. Är man intresserad eller är man det inte? Om det bostadspolitiska målet inte betyder någonting i Robert Hannahs och Liberalernas värld är det väl en alldeles utmärkt början för att se vad man i så fall är beredd att kompromissa om. Tycker man inte att det är en viktig fråga borde man kunna kompromissa. Då borde det vara möjligt för oss att mötas i den här kammaren för att få fram ett gemensamt bostadspolitiskt mål.

Jag förstår inte, herr talman, hur man kan framföra en så häftig kritik mot oss. Jag undrar: Finns det över huvud taget ett intresse av att ha ett bostadspolitiskt mål och blocköverskridande samtal? Jag tycker att jag var otroligt tydlig i mitt anförande om hur vi ser på blocköverskridande samarbete.

Jag har pekat på att den här riksdagens sammansättning ger unika möjligheter som Sverige inte har haft på väldigt länge. Det finns inget stort dominerande parti eller block här. Är det någon gång i riksdagens historia som det är möjligt att möta varandra på ett sätt som gör att vi som någorlunda jämbördiga parter kan komma överens är det nu.

Anf. 30 ROBERT HANNAH (L) replik:

Herr talman! Jag välkomnar verkligen Lars Erikssons svar. Jag tycker att det är väldigt viktigt att ha blocköverskridande samtal.

Det enda som jag sa om det bostadspolitiska målet var att ett sådant inte leder till några lägenheter eller bostäder över huvud taget. De allvarliga frågorna är typgodkända bostäder, tillval och frånval i hyreslägenheter, ränteavdragen och liknande. Det är den typen av frågor som leder till byggande av bostäder. Därför är det viktigt att vi pratar om dem.

När det gäller vad ett bostadspolitiskt mål innehåller tror jag inte att Fastighetsägarna eller Hyresgästföreningen är särskilt intresserade av det. Men med tanke på att Lars Eriksson kom med en inbjudan vill jag fråga: Vad anser Lars Eriksson om att bostadsministern i en debatt nyligen sa att det är slutsnackat? Det svarade han på en fråga om man skulle ha blocköverskridande samtal. Det saknas snart 500 000 lägenheter i Sverige. Vad anser Lars Eriksson om att bostadsministern uttryckte sig så tydligt och rakt till en alliansföreträdare?

Anf. 31 LARS ERIKSSON (S) replik:

Herr talman! Jag måste säga att det jag uppskattar med Liberalerna – det gäller ert sätt att uttrycka er sedan i somras – är att ni har öppnat för att ha mer av samtal kring bostadspolitiken. Sedan blir man lite förundrad över vad innehållet i den bostadspolitiken handlar om och hur mycket det kan variera beroende på vem som är bostadspolitisk talesperson i ett parti. Men om man bortser från det uppskattar jag detta, och jag ser det som en utsträckt hand från Liberalerna till Socialdemokraterna när det gäller att faktiskt prata om bostadspolitiska frågor.

Robert Hannah pekar på flera olika exempel när det gäller bostadspolitiska frågor eller frågor som har effekt på bostadspolitiken men som kanske inte ligger inom utskottets ansvarsområde. Det är frågor som jag tycker att våra partier mycket väl kan samtala om. Det är jag säker på att socialdemokratin är helt öppen för att göra. Vi tycker att det är bra att man pratar med varandra. Vi tror att det kan medverka till lösningar som kan vara till gagn för det här landet.

Vi lägger fram förslag, som jag har redovisat, på hur man konkret kan komma till rätta med bristen på bostäder. Jag har redovisat miljardsatser på bostadspolitiken. Jag har också kunnat konstatera att Liberalerna nollar i de här kolumnerna. Då tycker jag att det kan vara lite häftigt att säga till oss socialdemokrater att vi inte har en politik för ökat bostadsbyggande. Jag tycker att vi har det. Jag tror också att Liberalerna har en politik för ett ökat bostadsbyggande. Jag hoppas att ni tar emot den utsträckta hand som vi har gett till er.

Anf. 32 CAROLINE SZYBER (KD) replik:

Herr talman! Tack, Lars Eriksson, för ditt anförande! När det gäller det bostadspolitiska målet tror jag att det är viktigt att det inte bara är vi i politiken som diskuterar det, för det vi ska göra är att ge förutsättningar. Jag tror att man ska titta på ett framgångsrikt exempel. Då kan man titta på Tyskland. Där är det tydligt att även marknaden, de parter som finns där, på olika sätt är med.

Precis som Robert Hannah från Liberalerna tror jag att det bostadspolitiska målet är någonting som vi kan sätta oss ned och diskutera. Men

precis som nuvarande regeringsföreträdare har sagt att man inte kan bo i en regelförenkling kan man inte heller bo i en målsättning. Målsättningar är bra och någonting vi ska arbeta för, men jag tror inte att det är den absolut viktigaste frågan.

Sedan vill jag bara för historieberivningens skull säga att det kom en budget som vi förhöll oss till. Det fanns inga bostadspolitiska mål föreslagna i den budgeten. Regeringspartierna hade själva sagt att de ville bjuda in till samtal om det. Det var så de fick Sverigedemokraterna att godkänna det och inte ställa sig bakom Alliansens bostadspolitiska mål. Jag tror att det är viktigt att vi har den ordningen.

Men jag hoppas att den utsträckta handen och diskussionen om ett bostadspolitiskt mål framgent kan vara någonting. Jag tror att det kan vara en början på någonting. Men återigen: Jag tror inte att vi ska ha en övertro på målen, men det är viktigt att vi pratar med varandra.

Jag skulle kort vilja beröra det här med Attefallshusen, som nämndes. För mig och för Kristdemokraterna var det en frihetsreform. Vi sa aldrig att det skulle vara lösningen på bostadsproblematiken. Det får stå för de enskilda. Sedan kan jag tycka att det är synd att väldigt många kommuner inte underlättar den här frihetsreformen. Man bråkar fortfarande för mycket om färg på fasader och gör det krångligt att bygga Attefallshus. Vi får kanske diskutera mer hur vi ska jobba tillsammans mot kommunerna.

Anf. 33 LARS ERIKSSON (S) replik:

Herr talman! Tack, Caroline, för din fråga! Jag uppskattar dig som ordförande för vårt utskott. Du har ett tilltal och en ton som jag tycker är bra för den bostadspolitiska debatten.

Men jag håller mig kvar lite vid det bostadspolitiska målet. Det är klart att man kan förringa det och säga: Man kan inte bo i ett mål. Det tror inte jag heller. Men om man menar allvar med att sträcka ut händer och ta emot utsträckta händer är väl detta en alldeles utmärkt fråga att börja med, där man kan börja bygga förtroende mellan varandra. Det är så jag har sett på frågan. Det är så som regeringen också ser på den. Det är en viktig fråga för att visa att vi kan föra samtal med varandra och komma överens. Att då reservera sig mot att man över huvud taget ska ha ett sådant gemensamt mål tycker jag känns väldigt konstigt.

Sedan vill jag citera vad en partivän till Caroline Szyber sa i den debatt som riksdagen hade när man antog förslaget om Attefallshusen: ”Attefallshus som de kallas, på sikt kan skapa 150 000–200 000 nya bostadstillfällen.” Jag tycker att när man säger det säger man att det inte bara handlar om att människor får sätta upp en större friggebod på tomten där grannar eller vänner som kommer på besök kan bo. Det är också en del i en bostadspolitik där man faktiskt talar om att det är på så vis man tycker att man ska komma till rätta bostadsbristen.

Anf. 34 CAROLINE SZYBER (KD) replik:

Herr talman! Återigen: Det får stå för min partikollega. Jag vet inte riktigt i vilket sammanhang det sas, men det kanske var ett uttryck för frihet. Jag tror att vi behöver mer av det i riksdagen och mindre av förmynderi.

Jag tror att det är viktigt att vi diskuterar arbetstillfällen och vad det innebär för varje arbetstillfälle. Nu när vi pratar om hur vi ska bygga framöver tror jag också att vi behöver diskutera hur viktigt det är att tänka på vilka material man använder. Ska vi prata om att hela Sverige ska leva och ska vi prata om att storindustrierna ska få finnas kvar i framtiden kanske vi måste diskutera mer att vi ska bygga i trä. Det skulle vara ett sätt att få arbetstillfällen i träindustrin. Det skulle också vara ett sätt att snabba på processen. Man ska nog inte förringa de här arbetstillfällena. Skulle vi till exempel bygga Attefallshusen, som det var tänkt, mycket i trä tror jag att det skulle kunna skapa många fler jobb, både för dem som sätter upp dem och för hela träindustrin.

Jag tror också att man ska vara ärlig med att det när det gäller bostadspolitiska mål inte var så att vi reserverade oss mot något konkret som låg på bordet, utan vi reserverade oss till förmån för vårt eget förslag. Det är det som är det bostadspolitiska målet. Jag tror att man måste vara ärlig i diskussionen. Regeringen får i så fall också presentera vad man själv skulle kunna tänka sig för målsättning, och så får vi förhålla oss till det. Det kan inte vara så att vi inte har något bostadspolitiskt mål alls. I den budget som lades fram hade inte regeringen ett eget alternativ. Då lever vårt mål tills vidare, och vi tycker att det är bra. Det kommer ändå att vara vår ingång i de här samtalen.

Sedan ska jag vara ärlig: Ja, vi behöver bygga mer. Jag tror att det ska framgå mycket tydligare i målet. Jag tror, återigen, också att vi behöver prata mer med branschen. Det har varit för mycket sifferbingo. Branschen måste ha förutsättningar att bygga alla de tusentals hus som vi säger att den ska bygga.

Anf. 35 LARS ERIKSSON (S) replik:

Herr talman! Det är något som slår mig när jag lyssnar på Caroline Szybers frågor och när jag lyssnade på Robert Hannah tidigare i debatten. Det verkar vara mycket beroende på vem som representerar Liberalerna och Kristdemokraterna i olika debatter var tyngdpunkten ligger i det som sägs.

Om Kristdemokraternas företrädare i den debatt i riksdagen då propositionen antogs, den 4 juni 2014, använder uppgifterna som ett argument för att 150 000–200 000 av Attefallshusen kommer att kunna komma till använder man dem också för att signalera till Sverige: Det här är en del av vår bostadspolitik. Den tror vi kommer att ge ett svar på frågan om hur de som saknar en bostad ska kunna få en bostad.

Det är så som jag uppfattar att Kristdemokraterna i den debatten använder det argumentet.

Vi socialdemokrater röstade för den reformen, inte för att vi trodde att det var en lösning i fråga om bostadsbristen, utan för att vi inte har någonting emot att man sätter upp den typen av hus under dessa former på sin tomt. Det har för oss aldrig varit ett svar på frågan hur man ska komma till rätta med bostadsbristen för studenter och för dem som får ett jobb i den här regionen och kanske behöver hitta en bostad snabbt för att kunna ta det jobbet. Det är inte så som vi har sett på den reformen.

Sedan tolkar jag Caroline Szybers resonemang kring det bostadspolitiska målet som att vi mycket väl kan komma överens om ett bostadspolitiskt mål mellan våra partier i riksdagen.

Anf. 36 EWA THALÉN FINNÉ (M) replik:

Fru talman! Jag skulle också vilja börja med Lars Erikssons utsträckta hand om samarbete och blocköverskridande överenskommelser. Jag kan konstatera att jag i ett års tid har sträckt ut handen för att vi ska kunna göra blocköverskridande överenskommelser, och jag tror i grunden att det är oerhört väsentligt.

Så bjöds vi då in till departementet, men den enda diskussion vi hade handlade om riksdagens bostadspolitiska mål. Det är kanske inte där vi behöver sätta in krafterna i våra överenskommelser.

Det jag saknar är vad regeringen egentligen vill. Om det dessutom är så att bostadsministern har uttryckt i någon debatt att det är slutsnackat så känns det kanske inte som att viljan är jättestor. I stället skulle vi ju behöva komma överens om förenklingar, till exempel att ta bort detaljplan, typgodkänna hus och göra de här riktiga sakerna.

Från detta skulle jag vilja komma in på subventionerna. I år byggs det knappt 50 000 bostäder. Av dem är knappt 40 000 i flerbostadshus. Drygt hälften av dessa är hyresrätter, och de byggs utan investeringsstöd. Kan det kanske vara så att reformer för byggklar mark är en oändligt mycket bättre väg att gå än förslag på att dopa byggbolagen?

Anf. 37 LARS ERIKSSON (S) replik:

Fru talman! Jag tror i likhet med Ewa Thalén Finné att det är en palett av olika frågor som avgör hur framgångsrik bostadspolitiken är. Vi har aldrig någonsin hävdat att subventioner inom bostadsbranschen är den enda sanna lösningen på hur man får ett ökat bostadsbyggande. Det har vi aldrig någonsin hävdat.

Vi har hävdat att det är ett stöd för att se till att bostäder som annars inte skulle byggas också blir byggda, och jag ställer samma fråga till Ewa Thalén Finné som jag ställde till Ola Johansson: Är det din bedömning att man kan bygga i volym som ett helt miljonprogram, som ju ändå är behovet i dag, och att det skulle komma till utan att staten gör någonting annat än att justera i diverse regelförenklingar? Tror Ewa Thalén Finné att det var på det viset som miljonprogrammet växte fram på 60- och 70-talen? Tror Ewa Thalén Finné att det var på det viset som man bröt med det gamla Fattigsverige, när man skaffade bostäder med vvs och elektricitet som höjde den svenska levnadsstandarden och som, skulle jag säga, är ett av många skäl till att vi i dag blir så gamla som vi blir i Sverige?

Man kan ha många synpunkter på olika delar i bostadspolitiken, men att staten har ett ansvar i fler frågor än att bara justera i regelförenklingar tror jag ändå att vi skulle behöva komma överens om.

Anf. 38 EWA THALÉN FINNÉ (M) replik:

Fru talman! Jag blir lite fascinerad när Lars Eriksson lyfter fram miljonprogrammet och säger att då hade staten ett stort ansvar. Ja, det hade staten. Då var ju även all planering statlig, och vi hade extremt rigida regelverk. Jag tror väl att vi kan vara överens om att vi inte är intresserade av att bygga nya miljonprogramsområden, åtminstone inte som de byggdes på 60- och 70-talen. Åtminstone hoppas jag att vi är överens om det.

Jo, jag tror faktiskt att rejäl regelförenkling är vägen fram. Vi ser nu att man tror på drygt 50 000 bostäder 2016. Jag kommer ihåg när vi hade debatter 2003 och vår drömnivå var 40 000 bostäder.

Titta på Nya Zeeland! Där har man tagit bort detaljplan, man har en översiktsplan och går till bygglov. Tyskland har mycket snabbare planering, och man släpper in nya aktörer.

Vi kan i dag se att det sker väldigt mycket innovation och nytänkande i den här sektorn, och jag blir bekymrad över att detta nytänkande ska försvinna. Man behöver ju inte anstränga sig att tänka nytt om staten lägger det där lilla extra uppe på. Det gynnar de stora som gör stora vinster medan de små inte kommer att söka de här bidragen, eftersom det är för omständligt.

Vi behöver ha byggklar mark. Vi behöver släppa in nya aktörer. Jag är säker på att mycket av regelförenklingar gör detta, och jag tycker som sagt att det är intressant att i princip alla i sektorn är negativa till investeringsstödet och ni är positiva.

Anf. 39 LARS ERIKSSON (S) replik:

Fru talman! Det behövs som sagt en hel palett av olika förslag för att komma fram med ett bostadsbyggande som är högt över tid. Det är jag helt med på, och jag tror att vi är flera partier här som kan hitta varandra i en sådan diskussion.

Jag tror också att det finns problem när det gäller att komma till rätta med bristen på bostäder. Ett av hindren som finns men som ingen hittills har pekat på här mer än Sverigedemokraterna, och då i negativ mening, är att det finns kapacitetsbrist i arbetskraften. Det har ingen berört riktigt. Om man tittar på behovet av arbetskraft och vad det finns för utbildade människor som bokstavligen talat vandrar in till vårt land nu så kommer det att vara en enorm resurs för landet när det gäller att klara av det stora samhällsbyggnadsprojekt som det faktiskt handlar om att kunna bygga bostäder som kan fungera för alla som nu väljer att komma hit och berika vårt land.

Konkurrensen har flera här också tagit upp. Det är också en viktig fråga i detta, och det kan ju inte handla om att det är lägre löner för dem som ska jobba på den svenska arbetsmarknaden som är lösningen för att få ned kostnaderna för bostadsbyggandet. Jag tror inte att de som jobbar inom byggbranschen har det för välbeställt och att det är det som är det stora problemet.

Jag tror alltså att det finns en rad olika lösningar på detta. Vi har redovisat flera i vår proposition, men den stora och viktiga frågan för oss är att staten inte bara kan lämna detta till marknaden.

(Applåder)

Anf. 40 EMMA HULT (MP):

Fru talman! I dag debatterar vi civilutskottets betänkande 2015/16:CU1 Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik. Det är ett budgetområde som inte bara är oerhört viktigt utan denna gång också historiskt. Satsningarna som den rödgröna regeringen gör i denna budget är en tydlig signal om ansvarstagande och att regeringen tar bostadsfrågan och bostadsbristen på allvar.

Därför vill jag börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet, och det är inte med glädje som jag kan konstatera att dessa satsningar just nu behövs mer än någonsin. Det är med insikten att det är för

att den tidigare regeringen valt att blunda för problematiken som bostadsbristen är så stor som den är i dag.

Det finns en fråga som är en stor del av mitt politiska engagemang, en fråga jag ständigt återkommer till, en fråga jag ständigt får och en fråga jag önskar att jag inte hade behövt svara på. Det är en fråga som jag under min uppväxt hade hoppats politiken skulle lösa tills jag blev stor. Men så blev det inte. Därför kan jag med stolthet konstatera att min regering faktiskt väljer att svara på denna fråga.

Nu, fru talman, kanske ni undrar vad det är för fråga. Jo, det är frågan: Vem ska bygga för dem som inte har råd att efterfråga det som byggs i dag? Vem ska bygga för dem som inte har en fet plånbok eller möjligheten att ta ett lån?

I dag byggs det mer än någonsin. Siffrorna pekar uppåt. Även siffrorna för nästa år pekar på att det kommer att byggas ännu mer. Det är bra. Vi behöver bygga mer än i dag. Men frågan kvarstår fortfarande: Vem ska bygga för dem som inte har råd att efterfråga det som byggs i dag? Den gruppen blir bara större. När verkligheten ser annorlunda ut än det landskap som politiken har valt att skapa, i ett landskap där marknaden ska lösa allt, kommer verkligheten fort i kapp.

300 000 unga stod vid denna tidpunkt även förra året ofrivilligt utanför bostadsmarknaden. Den siffran har inte minskat. Bostadsbristen för studenterna vid landets högre lärosäten ökar, och andelen som desperat vänder sig till socialtjänsten för att få hjälp med tak över huvudet blir allt fler. Vem ska bygga för dem som inte har råd eller för den delen möjlighet att efterfråga det som byggs i dag?

Om vi tittar på Boverkets statistik är bevisligen det enda som hjälper ett stöd. Det är fråga om ett ekonomiskt stöd för att bygga de bostäder som i dag inte produceras. Det handlar om bostäder för dem som inte har råd att köpa en andel i en nyproducerad bostadsrätt eller för den delen betala hyran i en nyproducerad hyresrätt.

Jag tror på flyttkedjor, omflyttning och rörelser i det befintliga beståndet. Men problemet kvarstår när utbudet av bostäder är mindre än efterfrågan – i alla fall utbudet på bostäder för den grupp som inte har möjlighet att efterfråga det som finns.

När allt handlar om att tjäna så mycket pengar som möjligt måste staten ta ansvar för de människor som annars hamnar utanför. I tider som dessa är därför ett investeringsstöd nödvändigt för att skapa de bostäder som marknaden inte tjänar tillräckligt mycket pengar på och därför väljer bort att producera. Vår regering väljer att inte blunda för problemet utan tar det i stället på största allvar.

Fru talman! 50 år är ett långt perspektiv för de flesta, men ett högst relevant perspektiv för dem som bygger ett hus. Det är ett perspektiv som för ett barn är ogripbart, och för en vuxen är det alldeles för långt bort. Om 50 år är jag 77. Då kanske jag bor i ett hus som byggs just i dag, ett hus som jag hoppas är välfungerande, fint, charmigt och ett bra 10-talshus, som vi kommer att kalla det då. Det ska vara ett hus som troligen med hjälp av smart arkitektur under sitt liv har fungerat som studentlägenhet, skola, kontor och till slut blivit ett trevligt kollektiv för mig och mina sköna pensionärskompisar. Men då krävs det att det hus som byggs i dag får ett långsiktigt perspektiv. Det hus vi bygger i dag ska fungera lika bra om 50 och helst 100 år.

Prot. 2015/16:40
7 december

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande samt
konsumentpolitik*

Om vi väljer att inte bygga på det sättet och inte tänka långsiktigt är det en dålig investering. Vi behöver bygga för framtiden. Då ska huset byggas så att det inte ska ha målet att ge så stor vinst som möjligt på kort sikt. Att bygga en billigare papplåda som kräver enormt stor uppvärmning är inte att bygga för framtiden.

Vi behöver ta ansvar för framtiden så att det finns bostäder och så att byggandet påverkar klimatet så lite som möjligt. Vi behöver därför se till att man tar ansvar i uppförandefasen, brukandet och till slut nedtagandet av ett hus. Ett hus ska byggas av hållbara material. Vi har hört detta tidigare i debatten av Kristdemokraterna och Centerpartiet, vilket är glädjande. Materialet ska kunna återanvändas och ha så lite klimatpåverkan som möjligt. Trä är ett material. Det är vad vi känner till i dag, men jag tror att forskningen kommer att visa på många nya sådana material framöver.

Ett hus ska minimera sitt behov av uppvärmning och helst producera el. Ett hus ska kunna användas till en mängd olika ändamål. I slutändan om ungefär 100 år ska huset vara lätt att plocka ned, och materialet ska komma till nytta någon annanstans i kedjan.

Fru talman! Beräkningarna som görs i bostadsbyggandet behöver därför göras med ett livscykelperspektiv. Det behöver politiken uppmuntra.

Aldrig har bostadsfrågan varit så het. Dessvärre är orsaken inte endast positiv. Bristen på bostäder ökar. Hushållens skuldsättning likaså. Även om problemen är enorma är jag glad att det är vi som sitter i regeringen. Det är en regering som vågar se problemen och göra något åt dem i stället för att blunda och hoppas att någon annan ska lösa dem.

(Applåder)

Anf. 41 ROBERT HANNAH (L) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja fråga Emma Hult om riksintressen. Emma Hult har motionerat om att skydd av Vätterns vatten ska vara ett överordnat riksintresse.

Riksrevisionen har konstaterat att riksintressen försvårar för kommunerna att bygga bostäder. Det är något som Emma Hult verkar vilja ha, med tanke på vad hon har sagt i talarstolen. 60 procent av kommunerna anger att riksintressen är försvårande. 55 procent av Sveriges yta täcks i dag av riksintressen. Ändå motionerar Emma Hult om att hela Vättern ska bli ett överordnat riksintresse.

Riksintresseutredningen har nu landat, och det kommer att leda till att fler kategorier införs och fler områden kommer att täckas av riksintressen. Kommer Miljöpartiet att stötta förslagen i utredningen, och kommer man att bidra till att fler riksintressen införs i Sverige?

Anf. 42 EMMA HULT (MP) replik:

Fru talman! Vi har inte tagit ställning än till hur vi kommer att se på utredningens förslag.

Det är skönt att än en gång få lov att debattera min motion. Det är tredje gången vi i kammaren debatterar dricksvatten som riksintresse. Varför det är så viktigt att dricksvatten blir ett riksintresse handlar om att dricksvattenförsörjning är avgörande för allt mänskligt liv. Jag kan faktiskt inte likställa de riksintressen som finns i dag med dricksvatten. Det innebär för mig att det kanske finns riksintressen i dag som inte är lika mycket värda som dricksvattnet borde vara.

Anf. 43 ROBERT HANNAH (L) replik:

Fru talman! SKL leds av ett socialdemokratiskt kommunalråd från Linköping, Lena Micko. Hon säger att utredningen behöver kastas i soptunnan. Den behöver helt enkelt göras om eftersom den inte duger och kommer att leda till fler riksintressen. Den kommer att leda till att mer än 55 procent av Sveriges yta kommer att täckas av riksintressen. Man anser helt enkelt att den är felaktig.

Jag skulle därför vilja veta vad Miljöpartiet anser om riksintressen. Ska det vara så att 55 procent av Sveriges yta, hela Gotland, hela kommuner, hela Norrbotniabanan inte kan byggas eftersom det finns riksintressen som sträcker sig över hela ytan? Vad är ert generella ingångsvärde? Ska det var fler eller färre riksintressen? Ska icke unika områden få vara riksintressen? Är det det socialdemokratiska kommunalrådet Lena Mickos åsikt som ska gälla?

Vill ni göra om utredningen eller vill ni ha en ny utredning i frågan?

Anf. 44 EMMA HULT (MP) replik:

Fru talman! Jag trodde inte att vi skulle debattera riksintressen i dag, men nu gör vi det.

Precis som jag sa i min förra replik har Miljöpartiet inte tagit ställning till det utredningen har landat i än. Därför har jag inget svar på frågan.

Däremot var jag i Kiruna för två veckor sedan. Det är en stad som verkligen har samma problem som Stockholm. Man har även i Kiruna gjort en karta som på ett spännande sätt visar vilka riksintressen som täcker in området. Det är gruvnäringen, rennäringen och andra områden med naturvärden som lappar över varandra.

Det är en stad som är beroende av gruvnäringen. Det är en bygd som är beroende av rennäringen. Det är mycket intressant att se hur dessa områden kolliderar. Staden behöver flyttas för att gruvan ska kunna utvecklas. Staden håller på att rasa. Om inte staden flyttas kan inte heller gruvan utvecklas. Då kommer staden inte att finnas kvar. Men det går inte att flytta staden eftersom i princip all mark runt omkring är av riksintresse. Det är klart att jag tycker att det är problematiskt.

När vi väl vet vad utredningen har landat i vet vi mer, men vi har inget svar i dag.

Anf. 45 OLA JOHANSSON (C) replik:

Fru talman! Emma Hult ställer en berättigad fråga. Vem ska bygga för dem som inte har råd? Jag väljer att plocka ut en del av meningen, och sedan ställer jag frågan igen. Vem ska bygga? Ska det vara byggföretagen, de som drabbas av minskande ROT-avdrag, och även drabbas av regeringens skattechock på 2,4 miljarder? Det är bara en del av skattechocken för att anställa unga människor.

I gengäld ska staten ta ett ansvar för att dopa företag som redan tjänar pengar på marknader där de redan är aktiva, genom att dela ut pengar till att uppföra bostäder som redan skulle ha byggts.

Med den politiken anser jag inte att frågan som Emma Hult ställde, inte ens i sin fulla längd – Vem ska bygga för dem som inte råd? – besvaras av subventionen. Det finns ingenting inbyggt i systemet som säger att dessa bostäder ska användas eller riktas specifikt till personer som ändå inte skulle ha råd att betala hyran.

Jag väljer därför, trots att jag har 44 sekunder kvar av min talartid, att återigen ställa frågan som Emma Hult ställde: Vem är det som ska bygga bostäderna?

Anf. 46 EMMA HULT (MP) replik:

Fru talman! Jag vet inte om det näst sista Ola Johansson sa var ett försök att pika mig för mina korta anföranden i kammaren. Jag anser att vi ska lägga vår tid på det som är absolut viktigast och inte ta all tid som står till vårt förfogande här. Jag tycker lite synd om justitieuskottet, som är sist på dagens talarlista. Vi hade avsatt 1 timme och 54 minuter för den här debatten. Vi är snart uppe i 2 ½ timme. Jag anser att man ska ta den tid man behöver men att man inte behöver prata mer än nödvändigt.

Vem är det som ska bygga? Jo, det är byggföretagen. Jag anser, och det anser regeringen också, att byggföretagen ska bygga bostäder mer än de ska renovera kök som renoverades för fem år sedan. Därför väljer vi att styra om pengarna som går till ROT-avdraget till att skapa nya bostäder för de människor som i dag inte har möjlighet att efterfråga de bostäder som finns på marknaden.

Anf. 47 OLA JOHANSSON (C) replik:

Fru talman! Ja, Emma Hult, jag ska också fatta mig kort.

Även om man tycker att investeringsstöden på något sätt är bra anser jag att det stora problemet inte bara är att de styr kostnader och påverkar marknaden kostnadsdrivande i och med att dessa bostäder ändå skulle ha byggts. Nu kanske de byggs till en högre kostnad för att subventionerna finns att hämta ut.

Det stora bekymret är varifrån pengarna tas. Pengarna tas från ROT-avdragen, som jag tror mig veta att Miljöpartiet och Emma Hult har varit positiva till men som nu minskas ned.

Det handlar ju inte bara om nya kök. Det handlar om energieffektiveringar. Det handlar om att ta hand om dagvattnet så att det inte rinner in och skadar huset. Det handlar om att göra ombyggnationer i huset som innebär att du kanske får plats att inreda en lägenhet som du sedan kan hyra ut i andra hand. Det är en fantastiskt förfuskad propaganda, alla kons-tigheter som finns kring ROT-avdragen. Det är lite märkligt att den kommer från just Emma Hult, som jag trodde tyckte om det här.

Det här kommer att påverka de företag som inte kommer att kunna ta del av de subventionerade bostäderna på de bostadsmarknader där bostäder kanske inte skulle ha byggts eftersom de inte anses vara attraktiva nog. Det går inte att bygga i ett bullerutsatt läge vid järnvägen. Det går inte att bygga vid stranden där det finns attraktiva bostadsmöjligheter. Det är de marknaderna som bostadsföretagen väljer att inte finnas på. De byggföretag som finns där och någon gång bygger ett enstaka hus är de som i mångt och mycket lever på ROT-avdragen.

Jag frågar fortfarande: Om vi ska bygga bostäder i hela landet, vem är det då som ska bygga?

Anf. 48 EMMA HULT (MP) replik:

Fru talman! Bostadsbristen är i dag verklighet i alla Sveriges kommuner, så jag tror nog att vi kommer att se byggnation. Jag hoppas att vi kommer att se byggnation i Sveriges alla kommuner.

Det staten väljer att stödja är byggnation av bostäder som vi ser inte har byggts. Att det skulle vara kostnadsdrivande att vi väljer att i stället sätta ett hyresnivåtak tycker jag är intressant.

Vi har inte tagit bort ROT-avdraget. Om vi ska kalla det en propagandadebatt är det någonting som de borgerliga företrädarna har valt att sprida. Det är ett rykte som har gått, och jag har också hört det i debatterna.

Vi har inte tagit bort ROT-avdraget. Vi har minskat ROT-avdraget. De företag som i dag är verksamma inom elbranschen och andra branscher såsom vvs kommer att behövas även när vi ska bygga de nya bostäderna i Sverige. Vi behöver dra el och bygga badrum och toaletter i de husen också.

Och du, Ola Johansson, nämner energieffektiviseringar! När det finns ett stöd på 1 miljard i budgeten för just den åtgärden säger du att Miljöpartiet genom att minska ROT-avdraget inte tycker att energieffektivisering är viktigt. Det är just det vi visar att vi tycker att det är, Ola Johansson. (Applåder)

Anf. 49 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP):

Fru talman! Jag vill inleda med att tacka för en spänstig debatt. Framför allt vill jag tacka civilutskottets ordförande Caroline Szyber för hennes öppenhet och tillbakablick med en på goda grunder självkritisk ingång. Jag vill också tacka för att vi här kan ta nästa steg i den bostadspolitik som behövs för Sverige.

När jag tillträdde tillsammans med regeringen för drygt ett år sedan var det ett helt annat debattklimat. Alla de som i dag slår sig för bröstet om att de har velat samarbeta var då på olika sätt väldigt stängda för att ta något som helst steg mot ett samarbetsklimat. Det ledde till att vi i princip förlorade ett år av möjligheter till att tillsammans gå framåt i en av vår tids största frågor i svensk inrikespolitik.

Jag är också väldigt glad över att vi har ett så pass starkt förslag i budgeten för det bostadspolitiska området. Jag tänker ta upp ett antal av dessa frågor. Jag tycker att de som står bakom budgeten – Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet – och deras representanter här på ett föredömligt sätt har klargjort hur detta arbete kommer att gestalta sig i framtiden.

Vi har i budgeten för 2016 ett investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studenter. Syftet är att öka nybyggnationen av små klimatsmarta hyresrätter med rimliga hyror.

Stödet är på 2,2 miljarder kronor. För 2017 är tanken att det ska vara 2,7 miljarder kronor. För 2018 och framåt permanentas satsningen med 3,2 miljarder kronor per år.

Vi har en stimulans för studentbostäder. Vi vet att unga studenter är särskilt utsatta på bostadsmarknaden eftersom de ofta saknar de finansiella tillgångar och kontaktnät som krävs för att få en permanent bostad. I budgeten för 2016 avsätts 300 miljoner kronor som särskild stimulans till snabbt uppförda studentbostäder.

Vi har ett stöd till kommunerna för ökat bostadsbyggande. Anslaget får användas för statsbidrag till kommuner som bidrar till ökat bostadsbyggande. Enligt oss har vi här en oerhört stark möjlighet att växla upp det arbete som många kommuner faktiskt har bidragit med under de senaste åren i spåren av en oerhört viktig utmaning som innebär att vi måste se till

att få ut fler bostäder på marknaden, framför allt den typ av bostäder som det inte har byggts tillräckligt många av de senaste åren.

I budgetpropositionen för 2016 avsätts därför 1,85 miljarder kronor till stödet. År 2017 satsas 1,8 miljarder kronor, och från år 2018 och framåt är idén att ett stöd ska permanentas på 1,3 miljarder kronor per år.

För att underlätta omställningen till ett energisystem baserat på förnybar energi är det av avgörande betydelse att den bebyggda miljöns energianvändning minskar.

Jag var på klimattoppmötet i Paris i torsdags, och där fick vi helt färsk siffror upplästa för oss: Fram till 2050 beräknas det som byggnaderna står för i koldioxidutsläpp att vara 50 procent av det totala utsläppet. I dag är denna siffra i världen runt en tredjedel, 33 procent. I Sverige ligger den på 20 procent.

Vi har ett oerhört stort ansvar när det gäller klimatomställningen: att det byggda beståndet tar ett större ansvar och att de som äger och förvaltar men också bygger nytt har detta perspektiv för ögonen. Den stora utmaningen inom bostadssektorn är därför att få upp takten på renoveringarna och att energieffektivisera det befintliga beståndet.

En stor del av Sveriges bostadsbestånd är i dag mer än 50 år gammalt, och upprustningsbehovet för bland annat de så kallade miljonprogramsområdena från 60- och 70-talen är omfattande. Genom ekonomiskt stöd till fastighetsägare i områden med socioekonomiska utmaningar ges dessa förutsättningar att genom renovering och energieffektiviseringsåtgärder minska energianvändningen och förbättra boendemiljön samtidigt som hyresgästerna skyddas mot orimliga hyreshöjningar.

Ett stöd till förnyelse av utomhusmiljöerna skapar möjligheter att ta ett helhetsgrepp om hela bostadsområden och stärka kopplingarna till den omkringliggande stadsregionen. På så sätt skapas möjligheter att öka kvaliteten och trivseln i boendet. I utemiljön är det också viktigt att skapa mötesplatser och öka tillgängligheten till grundläggande service.

I budgetpropositionen för 2016, som regeringen jobbat fram tillsammans med Vänsterpartiet, finns 1 miljard kronor, och den miljarden kommer att återkomma de nästkommande åren.

Investeringsstödet för bostäder till äldre är ytterligare en satsning. Det handlar om den demografiska utvecklingen, med ett ökat antal äldre med behov av anpassade bostäder, som vi ser framför oss. Det demografiska trädet har dessutom en relativt ymnig krona. Därför behövs en ekonomisk insats från budgeten. Där gör vi en permanent satsning per år med 400 miljoner kronor från 2018 och framåt. Före det har vi 150 miljoner kronor för nästa år och 300 miljoner kronor för 2017.

Utöver dessa satsningar har vi sett behovet av att avsätta ytterligare medel för de kommuner som vet med sig att marksanering skulle kunna lösgöra tomter i centrala lägen. Därför föreslår regeringen en satsning på marksanering. För att kunna ta del av stödet måste kommunen använda den sanerade marken för just bostadsbyggande. Anslaget ligger inom utgiftsområde 20. I budgetpropositionen för nästa år avsätts 300 miljoner kronor till stödet, för året därpå ytterligare 300 miljoner kronor och från 2018 och framåt permanentas satsningen med 200 miljoner kronor per år.

Fru talman! Allt detta sagt, i grunden handlar det om siffror och om önsketänkande utifrån olika ingångar då aktörerna försöker blicka framåt. När vi blickar framåt har vi två val. Det ena är att tycka att det som varit

är bra. Jag menar att de företrädare för de före detta regeringspartierna som vi i dag hört har frångått den principen helt och hållet.

Det finns en självkritisk granskning, och det är något som man i opposition har tillfälle till och tid att jobba med. Vi som sitter i regeringen har däremot ett ansvar att hjälpa de kommuner som har ett bostadsförsörjningsansvar. I många av kommunerna runt om i landet kan dessutom partifärgen inte på förhand bestämma vilken typ av styre man har. Därför är det glädjande att höra att de kommunala diskussionerna har hittat till den här kammaren, det vill säga att man inte främst tittar på om det är en vänsterpartist, moderat, miljöpartist eller kristdemokrat som sitter på samma sida av bordet utan att det är resultatet som räknas.

Jag har suttit i riksdagen under två mandatperioder, och jag vet att det under hela förra och förrförra mandatperioden inte förekom en enda längre diskussion om samarbete över den berömda så kallade blockgränsen när det gällde bostadspolitik, något som företrädarna för den tidigare regeringen nog också vet.

När Kristdemokraterna innehade den bostadsministerpost som jag för tillfället innehar förekom inte mycket samarbete. Det är därför glädjande att det nu finns en sådan ingång vad gäller bostadspolitiken även från de partier som när de själva satt i regeringsställning inte jobbade så väldigt mycket för samarbete. Precis som Lars Eriksson var inne på behöver vi ett nytt samarbetsklimat i en riksdag som egentligen sett ut på det här sättet sedan 2010, där det inte finns tydliga majoriteter. Antagligen behövde saker och ting bli sämre innan de kunde börja bli bättre.

Regeringen har en tydlig inriktning på bostadspolitiken, och jag är glad att vi nu kan blicka framåt trots den typ av retorik som antagligen även jag tidigare var en del av.

(Applåder)

Anf. 50 ROGER HEDLUND (SD) replik:

Fru talman! Tack, bostadsministern, för att du deltar i debatten! Det är mycket trevligt.

Min fråga gäller det byggande som behövs i samband med att befolkningen ökar kraftigt. Skillnaden är stor mellan Sverigedemokraternas och regeringens invandringspolitik. Sverigedemokraterna anser att vi på ett bättre sätt kan hjälpa fler människor i närområdena, de som inte har möjlighet att komma till Sverige, medan regeringen i stället vill hjälpa ett fåtal i Sverige.

Om vi bortser från den diskussionen står vi inför faktumet att det behöver byggas många bostäder. Frågan är vem som ska bygga dem. Är det kommunerna som vi vet står inför en förmodad situation där de enligt SKL:s prognoser behöver höja skatten med 2 kronor ett par år framöver? Vem ska betala hyran för de bostäder som dessa människor ska flytta in i?

Vi vet att det tar ungefär sju år för en person som kommer till Sverige, alltså en nyanländ, att komma in på arbetsmarknaden. Vi har 7 procents arbetslöshet i Sverige. Det innebär att de nyanlända i stor utsträckning inte kommer att kunna betala sin hyra på egen hand, utan de kommer att få använda sig av kommunernas försörjningsstöd. Det drabbar kommuner som vi vet redan har det ekonomiskt ganska svårt. Det kostar mycket att bygga, och försörjningsstödet kostar mycket.

Prot. 2015/16:40
7 december

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande samt
konsumentpolitik*

Min fråga är: Vem är det som ska betala för att kunna bygga och betala hyror för alla dessa människor?

Anf. 51 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP) replik:

Fru talman! Tack för frågan, Roger Hedlund! Jag har studerat Sverigedemokraternas texter i denna del, så det var bra att Roger Hedlund höll sig till dem, förutom ett inledande preludium, och lyfte frågan till den rätta nivån. Jag är glad att det tidigare replikskiftet präglades av Roger Hedlunds ödmjukhet då en riksdagsledamot som begärde replik på honom berättade vad det var vi faktiskt diskuterade.

När vi debatterar bostadspolitik finns där framför allt två ingångar. Det ena handlar om det kommunala bostadsförsörjningsansvaret. Kommunerna har det ansvaret. Man kan förhålla sig till det på olika sätt. Man kan säga att det enbart är kommunernas ansvar och att de får klara sig bäst de vill. Vi har sett hur den typen av politik – här vill jag inte peka ut någon särskild regering – har resultaterat i att kommunerna hela tiden fått räkna med olika påsar för att hitta vägar till vad som ska byggas och vilken typ av markpolitik de ska ha.

Regeringens idé är att stötta kommunerna i detta. Vi vet att det som efterfrågas är byggklar mark och regelförenklingar. Byggklar mark kan kommunerna – framför allt de kommuner som redan visat att det går – klara på egen hand om de får starka incitament för att klara av det.

Det andra huvudspåret handlar om statens satsningar på infrastruktur. Där har vi Sverigeförhandlingen, som pågår med oförminskad kraft. Det är ett initiativ som den gamla regeringen hade och som vi tyckte var väldigt bra. Vi fortsätter att jobba med den frågan, och det kommer att göra att den totala kakan blir större.

Anf. 52 ROGER HEDLUND (SD) replik:

Fru talman! Tack, bostadsministern, för svaret på frågan!

Jag känner mig dock inte riktigt nöjd med svaret. Resultatet av Sverigeförhandlingen kommer vi inte att se förrän långt senare, och i dag står vi inför en bostadskris som måste lösas. Detta är inte något som kan ordnas på kort tid.

Fru talman! Det är regeringen som är högst ansvarig för den invandringspolitik som vi ser i Sverige i dag. Ni måste ha en framförhållning när det gäller bostadspolitiken, Mehmet Kaplan. Det är väl inte meningen att regeringens bostadspolitik ska innebära att vi får tältläger i Sverige eller att vi ska använda oss av husvagnar för att inhysa människor.

Någon form av framförhållning måste man väl ändå ha när man säger att vi ska ha den stora invandring till Sverige som vi har sett framför allt under de senaste månaderna. Frågan är: Hur löser vi detta kortsiktigt och långsiktigt?

Vi ligger mycket efter nu eftersom det var 2003 som vi senast hade balans på bostadsmarknaden. Det behövs ett enormt byggande av bostäder – förmodligen ett nytt miljonprogram – speciellt med tanke på att vi inom de närmaste åren pratar om kanske 1 miljon nyanlända flyktingar till Sverige.

Vi vet att ett miljonprogram kostar enormt mycket pengar. Då räcker inte det investeringsstöd och liknande som vi ser i regeringens budget i

dag. Det räcker inte med regelförenklingar, Sverigeförhandlingar eller annat, utan det krävs enorma summor för att kunna axla det ansvar som ni har tagit på er, Mehmet Kaplan, i och med att ni har sagt ja till den extremt stora invandringen till Sverige.

Anf. 53 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP) replik:

Fru talman! Jag tackar dig, Roger Hedlund, inte för att du återigen lyfter upp invandringen som en oerhört viktig del av denna fråga utan för att du ändå håller dig inom de relativt rymliga ramar som budgetdebatten har.

Jag vill ta upp det som faktiskt handlar om budgeten och som Sverigedemokraterna antingen hoppas på att ingen ska läsa eller tror att den som läser inte förstår.

Det handlar om investerarbidrag för studentbostäder. Sverigedemokraterna påstår att partiet vill underlätta utökat byggande av studentbostäder genom att införa ett statligt finansiellt stöd till kommunerna. Det framgår inte av motionen hur mycket det finansiella stödet ska uppgå till, vilket i och för sig kan vara en medveten brist, för då behöver man inte precisera pengarna.

Samtidigt föreslår partiet att regeringens satsning på investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studenter ska slopas. Jag får inte ihop det, och jag vet inte hur Sverigedemokraterna får ihop det.

När det gäller förenklande byggnormer för studentbostäder är Sverigedemokraterna inne på att det ska bli billigare att bygga fastigheter – de fastigheter som de påstår att de vill stötta men som de inte kan påvisa några pengar för.

Sverigedemokraterna vill också förändra hissnormen för studentbostäderna. Det är också en lapsus – eller inte – som de hävdar skulle göra det billigare att bygga och få fram fler studentbostäder.

Samtidigt vet vi att hissdirektivet och andra typer av ingångar när det gäller tillgänglighetsfrågan är något som vi inte kompromissar med i denna riksdag. Jag förstår inte hur Sverigedemokraterna tänker i den frågan heller.

Anf. 54 EWA THALÉN FINNÉ (M) replik:

Fru talman! Jag vill börja med det som bostadsministern sa om samarbete och blocköverskridande överenskommelser. Jag konstaterar att jag i förra årets bostadsdebatt bad om detta flera gånger. Jag var så snäll att mina kollegor nästan tyckte att jag var *för* snäll.

Det är lite fascinerande att sedan få höra talas om att bostadsministern i andra debatter har talat om att det nu är slutsnackat. Det låter inte som att man vill samarbeta trots att man brukar hävda att man är en samarbetsregering.

Jag tänkte komma in på investeringsstödet, som emellanåt framställs som den största satsningen på bostadsbyggande på 20 år. Det jag tycker är så intressant med satsningen är att det finns några positiva röster – S-ledda kommuner, Hyresgästföreningen, Byggnadsarbetareförbundet och några andra aktörer – men att den stora gruppen är negativ och inte efterfrågar detta.

Det är allt från landrapporter från EU-kommissionen och OECD – ingen lyfter fram det. Fastighetsägarna, SKL, Sabo och Länsstyrelsen i Stockholms län kallar det för ett slag i luften. Hans Lind tycker att det är

Prot. 2015/16:40
7 december

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande samt
konsumentpolitik*

fel diagnos. Stellan Lundström på KTH kallar det för slöseri med skattepengar.

Min fråga måste bli: Vad blir er slutsats av denna förödande kritik mot stödet, Mehmet Kaplan?

Anf. 55 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP) replik:

Fru talman! Jag tackar Ewa Thalén Finné.

Det är viktigt att diskutera frågan utifrån flera ståndpunkter. En handlar om vad alternativkostnaden är. Var ska vi ta de pengar som ska investeras i byggandet av små hyresrätter med låga energianvändningsnivåer och rimliga hyror?

Vi har föreslagit en justering av ROT-avdraget som innebär att andelen sänks från 50 till 30 procent av arbetskostnaden. Det innebär inte att ROT-avdraget är borta, utan pengar som har gått till att bygga om, bygga till och renovera det ägda boendet kommer nu att gå till byggnation av hyresrätter, framför allt den typ av hyresrätter som människor med normala inkomster kan efterfråga. Det är en ingång.

En annan ståndpunkt handlar om vad alternativet är – vad man skulle göra för dessa pengar. Där ser vi att Ewa Thalén Finnés parti egentligen inte för fram så mycket annat än fortsatt regelförenklingsarbete. Men det är vi ju överens om, Ewa Thalén Finné.

Jag har gått igenom texterna, och det jag ser är att man vill korta ned överklagandeprocesserna. Check – det har vi gjort; vi föreslår det för riksdagen. Man föreslår förenklingar för studentbostäder och bostäder för unga. Där verkar metoderna skifta, men i grunden är det den ingången vi har.

Det finns en del som handlar om bullerreglerna i linje med Bullersamordningsutredningens förslag. Det som skiljer är, som togs upp tidigare i debatten, relativt små förändringar. Jag förstår inte riktigt vad skillnaderna är.

Anf. 56 EWA THALÉN FINNÉ (M) replik:

Fru talman! När det gäller regelförenklingar tycker jag, precis som jag var inne på, att bostadsministern ofta pratar om sådana förenklingar men att de, när det väl kommer propositioner, i regel är minimalistiska. Vi hade velat gå ett steg längre när det gäller bland annat buller och överklaganden. Ni får se när vi kommer med våra motioner, Mehmet Kaplan.

Jag ska komma tillbaka till investeringsstödet. Lunds universitet liknar byggsektorn vid en drogberoende bransch som under lång tid varit beroende av olika bidragsformer för att kunna prestera. Universitetet skriver att branschen har börjat tillfriskna men att det vore förödande om sektorn nu skulle tillåtas att återigen falla ned i missbruk.

Det jag är riktigt orolig över beträffande stödet gäller, som jag var inne på, det nytänkande och de innovationer som vi har börjat se. Det finns exempel där man bygger bra och billiga hyresrätter, men jag är rädd att förslagen helt kommer att döda detta. Pengarna kommer att gå till de stora bostadsbolagen i stället för att vi tar krafttag och funderar över detta. Vi har haft debatter om det förr: Slopa detaljplaner!

Jag skulle vilja höra lite med bostadsministern: Det fanns ett skäl till att man inte gick vidare med bullerförordningen. Det hängde ihop med att

det var så negativa remissvar. Därför gjorde man ett minimalistiskt förslag även där, just på grund av de negativa remissvaren.

Vad blir slutsatsen nu om investeringsstödet, där det bara är negativa remissvar?

Anf. 57 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP) replik:

Fru talman! Tack, Ewa Thalén Finné, för uppföljningsfrågorna! Först vill jag svara på frågorna, och sedan vill jag ta upp några märkliga passusar i det som Ewa Thalén Finné tidigare tog upp. Jag börjar med svaren.

Först och främst: Vi har haft investeringsstödet ute på remiss. Det är så en regering behöver arbeta, och det vet Ewa Thalén Finné. Remissvaren kommer naturligtvis att skifta beträffande vad man tycker. Det kommer att finnas detaljfunderingar om vad som behöver ändras. Det har funnits sådana, till exempel när det gäller riktvärden på hyrorna. En del byggbolag menar att man borde höja riktvärden för hyran, så att man kan få ekonomin att gå runt. Andra menar att vi borde ändra beträffande kvadratmetrarna i beräkningen av investeringsstödet. Åter andra har synpunkter på andra delar.

Detta är helt naturligt och normalt, och regeringen jobbar nu med att sammanställa det arbete som kommer att leda till att vi har ett investeringsstöd, som är den typ av stöd som efterfrågas inte bara av – jag vet inte om det var Ewa Thalén Finné eller någon annan i oppositionen som sa det – Socialdemokraterna närstående bolag. Den personen får senare möjlighet att förklara vad hen menar med det.

När det gäller den andra biten i mitt anförande handlar det om det Ewa Thalén Finné sa i talarstolen. Hon sa att hyressättningssystemet bör anpassas till bostadsmarknadens förutsättningar. Vad betyder det, Ewa Thalén Finné? Vill ni ha marknadshyror eller något annat system, kanske likt det som Liberalerna senare eventuellt kommer att förfäktas? Eller gäller det något helt nytt, som vi inte har hört vad det handlar om?

Sedan har vi påståendet att man inte behöver jobba innovativt om det finns investeringsstöd. Det vill jag inte ens bemöta, för det är ett så märkligt påstående.

Anf. 58 CAROLINE SZYBER (KD) replik:

Fru talman! Jag blir inte riktigt klok på bostadsministern, om jag ska vara ärlig. För tre veckor sedan gjorde han på Handelskammaren i Stockholm världens nummer av att det var slutpratad. Sedan började han dagens anförande med att säga att det är positivt att jag visar en öppenhet. Precis som Ewa Thalén Finné sa var det i förra budgetdebatten flera – bland andra hon själv, men jag har också tittat på mitt eget anförande och anföranden från Ola Johansson och Nina Lundström – som var väldigt tydliga med att det finns frågor som man skulle vinna på att diskutera lite.

I Almedalen sa jag det till både nuvarande bostadsministern och hans statssekreterare vid ett flertal tillfällen. Som flera i debatten har sagt efterfrågas detta av i princip alla. Ska man hitta en gemensam nämnare bland alla aktörer och intressenter på bostadsmarknaden gäller det vikten av blocköverskridande samtal.

Då undrar jag lite hur jag ska tolka bostadsministern i den här debatten. Det sägs å ena sidan att det är positivt att man visar vilja. Men jag upplever ingen vilja, utan i stället pekar man finger och pratar om ett förlorat år. Då

Prot. 2015/16:40
7 december

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande samt
konsumentpolitik*

kan jag för historieskrivningen säga att Mats Odell, som var bostadsminister under en majoritetsregering, förde samtal med alla oppositionspartier 2007 inför det att bruksvärdeshyran skulle införas. Han förde samtal med alla aktörer: Sabo, Hyresgästföreningen och Fastighetsägarna. Jag vill alltså säga att det har gjorts vid vissa tillfällen.

Min fråga till bostadsministern är: Hur ska man tolka det som har sagts i dagens debatt, att det är positivt att andra är öppna för samtal, medan man själv inte är det?

Anf. 59 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP) replik:

Fru talman! Tack, utskottsordförande Caroline Szyber! Detta handlar i grunden om hur vi väljer att återberätta vad som har hänt och inte hänt.

Först och främst: Om det är riksdagsdebatterna som är de viktiga och att det är där det som sägs räknas mest är jag lite förvånad över att Caroline Szyber så tydligt hela tiden duckade när Lars Eriksson tog upp ett citat från en kristdemokrat i en riksdagsdebatt för inte så länge sedan. Caroline Szyber sa att det var ett uttryck för eufori över frihet. Vi måste verkligen se vad det är för typ av uttalanden som ligger till grund för det arbete vi gör.

Det jag sa här för en liten stund sedan är det som gäller. Det är det senaste uttalandet, dessutom baserat på det oppositionspartiernas företrädare precis innan hade sagt. Det är den ingång vi har och alltid har haft. Jag är glad över att man kommer ihåg de gånger som man från oppositionens sida faktiskt har varit samarbetsvillig och öppen.

Jag vill också kort kommentera detta med att det är slutsnackat, för det är intressant. När vi båda två står och pratar i en debatt hos Handelskammaren och frågan kommer upp när vi ska sluta snacka och faktiskt börja leverera och arbeta och jag nämner detta i det sammanhanget, då blir det till att jag har sagt att vi aldrig mer ska diskutera eller debattera.

Det som däremot är intressant i detta är det som Lars Eriksson men också andra företrädare för dem som står bakom budgeten tog upp om att vi har ett bostadspolitiskt mål som vi mycket gärna hade velat diskutera frågor kring och som vi hoppas att vi kommer att kunna diskutera frågor kring. Därför välkomnar jag den ingång som Caroline Szyber och hennes vänner i oppositionen har.

Anf. 60 CAROLINE SZYBER (KD) replik:

Fru talman! Det gick ett sus genom salen, det finns inspelat, och det var tydligt att alla blev ganska förvånade över det bostadsministern sa för tre veckor sedan. Men jag är glad att han kan tänka om och tänka nytt. Vi får se vägen framåt.

Men det bostadspolitiska målet är inte det största som vi behöver diskutera, knäcka och vrida och vända på när det gäller bostadsområdet. Det finns väldigt många andra frågor.

Jag tror att man måste visa en öppenhet och en vilja. Men där är jag orolig över att man, utifrån de utredningar som har kommit, inte gick hela vägen i fråga om bullerförordningen. Det överklagande som presenterades i förra veckan hade trubbats av. Jag fick veta från justitieministern beträffande till- och frånvalen att det var en utredning som man nu ger upp. Det har också pratats om vikten av transparens för hyresmarknaden, men där råder en ekande tystnad.

Jag känner att Sverige inte har råd med bara allmänna diskussioner om mål, utan jag tror att vi behöver sätta oss ned och vara mycket konkreta.

Sedan vill jag vara tydlig med att säga att vi behöver diskutera vad vi ska stödja och vad vi ska fokusera på. Jag vill ha mer frihet när det gäller bostadsbyggande. Vi kan inte lägga ned hur mycket tid som helst på huruvida någon ska få sätta upp en liten tillbyggnad på sin egen tomt eller inte.

Ja, det ska finnas gränser. Men vi har väldigt mycket som är överreglerat på bostadsmarknaden. Jag vet att det är svårt för miljöpartister att se det, men vi har mycket på bostadsmarknaden som är överreglerat.

Låt oss se på vad vi kan lätta upp, och låt oss titta på vad som ska vara kvar! Allt kan inte vara kvar. Allt kan inte alltid vara särintressen och riksintressen. Vi behöver en större öppenhet rent generellt i bostadspolitiken.

Anf. 61 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP) replik:

Fru talman! Tack, Caroline Szyber!

När det gäller själva ingången till bostadspolitiken har vi vissa fundamenta som vi rör oss med. Det ena handlar om statens roll. Ska staten vara med och stötta kommunerna i framtagandet av framför allt hyresrätter eller inte? Där har vi två linjer i riksdagen i dag. Vi har den linje som Caroline Szyber företräder, och vi har den linje som regeringen tillsammans med Vänsterpartiet företräder.

Det handlar om två fundamentalt olika sätt att se på bostadspolitiken. Det ena är för dem som är innanför och har förstahandskontrakt eller äger sitt boende. Men vi har också en annan ingång, som handlar om dem som faktiskt inte har någon röst i den här frågan. Jag tyckte att Nooshi Dadgostar klargjorde detta mycket tydligt.

Jag kommer inte att gå in på detaljerna. Men i stort handlar det om att både Kristdemokraterna och alliansregeringen under de senaste två mandatperioderna jobbade frenetiskt med att regelförenkla. Jag håller med om det. Ni har regelförenklat så mycket det bara går och nått till en viss nivå.

Nu har vi tagit vid och fortsätter att jobba så att det framför allt byggs den typ av bostäder som det har byggts alldeles för lite av under de senaste åren, nämligen hyresrätter. Det handlar dessutom om klimatsmarta sådana med rimliga hyror. Det är den typen av bostäder som unga och studenter efterfrågar, och det är den typen av bostäder som ni tyvärr inte hade något riktigt svar på hur de skulle byggas då och som ni inte heller har något riktigt svar på i dag.

Men för att inte polemisera ytterligare vill jag säga att jag tror att detta är en bra början på någonting nytt.

Anf. 62 OLA JOHANSSON (C) replik:

Fru talman! Det råder nog ingen tvekan om vad debatten handlar om, nämligen mer bostäder. Men det senaste uttalandet som levererades här som svar till Caroline Szyber kunde nästan uppfattas som att ministern anser att regelförenklingsarbetet skulle ha nått vägs ände. Det bekymrar mig. Man har så till den grad gått in för att plädera för värdet av dessa subventioner att regelförenklingar riskerar att hamna som ett mindre prioriterat område, vilket jag tycker är trist.

Det har också talats om i vilken mån vi är öppna eller inte öppna för samtal. Det har funnits många utsträckta händer i denna debatt och även

tidigare. Men ingen minister står i dagens situation så tomhänt som Kaplan gör.

Det har nu gått så långt att din egen myndighet Boverket, Mehmet Kaplan, lämnat in en skrivelse till Näringsdepartementet där de i princip ber regeringen att införa en paragraf i plan- och bygglagen där det utfärdas ett undantagstillstånd för att få fram bostäder – jag tror att den är daterad den 26 november – och att ni i förordning ska kunna föreskriva undantag från stora delar av plan- och bygglagen. Liknande förslag har vi hört framföras från Sveriges Kommuner och Landsting. Det handlar bland annat om att ni ska göra det möjligt för kommuner att göra det som Alliansen tidigare har föreslagit, det vill säga att ändra i redan antagna detaljplaner för att få fram bostäder för att det behövs. Det har behövts, och det kommer att behövas, inte minst för att vi har människor som är på flykt och som inte kan vänta på att de subventionerade bostäderna ska bli färdiga. Jag frågar mest för att jag är nyfiken, minister Kaplan: När och hur tänker regeringen reagera och svara dem som uppmanar er att nu agera som situationen kräver och som också Sveriges kommuner efterfrågar?

Anf. 63 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP) replik:

Fru talman! Jag tackar Ola Johansson för frågorna och inlägget. Jag tycker att det är klädsamt och ödmjukt av Ola Johansson att i sitt inledningsanförande vara självkritisk. Jag tycker att fler politiker borde prova på det då och då.

När Ola Johansson säger att förslaget sågas av alla förutom av regeringen närstående organisationer blir det tillfälle att fråga om det som jag har undrat. Vilka är dessa organisationer? Avslöja dem för oss, Ola Johansson!

En annan sak som jag skulle vilja att Ola Johansson avslöjar för oss och för alla som lyssnar gäller alla dessa okynnesöverklaganden. Exakt vad är det som du vill göra inskränkningar kring när det gäller överklagandet och som ni inte gjorde under den förra mandatperioden?

Ola Johansson vill inte att vi ska utreda hur man kan stärka hyresgästernas ställning. Han kallar detta för att krångla till det. Jag skulle vilja att Ola Johansson förklarar om det är att krångla till det att undersöka hur reglerna om hyresgästers inflytande vid ombyggnation tillämpas och om hyresgästernas inflytande bör öka. Enligt en rapport från Boverket som är expertmyndighet, som det ibland passar att citera och ibland inte, flyttar minst 25 procent av hyresgästerna strax innan, under eller efter en ombyggnad. Jag skulle vilja att Ola Johansson svarar på detta.

De frågor som Ola Johansson ställde handlar om att vi har ett investeringsstöd som vi tror kommer att skapa små och klimatsmarta hyresrätter med rimliga hyror. Vi har en stimulans till studentbostäder, och vi har stöd till kommuner för att kunna öka bostadsbyggandet. Det är en aktiv bostadspolitik.

Anf. 64 OLA JOHANSSON (C) replik:

Fru talman! Eftersom ministern inte svarar på min fråga känner jag mig inte nödsakad att svara på ministerns fråga.

Som exempel på organisationer kan jag nämna Byggnads och Hyresgästföreningen. Jag är själv ordförande i en riksorganisation som är en folkrörelse. Jag vet vilken folkrörelsegren jag sitter på. Det är möjligt att

Miljöpartiet inte känner den folkrörelsegren som delar av regeringen företräder. Men det går att plugga på sådant.

Någon återgång till miljonprogrammets dagar är inte aktuell. Jag hörde tidigare i debatten att det gick bra under miljonprogrammet och att det borde gå bra nu. Jag skulle vilja säga att det inte är någon önskvärd utveckling.

Det som jag ber ministern om svar på är: Hur ser de lösningar ut som gör att vi snabbt kan få bostäder till människor, få människor i arbete och få dem att integreras och etableras? Detta är människor som finns i vårt land, människor som förhoppningsvis har möjlighet att få ett permanent uppehållstillstånd och som också ska ges en möjlighet att komma in på den ordinarie arbetsmarknaden. Det tar inte mycket längre tid än den tid det tar för ett barn från det att det föds till att det lär sig läsa. Det är inte en speciellt lång tid.

Men det kräver också särskilda åtgärder, som jag har påmint ministern om att Sveriges Kommuner och Landsting har efterfrågat. De har efterfrågat precis de saker som ministern och hans kamrater och även Sverigedemokraterna röstade emot vid ett par tillfällen under den förra mandatperioden och också vid ett par tillfällen under denna mandatperiod. Och i det extrema fallet krävs det som Boverket föreslår, nämligen ett undantag under en kortare tidsperiod från stora delar av det som föreskrivs som detaljplaner, riksintressen och annat i plan- och bygglagen.

Jag skulle gärna vilja ha ministerns kommentar till detta. Vad kan ministern medverka till görs på kort sikt?

Anf. 65 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP) replik:

Fru talman! Jag tackar Ola Johansson för detta. Jag har sedan den ementa publikation som jag har i min hand trycktes roat mig med att sitta och titta på regeringens och oppositionens anslagsförslag. Jag tror att Centerpartiet står för den tommaste kolumnen bland alla kolumner som finns här. Det är möjligt att jag blandar ihop den med Sverigedemokraternas. Men det är ett annat sätt att räkna på.

En fråga som jag skulle vilja lyfta fram och som jag vet att Centerpartiet tycker är lite jobbig är satsningar på skolans område när det gäller utomhuslokaler och upprustning av skolfastigheter. Detta är någonting där det skiljer sig åt mellan några olika partier i oppositionen.

Jag skulle vara mycket tacksam för en diskussion som handlar om på vilket sätt Centerpartiet avser att stötta byggandet av små hyresrätter med rimliga hyror. Jag har aldrig hört något sådant förslag. Ni talar fortfarande om att det ska vara ett mer flexibelt användande av planinstrumentet. Möjligtvis avses att det inte bör krävas en detaljplan lika ofta som i dag. Men där svävar vi i ovisshet eftersom det inte finns något tydligare än så.

Vi är inte framme när det gäller regelförenklningar. I så fall skulle jag säga att det nu är klart. Jag menar bara att det som ni gjorde under föregående mandatperioder när det gäller regelförenklingsarbetet i mångt och mycket var viktigt och bra. Men vi vet att planprocessen som nyligen har reformerats redan i dag har ett antal steg och är relativt kort och så flexibel som den skulle kunna vara. Däremot kan planprocessens längd begränsas, framför allt genom bättre tillämpning och ökad tydlighet. Det jobbar vi fortsättningsvis med.

Prot. 2015/16:40
7 december

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande samt
konsumentpolitik*

Anf. 66 ROBERT HANNAH (L) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är oerhört spännande att lyssna på bostadsministern här i dag. Man kan tänka sig att den bostadspolitik som bostadsministern för är till för alla, och han pratar mycket väldigt mycket om insiders och outsiders. Men min mening är ganska stark att bostadsministerns politik handlar om att bygga murar. Det är ingen som ska in på bostadsmarknaden. Det handlar om att försvara dem som redan finns där. Hur ska de 350 000 unga vuxna som vill in på bostadsmarknaden komma in? Ingen aning.

Miljöpartiet har troligtvis Sveriges mest flippfloppande politik när det kommer till bostadsfrågor. Jag skulle till och med säga att Sverigedemokraterna har en starkare linje än Miljöpartiet. Tidigare var ni emot subventioner och regelförenklingar. Nu är ni för subventioner och regelförenklingar när det passar er.

En fråga där ni däremot håller er linje handlar om riksintressen. Här har vi en bostadspolitisk talesperson för Miljöpartiet som vill göra hela Vättern till ett riksintresse. 55 procent av Sveriges yta är ett riksintresse i dag, och det behövs inte mer. Det är till och med så att det socialdemokratiska kommunalrådet i Linköping, Lena Micko, som leder SKL menar att det har blivit en överkonsumtion av riksintressen i Sverige som leder till att det inte blir några bostäder.

När det kommer till regelförenklingar för riksintressena är det nu entydigt att Riksintresseutredningen kommer att landa på att fler riksintressen kommer att införas, att det blir flera olika typer av modeller, starkare tillsyn och svårare att få fram bostäder på grund av riksintressena.

Mina frågor är: Anser statsrådet att Miljöpartiets bostadspolitiska talesperson har rätt i att Vättern ska bli ett riksintresse? Och kommer Miljöpartiet att bidra till att det kommer att bli fler riksintressen i Sverige? Kommer Miljöpartiet att kasta utredningen i soptunnan, där den hör hemma, eller kommer Miljöpartiet att verka för att en ny utredning tillsätts? Lena Micko och många andra socialdemokratiska kommunalråd i Sverige säger till mig när jag träffar dem att det här är orimligt. Vad är bostadsministerns svar?

Anf. 67 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP) replik:

Fru talman! Tack så mycket, Robert Hannah! Vi jobbar med frågan om just den utredningen på Regeringskansliet.

Mambo, Robert Hannah, var ett uttryck som fanns redan på 1990-talet. Då skrattade man åt det. Man har inte gjort det de senaste 15–20 åren. Du för upp begreppet mambo och tycker att det är fyndigt. Det har funnits rätt länge och är en rätt smärtsam upplevelse för dem som befinner sig i det stadiet.

Det hjälper inte att ha ett skyttegravskrig i frågan om vi ska ha investeringsstöd eller inte när det gäller framtagandet av hyresrätter som har rimliga hyror.

Jag skulle vilja ta upp en annan fråga som du, Robert Hannah, tog upp i ditt inledningsanförande. Du resonerade kring detta med att ta sitt ansvar och inte vad gäller fastighetsägare. Men när det gäller kommuner verkar ni resonera annorlunda. Kommuner som har tagit sitt ansvar eller inte tagit sitt ansvar, för att parafrasera det du sa angående fastighetsägarna, får helt plötsligt en helt annan dimension när ni i ert särskilda yttrande föreslår att

det inrättas ett anslag på 75 miljoner kronor som ska användas som en ekonomisk stimulans till de kommuner som har korta handläggningstider eller framgångsrikt förkortar sina handläggningstider för PBL-ärenden.

Plötsligt kan man tydligen göra skillnad på kommuner och kommuner eller aktörer och aktörer, och det välkomnar jag. Jag är inte emot detta. Jag tycker att det är bra att det finns incitament, och vårt investeringsstöd är ett incitament i sin renaste form, Robert Hannah.

Anf. 68 ROBERT HANNAH (L) replik:

Fru talman! Det är tydligt att statsrådet väljer att inte svara på oppositionens frågor utan pratar om vad som finns budgetförslagen från Liberalerna. Jag tycker att det är anmärkningsvärt.

Jag vill fortfarande ha svar på frågan: Kommer Miljöpartiet att bidra till en politik som leder till att vi får fler riksintressen i Sverige, att en större andel av Sveriges yta kommer att anses vara riksintresse? Kommer du att stötta Emma Hults motion om att hela Vättern ska bli ett riksintresse? Är det verkligen rimligt, när vi har en sådan bostadsbrist i Sverige, att vi ska ha så otroligt många riksintressen som inte är unika? Liberalernas svar är att de områden i Sverige som är unika ska vara riksintressen. Jag älskar Sverige, men jag tror inte att 55 procent av Sveriges yta är ett riksintresse eller har det värdet.

Vad gäller frågan om vad kommunernas ansvar ska vara och om incitament är jag liberal och anser inte att politiker ska peta i marknadens parter. Jag anser inte att det ska vara subventioner. Däremot vill vi att kommunerna ska ta fram mark så snabbt som möjligt. Det som är politikernas ansvar är att bidra med infrastruktur och förutsättningar. Vi kan inte ha en politik som innebär att kommunerna ska sitta i flera år med plan- och byggärenden. Jag vill inte att staten ska göra mer än vad som är nödvändigt. Jag vill att byggherrar själva ska kunna ta fram detaljplaner som snabbt ska gå igenom kommunen och domstolarna för att vi ska kunna få bostäder. Det är det som ger bostäder, inte någon typ av subvention som i bästa fall kan leda till 15 000 fler bostäder, som ni själva har angett. Jag tror inte att det ens kommer att leda till 15 000 fler bostäder. Vi har faktiskt ett behov av 500 000 bostäder i Sverige.

Vad som behövs i svensk bostadspolitik är förutsättningar och infrastruktur. Vi behöver hotta upp kommunernas ansvar och kommunernas arbete med att få fram mark. Vi behöver se till att marken saneras så att bostadsbyggarna kan bygga. Det är den typen av politik där man inte sitter och petar i marknaden utan ger byggherrarna förutsättningar som kan lyckas.

Anf. 69 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP) replik:

Fru talman! Tack, Robert Hannah, för klargörandena!

Jag kan bara upprepa vad jag sa tidigare, att vi jobbar med riksintressefrågan på Regeringskansliet.

I frågan om hur Robert Hannah och Liberalerna vill skapa förutsättningar för kommunerna och andra aktörer låter det väldigt likt det vi gör när det gäller stöd till kommunerna. Ni pratar om en snabbhetspremie i form av en ekonomisk stimulans till de kommuner som har korta handläggningstider eller framgångsrikt förkortar sina handläggningstider för plan- och bygglovsärenden. Det låter väldigt likt det kommunstöd som

Prot. 2015/16:40
7 december

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande samt
konsumentpolitik*

både ni och de övriga tre oppositionspartierna har kommit överens med regeringen om. Jag förstår inte hur det plötsligt kan bli så mycket större bara för att du råkar uttala det. Det är ett stöd och en stimulans. Du säger dessutom att ni som liberaler aldrig skulle göra något sådant eller att det inte är er ingång till frågorna. Men det är ju det ni gör. Det står ju i betänkandet, Robert Hannah, att ni vill stimulera bostadsbyggandet och satsa pengar på det. Att då stå här och säga att det inte är det liberala sättet att göra saker och ting tycker jag är lite märkligt.

Jag välkomnar ändå att vi tillsammans nu slår ett slag för att hjälpa de kommuner som går på knäna att leva upp till sitt bostadsförsörjningsansvar. Sedan tycker vi olika när det gäller investeringsstöd och när det gäller stöd så att det kan byggas fler studentbostäder. Vi tycker olika när det gäller upprustning av det befintliga beståndet, så att man dessutom kan energieffektivisera när man rustar upp. Vi tycker olika om detta, men jag tror att vi har en bra grund att stå på för framtida samarbeten.

Anf. 70 JESSIKA ROSWALL (M):

Fru talman! Debatten har hittills i stor utsträckning handlat om bostadspolitik. Mitt anförande kommer enbart att handla om konsumentpolitik.

Inför den här debatten surfade jag runt lite grann på internet och gjorde lite olika sökningar. Söker man på bara ordet konsument får man 15 ½ miljoner träffar. Söker man på konsumentköplagen får man 400 000 träffar. Söker man på reklamera får man 460 000 träffar och ungefär lika många på ordet snabbblån. Söker man på budget- och skuldrådgivning får man 58 000 träffar. Det kanske i och för sig inte säger något mer än att om man ska söka information på internet i dag gäller det att specificera sin sökning. Men det ger ändå en viss signal om att det är ganska komplicerat att vara konsument i dag.

Jag tror att vi alla härinne är överens om att en bra konsumentpolitik är när vi konsumenter kan göra aktiva och medvetna val.

För mig som moderat är grunden för att jag engagerar mig i politik att jag vill skapa möjligheter och förutsättningar för människor att leva sina liv på det sätt som de själva väljer och som de anser bäst för dem själva. Politikens uppgift är att gemensamt lösa problem och skapa förutsättningar för människor att göra sina egna val. Applicerat på konsumentpolitiken innebär det för mig och Moderaterna att konsumenterna ska ha egenmakt och egna möjligheter att göra aktiva val.

Alliansregeringen ändrade det konsumentpolitiska målet 2007. I dag presenteras ett nytt konsumentpolitiskt mål, och för mig är det tydligt att det är en ideologisk skillnad mellan dessa olika mål.

Det mål som nu föreslås fokuserar på en konsumentmarknad på ett visst sätt. Fokus är inte på den enskilde utan på att politiken ska lösa marknaden.

Jag tror inte på det. Jag tror att vi måste fokusera på konsumenten, och konsumenten behöver redskap för att kunna fatta egna beslut.

Marknaden är i ständig förändring. Politiken kan inte hänga med, och den ska inte heller styra marknaden.

Argumentet från regeringspartierna för att ändra det konsumentpolitiska målet är att det anses vara för snävt. Jag är av precis motsatt uppfattning. Jag anser att det nya målet är för snävt och att det glömmar bort att fokusera på det som verkligen har betydelse, nämligen konsumentmakt.

En känd socialdemokrat sa en gång att den som är satt i skuld inte är fri. Så är det. Hushållens skuldsättning har diskuterats relativt mycket det senaste året på olika håll.

Riksrevisionen kom i början av sommaren med en rapport om överskuldsättning. Rapporten pekar på ett antal punkter där mer behöver göras.

Hur många överskuldsatta det finns beror på hur man räknar, men det finns beräkningar som säger att överskuldsättningen kostar samhället 30–50 miljarder kronor om året.

Moderaterna anser att det krävs åtgärder för att stävja utvecklingen mot fler och fler överskuldsatta varje år.

I budgeten presenterar regeringen en strategi mot överskuldsättning. Jag och Moderaterna välkomnar strategin, men jag saknar fler konkreta förslag. För att stävja överskuldsättningen behöver vi sätta in insatser mycket tidigare än när människor söker skuldsanering. Jag anser att undervisningen i privatekonomi i skolan behöver stärkas. Det tycker regeringen kanske också, men i strategin står det att ”regeringen kommer att följa frågan”. Vad betyder det?

På annat håll i strategin står att ”regeringen överväger lagändringar”. Vad betyder det konkret?

Visst finns det bra förslag i strategin, bland annat en satsning på Kronofogdemyndigheten så att fler ska kunna söka skuldsanering. Jag hade dock gärna sett fler handfasta förslag.

Moderaterna gör i sin budget en stor satsning på Konsumentverket för att motverka överskuldsättningen, öka konsumentupplysningen och öka stödet till budget- och skuldrådgivningen.

Budget- och skuldrådgivningen är lagstadgad. Ändå ser vi att den skiljer sig väsentligt åt över landet. Det behöver vi ändra på.

Jag förstår att kommuner har olika förmåga att klara konsumentvägledning och budget- och skuldrådgivning, men här behöver mer göras. Samordningen kan bli bättre, och precis som det stod i Riksrevisionens rapport behövs ett tydligt regelverk för hur budget- och skuldrådgivningen ska fungera.

Fru talman! Jag ska säga några ord om Hallå konsument. Hallå konsument infördes av alliansregeringen och ska ses som ett komplement till den konsumentvägledning som kommunerna tillhandahåller och till konsumentbyråerna.

Hallå konsument är en telefontjänst som varit igång sedan i våras. Den drivs av Konsumentverket – hittills med mycket bra resultat. Syftet är att konsumenter ska kunna få svar på frågor om rättigheter och skyldigheter före och efter köp.

Den kommunala konsumentvägledningen är viktig. Dessvärre saknar över en halv miljon människor kommunal konsumentvägledare, och det är inte bra.

Jag tycker att det är tråkigt att Hallå konsument har fått en del kritik. Det påstås nämligen att kommuner använder Hallå konsument som skäl för att plocka bort den egna konsumentvägledningen. Men det bör inte vara ett skäl, tycker jag.

Förra veckan besökta jag och Moderaterna Konsument Gästrikland. Jag ska inte sticka under stol med att konsumentvägledarna hade en del kritik mot Hallå konsument. Men de gav också exempel på att Hallå konsument har blivit som vi tänkt.

Prot. 2015/16:40
7 december

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande samt
konsumentpolitik*

Hallå konsument ska svara på enkla frågor av typen: Hur gör jag för att reklamera en vara? Kan jag ångra ett köp jag gjort på telefon? Detta sa också konsumentvägledarna.

På detta sätt kan de kommunala konsumentvägledarna fokusera på de mer komplicerade frågorna, vilket är meningen.

Låt mig avsluta med att upprepa att för mig handlar konsumentpolitik om att ge konsumenterna makt och möjlighet att göra aktiva val. Låt det vara vårt konsumentpolitiska mål.

Fru talman! Jag yrkar avslag på regeringens förslag till ett nytt konsumentpolitiskt mål och bifall till reservation 1.
(Applåder)

Anf. 71 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD):

Fru talman! Även jag ska tala om konsumentpolitik. Vi sverigedemokrater har i vår senaste budgetmotion radat upp en lång rad åtgärder som vi anser behöver vidtas i dagens konsumentpolitik. Den är mer omfattande än någonsin tidigare, men jag kommer inte att ta upp allt eftersom jag blivit ombedd att hålla mig ganska kort.

Vi vill se hårdare tag mot bluffakturor. Det är fullständigt orimligt att man behandlar företag som sätter i system att skicka ut bluffakturor som vilket företag som helst. Vi talar om kriminella element som inte borde behandlas som företag över huvud taget. Det är barockt att ett företag som råkar skicka en faktura fel begår ett lika stort brott som ett företag som konsekvent skickar ut bluffakturor och hoppas att någon ska betala.

När det gäller bluffakturor utnyttjas också reglerna för småmål, vilket innebär att företag som sysslar med detta kommer undan rättegångskostnader som de annars skulle få betala själva. Det är orimligt att ett blufföretag ska komma undan med det. Här vill vi ändra så att den som har satt detta i system ska få betala rättegångskostnaderna.

Sms-lån och smålån har varit på tapeten under en längre tid. Vi önskar att regeringen hade varit lite snabbare med att kräva vissa saker i stället för att hänvisa till en utredning som ska komma så småningom.

Jag tror att det finns en majoritet i kammaren för att kräva bättre kreditkontroll, om det är vad Socialdemokraterna vill. I debatterna inför valet var Socialdemokraterna tydliga med att de ville se krafttag. Efter valet blev dessa krafttag bara till en kommande utredning, men den kan förhoppningsvis snart leda till krafttag.

Fru talman! Problemet med marknadsföring av lån på fakturor har jag tidigare lyft upp i en interpellation. Här menar jag att man måste agera kraftfullt och snabbt. Det finns ingen anledning att vi ska acceptera att det skickas ut fakturor där det är oklart vad man ska betala och vad man ingår för avtal. Det borde vara självklart att en faktura inte får innehålla denna form av erbjudande utan vara ren och endast innehålla vad man ska betala. Företaget kan skicka med ett erbjudande bredvid; det är en annan sak. Själva fakturan ska dock vara ren.

Utredningen om telefonförsäljare är färdig, men den har inte lett till några åtgärder ännu. Det är positivt att utredningen föreslår bland annat skriftliga avtal i samband med telefonförsäljning. Det kan vi överväga att ställa oss bakom när det så småningom kommer som förslag från regeringen.

Även vid telefonförsäljning finns kopplingar till bluffföretag. Ofta ringer företaget upp och påstår sedan att man fått en bekräftelse som man aldrig fått.

Överskuldsättning kallas också insolvens, men det ordet använder nog ingen i dagligt tal. Det är väl ingen som säger att man är insolvent. Vad det betyder är att man inte längre har betalningsförmåga. Man säger nog snarare att man har ont om pengar för tillfället eller är överskuldssatt.

Fokus när det gäller överskuldsättning ligger på skuldsanering, och den måste bli enklare. Det är nästan omöjligt för en privatperson som har många småskulder att själva hålla reda på alla fordringsägare, speciellt med tanke på den handel med skulder som sker i dag. När skulden har bytt ägare några gånger är det inte helt lätt att veta: Vem är det egentligen som jag är skyldig pengar?

En sak som vi har tagit med på det här området som egentligen ligger på gränsen för att vara med i konsumentpolitiken är frivilliga testamentesregister. Det är en sak som vi som parti driver. Jag har sett att det är allt fler som börjar motionera om det under allmänna motionstiden. Det är någonting som med tiden kommer att genomföras.

Det finns i dag ett problem med att testamenten försvinner. Testamenten som försvinner kan orsaka stor skada för den person som har trott att ens dödsbo ska gå till en viss person eller delas upp på ett visst sätt, och så blir testamentet aldrig offentliggjort eller kommer aldrig fram, kanske på grund av att den som först hittar det inte är gynnad av det.

Fru talman! När vi kom till det konsumentpolitiska målet tvingades vi att välja mellan två olika mål, ett från Alliansen och ett från regeringen. Vi ser egentligen inte några brister i något av målen. Men vi ser inte heller att något av målen är så bra att vi vill ställa oss bakom det. Allting beror på vad man läser in i målen. Man kan läsa in hur mycket man vill.

Skulle man med Alliansen ögonläsa Alliansens eget mål betyder det att man ska strunta i miljötanket och i den socialt och ekonomiskt hållbara konsumtionen. Jag tror inte ens att Alliansen vill påstå att deras mål har det som utgångspunkt. Samtidigt kan man säga att regeringen kanske skulle lagt in någonting mer i sitt mål när det gäller konsumentmakt. Men jag kan förstå om man tycker att det ingår i en välfungerande konsumentmarknad och att man även har en konsumentmakt i det. Jag vill avsluta med detta.

Anf. 72 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V):

Fru talman! Också jag vill tala om konsumentpolitiken. Vi anser att Sverige behöver ett nytt konsumentpolitiskt mål. Därför ställer vi oss bakom förslaget om ett nytt mål. Det lyder: Målet för konsumentpolitiken är väl fungerande konsumentmarknader och en miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar konsumtion.

Vi anser att det nuvarande målet är alltför snävt och att det föreslagna målet bättre stämmer överens med hur dagens konsumenter lever. Det är också nödvändigt att ett konsumentpolitiskt mål innehåller miljö- och hållbarhetsaspekter. Många av de stora miljöproblem som i dag finns hänger ihop med våra konsumtions- och produktionsmönster. Om vi ska kunna minska de negativa miljöeffekterna är det nödvändigt att förändra vår konsumtion och produktion i framtiden.

Vi ser hur det blir allt svårare och komplicerat att vara konsument i dag. Trots att det finns ett omfattande konsumentskydd är konsumenterna ständigt i underläge. Det gäller både vid val av produkter och vid tvister. I dag är konsumenter utsatta för ett högt konsumtionstryck via olika former av marknadsföring. Resursstarka konsumenter har bättre förutsättningar. Men långt ifrån alla i vårt samhälle har starka resurser som konsument.

Mer tekniskt avancerade produkter, fler komplicerade finansiella tjänster och en global marknad innebär många möjligheter för konsumenter men ställer också konsumenter inför större utmaningar. Mot den bakgrunden anser jag att det är klokt av regeringen att föreslå en höjning av anslaget till den nationella konsumenttjänsten Hallå konsument.

Tyvärr finns det indikationer som visar att flera kommuner tagit inrättandet av Hallå konsument som förevändning för att lägga ner den kommunala konsumentvägledningen, vilket självklart inte var tanken. Den nationella vägledningen kan aldrig ersätta det stöd som den kommunala verksamheten erbjuder genom sitt direkta stöd till konsumenter. De lokala vägledarna har kunskaper om den lokala situationen och ger specialiserat stöd inom ett antal områden. Jag ser det därför som helt nödvändigt att se över hur det lokala stödet ser ut när det gäller konsumentvägledning så att konsumenter garanteras ett likvärdigt stöd över hela landet.

Vi ser också att det är nödvändigt att öka anslaget till Allmänna reklamationsnämnden, ARN. Nämnden kommer att få hantera en rad nya frågor på grund av nya EU-direktiv. Det gäller till exempel frågor som är kopplade till värmepumpar, elförbrukning, spel, parkering, antikviteter med mera. Det gör att ARN måste utöka sin personal samt satsa på kompetensutveckling för att kunna möta den nya situationen. Utan ett ökat anslag skulle köerna för prövning bli oacceptabelt långa, vilket skulle missgynna konsumenterna.

Det är tydligt att Centerpartiet tyvärr inte prioriterar ett starkt konsumentskydd eftersom det i sitt förslag till budget gör stora nedskärningar på konsumentområdet. Jag skulle därför vilja fråga Centerpartiets representant i civilutskottet hur Centerpartiet har tänkt sig att ARN och Konsumentverket ska klara av att svara upp mot det ökade behovet av konsumentupplysning och den ökande ärendetillströmningen utan något extra tillskott av resurser.

Regeringen presenterar även en ny strategi för att motverka överskuld-sättning. Jag välkomnar denna strategi. Antalet skuldsatta befinner sig fortfarande på en mycket hög nivå, och mer än 400 000 befinner sig i Kronofogdemyndighetens register med en samlad skuld på 70 miljarder.

Den huvudsakliga orsaken till att människor hamnar i skuldfällan är personliga tragedier som till exempel arbetslöshet, sjukdom, skilsmässa eller konkurs, och många lever med skulder under mycket lång tid. Skuldsättning kan leda till att både den psykiska och den fysiska ohälsan ökar.

Det förebyggande arbetet för att undvika skuldsättning är naturligtvis avgörande. Regeringen pekar på några områden som privatekonomisk undervisning i skolan men även på finansiell folkbildning riktad till unga vuxna, nyanlända och äldre personer. Jag tycker att förslagen är bra och går i rätt riktning. Men jag är övertygad om att man kan göra mycket mer inom det förebyggande arbetet för att motverka att människor hamnar i skuldfällan.

Regeringen vill stärka konsumentskyddet och minska risken för att konsumentkrediter leder till överskuldsättning, och man tar i första hand sikte på snabblånen. Det är också bra. Dessa lån har lett till att många, särskilt unga människor, hamnat i en skuldfälla. Jag tycker att det är bra att regeringen undersöker möjligheten att införa ett tak för de skyhöga räntor som finns för snabblånen, vilket jag ser som helt nödvändigt så länge snabblånen finns kvar. Vänsterpartiets uppfattning är att snabblånen mycket väl skulle kunna avskaffas.

När människor hamnar i skuldfällan måste det vara möjligt att få stöd och hjälp för att ta sig ur sin svåra situation. Därför är det bra att man ser över systemet med skuldsanering så att det blir enklare att söka skuldsanering i framtiden. Det måste också bli möjligt för de så kallade evighetsgäldenärerna att få sina skulder avskriva.

I utredningen *Överskuldsättning i kreditsamhället?* föreslås att det ska införas en slutlig preskriptionstid för skulder motsvarande det system som man har i Finland. För de överskuldssatta utan hopp om att någonsin komma ur skuldspiralen, som innebär att varje extra intjänad krona ska mätas ut, skulle en slutlig preskriptionstid ha stor betydelse för möjligheten till rehabilitering och omstart.

Fru talman! Jag vill slutligen understryka vikten av att särskilt se till barn och unga i överskuldssatta familjer. I dag lever 161 000 barn i överskuldssatta familjer. Barn i högt skuldsatta familjer kan drabbas mycket hårt och får kanske leva under svåra ekonomiska förhållanden under hela sin uppväxt.

Därför måste samhället se till att barnen värnas, särskilt i samband med vräkning och utmätning. Inga barn ska behöva bli hemlösa i Sverige 2016. Vänsterpartiet tycker att det är bra att regeringen tar särskild hänsyn till barn och unga i sin strategi. Men vi menar att det måste göras en total översyn i form av en barnkonsekvensanalys angående barn som lever i överskuldssatta familjer.

Med det vill jag yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet när det gäller konsumentfrågorna och avslag på samtliga motioner på området.
(Applåder)

Anf. 73 OLA JOHANSSON (C) replik:

Fru talman! Jag begärde replik endast med anledning av att Lotta Johnsson Fornarve ställde en direkt fråga till Centerpartiet. Frågan löd: Vad är det Centerpartiet vill dra ned på när man inte ökar anslaget till vare sig Konsumentverket eller Allmänna reklamationsnämnden?

Märk väl: Centerpartiet minskar inte något anslag i sitt budgetförslag. Vi väljer att avstå från att öka anslaget i vårt budgetförslag. Vi gör det av det enkla skälet att vi prioriterar skattesänkningar som ger bäst effekt för de små företagen. Sänkta skatter på att anställa unga ger dem en möjlighet att pröva på och att komma in på arbetsmarknaden. Vi gör helt enkelt en prioritering, som inte innebär att Allmänna reklamationsnämnden eller Konsumentverket kommer att ha mindre förutsättningar att genomföra det uppdrag som de faktiskt har.

När jag ändå står här och får möjlighet att prata konsumentpolitik vill jag framhålla att det för Centerpartiet är viktigt att arbeta med konsumentskyddsfrågorna, framför allt när det gäller det som Lotta Johnsson Fornarve nämnde, exempelvis snabblånemarknaden. Den behöver kontrolleras

och styras upp på ett betydligt bättre sätt, och gärna med möjlighet för den som står i begrepp att ta ett sådant lån att få betänketid och återkomma med ytterligare besked innan lånet tecknas. Å andra sidan får man se detta som en form av mikrolån som har ett värde och en betydelse på lånemarknaden, dock under kontrollerade former.

Jag vill framhålla vikten av att vi har möjlighet till skuldsanering för företagare, som har nämnts här tidigare i debatten. Evighetsgäldenärerna är ett särskilt problem, och jag vågar påstå att just företagare är en över-representerad grupp bland dessa.

Anf. 74 LOTTA JOHANSSON FORNARVE (V) replik:

Fru talman! Tack för att du försöker besvara min fråga, Ola! Jag kan konstatera att Alliansen är oense i frågan. Moderaterna, till exempel, tycker att frågan är så viktig att de till och med vill öka anslaget till både Allmänna reklamationsnämnden och Konsumentverket medan Centern vill skära ned.

Om man skär ned på dessa områden kommer det att drabba konsumenterna i slutändan. Som jag beskrev i mitt anförande har Allmänna reklamationsnämnden fått en rad nya uppdrag på sitt bord eftersom EU-direktiven har ändrats. Man kommer alltså att hantera en mängd nya frågor som man inte hanterar i dag. Redan i dag har man, som man själv säger, en väldigt lång kö när det gäller ärenden. Det skulle bli en alldeles oacceptabelt lång kö om man inte får extra resurser, vilket man kommer att behöva för att anställa ny personal, konsumentutveckla och så vidare.

Vi har sett hur Hallå konsument får otroligt många frågor, och intresset för tjänsten är stort. Också där behövs ett stort tillskott för att hjälpa framför allt utsatta konsument.

Anf. 75 OLA JOHANSSON (C) replik:

Fru talman! Det är en definitionsfråga huruvida man betraktar ett oförändrat anslag som en nedskärning, Lotta Johansson Fornarve. Det handlar inte om en nedskärning, utan det handlar om ett oförändrat anslag.

Jag upprepar budskapet: Skälet till att vi inte räknar upp anslaget till Konsumentverket och Allmänna reklamationsnämnden är att vi prioriterar andra åtgärder. För att ta ett exempel vill vi skapa möjligheter för enmansföretag att anställa en person och slippa betala arbetsgivaravgift för denna person under de första två åren. Det är ett sätt att främja småföretagen och skapa bättre förutsättningar för företag att överleva under den tuffa period som det innebär att starta upp ett företag och skaffa sig den första anställda personen under en expensionsfas. Det är också ett tillfälle när många av småföretagarna, som kan vara hårt belastade av privatekonomiska skäl som sjukdom och någon enstaka gång leverantörer som inte sköter sina åtaganden, hamnar i svåra ekonomiska situationer.

Vårt sätt att möta detta är att skapa bättre förutsättningar för dessa företag att åta sig beställningar, utföra arbeten och producera varor och tjänster med ökad personalstyrka och större möjligheter att expandera. Det är så vi får fart på samhället, och det är så vi får fart på utvecklingen. Det är också så vi skapar goda förutsättningar att i framtiden ha råd med välfärdstjänster. En av dem är att arbeta för att förbättra konsumentskyddet på olika sätt.

Anf. 76 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V) replik:

Fru talman! Vänsterpartiet vill gärna värna småföretagare också. Jag ser inte att det står i motsättning till att värna konsumenterna. Om man inte går med på det ökade stödet till ARN och Konsumentverket innebär det ändå i praktiken en nedskärning. Ola. Verken har ju fått nya arbetsuppgifter som kommer att kräva extra resurser om de ska klara av dem på ett bra sätt och kunna stödja konsumenterna på ett bra sätt.
(Applåder)

Anf. 77 EVA LINDH (S):

Fru talman! Jag har också glädjen att få diskutera konsumentpolitik, som berör oss alla på ett eller annat sätt.

Det är viktigt att alla konsumenter ges goda förutsättningar att fatta rätt beslut. För detta krävs att konsumenternas egenmakt stärks, att informationen till konsumenterna ökar och att kunskaperna hos den enskilde konsumenten blir större. Med ständigt nya varor och tjänster att köpa är det en komplex marknad vi lever med. Marknaderna är för många svåra att förstå. Det är därför vi behöver öka konsumentstödet.

Regeringen och vi partier anser att det konsumentpolitiska målet behöver bättre svara upp mot de ambitioner regeringen har. Vi tycker därför att vi behöver vidga målet för konsumentpolitiken.

Vårt förslag är därför att målet för konsumentpolitiken är väl fungerande konsumentmarknader och en miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar konsumtion. Genom en strategi för hållbar konsumtion vill vi underlätta för människor att vara aktiva konsumenter, handla medvetet och bidra till en mer hållbar värld. Vi vill stärka konsumenternas möjligheter att handla hållbart – inte styra.

Vår konsumtion påverkar samhället och miljön, här i Sverige och globalt. Klimatfrågan är en av vår tids stora utmaningar. Vi behöver göra mer för att vår konsumtion på ett bättre sätt ska svara för en mer hållbar konsumtion.

En klar majoritet av svenska konsumenter tycker att frågor om miljö och ekonomisk och social hållbarhet är viktiga. Svensk Handel har gjort en undersökning som visar att sju av tio anser att de vill handla mer på det sättet och att de tycker att detta är viktiga frågor. Därför anser vi att det ska vara enklare att handla mer hållbart ur ett socialt, ekonomiskt och klimatomfattigt perspektiv. Många upplever i dag att det är svårt. Ibland finns det inte tillräckligt med sådana varor. Vi behöver stärka konsumenternas makt, och vi behöver också stärka producenternas sätt att kunna producera det som konsumenterna efterfrågar.

Låt mig säga någonting om det ekonomiskt hållbara som också handlar om området överskuldssatta.

Om en konsument tar ett lån utan att ha förutsättningar att betala tillbaka kan konsekvenserna bli allvarliga. Det kan leda till svåra problem. Det drabbar de enskilda, och det drabbar också barn till överskuldssatta. Lotta Johnsson Fornarve nämnde att det finns 161 000 barn i familjer med skulder hos Kronofogden. Utifrån barnets perspektiv är det viktigt att kunna hjälpa och stödja människor i svåra ekonomiska situationer. Överskuldssättning får stora konsekvenser för den enskilde, som jag sa, men också för samhället i stort. Forskning visar att det påverkar hälsan, och om man befinner sig i överskuldssättning under lång tid kan det leda till kronisk

Prot. 2015/16:40
7 december

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande samt
konsumentpolitik*

ohälsa. Ju längre tid en person är skuldsatt, desto större konsekvenser får det för individen, och vägen tillbaka blir svårare.

År 1994 infördes skuldsaneringslagen. Skuldsanering innebär att överskuldsatta helt eller delvis kan befrias från sina skulder. Ett av grundkraven är att den skuldsatte inte under överskådlig tid bedöms kunna betala sina skulder. Det är allt fler som ansöker om skuldsanering. Antalet personer har ökat med 163 procent de senaste åtta åren. De människorna behöver vi hjälpa.

Samtidigt som allt fler ansöker om skuldsanering är det dock många som inte gör det. I de siffror som Riksrevisionen har tagit fram uppskattas att ungefär 28 000 skulle kunna få skuldsanering beviljad om de ansökte om det. Det kan finnas flera skäl till att man inte ansöker, till exempel skuldkänslor och skam – men också att man ibland inte känner till möjligheten tillräckligt för att våga ta steget. Det är ett steg som vore bra och viktigt för den enskilde men också för samhället.

Det finns flera olika beräkningar av vad kostnaden för samhället är, alltifrån Riksrevisionens beräkning som landar runt 8 miljarder till kronofogden som säger att det handlar om 30–50 miljarder. Oavsett vilket är det kostnader, inte bara för samhället utan framför allt för den enskilde. Vi är därför glada, och jag tycker att det är otroligt bra att regeringen har tagit fram en strategi mot överskuldssättning. Det handlar om flera olika saker. Jag ska inte räkna upp dem igen – det gjorde Lotta i sitt anförande – men jag vill nämna att regeringen förutom de insatser strategin innehåller också öppnar möjligheten för företag att få skuldsanering.

Fru talman! En fungerande konsumentmarknad innebär att människor ges förutsättningar att göra egna val. För det behöver vi information och kunskap. Vi behöver motverka osunda affärsmetoder samt stärka konsumenterna med lagstadgade rättigheter och relevant konsumentstöd. Det gör vi genom den kommunala konsumentvägledningen, som är en viktig insats och en viktig resurs och som även har kompletterats med Hallå konsument på den nationella nivån. Jag tror att de båda kan komplettera varandra på ett positivt sätt för att ge människor ett starkare stöd i den, som jag sa tidigare, komplexa konsumentmarknad vi lever med.

Sammantaget anser vi att satsningarna på det konsumentpolitiska området ger möjligheter att fortsätta arbetet med att utveckla en effektiv konsumentupplysning, stärka konsumentskyddet samt främja en hållbar konsumtion och möjligheterna till det. Därmed yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.

(Applåder)

Anf. 78 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Fru talman! Det har varit en lång debatt, och jag måste säga att jag välkomnar det engagemang som har börjat komma när det gäller konsumentpolitik. Det är nämligen ett engagemang jag har saknat i svensk politik under ganska lång tid. Speciellt från de borgerliga partierna vill jag verkligen välkomna att man engagerar sig i konsumentpolitiken. Under vår tid i opposition, alltså under de åtta år den förra regeringen styrde, kan jag väl säga att vi lite grann saknade det engagemanget från regeringens håll. Jag välkomnar alltså att det finns ett engagemang nu.

Jag har också förståelse för att det finns ett engagemang, för detta är en väldigt spännande tid när det gäller konsumentpolitik. Det är en tid när

konsumtmarknaderna förändras i snabb takt och konsumentbeteenden förändras. Vi ser hur konsumenterna blir alltmer aktiva; de gör aktiva val, och när de är oroliga över framtiden väljer de att faktiskt agera som konsumenter. Vi ser hur försäljningen av ekologiska och miljömärkta produkter ökar i enormt snabb takt, och vi ser hur människor väljer att på olika sätt försöka minska sin miljöpåverkan och agera för en hållbar värld i framtiden.

Samtidigt kommer ny teknik fram. Nya flexibla betalningssätt gör det möjligt att handla varor och tjänster över hela världen, och konsumenterna får allt fler valmöjligheter på marknaderna. Vi ser nya metoder för marknadsföring som påverkar hur vi som konsumenter möter olika varor och tjänster. Det är klart att detta påverkar hur vi konsumenter agerar, men det påverkar också vilket stöd vi behöver och hur myndigheterna ska arbeta med konsumentpolitiken.

Samtidigt förändras beteendemönster – delar av ens ekonomi växer nu i väldigt snabb takt, vilket skapar nya förutsättningar på konsumentmarknaderna där vi inte längre bara är konsumenter utan faktiskt också producenter av till exempel tjänster.

När konsumentmarknaderna blir alltmer komplexa riskerar det samtidigt att bli svårt för oss konsumenter att få den information och kunskap vi behöver för att kunna vara aktiva och verkligen delaktiga. Vi ser en del problem när det gäller påträngande försäljningsmetoder där konsumenter ibland tyvärr till och med luras att gå in i avtal de inte har fått full information och kunskap om. Telefonsförsäljning har varit uppe i debatten, och vi ser att det finns speciella problem där. Många konsumenter känner att de inte får en chans att vara en aktiv konsument.

Vi vet att just telekom-, bank- och finansmarknaderna tillhör dem det kommer mest klagomål om till Konsumentverket, och där behöver vi göra mer insatser. Samtidigt är det viktigt att framhålla att de allra flesta företag på konsumentmarknaderna sköter sig väl och att det handlar om ett fåtal aktörer som inte bedriver sin verksamhet på ett sjyst sätt. Det finns en risk att det påverkar ryktet för hela den bransch som är berörd.

Vi har från regeringens sida valt att lyfta upp konsumentpolitiken. Vi tycker att konsumentpolitiken har haft en alltför undanskymd roll under de åtta åren med den föregående borgerliga regeringen. Vi höjer alltså ambitionsnivån, och vi gör det med ett nytt konsumentpolitiskt mål. Vi ska ha målet att konsumentpolitiken ska vara väl fungerande, att vi ska ha välfungerande konsumentmarknader och att vi ska ha en miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar konsumtion. Som vi ser det är detta en bredare ansats.

Däremot vill jag dementera en del av de kanske lite mer konspiratoriska tankegångar som har funnits i debatten om att vi inte skulle vilja ge makt och möjlighet till konsumenterna att göra aktiva val. Det är väldigt långt ifrån sanningen. Tvärtom ser vi att fungerande konsumentmarknader, med betoning på *konsument*-marknader, självklart innebär att man har makt och möjlighet att agera som konsument. En marknad där konsumenterna inte har makt och möjlighet att agera är inte en fungerande konsumentmarknad.

Samtidigt blir jag lite bekymrad över den ingång de borgerliga partierna har valt när det gäller den här målsättningen. Vi ser ju nu hur engagemanget i hållbarhetsfrågor växer över hela världen. Jag kom i går kväll

Prot. 2015/16:40
7 december

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande samt
konsumentpolitik*

från klimattoppmötet i Paris, där analysen just är vi behöver göra betydligt mer på *alla* områden för att vi ska kunna nå en hållbar framtid. Även just konsumentperspektivet lyftes fram väldigt tydligt på Parismötet. Man anser att alla länder behöver göra mer för att åstadkomma en hållbar konsumtion.

Vi har från alla världens länder precis ställt oss bakom de nya globala hållbarhetsmål vi antog i New York. Ett av de målen, nämligen mål 12, är just hållbara konsument- och producentmarknader – hållbar produktion och konsumtion. Det förväntas ju att målen ska implementeras i alla länders lagstiftning, och när vi från regeringens sida nu implementerar detta mål i lagstiftningen väljer oppositionen att säga emot och säga nej. Jag har svårt att förstå det.

Jag tycker också att det visar på brist på lyhördhet. När man frågar Sveriges konsumenter om de vill kunna göra skillnad när det gäller hållbarhet – om de vill vara mer hållbara konsumenter – svarar nämligen sju av tio: Ja, vi vill det, men vi tycker att det är svårt. Vi behöver mer kunskap, mer information och mer stöd och hjälp på konsumentmarknaden. Jag skulle alltså säga att det är på grund av lyhördhet som regeringen väljer att lyfta upp dessa perspektiv, eftersom det är viktigt för många konsumenter. Jag tycker att det kanske snarare tyder på lomhördhet att vilja bortse från de perspektiven när det gäller hur vi vägleder våra myndigheters arbete och hur vi väljer att utforma konsumentmarknaden.

Vi väljer inte heller att bara göra detta med ord i form av målsättningar, utan vi väljer att också följa upp det med konkret handling i form av resursförstärkningar. Det är faktiskt någonting unikt som håller på att hända i budgeten. Vi gör större satsningar än vad som har gjorts på många decennier när det gäller konsumentområdet – 17 miljoner kronor i påslag 2016, som sedan ökar till 18 miljoner under de kommande åren. Det handlar om åtgärder för att just förbättra konsumentmarknadens funktionssätt.

Vi är ett land som har en tradition av högt konsumentskydd och en stark konsumenträtt. Är vi som konsumenter missnöjda med en vara eller tjänst vi har köpt och inte känner att vi får rätt i relation till företaget har vi en möjlighet att vända oss till Allmänna reklamationsnämnden för att få saken prövad. Nu har vi dessutom förbättrat möjligheterna att gå in med klagomål genom att man kan göra det elektroniskt via hemsidan. Vi har också nya EU-regler som öppnar för att nya marknader kan provas hos Allmänna reklamationsnämnden.

Det gör dock att vi måste förstärka nämndens resurser för att den ska ha möjlighet att genomföra det vi ställer som krav på den. Därför ökar vi nu resurserna med över 10 miljoner kronor, vilket är en helt behövlig men ganska kraftig resursförstärkning till Allmänna reklamationsnämnden. Det gör att vi tror att den kommer att kunna att ha snabbare och mer effektiv handläggning, så att man som konsument snabbare ska kunna få sin sak prövad.

Konsumentupplysning är självklart också någonting som är helt nödvändigt på en ibland ganska komplicerad konsumentmarknad. Därför är jag väldigt glad att Hallå konsument kunde presenteras under mars månad i år. Intresset har varit väldigt stort, som vi har hört tidigare under debatten. Här behöver vi också se att de anspråk som har funnits tillgängliga för

konsumtupplysning helt enkelt inte har varit tillräckliga. Därför förstärker vi nu från regeringens sida anslagen för konsumentupplysningen med 3 miljoner kronor per år till Konsumentverket.

Vi vet att myndigheter som bistår konsumenter är en väldigt viktig fråga men att även andra insatser behövs. Vi vet att civilsamhället – många organisationer – gör en väldigt bra insats. Vi var bekymrade över att den förra regeringen valde att skära ned på det i sin planering. Vi har i stället valt att nu förstärka stödet till konsumentorganisationer för att de fyller en viktig roll i att vägleda och hjälpa oss med opartisk information. 1 miljon kronor mer till konsumentorganisationerna är en viktig åtgärd från regeringens sida.

Herr talman! Vi har också hört mycket om kreditsamhället och skuldsättningsproblematiken här i dag. Det är också ett område där regeringen har lagt ned mycket kraft och energi för att komma med viktiga lösningar.

Vi ser en snabb ökning av olika sorters lån för konsumtion, och vi ser också att marknadsföringen för de här lånen har blivit alltmer påträngande. Tyvärr är det också en marknad som präglas av att det finns aktörer som har mycket höga räntor och avgifter, och det gör att ett litet lån kan växa till att få stora proportioner på ganska kort tid. Det försätter många människor i svåra situationer. Som vi har hört här kan vi ju alla drabbas av oförutsedda händelser som sjukdom, arbetslöshet och liknande. Det kan få vem som helst av oss att hamna i ekonomiska problem. Därför måste vi också ha system för att hjälpa människor som hamnar i skuldsättning.

En av de första åtgärder som jag vidtog som konsumentminister var att börja ta tag i de här problemen och ta fram en strategi för att hjälpa människor som hamnar i överskuldsättning och se till att färre hamnar i den typen av problematik.

Strategin som vi nu har presenterat innehåller ett paket av åtgärder. Det är åtgärder för att fler människor ska kunna ansöka om och genomgå skuldsanering. Det handlar också om att göra en kraftig ökning av Kronofogdemyndighetens anslag. Vi lägger på betydligt mycket mer pengar än vad som har funnits tidigare för att snabbare kunna hantera skuldsanering och också bedriva uppsökande verksamhet så att alla de som i dag inte känner till att de har rätt till skuldsanering ska få den informationen och möjlighet att få hjälp.

Det handlar också om att se till att arbetet vid kommunernas budget- och skuldrådgivning fungerar bättre än i dag. Vi vet att det är ganska olika kvalitet i olika kommuner. Här behöver vi ha bättre vägledning, bättre information och bättre stöd till kommunerna för att de ska kunna bedriva ett bra arbete. Vi vet att det är där man måste komma in med tidiga insatser.

Vi har också gett möjlighet till Konsumentombudsmannen att tidigt kunna gå in och stoppa vilseledande marknadsföring. Man ska inte behöva gå till domstol och vänta i flera år för att kunna stoppa en kampanj som är vilseledande, utan det måste gå betydligt snabbare. Här har vi nu åtgärder på gång.

Vi har också en utredning som nu tittar på konkreta åtgärder när det gäller räntetak, kostnadstak och att faktiskt begränsa hur hög ränta man får ha, eftersom det skapar stora problem och risker för oss konsumenter.

Vi behöver också jobba långsiktigt med att öka kunskapen om privatekonomi och vilka risker som finns.

Prot. 2015/16:40
7 december

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande samt
konsumentpolitik*

Här finns det nu stora och snabba åtgärder. Det är åtgärder som vi har väntat på i åtta år av inaktivitet. Det har inte kommit några förslag trots att kreditmarknaden har förändrats mycket under den tiden. Här behövs det alltså väldigt mycket mer.

Eftersom vi fokuserar på hållbarhet i målet för konsumentpolitiken följer vi nu också upp det med satsningar på att ge Konsumentverket större anslag. Det är ett område som också tyvärr prioriterades ned under alliansregeringen.

Det här är information och hjälp som konsumenterna gärna vill ha och behöver, och därför prioriterar vi nu upp detta område med 3 miljoner kronor under 2016 som sedan ökar till 4 miljoner kronor per år. Det är pengar som kommer att göra stor nytta.

Det här är också en del av den strategi för hållbar konsumtion som regeringen arbetar med och som vi planerar att presentera i nästa budget. Där behöver vi också titta på en bred samling av åtgärder som ska kunna hjälpa oss konsumenter. Det finns en stark konsumentvilja att agera hållbart, men vi känner oss ofta utlämnade. Då behövs fler åtgärder, och regeringen kommer med sådana förslag. Det handlar inte om att styra eller om att peka med hela handen, utan det handlar om att hjälpa oss konsumenter att vara så aktiva som vi vill vara.

Herr talman! Jag vill poängtera att det här är ett område där det tydligt spretar hos allianspartierna. Det finns ingen samlad konsumentpolitisk linje hos oppositionen. Från Centerpartiets sida slaktar man konsumentpolitiken. Man väljer inte bara att ta bort de 17–18 miljoner som vi nu inför, utan man väljer att ta bort ännu mer, det vill säga man vill minska möjligheterna till konsumentpolitik och stöd till konsumenterna. Det finns däremot också partier som efter åtta år av inaktivitet nu ändå väljer att lägga på resurser till konsumentpolitiken, vilket jag tycker är välkommet.

Jag hoppas att det här är tecken på att vi gemensamt kommer att hitta en väg framåt för att förstärka konsumentpolitiken, för den är ett område som får allt större vikt. Ska vi till exempel kunna åstadkomma det som vi vill, en hållbar värld i framtiden, måste vi fokusera på konsumentmarknaderna och se till att vi som konsumenter kan ge vårt bidrag till en hållbar värld i framtiden.

(Applåder)

Anf. 79 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V) replik:

Herr talman! Jag vill först tacka ministern för en intressant inledning, och sedan har jag några kompletterande frågor som jag också tog upp i mitt anförande.

Jag undrar om ministern anser att det är nödvändigt att se över det lokala stödet när det gäller konsumentvägledning så att konsumenter garanteras ett likvärdigt stöd över hela landet. Det finns indikationer på att flera kommuner har tagit inrättandet av Hallå konsument som en förevändning att lägga ned den kommunala konsumentvägledningen, vilket naturligtvis inte var meningen.

Min andra fråga handlar om preskriptionstid för de så kallade evighetsgäldenärerna. Det föreslås i utredningen *Överskuldsättning i kreditsamhället*? att man ska införa preskriptionstid för skulder motsvarande det system som finns i Finland. Vad har ministern för uppfattning i den frågan?

Slutligen vill jag också ställa en fråga som handlar om barn i över-skuldsatta familjer. Tänker man göra en total barnkonsekvensanalys för att se hur barn drabbas i överskuldsatta familjer?

Anf. 80 Statsrådet PER BOLUND (MP) replik:

Herr talman! Tack, Lotta Johnsson Fornarve, för engagemanget i de här frågorna! Det är glädjande, tycker jag, och det är ett område där vi verkligen behöver lägga ned mer arbete och engagemang.

Den kommunala konsumentvägledningen är en viktig del av konsumentpolitiken för att hjälpa oss konsumenter. Det är en missuppfattning att Hallå konsument skulle vara något slags ersättning, utan det är mer som en trätt där man som konsument kan komma med alla sina frågor och sedan vägledas ut till de olika instanser som finns. Där är den kommunala konsumentrådgivningen och även budget- och skuldrådgivningen viktiga delar.

Vi har varit tydliga i vår kommunikation med till exempel Sveriges Kommuner och Landsting och enskilda kommuner att det här inte är ett område där man kan göra neddragningar, utan tvärtom är vikten av kommunal konsumentvägledning större än någonsin. Hos Hallå konsument kan man få snabba svar på snabba frågor, men har man mer komplexa frågor eller frågor som kanske rör lokala företeelser på konsumentmarknaden fyller den kommunala konsumentvägledningen en stor funktion.

Det här är alltså ett område där vi verkligen anstränger oss för att skapa förståelse och tydligt visa på vikten av att större satsningar görs framöver.

Frågan om preskriptionstid har betraktats ytligt i den utredning som finns, men det finns inga detaljerade förslag. Vi har valt att koncentrera oss på de verktyg som finns i dag och som vi vet fungerar för många konsumenter i form av just skuldsanering. Där har vi lagt krut på att göra det tillgängligt för många fler, men vi har också sagt att det här är en fråga som vi har med oss fortsättningsvis. Visar det sig att de åtgärder som vi nu har vidtagit inte räcker är vi beredda att titta vidare på andra åtgärder, till exempel att ha en preskriptionstid. Men låt oss först göra det som går att genomföra i närtid.

Anf. 81 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V) replik:

Herr talman! Jag tackar ministern så mycket för svaren. Jag är glad för att vi delar uppfattningen när det gäller betydelsen av den kommunala konsumentvägledningen. Tyvärr har flera kommuner nyligen lagt ned sin konsumentvägledning. Det är 20–30 kommuner som inte har någon konsumentvägledning över huvud taget. Jag tycker att det här visar på att vi behöver se över hur den kommunala konsumentvägledningen fungerar och ser ut för att vi ska få en likvärdighet över hela landet och i förlängningen vidta åtgärder om det behövs.

Preskriptionstiden är oerhört viktig för de här människorna som sitter fast i skuldfällan år efter år och kanske har barn som under hela sin uppväxt får leva i skuldsättning. För att de ska komma ur den här spiralen, känna framtidstro och börja med rehabilitering tror jag att det är helt nödvändigt att införa en preskriptionstid. I Finland har man två olika, 15 eller 20 år, vilket jag tycker kan vara rimligt.

När det gäller barn och unga i överskuldsatta familjer är det av allra största vikt att vi värnar dem.

Prot. 2015/16:40
7 december

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande samt
konsumentpolitik*

Anf. 82 Statsrådet PER BOLUND (MP) replik:

Herr talman! Jag vill tacka Lotta Johnsson Fornarve.

Vi behöver fortsätta fundera på om preskriptionstid kommer att behövas. Det finns mycket som talar för att man först ska prova skuldsanering som åtgärd. Det finns flera fördelar med det. Till att börja med är 15 år lång tid. Att sitta fast i skuld under 15 år belastar verkligen en familj, även barnen. Skuldsanering kan komma in betydligt tidigare än så. Därmed kan man få en snabbare lättnad i sin ekonomi än att behöva vänta så pass lång tid som 15 eller 20 år.

Preskriptionstiden gäller också för en skuld i taget. Som konsument tar man ofta lån på en längre tid. Då tar det ännu längre tid innan man har kommit till den bortre änden. Med skuldsanering tas däremot hela skuldsättningsproblematiken om hand, alla skulder på en gång. Även det är en stor fördel om skuldsanering ska ställas i relation till preskriptionstid.

Vår inriktning är att i första hand prova de åtgärder som nu finns med i strategin. Men vi är samtidigt beredda att fortsätta följa frågan. Om det visar sig att det inte är tillräckligt är vi beredda att titta även på nya åtgärder.

Jag är glad över att Lotta Johnsson Fornarve lyfter fram barnen. Barnens situation är väldigt utsatt när familjen hamnar i överskuldsättning. Det är ett område där vi har valt att lägga engagemang. Vi har tydligt riktat in oss på det. Barnens perspektiv måste finnas med när åtgärder utformas och när myndigheterna agerar för att hjälpa människor som hamnat i överskuldsättning.

Det är otroligt viktigt att vi har ett tydligt barnperspektiv och fortsätter prioritera barnens situation. Det här är ett område där man hamnar i svåra sociala problem. Överskuldssatta familjer är också drabbade av sjukdomar och sociala problem i större utsträckning. Vi måste verkligen fokusera på att ge barnen bästa möjliga uppväxt och de bästa möjligheterna framåt. (Applåder)

Anf. 83 OLA JOHANSSON (C) replik:

Herr talman! Jag vill tacka finansmarknadsminister Per Bolund för att han är här. Det ger oss möjlighet att vidga debatten.

Vid sidan om den långa och högaktuella debatten om hur vi ska få fram fler bostäder som vi hade alldeles nyss spekuleras det nämligen på andra håll, kanske även här i viss mån, om att vi har en bostadsbubbla. Man spekulerar även om vad Finansinspektionens förslag om ett amorteringskrav, som har fått både ris och ros, skulle kunna innebära. Det är i allra högsta grad en konsumentfråga.

Även om förslagen är olika verkar alla vara överens här om att bristen på bostäder är den verkliga orsaken till stigande bostadspriser och stigande skuldsättning bland hushållen. Men många varnar för att Finansinspektionens förslag på amorteringskrav ifall det utformas på fel sätt riskerar att bli en medicin som i stället för att bota patienten gör den ännu sjukare.

Efter att ha lyssnat på debatten i dag har det blivit uppenbart att regeringens enda lösning på bostadsfrågan är att återinföra subventioner. Det må vara på det sättet. Men det är en åtgärd som också riskerar att försämra patientens hälsa. Och den kommer knappast att minska riskerna för just en bostadsbubbla, i alla fall inte påtagligt.

Vad är finansmarknadsministrarnas recept för att få igång bostadsbyggandet? Håller han med om att fler regler måste förenklas, till exempel att snabba på och förenkla planbeslutet? Och framför allt, hur ser finansmarknadsministern på de förslag som har lyfts fram tidigare i höst av Centerpartiet, på senare tid också av andra partier, om en översyn av skatterna på att köpa, äga och sälja sin bostad?

Anf. 84 Statsrådet PER BOLUND (MP) replik:

Herr talman! Låt oss konstatera att en av de stora riskerna när det gäller bostadssituationen och bostadsmarknaden och därmed möjligheten för nybyggnation är att inte ha kontroll på finansmarknaderna, det ekonomiska systemet. Om vi bygger upp stora risker som riskerar att skapa finansiell oro och finansiell instabilitet, vilket vi till exempel såg under 90-talet här i Sverige, vet vi att möjligheterna att bygga bostäder för alla som har behov av det minskar drastiskt. Det skapar stora svårigheter för byggmarknaden.

Att agera för att minska riskerna i det finansiella systemet är alltså ansvarstagande, även när det gäller att skapa bostadsförsörjning.

Nu håller vi på och tar fram ett amorteringskrav och ska lägga fram det till riksdagen. Det handlar om att ge Finansinspektionen mandat att komma med ett förslag, som ska se till att vi har en sund amorteringskultur i Sverige. Jag är glad över att det finns en bred samsyn i riksdagen om detta. Det är ett förslag som har ett brett stöd, vilket skapar stadga och stabilitet.

Vi har också kommit överens om att vi ska ha ett undantag i amorteringskravet för nybyggnation. Vid nybyggnation kommer det inte att ställas krav på bankerna att man ska ha amortering. Det finns möjlighet att göra ett undantag för det. Däremot får vi se hur bankerna väljer att se på det. Det är upp till bankerna själva om de vill ge amorteringsfrihet eller inte. Det är en fri marknad.

Vi tycker dock att det viktigt att förstärka amorteringskulturen. Annars finns det risk för att det byggs upp stora instabiliteter på längre sikt.

Bankerna har redan förbättrat amorteringskulturen. Det är nu betydligt högre grad av amortering än under tidigare år. Det tror jag har föranletts av att det har funnits en diskussion om de här frågorna. Det är viktigt.

Jag håller inte med om Ola Johanssons analys av att vår enda lösning skulle vara subventioner på bostadsmarknaden. Vi tittar på en bred palett av åtgärder, bland annat fortsatt regelförenkling.

Det är dock viktigt att vi skapar förutsättningar för att bygga det som det är allra störst brist på på bostadsmarknaden, nämligen små hyresrätter. Det är tyvärr ett område där det inte har kommit några lösningar under de tidigare åtta åren.

Anf. 85 OLA JOHANSSON (C) replik:

Herr talman! När vi diskuterar bostadsfrågorna i civilutskottet handlar det i stor utsträckning om hur vi ska bära oss åt för att trimma seglen. Att se till att det blåser är ofta en finansieringsfråga som styrs av andra beslut.

I mitt huvudanförande lyfte jag också fram skatterna för att köpa, äga och sälja sin bostad. Det är ett område där man kan reformera bostadsmarknaden på lång sikt. Man kan öka rörligheten och även få igång bostadsinvesteringarna. Nu verkar fler partier vilja sträcka ut handen till regeringen för blocköverskridande samtal och kanske en överenskommelse om hur dessa skatter ska kunna ses över. Inget ska lämnas utanför, allra

Prot. 2015/16:40
7 december

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande samt
konsumentpolitik*

minst reavinstskatterna som hindrar människor från att sälja och flytta till en lämpligare bostad, eller ens ränteavdragen som enligt många är en bidragande orsak till skuldsättningen och bostadsspekulationen med mycket lån. Men Per Bolunds kollega, finansminister Magdalena Andersson, verkar ha avvisat tanken på att ens diskutera exempelvis ränteavdragens framtid.

Nu sträcker jag återigen ut handen och ber om ett svar. Men regeringen verkar knyta sin tomma hand i fickan. Är det inte dags att öppna den nu, att lägga fram förslag på bordet som tar oss något steg framåt, för att kunna få fram fler bostäder i hela landet utan att riskera en bostadskrasch som drabbar bostadskonsumenterna?

Anf. 86 Statsrådet PER BOLUND (MP) replik:

Herr talman! Regeringen har som sagt, i breda samtal med oppositionen, lyckats komma fram till en viktig åtgärd. De ansvariga myndigheterna har lyft upp den som det kanske viktigaste verktyget, nämligen en åtgärd för att förbättra amorteringskulturen i Sverige. Men regeringen har också varit tydlig med att vi gärna vill fortsätta föra samtal. Vi har också sträckt ut en hand till oppositionen för att fortsätta föra samtal.

Ränteavdragen är till exempel en fråga som vi är intresserade av att diskutera vidare. Men vi behöver också titta på andra åtgärder på bostadsmarknaden. Det är en ganska bred diskussion som har berört många olika områden. Skattefrågorna har också varit uppe i debatten. Regeringen är även fortsättningsvis intresserad av att föra den typen av samtal och att försöka hitta breda lösningar på området.

Däremot ser vi att oppositionen verkar vara djupt splittrad även här. Bland annat har Moderaterna haft en ganska avvisande attityd. De är inte beredda att diskutera frågorna vidare, åtminstone inte förrän andra frågor, till exempel amorteringskravet, är infört och avklarat. Då är vi ett antal månader framåt i tiden.

Jag hoppas att det finns intresse från till exempel Centerpartiet av att föra den typen av samtal. Regeringen är redo och vill gärna göra det fortsättningsvis.

Ola Johansson tog inte upp de stora nedskärningarna som föreslås på konsumentområdet, som jag tog upp i mitt anförande. Jag blir mycket bekymrad över det och tycker att man inte riktigt ser utmaningarna, till exempel när det gäller att som missnöjd konsument få sin sak prövad i Allmänna reklamationsnämnden. Om man väljer att inte skjuta till pengar till en myndighet som redan är hårt ansatt och där ansökningarna ökar har man inte riktigt konsumenternas bästa för ögonen.

Jag hoppas att Ola Johansson och Centerpartiet är beredda att ompröva sin ståndpunkt på det området framöver.
(Applåder)

Anf. 87 JESSIKA ROSWALL (M) replik:

Herr talman! Jag vänder mig starkt emot statsrådets beskrivning av att alliansregeringen inte var initiativrik, inte gjorde något på konsumentområdet och inte hade intresse för frågorna. Jag delar inte den uppfattningen. Dels var det alliansregeringen som införde Hallå konsument – det tog såväl jag som statsrådet upp i våra anföranden – dels genomfördes en mängd

andra åtgärder för att förbättra situationen vad gäller konsumentkrediter, bluffakturor och flera andra saker.

Det gäller bland annat två utredningar som jag är säker på ligger till grund för den strategi som regeringen nu har lagt fram om överskuldssättning.

Men nog om det. Jag har en fråga om det nya konsumentpolitiska målet. Alliansregeringens konsumentpolitiska mål handlade om – precis som jag sa inledningsvis – konsumentmakt med ett starkt konsumentskydd. I det ligger såklart hållbar konsumtion och flera andra av de saker som statsrådet tog upp i sitt anförande.

Nu verkar fokus vara på att reglera marknader och inte fokusera på människan. Det är det som jag är orolig för, så jag vill fråga: Vad tror statsrådet att det här får för konsekvenser? Vad är det för regleringar som statsrådet hävdar kommer att genomföras för att uppnå det nya konsumentpolitiska målet?

Det gamla konsumentpolitiska målet nådde upp precis till det som regeringspartierna ville nå. Flera här har varit inne på att sju av tio ser hållbarhet som en viktig förutsättning när de ska handla. Det är ett tecken på att det gamla målet nådde det som vi ville nå.

Jag är inte lomhörd. Men regeringens vägval snävar in det konsumentpolitiska målet, inte tvärtom.

Anf. 88 Statsrådet PER BOLUND (MP) replik:

Herr talman! Vi får väl vara överens om att vi inte är överens när det gäller engagemanget för konsumentpolitiken under de två förra mandatperioderna.

Det är sant att det tillsattes två utredningar, men vi ska komma ihåg att det var en period när kreditmarknaderna förändrades väldigt mycket. Det gäller hela företeelsen med snabblånen som kom till den svenska marknaden och alla de risker som dessa medförde.

Jag står ändå fast vid min bild av att den förra regeringen var handlingsförlamad i den frågan. Det kom inte några åtgärder för att hjälpa konsumenten i den svåra situationen. Det har också fått till konsekvens att vi nu har haft en snabb ökning av antalet människor som har fått skuldproblem och hamnat i kronofogdens register.

Lite mer av snabb analys och handling hade varit välkommet. Det är klart att det är lättare att göra någonting åt problemen tidigt än att vänta för länge tills de har fått för stor påverkan.

När det gäller frågan om konsumentmakt är det självklart en prioriterad fråga även för regeringen. Vi anser ju att det väldigt tydligt ingår i fungerande konsumentmarknader. Här vill jag återigen poängtera att målet handlar om välfungerande konsumentmarknader. Det handlar inte om marknader i övrigt, det handlar inte om fokus på producenten utan det handlar om konsumentmarknader. En konsumentmarknad som fungerar innebär att vi som konsumenter har möjlighet att agera och göra våra val.

Jag tycker inte att Jessica Roswall gör rätt analys när hon säger att det gamla målet nådde fram till rätt åtgärder. Att det finns engagemang hos konsumenterna tror jag inte att vi kan tacka den förra regeringen för. Många konsumenter känner att de inte har den möjlighet som verkligen skulle behövas för att man ska kunna vara en aktiv konsument. Där ser jag ett stort problem som måste åtgärdas. Därför behöver vi också fokusera

Prot. 2015/16:40
7 december

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande samt
konsumentpolitik*

mer på hållbarhetsfrågorna för att erbjuda den hjälp och de verktyg som konsumenterna behöver.

Anf. 89 JESSIKA ROSWALL (M) replik:

Herr talman! Ja, det har skett en snabb ökning av överskuldsatta. Det som vi delvis pratar om är ju evighetsgäldenärerna som är väldigt många, och de funnits i registren i över 20 år. Så det är ju inget nytt fenomen.

Jag tog upp strategin och överskuldsättning. Det finns delar som är bra, men det är flera delar där det saknas konkreta åtgärder. Att ha en strategi innebär att man vill någonting konkret.

Jag tog upp privatekonomi i skolan. Vad är det som regeringen avser att följa i den delen? Den andra delen gäller budget- och skuldrådgivare. Där säger ni att ni ska följa frågan.

Det är det som är min kritik. Det är lätt att säga att man har en strategi, men man måste också komma med konkreta förslag.

Anf. 90 Statsrådet PER BOLUND (MP) replik:

Herr talman! När det gäller överskuldsättning har vi redan under det första året kommit med en strategi som ju är väldigt bred. Det handlar om att hjälpa människor som är på väg in i ekonomiska svårigheter. Kan man bryta den negativa utvecklingen tidigt är det mycket lättare för alla parter samtidigt som det minskar skadeverkningarna. Det handlar också om att hjälpa dem som har hamnat i överskuldsättning och som i värsta fall har suttit fast i det under lång tid, kanske i decennier. Där jobbar vi nu aktivt med att skjuta till medel och också att ändra regelverket så att det ska finnas mycket större möjligheter att få skuldsanering.

I strategin ingår också att vi jobbar förebyggande och försöker se till att göra insatser för att öka kunskapen och öka möjligheterna för konsumenter att värdera de erbjudanden som de ställs inför. Där handlar det om att gå in och hjälpa till i skolan. Regeringen och myndigheterna har vidtagit åtgärder. Vi för självklart också en dialog om hur dessa frågor kommer in i undervisningen i olika ämnen då man kan ta upp privatekonomi och visa hur man gör beräkningar av räntenivåer och liknande. Så där har vi ett aktivt arbete.

Men man måste också fokusera på vuxenutbildningen och kompetensutveckling där. Finansinspektionen arbetar aktivt för att komma ut med information till exempel till nyanlända i samband med sfi-undervisningen, men också på arbetsplatser runt om i vårt land. Varje år är det ungefär 100 000 personer som nås med den här typen av kunskapsuppbyggande information. Det här är ett väldigt viktigt och högt prioriterat område för regeringen och en förutsättning för att vi ska kunna vara medvetna konsumenter också på kreditmarknaden.

Anf. 91 ROBERT HANNAH (L) replik:

Herr talman! Jag vill prata lite om falsk marknadsföring, det som Miljöpartiet har sysslat med i diskussionen under den senaste halvtimmen.

Birgitta Ohlsson var liberalt statsråd och konsumentminister under Alliansens tid. Jag vill berätta lite om vad vi har gjort.

Vi införde Hallå konsument, både på mejl och telefon. Det var den största konsumentpolitiska satsningen som har gjorts på över två decennier, så jag undrar egentligen vad statsrådet pratar om.

Vi har också ändrat lagen så att det ej går att skuldsätta barn.

Vi har stärkt skyddet vid kreditgivning. Man har till exempel ångerrätt under två veckors tid.

Vi har också drivit på för en europeisk gemensam konsumentskyddslag. Vad jag vet är det någonting som Miljöpartiet inte vill ha.

Vi har också infört Konsumentverkets årliga konsumentrapport. Det är mig veterligen någonting som Miljöpartiet utnyttjar väldigt väl för att peka på vilka brister och problem det finns inom den svenska konsumentmarknaden.

Vi har skärpt tillsynen av snabbföretag.

En utredare har fått i uppdrag att kartlägga problemen med bluffakturor, telefonförsäljning, skuldsanering och liknade. Det är flera liberaler som har gjort olika utredningar. Nu har ni tillsatt en ny utredning fast det finns en fullt komplett utredning om skuldsanering, så ni hade kunnat komma snabbare till riksdagen ifall ni velat.

Liberalerna drev också vidare frågan om telefonförsäljning och information på nätet.

Vi vill ha hyresstatistik och hyresdeposition så att man inte kan utnyttja andrahandshyresgäster

Vi vill sänka flyttskatten. Vi vill ha en hel skattereform faktiskt. Vi vill gå över till det som vi kallar för grön kapitalism, det vill säga en växling där det blir mindre skatt på arbete och mer skatt på miljöovänlig konsumtion. Det är en ganska tuff satsning på konsumentpolitik.

Liberalerna satsar mer pengar på konsumentområdet än vad regeringen och Miljöpartiet gör.

Jag önskar att ministern inte sysslade med falsk marknadsföring. Det gynnar inte någon.

Anf. 92 Statsrådet PER BOLUND (MP) replik:

Herr talman! Jag vet inte om det gynnar någon med den typen av högt tonläge som Robert Hannah ägnar sig åt.

Vi kan konstatera att Hallå konsument kom till under det här året och under den här regeringen, i mars 2015. Jag erkänner gärna att förarbetet gjordes av den förra regeringen, men det är vi som har sett till att det har implementerats. Nu fyller vi också på de men resurser som behövs, men som den förra regeringen tyvärr inte valde att ta fram. Man valde i stället att skära ned på alla konsumentområden, vilket fick negativa konsekvenser.

Jag kan också konstatera att fakta talar sitt tydliga språk. Det har skett en väldig utveckling på kreditmarknaden under den förra regeringens åtta år vid makten som man inte klarade av att möta. Det har fått effekten att många människor har hamnat i skuldproblematik som de kanske inte hade behövt hamna i om regeringen hade haft en mer aktiv roll.

Andra regeringar har valt att försöka möta problematiken betydligt mer aktivt. I Finland, till exempel, och i många andra länder har man infört ett räntetak för lån just för att man vill försöka att begränsa effekterna av närmast oreglerade kreditmarknader. Det har den svenska tidigare regeringen valt att inte göra. Tvärtom har man på konsumentområdet valt att snarare göra nedskärningar på konsumentpolitiken i stället för att göra satsningar. Det är klart att det också påverkar hur väl konsumentmarknaderna fungerar.

Att Robert Hannah valde i sin fråga att ta upp saker som är med i Liberalernas förslag i den här budgeten som någonting som den förra regeringen gjorde visar att det ändå kanske var ganska tomt i den verktygslådan, att det inte fanns några åtgärder. Han har fått fylla på med åtgärder efter det att den förra regeringen har lämnat sin position. Det är även frågor kring bostadsskatter, som kanske inte har så mycket med konsumentpolitiken att göra. Men det kanske låter bättre om man försöker lägga på även åtgärder utanför konsumentpolitiken.

Anf. 93 ROBERT HANNAH (L) replik:

Herr talman! Det är ett högt tonläge. Ja, det går väldigt bra att beskriva det statsrådet här beskrev: att Alliansen inte hade gjort någonting under sina åtta år i regering. Jag tror att det är ett ganska dåligt sätt att försöka hålla en god ton med sin opposition, särskilt med tanke på att det finns ganska mycket som vi faktiskt tycker lika om. Det gäller till exempel telefonförsäljning och hur man ska arbeta med skuldsanering och liknande. Då kanske det inte är så gynnsamt att ha en sådan ton och att hävda att oppositionen inte gjorde någonting när den satt vid makten. Det är inte särskilt bra.

Jag tycker att Hallå konsument är en jätteviktig satsning. Men precis som statsrådet beskriver är det ett komplement. Göteborgs stads konsumentrådgivning är mycket större än vad Hallå konsument är. Det viktiga är att konsumentrådgivningen finns på lokal nivå.

Anledningen till att vi har valt att säga nej till det nya konsumentpolitiska målet är helt enkelt att det inte täcker hela området bättre än vad vårt eget förslag gör. Vårt konsumentpolitiska mål handlar om konsumenternas makt. Konsumenternas makt går utöver hållbar konsumtion. Vi tycker att hållbar konsumtion är jätteviktigt och jättebra, men konsumenternas makt måste också stärkas mot oseriösa företagare. Kunskapen i skolan måste stärkas, i hemkunskapen och liknande. Alla aspekter måste stärkas. Vi vill inte säga att det endast är hållbar konsumtion som är konsumentpolitik. Det finns många fler viktiga aspekter av konsumentpolitiken än hållbar konsumtion, vilket i och för sig är en av de absolut viktigaste delarna, särskilt när det kommer till att begränsa oseriösa företagare.

Jag önskar en bättre ingång än att man säger att Alliansen och Liberalerna inte gjorde någonting när de satt vid makten, för det stämmer faktiskt inte. Men vi kan göra mycket gemensamt framöver. Jag ser fram emot de propositioner som kommer att komma till riksdagen.

Anf. 94 Statsrådet PER BOLUND (MP) replik:

Herr talman! Att ha ett gott tonläge innebär också att man försöker citera varandra rätt. Det jag sa i mitt anförande var att det här var ett nedprioriterat område under alliansregeringen. Det står jag för. Däremot har jag inte påstått att det inte gjordes någonting.

Det är, tycker jag, viktigt att man konstaterar hur utvecklingen har varit. Vi borde gemensamt kunna konstatera att det inte har gjorts tillräckligt, eftersom problemen på konsumentområdet faktiskt har vuxit inom många fält. Många konsumenter tycker att de inte har den information och den kunskap eller får den hjälp de behöver på konsumentmarknaden för att kunna vara aktiva och medvetna konsumenter. Vi ser ökande problem med

överskudsättning som ett exempel på det. Det är väl, om någonting, ett tecken på att mer kunde ha gjorts för att motverka den utvecklingen.

Jag välkomnar att Robert Hannah lyfter frågan om oseriösa företagare och företagares situation – jag tycker också att det är viktigt. Det är ett område där vi nu arbetar. Företagares möjligheter att till exempel hantera skulder är också ett område som regeringen nu tittar på. Det handlar om att försöka göra det möjligt för företagare att få skuldsanering och bli fria från skuldsättning.

Vi har också skärpt möjligheterna för Konsumentverket och Konsumentombudsmannen att gå in och åtgärda när oseriösa företagare gör marknadsföring som vilseleder konsumenterna. Det var inte heller ett område där det kom några aktiviteter, vad jag känner till i alla fall, från den förra regeringen. Det är någonting som vi har gjort under det här året.

Jag är glad över att Robert Hannah rättade sig på slutet och sa att hållbar konsumtion är ett viktigt område. Från början lät det som att det var ett mindre viktigt område. Jag hoppas att vi kan enas om att det är ett högt prioriterat område. Man kan titta på den miljöpåverkan som vi har som konsumenter. Den ökar över tid, medan den miljöpåverkan som vi har inne i vårt land faktiskt har minskat. Om man inte ägnar sig åt att lägga fokus på hållbar konsumtion kommer man inte heller att kunna lösa de miljö- och klimatutmaningar som vi står inför. Där hoppas jag att vi kan nå enighet.

Anf. 95 CAROLINE SZYBER (KD) replik:

Herr talman! Jag är glad över att både bostadsministern och finansmarknadsministern valde att vara med i debatten. Likt en del av mina allianskollegor har jag reagerat lite på synen på vad som gjordes eller inte gjordes när det gäller konsumentpolitiken.

Jag tror att vi alla ska vara ganska ärliga med att samhället har förändrats. Framför allt under de här åren har det varit väldigt stora utmaningar. Det har varit ett helt annat sätt när det gäller aggressiv marknadsföring. Risker att hamna i skuldfällan har blivit allt större. Företag har som affärsidé att utnyttja konsumenterna och företag på ett helt annat sätt än tidigare.

Jag tror att ministern ganska tydligt svarade Vänsterpartiet i ett tidigare replikskifte: Det är ganska svårt att alltid hamna rätt i lagstiftningen.

Är vägen fram att förbjuda snabblånen eller inte eller att införa en 15-årig preskriptionstid? Man kan titta på Finland, som ministern nämner som ett föredöme. Jag tror någonstans att det handlar om att hamna rätt. Det handlar om att visa att man gör saker men också om att hamna rätt.

Jag kan säga att en stor del av de förslag som presenteras i regeringens budget men också tankar i den här strategin har sin grund i de utredningar som vi har tillsatt. När det gäller vägen fram tror jag att vi kommer att ha ganska många ytterligare utmaningar. Då tror jag att det är viktigt att vi försöker blicka framåt och att vi inte pekar finger för mycket åt det som har varit. För det är svårt att hamna rätt.

Jag tror inte att ett förbud rakt av när det gäller sms-lån eller snabblånen är lösningen heller, för det kommer att slå mot dem som annars inte kan få ett lån. Jag tror att man behöver vrida och vända på det här. Ibland låter det som en enkel lösning, men det slår mot dem som står allra längst från den marknad som vi kanske vill att de får lite stöd och hjälp på.

Prot. 2015/16:40
7 december

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande samt
konsumentpolitik*

Anf. 96 Statsrådet PER BOLUND (MP) replik:

Herr talman! Låt mig börja med det sista. Regeringen har inte heller något förslag om att vi ska förbjuda sms-lån i den strategi som vi nu har tagit fram. Det lyfts också fram bland annat av utredaren Anna Hedborg att det kan finnas tillfällen när man faktiskt behöver tillgång till snabba krediter. Är man lyckligt lottad och har rika anhöriga har man större möjligheter att få krediter den vägen. Är man inte det kanske man har behov av att få krediter från en annan marknad. Men det måste då vara en marknad som är utformad på ett sådant sätt att man faktiskt förstår vad det är för affär man ger sig in i, så att man inte blir lurad av falska förespeglingar. I den reklam som vi möts av låter det ibland som att det inte är några kostnader över huvud taget. Man får inte information om vad den totala kostnaden blir för lånet. Vi har sett exempel på att man börjar med en väldigt liten summa. Men med ränta på ränta skapas det ohållbara problem för en låntagare eller en familj.

När det gäller prioriteringar och engagemang i olika frågor kan man bland annat utgå från aktivitetsnivån. Jag tror att det är svårt att säga att den här regeringen inte har varit väldigt aktiv. Vi lägger fram en strategi mot överskuldssättning redan i den första budgeten, som vi nu lägger fram för riksdagen. Vi lägger också fram och arbetar fram en strategi för hållbar konsumtion. Det är en ny nivå på engagemang i konsumentfrågorna jämfört med tidigare.

Om man inte tycker att det är tillräckligt kan man titta på de ekonomiska prioriteringarna, som någonstans säger vilka prioriteringar som görs i politiken. Där är det tydligt att den satsning som vi i regeringen nu gör på konsumentmarknaden är en satsning som är större än på många decennier och går långt utöver de resurser som den förra regeringen prioriterade när det gäller konsumentområdet. Det tycker jag är värt att notera i en sådan här debatt om konsumentpolitiken.

Anf. 97 CAROLINE SZYBER (KD) replik:

Herr talman! Jag tror att det första medskicket är att man ska vara redo för ganska mycket mer, för det är någonting som har varit tydligt under de här åtta åren. Det jag sa var just att man måste ha lösningar som också är långsiktigt hållbara. Förbud är inte alltid lösningen.

Hållbarhetsbegreppet har varit uppe mycket. Jag tycker också att det är jätteviktigt med en hållbar konsumtion. Men både i den här debatten och på ett möte som vi hade med ministern sa han: Vi lade extrapengar speciellt för hållbarhetsbegreppet i förhållande till Hallå konsument.

Man kan titta på vad det står i budgettexten. Det står inte att det här skulle ha speciellt med hållbarhet att göra. Vi ser att kommuner nu börjar spara in, vilket jag tycker är oroande och olyckligt. Det här skulle ses som ett komplement. Det handlar om att ministern klargör det lite. Jag vill vara tydlig med att det när vi ger pengar till Hallå konsument handlar om enkla och snabba frågor. Man ska också kunna grotta ned sig i det svåra som finns mycket närmare medborgarna på det kommunala området. Jag blir lite oroad när man säger att det är en nysatsning för att främja hållbarhetsbegreppet. Det är inte heller Hallå konsumenters eget perspektiv på vad deras uppgift är.

Sedan gäller det skuldsanering för företagare. Det tog jag upp i mitt anförande. Jag tycker att det är önskvärt att regeringen går vidare med frågan om skuldsanering för företagare. Nystartsutredningen, som vi tillsatte, har flera goda förslag. Vill vi ha mer företagande, vilket vi vill, och vill vi att fler människor ska våga satsa både tid och kapital på att starta företag måste de också få en chans till. Jag tycker att det är ett väldigt stort problem i dag att det är svårt att få en andra chans som företagare.

I andra länder ses nästan konkurs som en god erfarenhet, men i Sverige är man uträknad för alltid. Jag tycker att det är ett stort problem, och jag hoppas att regeringen återkommer snarast.

Mina ena fråga rör alltså hållbarhetsbegreppet, och den andra är: När återkommer ni gällande skuldsanering för företagare?

Anf. 98 Statsrådet PER BOLUND (MP) replik:

Herr talman! Jag välkomnar Caroline Szybers ingång i debatten, och jag tycker att det är väldigt bra om vi framöver kan försöka hitta gemensamma ingångar i konsumentpolitiken brett och kanske särskilt när det gäller hållbar konsumtion, vilket ju är ett område som regeringen kommer att ägna särskild uppmärksamhet under det kommande året. Där hoppas jag på att vi kan försöka hitta en bred samsyn och gemensamma lösningar.

När det gäller Hallå konsument och den satsning som vi gör där kopplat till hållbarhet tror jag att Caroline Szyber blandar ihop två olika satsningar. Vi har ett tillskott till Hallå konsument just för att vi ser att det har varit ett väldigt högt tryck med många konsumenter som har hört av sig, vilket ju också visar på ett uppdämt behov som man inte har fått utlopp för tidigare. Där lägger vi på 3 miljoner kronor.

Vi lägger också på 3 miljoner kronor under det första året som sedan växer till 4 miljoner kronor för just hållbarhetsarbete inom Konsumentverket och från Konsumentombudsmannens sida. Det är ett område som man från Konsumentverket tyvärr har varit tvungen att prioritera ned under åtta år. Man hade satsningar när alliansregeringen tillträdde, men dem var man tvungen att prioritera ned eftersom man har varit tvungen att spara och lägga pengarna på andra områden.

Nu kommer vi att kunna göra en nystart på det området, och det är någonting som jag tycker känns väldigt väsentligt. Jag vet också att det finns ett väldigt stort tryck och ett engagemang från konsumenterna som fortplantar sig till Konsumentverkets arbete, där de också får många frågor och synpunkter.

Jag håller med om att skuldsanering för företagare är ett viktigt område. Även företagare hamnar ibland i svårigheter som de inte själva råder över, och då är det viktigt att man också får möjlighet till en andra chans. Man ska kunna starta ett nytt företag och få en skuldsanering från de olyckliga ekonomiska konsekvenser som kanske kommer från ett tidigare företag.

Detta finns också med i det som regeringen nu håller på att arbeta fram, och vi kommer att komma tillbaka till riksdagen gällande detta. Jag kan alltså utlova förslag som gör det lättare för företagare att få skuldsanering och kunna börja en ny företagarbana utan skulder i bagaget.

Anf. 99 LEIF NYSMED (S):

Herr talman! Vi har haft en bra bostadspolitisk debatt här i dag, och jag tänkte återknyta till den lite grann. Det blev lite konstigt i talarlistan efter många turer i diskussionen om hur vi skulle lägga upp det.

Jag vill yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Jag tyckte att det började väldigt bra när Caroline Szyber citerade mig och sa att vi behövde ha ett annat tonläge i den här debatten, och jag tycker faktiskt att vi har haft ett annat tonläge i dag. Det har varit en resonlig debatt där vi, trots att vi till en del tänker olika, har kunnat prata med varandra. Jag ser därför fram emot framtida debatter och att kunna komma överens om saker och ting.

Det är dock någonting som saknas. Partierna i Alliansen har varit tydliga med sina ståndpunkter. Vi från den rödgröna sidan har varit tydliga med våra ståndpunkter. Men det tredje största partiet i denna riksdag är helt tyst.

Det är nog många med mig som undrar vad Sverigedemokraterna vill inom bostadspolitiken. Hur ska det byggas fler bostäder? Hur ska det byggas fler billiga bostäder som Roger Hedlund pratar om? Nu har han lämnat kammaren, men kanske Mikael Eskilandersson kan gå upp och ge ett svar på det.

Man talar om en kraftig paus i flyktingmottagandet, men hur skapar det fler bostäder? Hur skapar det billigare bostäder? Man ska öka konkurrensen, för det finns tre stora byggjättar. Ja, men de är inte de enda på den svenska byggmarknaden i dag. Jag kan upplysa om att det finns många andra aktörer som är inne på byggmarknaden. Man kan öka konkurrensen mot de tre stackars jättarna och säga: Det är inte synd om dem, de tjänar bra med pengar. Men det löser ju inte bostadspolitiken på något sätt. Sedan pratar man något om regelförenklingar, men jag vet inte ens vilka regelförenklingar man pratar om.

Detta är de enda förslagen som har kommit fram från Sverigedemokraterna i den här viktiga bostadspolitiska debatten. Jag tycker att det är anmärkningsvärt att Sveriges tredje största parti inte har en bättre bostadspolitik att presentera i riksdagen.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 9 december.)

§ 3 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2015/16:SfU2

Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom (prop. 2015/16:1 delvis)

föredrogs.

Anf. 100 LARS-ARNE STAXÄNG (M):

Herr talman! Jag vill först yrka bifall på Moderaternas reservationspunkt 4 samt i övrigt hänvisa till vårt särskilda yttrande.

Herr talman! Det är oro ute i världen. Vi har flyktingströmmar på över 70 miljoner människor runt om på vår jord samt ekonomisk instabilitet i

många länder. Inte minst i Sverige märker vi detta på ett påtagligt sätt, med ett stort antal människor som söker asyl.

Det finns också en oro att de ekonomiska obalanserna ska medföra en nedgång i världsekonomin. Detta kommer i så fall att påverka Sverige med stor kraft, eftersom vi är så exportberoende.

Vårt nuvarande pensionssystem är starkt bundet till ekonomin och till dem som arbetar i Sverige. Tidigare hade vi ett ATP-system som varken var kopplat till tillväxten, livslängden eller till arbete. Det var även förmånsbestämt, och allt detta gjorde att systemet imploderade inifrån. Det kan vara bra att ha i minnet eftersom Vänsterpartiet fortfarande pläderar för att införa något liknande system igen.

Vårt nya pensionssystem som infördes i början av 2000-talet är mycket mer kopplat till just arbete. Man tjänar in sina pensionspoäng och får sina pensionsrätter, krona för krona, upp till en maximinivå. Dessutom finns det inte längre någon undre eller övre gräns för hur många år som man kan tjäna in en bättre pension.

Men en sak måste poängteras än en gång eftersom många fortfarande inte har klart för sig hur pensionssystemet är konstruerat, nämligen att dagens arbetstagare genom pensionsavgifter betalar dagens pensioner och att framtidens arbetstagare betalar framtidens pensioner.

Det är ett så kallat generationskontrakt. Vi förutsätter att våra barn och barnbarn kommer att betala in pensionsavgifter till oss när vi går i pension. Det är fortfarande alltför många som tror att deras pensionsavgifter har betalats in i några AP-fonder och ligger där och väntar på dem tills de går i pension.

Om vi ska få respekt av kommande generationer för att betala in pensionsavgifter till våra löften om pensioner är det synnerligen viktigt att varje generation betalar för sig och inte vältrar över skuldbördor på kommande arbetstagare. Det måste upplevas som ett rättvist system. Detta gäller både avgifter till pensionssystemet, kommande pensionsåldrar och även ändringar i premiepensionssystemet.

Jag säger detta eftersom det finns signaler om att ändra och förminska premiepensionssystemet. Det skulle vara ett stort misstag, eftersom tillväxten varit på över 6 procent från starten för 20 år sedan. Erfarenheter från hela 1900-talet visar att avkastningen från denna art av sparande ger betydligt mer än insatsen. Därför är denna typ av sparande mycket viktigt för våra framtida pensioner, just för våra barn och barnbarn.

Även om vårt pensionssystem är så konstruerat att det håller för olika obalanser behöver det förstärkas för att inte riskera att hamna i balanserigar vid vanliga ekonomiska tillbakagångar. Det är därför som de olika regeringarna och pensionsgruppen tillsatt ett antal utredningar som alla på olika sätt ska stärka, klargöra och förenkla pensionssystemet.

Vi har ett antal faktorer som vi har att ta hänsyn till. Det kommer att bli många färre som arbetar i framtiden i förhållande till dem som är pensionärer. Pensionen ska räcka längre, eftersom vi blir allt äldre. Vi måste stärka tillgångssidan i pensionssystemet.

Därför har pensionsgruppen ett antal utmaningar framåt som handlar om hur vi ska förvalta och stärka systemet. Pensionsgruppen har också tillsatt en utredning som ska titta på hur vi kan få mer jämställda pensioner, vilket också är viktigt.

Prot. 2015/16:40
7 december

*Ekonomisk trygghet
vid ålderdom*

Herr talman! Det är viktigt att poängtera att det finns bara en sak som kan betala pensioner och ge systemet stabilitet under överskådlig tid, nämligen arbete, arbete och åter arbete. Fler i arbete ger bättre pensioner.

40-talsgenerationen har nu till stora delar gått i pension, och detta gör att det redan fattas människor på många arbetsplatser – inte minst i vården. Nu går det tre arbetstagare på varje pensionär. Redan om 20 till 25 år kommer den siffran att vara närmare två arbetstagare på varje pensionär om inte villkoren ändras innan dess.

Vårt svenska pensionssystem tål och är konstruerat för denna typ av förändringar, men pensionsnivån riskerar att bli alltför låg för många som framför allt inte har tillräckligt med tjänstepension eller började arbeta i tidiga åldrar. Vi måste därför i framtiden få till ett flexiblere system för vid vilken ålder man inträder som pensionär på heltid.

Herr talman! Det finns en stabil majoritet för vårt svenska pensionssystem. Det är i dag sex partier över blockgränsen som tagit sitt ansvar för att Sverige ska ha ett stabilt pensionssystem som ska klara de olika påfrestringarna från demografi och ökningar av medelåldern till kraftiga konjunkturväxlingar.

Men då kommer min första fråga till de rödgröna partierna och i första hand Vänstern. Ni har sedan det nya pensionssystemet infördes kritiserat detta och har ofta sagt att man borde införa ett helt nytt system. Ni klagar även på nivåerna i pensionssystemet och vill ha tillbaka ett förmånsbestämt system som kan ge mellan 65 och 70 procent av slutlönen. Det låter väl bra om man inte tittar på vilka konsekvenser detta skulle få. Det skulle innebära att pensionssystemet måste förstärkas med flera tusen miljarder om alla människor skulle omfattas nu och i framtiden. Jag förstår att det är ett välvilligt önsketänkande, men om ni är ett seriöst riksdagsparti så måste ni väl också titta på de ekonomiska konsekvenserna av ett sådant förslag. Varifrån ska ni ta alla dessa pengar? Ska skatten höjas till 60 procent på vanliga inkomster och pensioner?

Frågan till Socialdemokraterna blir följande: Ni genomför helt riktigt en skattesänkning för pensionärer, även om det är en begränsad grupp. Det är inte alla som får ta del av sänkningen, men det finns ändå en skattesänkning. Men sedan höjer ni skatter och avgifter för pensionärerna inom en rad områden – inte att förglömma bensinskatten. Många pensionärsgrupper till och med förlorar i slutänden när man lägger plus och minus ihop.

Jag skulle också vilja fråga Sverigedemokraterna en sak. Jag noterar att ni även i år gjort en kraftig satsning på garantipensionärerna i ert budgetförslag. Det låter välvilligt och bra, och det är många som vill göra det. Men fortfarande förstår jag inte hur ni får ihop ekvationen. Alla som sysslar med pensionsfrågor vet att skillnaden i pension och bostadstillägg mellan dem som enbart har garantipension och dem som har låg inkomstpension är liten. Vet ni om att konsekvensen av ert förslag blir att nettopensionen kan bli högre för en garantipensionär än en lågbetald inkomstpensionär?

Herr talman! Jag kan till min glädje konstatera att från och med årsskiftet 2016 kommer pensionsnivåerna att gå upp för de flesta grupperna. Både tilläggs- och inkomstpensionen ökar med över 4,2 procent. Det ger en ålderspensionär som har 12 000 i pension 492 kronor mer i månaden eller 5 900 kronor per år. En pensionär som har 15 000 i pension får 615

kronor mer i månaden. Det är en konsekvens av att det gick bra för Sverige för ett par år sedan, eftersom det alltid är ett par års fördröjning.

Den statliga delen av pensionssystemet omsätter över 36 miljarder. Därtill kommer inkomstpensionssystemet – den riktigt stora delen – som omsätter hela 285 miljarder kronor. Sammanlagt omsätter det svenska pensionssystemet 321,7 miljarder.

Jag skulle vilja avsluta mitt anförande med följande tre ja som är viktiga för pensionssystemet.

Ja till stabila statsfinanser. Ja till en fortsatt arbetslinje. Ja till ett fortsatt stabilt och uthålligt pensionssystem.

(Applåder)

Anf. 101 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Herr talman! Jag är lite undrande över att Lars-Arne Staxäng i sitt anförande inte nämnde kvinnor en enda gång. Det är lite märkligt. Det är just kvinnorna som ligger lite risigt till i tabellerna över hur pensionerna faller ut.

Varannan kvinna kan inte leva på sin pension. Så ser det ut i dag. Låt mig ge ett exempel. En sjuksköterska med 40 år i yrket har en allmän pension på 11 500 kronor i månaden. När man räknar på hennes tjänstepension ser man att hon kommer att hamna på 14 500 kronor i månaden. Då tillkommer skatt. Då hamnar hon på ungefär 10 150 kronor i runda slängar. Den nivån ligger en bra bit under fattigdomsgränsen i Sverige. Det har EU lyft fram.

Hur kan Lars-Arne Staxäng, Moderaterna, stå här och prata om hela pensionssystemet utan att nämna de problem som också har uppstått? Det är märkligt. Det handlar speciellt om kvinnor som har jobbat hela livet i yrken med okej inkomst. Ändå hamnar de på en pension där de knappt klarar sig. Ska de panta burkar eller har Lars-Arne Staxäng andra förslag? Vad har Lars-Arne Staxäng att säga till de kvinnor vars ekonomi inte är på topp när de blir pensionärer?

Anf. 102 LARS-ARNE STAXÄNG (M) replik:

Herr talman! Varför jag nämnde just Vänsterpartiet är därför att dina kollegor vid ett flertal tillfällen i talarstolen sagt att ni vill ha ett nytt pensionssystem. Det kan man önska sig. Men ekvationen för att betala ett nytt pensionssystem har ni inte på något sätt visat. Om man kunde önska fritt skulle det vara jättebra att höja pensionen både 2 000, 3 000 eller 5 000 kronor. Det är många som skulle behöva det. Men detta ska betalas på andra sidan av ekvationen. Skulle detta bli av skulle det bli fråga om kraftiga skattehöjningar, kanske just för de grupper som Karin Rågsjö vill värna.

När det gäller kvinnor lyssnade Karin Rågsjö inte på hela mitt anförande. Jag sa att Pensionsgruppen har tillsatt en utredning som ska se över frågan om mer jämställda pensioner. Det är viktigt.

Själv pensionssystemet är egentligen inte ojämsställt. Däremot finns det fortfarande ett ojämsställt arbetsliv. Det är det som syns sedan när människor går i pension. Där måste vi tillsammans hjälpas åt att se till att arbetslivet blir mer jämställt och i förlängningen också pensionerna blir mer jämställda.

Prot. 2015/16:40
7 december

*Ekonomisk trygghet
vid ålderdom*

Precis som Karin Rågsjö säger är kvinnor mer överrepresenterade bland dem som har låga pensioner. Men hela Pensionsgruppen och vårt parti, tillsammans med andra partier, har denna fråga högt på agendan.

Anf. 103 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Herr talman! Det tas ut 24 miljarder i fondavgifter varje år. Det är inte fy skam. Det kan man fundera över.

Sverige är inget fattigt land. Sverige går som tåget just nu. Lars-Arne Staxäng inledde som att det är en annalkande stor kris på gång. Så är det inte. Arbetslösheten sjunker och ekonomin går uppåt. Så ser det ut just nu.

Det finns pengar att hämta in: Ränteavdrag 32 miljarder per år, ROT-avdrag och RUT-avdrag 18 miljarder, skattesänkningar för dem som har det absolut bäst 99 miljarder. Det är mycket som man kan fundera över när det gäller att få ihop till de kvinnor som har drabbats av det nya pensions-systemet. Det kan inte vara rimligt att kvinnor ska ha en pensionsnivå som är 65 procent av männens pensionsnivåer.

Det finns många kvinnor i dag, 50-plus eller 60-plus, som undrar hur de ska fixa sin tillvaro. Det har slagit snett. Det är klart att det är helt orimligt att de nya herrarna, banker och fondförvaltare, ska casha in så mycket pengar som de har kunnat göra på alla dessa fonder. Visst finns det pengar att ta hem. Därför vill vi ha en utredning om pensionssystemet för att se hur pensionerna kan höjas för dem som far illa av systemet.

Både Lars-Arne Staxäng och jag vet att själva idén med de 2,5 procenten där man ska kunna välja och vraka bland olika fonder inte innebär att folk årligen flyttar sina pengar hit och dit. Det är inte någon större entusi-asm. Det kanske Lars-Arne Staxäng vet något mer om.

Anf. 104 LARS-ARNE STAXÄNG (M) replik:

Herr talman! Jag är ganska trött på det uttrycket – att man säger att det kan man plocka från bankernas vinster, från fonderna eller från storföretagen. Bara man tar tillräckligt många miljarder därifrån har man löst problemet. Alla vet ju att skulle man göra en sådan sak – konfiskation – skulle hela samhället förlora på det.

Miljarderna du talar om, Karin Rågsjö, måste tas på ett annat sätt. Då blir det förmodligen skatter och avgifter, och vem får betala det? Jo, det blir hela befolkningen. Även om man säger att man ska beskatta miljonärerna, miljardärerna och så vidare blir det inga volymer av pengar om man inte tar från vanliga inkomster och avgifter. Då blir det vanliga kvinnor och män som får betala detta. Därför måste jag säga att om vi vill ha bättre pensioner – och det vill vi väl alla – måste vi se till att ekvationen går jämnt ut.

I dag är utgifterna till hela pensionssystemet över 8 000 miljarder. AP-fonderna är bara en del av detta – 1 400–1 500 miljarder. Det är en stor del, men det är ändå bara 14–15 procent. De stora delarna ligger på avgifter från människor som helt enkelt arbetar och betalar in sin pensionsavgift.

Är det någonting vi ska vara rädda om är det premiepensionen, att vi behåller den. Den har gett en tillväxt på över 6 procent och kommer att vara en jätteviktig del för framtidens pensionärer, våra barn och barnbarn.

Pensionsmyndigheten har räknat på att det kommer att påverka med bortåt 2 000–3 000 i månaden att premiepensionerna ger mer än det andra.

Det är en viktig del genom att tillväxten är högre än i inkomstpensionssystemet. Därför värnar jag premiepensionen – till skillnad från dig, Karin Rågsjö.

Prot. 2015/16:40
7 december

*Ekonomisk trygghet
vid ålderdom*

Anf. 105 LINUS BYLUND (SD) replik:

Herr talman! Frågan var om vi har tänkt på att det i vissa fall skulle kunna bli så att garantipensionerna blir något högre. Ja, det har vi gjort.

(LARS-ARNE STAXÄNG: Bra!)

Jag tycker att det är bra, och jag välkomnar att det här tas upp.

Jag vill se vår budget som en helhet, och när den har vunnit gehör i riksdagen – sannolikt inte under den närmaste tolv månadersperioden men ändå – kan vi absolut se över huruvida man måste göra förändringar för dem med lägst så att säga ”vanlig” pension. Vi kanske ska göra det tillsammans.

Anf. 106 LARS-ARNE STAXÄNG (M) replik:

Herr talman! Jag välkomnar det svaret, för ni har i flera år tidigare inte haft något riktigt genomtänkt svar på detta. Då blir det så enkelt; då blir det så som man kanske säger ute i samhället: Om vi bara ger mer till garantipensionärerna har vi löst problemet.

Det har vi inte alls. Det finns en jättestor grupp som ligger mellan garantipension och en låg eller mellanhög pension. Den gruppen är kanske den största gruppen, och den måste man hela tiden balansera mot garantipensionen.

Kostnaden blir alltså tydligt högre, och man måste balansera detta. Men det är jättebra att Sverigedemokraterna har – om jag ska vara lite envördig – insett detta och räknat på det. Det är en viktig del om man ska ha en trovärdig förändring i detta.

Anf. 107 LINUS BYLUND (SD) replik:

Herr talman! Jag tackar så mycket för det halva erkännandet eller vad man ska kalla det.

Jag vill påpeka att vi satsar även på andra områden när det gäller pensionärer. Vi satsar väldigt mycket, vilket Lars-Arne Staxäng säkert känner till. Inte minst avskaffar vi den orättfärdiga pensionärsskatt som hans regering införde.

Jag tror att trovärdigheten rörande vår vilja att göra det bättre för Sveriges pensionärer är god. Man jag tror samtidigt, fullt ärligt, att den här typen av påpekanden är viktig för arbetet framöver.

Anf. 108 LARS-ARNE STAXÄNG (M) replik:

Herr talman! Även jag tror att det finns mycket att göra inom pensionsystemet, och även jag välkomnar en diskussion om hur vi kan förbättra pensionerna för dem som har det sämst ställt – verkligen.

Den diskussionen försiggår också i Pensionsgruppen. Det kanske är den riktigt stora huvudvärken. Varje tusenlapp som man höjer pensionerna med – vilket man skulle vilja göra i morgon – kostar bortåt 20 miljarder

på ett litet kick så fort man börjar höja. Det gör totalt sett att det här måste balanseras mot en massa andra utgifter.

Detta har ni visat, även om jag inte riktigt är med på den ekvation som ni lägger in när det gäller migrationspolitiken. Jag vill allt titta närmare på det. Det är lätt att plocka bort miljarder i teorin, men i verkligheten är det riktiga tjänster och riktiga utgifter som inte låter sig kapas under ett år. Det tar ofta flera år att ta bort de utgifterna. Det går inte att bara lägga över dem och säga att det här ska vi ha till pensioner i stället.

Anf. 109 LINUS BYLUND (SD):

Herr talman! Vi debatterar i dag socialförsäkringsutskottets betänkande 2015/16:SfU2.

Jag börjar med att ställa mig bakom Sverigedemokraternas särskilda yttrande gällande utgiftsområde 11 samt yrka bifall till reservation 3, så är det gjort.

Ekonomisk trygghet vid ålderdom – det låter fint och bra även om man inte djupdyker i dess betydelse. Men om man gör det, om man tänker på hur mycket det är värt och hur mycket gott det gör, såväl moraliskt som rent praktiskt ...

Det är inte så att Sverige råkar ligga på en särskilt gynnsam plats på jorden, där välfärd sprutar upp ur mystiska källor i marken. Ibland får man intrycket att vissa politiker och kanske framför allt debattörer tror det – att välfärd är ett mineral eller något som vi ”råkat” få mycket av. Eller vanligare: som vi haft ”tur” nog att få mycket av.

Men så är det ju inte. Det är inte tur. Det är *inte* tur. Det är miljontals människors slit. Välfärd är samma sak som miljontals människors slit. Det är inget annat än oförsämt, okunnigt, nonchalant och faktiskt fullkomligt vedervärdigt att påstå att det skulle handla om tur.

Välfärd, all välfärd, från polis och brandkår till föräldraförsäkring och a-kassa, är eller vilar på ett arv som vi som trampar denna jord i dag har fått från dem som trampade denna jord i går.

Precis på samma sätt som allas vår strävan, här inom politikens område eller inom andra områden, är att skapa ett stabilt och tryggt samhälle att lämna över till våra barn inte är tur är det inte tur att vi fått glädjen att leva i ett förhållandevis rikt samhälle. Det är någon som har byggt det åt oss, inte bara genom slit utan också genom en närmast oändlig rad av kloka, aktiva beslut. Det är ett arv från våra förfäder, och jag är innerligt tacksam för det.

Många av dem som har byggt detta land är naturligtvis sedan länge döda. Men inte alla. De som har arbetat och slitit för att ge oss det land vi i dag lever i förtjänar all respekt och tacksamhet. Men de förtjänar också en trygg ålderdom.

Detta är den moraliska, principiella delen av Sverigedemokraternas ställningstaganden inom utgiftsområdet i fråga – ekonomisk trygghet vid ålderdom. De äldre som slitit hela sina liv, på arbetsplatser eller i hemmet, ska baske mig inte behöva leva ett fattigt liv när de blivit gamla – oavsett om det är nationalekonomiskt bra eller nationalekonomiskt dåligt.

Men så finns som sagt den andra biten, den fråga varje seriös politiker naturligtvis måste ta i beaktande: Är detta en rimlig ekonomisk prioritering?

Jag menar att allt hänger ihop. Jag menar att trygga medborgare i ett tryggt land är en förutsättning för det välbefinnande och den tillväxt som är själva grunden för vår välfärd. Jag är övertygad om att den ekonomiska och även den fysiska tryggheten är en viktig del i varför vårt land har varit så framgångsrikt och välbefinnande och i viss mån fortfarande är det.

Jag tror inte jag är ensam om åsikten att hur ett samhälle behandlar sina äldre också påverkar alla människors syn på det allmänna, på staten, på skatter och på solidaritet. Vem vill slita hela livet, göra rätt för sig, följa lagar och regler, betala skatt och sedan bli behandlad som en belastning och tvingas leva utan ekonomiska marginaler?

Det lär väl inte ha undgått någon att Sverigedemokraterna helt vill avskaffa den orättfärdiga pensionärsskatten, även om det rent tekniskt inte rör det som vi debatterar i dag. Garantipensionerna däremot ligger under det utgiftsområde vi nu debatterar.

Herr talman! Sverigedemokraterna anslår medel för att kraftigt stärka den ekonomiska situationen för våra garantipensionärer. För en ogift genomsnittlig garantipensionär skulle vår satsning ge ungefär 10 procent mer i månaden att röra sig med. Det är vår absolut största satsning och kommer, den dagen vi får majoritet för vår budget, att betyda oerhört mycket för denna utsatta grupp människor, ofta kvinnor.

Kvinnor väljer oftare än män att vara föräldralediga, och de väljer oftare än män att arbeta deltid under den period i livet då familjen har små barn. På grund av vår omoderna föräldraförsäkring och vår stela syn på pensionsrätter kommer därför många i de nu arbetande generationerna, förträdesvis kvinnor, att tyvärr ha en sämre pension än de borde.

Sverigedemokraterna vill ändra på detta genom att göra det enkelt och kostnadsfritt att dela på pensionspoängen mellan makar och sammanboende. På så sätt kan familjen själv råda över sin vardag utan att en eventuell separation senare i livet innebär att någon hamnar på obestånd då denne går i pension. Självbestämmande, valfrihet och trygghet – det är så Sveriges familjer vill ha det, det är så Sveriges pensionärer vill ha det.
(Applåder)

Anf. 110 SOLVEIG ZANDER (C):

Herr talman! I början av det här betänkandet kan vi läsa att pensionärerna fått det bättre ekonomiskt och att det har att göra med att de med de lägsta pensionerna, det vill säga de som har garantipension, fått det bättre under de senaste åren. Det slås fast att det skett en höjning med 13 procent sedan 2006.

Den nuvarande socialdemokratiska regeringen skriver att det beror på skattesänkningar. Det stämmer, herr talman, för alliansregeringen var med om att sänka skatten, speciellt för dem med de låga inkomsterna. De pensionärer som hade de lägsta inkomsterna fick den största delen av de fem skattesänkningar som gjordes på det området. Det är viktigt att konstatera och också poängtera.

Nu ska regeringen sänka skatten. För första gången i historien ska den socialdemokratiska regeringen sänka skatten för pensionärer. Dessvärre blir den sänkningen av skatten inte något riktigt plus för pensionärerna. Man höjer, precis som Lars-Arne Staxäng sa, högkostnadstaket för vård- och omsorgskostnaderna som kommunen har ansvar för. Det betyder att

den högsta kostnaden höjs med 224 kronor per månad medan skattesänkningen för pensionärer blir ungefär 50 kronor. Det äts alltså upp ganska snabbt. Vi vet alla hur oerhört viktigt det är att ha råd med och kunna få vård och omsorg när man behöver det.

Att ge med den ena handen och ta med den andra är inte bra. Det som gör skillnad för pensionerna, hur vi än vrider och vänder på det, är att alla som är yrkesföra jobbar så mycket man kan. Dessutom är det bra att arbeta längre. För varje månad som man arbetar längre efter att man har fyllt 65 tjänar man på det. För varje månad som man tar ut pension före 65 förlorar man på det. Det är viktigt att tänka på. Därför måste vi på alla sätt medverka till att man kan arbeta längre. Det är så systemet fungerar.

Av det skälet sänkte Centerpartiet och alliansregeringen den särskilda löneskatten för äldre och dubblade jobbskatteavdraget för dem. Det vill vi centerpartister ha kvar, men nu saboterar regeringen naturligtvis det. Vi säger ja till att arbeta och ja till fler morötter för att folk ska vilja och kunna arbeta.

Vi behöver fler som arbetar. Ett livslångt arbetsliv är viktigt och ska, fru minister, prioriteras av Pensionsgruppen framöver. Om vi jobbar mer är det till nytta inte bara för den person som gör det utan för alla i pensionssystemet. Den delen glöms lätt bort. Det är dessutom viktigt att vi får ett livslångt arbetsliv, det vill säga inte bara att vi arbetar längre upp i åldrarna utan också att vi börjar arbeta tidigare.

Om vi kopplar det till jämställdheten ser vi att det fyller en mycket viktig funktion. Som vi hörde alldeles nyss är det de ensamstående kvinnor som haft de lägsta lönerna som också har de lägsta pensionerna. Då handlar det inte om att bara höja bostadstillägget, för det fungerar inte, eller att höja garantipensionen, för det fungerar inte heller.

Även vi centerpartister vill höja garantipensionen, men om vi höjer garantipensionen minskar avståndet till dem som jobbar och har tjänstepension, och det är inte bra. För att kunna höja den lägsta nivån måste vi medverka till att också personer som har arbetat tjänar på det.

Det lärde jag mig när jag var pensionär en vecka, något som SPF bidrog till. Lars-Arne Staxäng, Fredrik Lundh Sammeli, Carina Ohlsson och jag deltog i det försöket. Jag var den som hade högst pension, för jag hade varit lärare i 45 år. Skillnaden mellan mig och den som låg lägst, Fredrik Lundh Sammeli, var bara drygt 400 kronor per vecka. Han fick nämligen bostadstillägg, och det fick inte jag. Därför blev skillnaden väldigt liten. Det är viktigt att ha med när vi diskuterar höjningen av garantipensionen.

När det gäller ensamstående kvinnor med barn tycker vi centerpartister att det är viktigt att de får dela pensionsrätten med den som är far till barnen, och då inte bara den allmänna pensionen utan också tjänstepensionen. Vi vet att det är när vi får barn som de ojämlika inkomsterna börjar. Kvinnor tar ut längre föräldraledighet, vilket är till nackdel för pensionen längre fram. Det är viktigt att poängtera för alla ungdomar. Därför informerar Försäkringskassan på ett bra sätt om vad som händer när man inte delar på föräldraledigheten.

Kvinnor har en längre medellivslängd, herr talman, och det förlorar de på i pensionshänseende. Följsamhetsindexet, som innebär att vi får en högre pension just när vi går i pension för att skillnaden inte ska bli så stor mellan arbete och pension, gör att det ska räknas av för fortsättningen av

livet. När man lever länge blir det inte mycket kvar till slutet, som ni förstår. Kvinnor förlorar på att de lever längre.

Delar man pensionsrätterna, ändrar följsamhetsindexeringen och ser till att alla får ett längre yrkesliv får vi en bättre pension och en mer gynnsam pensionstillvaro. Ett längre yrkesliv, jämställda pensioner och senare uttag av pensionen är, fru minister, det som vi verkligen måste prioritera i Pensionsgruppen. Vi måste lägga på ett kol, för det brinner i knutarna om vi ska få igenom förslagen innan det börjar bli för sent. Jag ser fram emot att medverka till det, för det innebär att ungdomar, äldre invandrare och migranterna får möjlighet att komma in i yrkeslivet och få en dräglig pension.

Därmed, herr talman, yrkar jag bifall till det särskilda yttrande som vi har i betänkandet.

Anf. 111 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Herr talman! Det här är ett spännande område. Jag sitter inte i ert utskott. Men man kan fördjupa sig i detta. Det jag tror alla tänker när de får sina orange kuvert hem: Herregud, nu ska jag jobba ett halvår eller ett år till! Så ser det ut när de öppnar kuvertet. Det vet alla i Sverige. Det är ett skämt i dag.

Jag tänkte höra med dig som kvinna och centerpartist. Det handlar om kvinnor med medelklassyrken som den sjuksköterska jag talade om tidigare. Du är sjuksköterska och har jobbat 40 år. Då handlar det inte om att du har varit hemma speciellt mycket, utan man har viktat siffrorna ganska så mycket. Du har din tjänstepension och allmänna pension. Det innebär ändå att du hamnar under fattigdomsgränsen. Du får 10 150 kronor att leva på per månad.

Det fordrar att man slänger om sin ekonomi ganska så kraftigt. Bor man i Stockholm får man snabbt se ut vart man ska flytta härnäst. Detta är en fråga till dig som kvinna och centerpartist: Vad tycker du att vi ska göra för alla de kvinnor som ligger under gränsen? Väldigt många är väldigt oroliga för sin pension. Det är inget snack om det.

Det är också en klassfråga. Tittar man på män kan man se att den underfinansierade inkomstpensionen för en industriarbetare nu ger 52 procent av slutlönen mot utlovade 62 procent. Det är inte bara kvinnor som har fått ta en smäll. Det är mer eller mindre en klassfråga. I dag är det väldigt svårt att få ut en pension som gör att man kan klara sig om man inte dessutom sparar privat. Det måste man nästan i dag börja göra som 18-åring för att klara sig.

Min fråga till dig gäller främst kvinnorna. Det handlar om sjuksköterskor, lärare och så vidare. Vad är ditt råd till de kvinnor som förstår att deras pension kommer att bli usel?

Anf. 112 SOLVEIG ZANDER (C) replik:

Herr talman! Mitt svar är ganska enkelt: Jobba lite längre. Men så enkelt ska jag inte göra det för mig att bara svara så. Det du tar upp är väldigt viktigt. Det är oerhört viktigt. En av de viktigaste uppgifterna som vi har i Pensionsgruppen är att se: Hur kan vi få pensionerna att bli högre även för kvinnor?

Det handlar också om att vi ska dela föräldraledigheten. Men det gynnar inte dem som i dag är i 55-årsåldern. Jag kan med ärlighet säga att vi i

Prot. 2015/16:40
7 december

*Ekonomisk trygghet
vid ålderdom*

Pensionsgruppen är ute och talar väldigt mycket om pensioner i olika sammanhang. Men det tråkiga är att det aldrig är de som är yngre som kommer dit. Det är alltid dagens pensionärer som sitter och lyssnar. De som verkligen kan förändra sin tillvaro är dagens yngre som är i yrkeslivet och kan medverka till det.

Vi har infört i systemet att pensionärer får bostadstillägg. Det gör skillnaden för dem med låga pensioner. De får möjligheter att få bostadstillägg så att de får en större disponibel summa i sin hand. Jag som centerpartist tycker inte att det är det absolut bästa sättet. Men det är väldigt riktat för att möjliggöra för pensionärer som har låg inkomst att få det bättre.

Det finns många andra sätt att göra det. Ett sätt är att förmå våra arbetsgivare och facket att höja lönerna för kvinnoyrken. Jag läste i tidningen i dag att LO tydligen inte var så intresserat av det, inte ens under den kommande valrörelsen. Det skrämmer mig oerhört.

Anf. 113 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Herr talman! Vi ska inte binda LO vid skampålen för pensionerna. Det tror jag vore helt fel. Däremot talar du om de yngre. Om du är ung i dag och är 20–30 år är det väldigt svårt att få fäste på arbetsmarknaden oavsett om du jobbar som journalist, lärare och så vidare. Lärare kanske klarar sig. Det innebär att du har ganska osäkra inkomster. De kommer heller knappast att vara vinnare med tanke på den arbetsmarknad vi har.

Du säger att man ska jobba, jobba och jobba. Det är lätt för en person som jag som har haft jobb där man sitter vid en dator, gör kul saker och inte sliter ut kroppen. Men du kan inte säga samma sak till en undersköterska, en städerska eller en arbetare som har jobbat ganska hårt, jobba, jobba och jobba. De personerna kanske inte klarar av att jobba längre än till 60 år, för då är deras kroppar mer eller mindre utslitna.

Detta är definitivt en klassfråga. De som cashar hem pengarna och som kan jobba länge är de som sitter med helt andra typer av jobb än en undersköterska.

Anf. 114 SOLVEIG ZANDER (C) replik:

Herr talman! Nu ska Vänsterpartiet lyssna på mig. Det handlar om att se till att man får en helt annan arbetsmarknad så att vi kan byta jobb under vårt yrkesverksamma liv, att vi ändrar på LAS och möjliggör för kvinnor att få fler och andra arbetsgivare så att de kan byta och inte bara ha offentliga sektorn.

Det skulle kunna medverka till att kvinnor fick möjligheter att byta jobb under sitt yrkesverksamma liv och därmed också få en möjlighet att kunna jobba längre än till den i dag stipulerade pensionsåldern på 65 år. Alla de åtgärderna motsätter ni er. Det påverkar kvinnor.

Ni kommer och säger att det är fel på pensionssystemet. Nej, det handlar faktiskt om möjligheten att kunna jobba. Vi måste se till att vi får en arbetsmiljö som stimulerar och möjliggör att vi orkar, vill och kan arbeta längre. Det handlar inte bara om kvinnor inom vården utan alla över huvud taget.

Det gäller för ungdomar att snabbt komma in på arbetsmarknaden. Där har vi flera olika förslag hur vi ska sänka arbetsgivaravgiften för företagare så att de vill, kan och möjliggör för olika personer att komma in. När det

gäller migranter och invandrare har vi också förslag från Centerpartiet hur man ska kunna stimulera till att de får börja jobba från första dagen.

Allt detta som ni från Vänsterpartiet motsätter er är det som gör att vi ska få pensioner i framtiden. Det finns ingen genväg. Vi kan inte trollda med knäna. Det handlar om arbete och att kunna arbeta. Det är någonting som är oerhört viktigt för Centerpartiet.

(Applåder)

Anf. 115 KARIN RÅGSJÖ (V):

Herr talman! När det orange kuvertet från Pensionsmyndigheten kommer brukar det inte kännas som julafton hos de flesta. Specifikt kvinnor i låglöneyrken har inte så mycket att glädja sig åt. Att vara äldre och känna sig extremt hotad av sin privatekonomi gör väldigt många i Sverige, jag lovar. De flesta ser fram emot att sluta jobba, speciellt om de har haft ett hårt fysiskt jobb. Däremot är tricket att överleva på sin pension.

Vänsterpartiet sitter inte med i Pensionsgruppen, eftersom vi inte står för den pensionsuppgörelse som gav oss det pensionssystem vi diskuterar här och nu. Vi har därför inget ansvar för dagens situation där varannan kvinna inte kommer att kunna att leva på sin pension. Men vi är beredda att ta ansvar och hitta olika typer av lösningar.

Pensionen blir lägre för människor som arbetar deltid, har perioder med sjukdom och arbetslöshet eller som när de blir äldre inte orkar jobba till 65 eller 67 år. Detta är specifikt en klassfråga. Det handlar exempelvis om undersköterskor eller byggnadsarbetare.

Den stora skillnaden i livsinkomst gör att de ekonomiska klyftorna växer bland pensionärerna. Det är definitivt så. Som jag sa tidigare är det en klassfråga. Dagens kvinnliga pensionärer får i snitt bara 65 procent av männens pension. Detta är ett system som har skapat fattigpensionärer, bidrar till växande klyftor och bygger på en typ av spekulation. Det känns inte riktigt hundra. Vi tycker att det är någon typ av fuskbygge, och det är extremt ojämlikt.

Premiepensionssystemet är ett ganska dyrt system. Fondväljandet har inte blivit den där totalsuccén som så många hoppades på. För att AP-fonderna ska få tillräckliga resurser för att svara mot sin ursprungliga uppgift bör man utreda en höjning av avgifterna eller så bör avgifterna till premiepensionssystemet i stället gå till inkomstpensionssystemet. Det skulle också kunna hantera motsvarande pensionsförmåner. Dessutom bör en parlamentarisk utredning tillsättas med uppdrag att skapa ett stabilt pensionssystem, för vi tycker inte att det här är ett stabilt pensionssystem.

Det är självklart att pensionerna borde följa löntagarnas löneutveckling i stället för börsutvecklingen. Vi är ganska unika i Sverige, där vi satsar pensionspengarna på börsen. Det kanske ni vet om.

De som har tunga och slitsamma arbeten ska garanteras en anständig pension. Kvinnor ska inte missgynnas. Så är fallet nu.

Därför yrkar jag bifall till reservation 8 – yrkandet om att premiepensionsavgiften om 2,5 procent ska tillföras inkomstpensionssystemet och att man tillsätter en parlamentarisk utredning för att utforma ett nytt pensionssystem. Jag yrkar avslag på de övriga motionerna.

Vi vill skapa ett långsiktigt, hållbart och pålitligt pensionssystem. Vi kan igen konstatera att systemet innebär att varannan kvinna inte kommer att kunna leva på sin pension. Vänsterpartiet vill ha ett pensionssystem

Prot. 2015/16:40
7 december

*Ekonomisk trygghet
vid ålderdom*

som är tryggt och solidariskt och som förvaltas kostnadseffektivt. När man tittar på svenska fonder kan man tydligt se att 25 miljarder går åt till fondavgifter. Ni kanske ser själva vad ni får betala om ni byter pensionsförvaltare. Titta på det nästa gång – det kan vara en intressant story! 25 miljarder är lika mycket som hela det svenska barnbidraget. Det är inte synd om bankerna och fondförvaltarna i dag, det kan jag säga.

Våra medlemmar litar inte på pensionssystemet, menade LO:s ordförande när LO presenterade en rapport om pensionssystemet 2011. Den underfinansierade inkomstpensionen ger nu för en industriarbetare 52 procent av slutlön mot utlovade 62 procent. Detta, mina vänner, känns i plånboken. Orkar man inte arbeta till 65 år blir pensionen ännu lägre. Jobba på, jobba på, säger ni kamrater på den här sidan. Ni kanske kan fråga en industriarbetare hur det känns att få det i öronen.

Detta är ett system som gläder våra nya herrar, bankerna och fondförvaltarna. Men pensionärerna jublar inte hela vägen. I en senare rapport från 2013 visar pensionärsorganisationerna hur AP-fonderna kan stärkas om just PPM-avgiften kan överföras till inkomstpensionen.

Det borde vara en självklarhet att de som har byggt upp vårt land – de svenskar som är födda här, greker, jugoslaver, chilener och alla som har bidragit till vår välfärd i det här landet – också kan få en tryggad ålderdom. Så är det inte i dag.

Vi kan räkna med att ha gott om resurser de närmaste tio åren. Vi måste då också aktivt fortsätta att titta på vad vi kan göra för typ av investeringar och vad vi kan göra för att trygga pensionerna. PPM-systemet ger otrygghet och kostar stora summor i förvaltningsavgifter. Det säger alla ekonomer och så vidare. Läs gärna Svenskans olika journalister, som har lyft detta i olika omgångar!

Om avgiften på 2,5 procent hade tillförts inkomstpensionssystemet redan från början hade minskningen av pensionerna de senaste åren kunnat undvikas. Pensionssystemet bör garantera att även de som har tunga och slitsamma arbeten får en anständig pension och att kvinnor inte missgynnas. Dagens system spär på ojämlikheten, och speciellt kvinnor drabbas hårt. Så ska vi inte ha det.

Anf. 116 LARS-ARNE STAXÄNG (M) replik:

Herr talman! Det var många ord, och mycket om pensioner. Jag ska börja underifrån. Är det ett nytt pensionssystem som Karin Rågsjö vill ha? I så fall måste du också tala om hur du tänker betala detta. Man kan önska sig en massa saker, men det ska också finnas en annan sida där man ska kunna få in detta. Annars är det inte trovärdigt.

När det gäller det orange kuvertet noterar jag att du sa att det var ett skämt. I så fall är det ett väldigt dåligt skämt. Om det är någonting som Pensionsgruppen och även regeringarna oavsett färg har velat få till är det att få en bra information till pensionärerna. Det går att utveckla mer; det kan jag hålla med om. Men det är inget skämt. Vi kan fundera på hur vi pedagogiskt får ut den viktiga information som bland andra Solveig nämnde: Om man hamnar i en situation där pensionen ser ut att bli väldigt låg kan man jobba både ett och två år till för att kompensera detta.

Jag noterade också att du sa att de flesta kanske vill sluta tidigare. Det är säkert så. Men om hela svenska folket skulle sluta tidigare får det som

en konsekvens att vi får ännu lägre pensioner. Annars går inte ekvationen ihop. Eller var ska du kunna få in dessa pensioner?

Vi blir allt äldre. Det är roligt, och det är bra. Det är bra för ett samhälle. Vi har blivit två år äldre i medellivslängd sedan början av 90-talet. Men det innebär också att pensionen ska delas upp på fler år.

Du säger att premiepensionen ska plockas bort. Vad du också säger då är att du tar denna pension från våra barn och barnbarn. Det är sanningen. Man tar dessa procent från våra barn och barnbarn, för det är de som har nytta av premiepensionen.

Anf. 117 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Herr talman! Vänsterpartiet tror inte på tomten heller. Men vi vill utreda denna möjlighet, för vi kan se att det slirar betänkligt när det gäller pensionerna. Detta är en klassfråga. Det handlar om sådana som jag och andra med akademikeryrken som gärna vill jobba ganska länge medan andra inte kan jobba längre därför att de är utslitna. Det har också satt spår i deras pensionsmöjligheter – hur mycket de kan få. Vi har många fattigpensionärer i Sverige, specifikt kvinnor. Så är det.

När jag säger att det orange kuvertet är ett skämt menar jag att många i min bekantskapskrets varje år tittar i kuvertet och ser hur länge de ska jobba. Dessvärre ökar det hela tiden ganska saftigt. Det är det som är själva skämtet. Också detta gör att personer som har stimulerande arbeten och som är akademiker och tycker att det är kul att jobba kan jobba på lite längre, medan andra inte orkar det därför att deras kroppar helt enkelt tar slut. Då sitter de där med 52 procent av sin inkomst i stället för 62 procent som de var utlovade, precis som jag sa.

Det här med pensioner är en ganska allvarlig historia, tycker vi. Vi vill utreda det här. Om man tittar på svensk ekonomi just nu ser man att den går väldigt bra. Man kan också se på hur ojämlikheten har ökat i samhället. Vi har exempelvis fått många miljardärer. Man kan tycka att det är jättebra, eller så kan man kanske fundera på om inte klyftorna har blivit lite, lite för stora i Sverige för landets bästas skull.

Anf. 118 LARS-ARNE STAXÅNG (M) replik:

Herr talman! Jag tänkte först komma in på arbetsmiljön. Karin Rågsjö tog på flera punkter upp just detta. Arbetsmiljön är en jätteviktig del; det håller jag med dig om. Men det är inte så enkelt att det enbart är undersköterskor eller människor som har en hög fysisk belastning som hamnar i situationen att de inte orkar ända fram till 65 år. Glöm inte att pensionsåldern var 67 år ända fram till 1976.

Det har visat sig att det inte alltid är de människor som har de största fysiska ansträngningarna som råkar illa ut. Det handlar i stället ofta om enformiga uppgifter. I modern tid handlar det också ofta om att man går in i väggen, som det kallas, eller psykiska faktorer. Det är den stora delen i dag.

Vi måste komma till rätta med arbetsmiljön, men det är inte så enkelt att det enbart handlar om undersköterskor och snickare, som du sa. Det är betydligt vidare än så, och vi måste titta betydligt vidare på arbetsmiljön.

Om vi ska kunna klara detta måste vi se till så att de som nu har möjlighet att jobba förbi 65 år också måste kunna få göra det. Det är bra för samhället, det är bra för dem själva och det är bra för Sveriges ekonomi

Prot. 2015/16:40
7 december

*Ekonomisk trygghet
vid ålderdom*

och de människor som inte orkar ända fram till 65 – plus att vi får våra ungdomar att gå in på arbetsmarknaden tidigare. Även om det är som du säger att en del inte får fasta jobb och så vidare gör varje år mycket för dem som ska få pension 30–40 år senare.

Anf. 119 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Herr talman! När det gäller arbetsmiljön har Lars-Arne Staxäng helt rätt, för det kan också bero på att man till exempel har blivit mobbad på jobbet eller har enformiga uppgifter. Att vara lärare i dag är inte så lätt. Jag skulle nog inte själv orka vara det. Heder åt dem som orkar det. Det finns alltså självklart olika grupper, men specifikt handlar det om dem som har ett kroppsligt tungt arbete, exempelvis byggnadsarbetare eller de som har ett stressigt jobb inom vården, för det är svårt att kompensera.

Du säger att de unga ska in på arbetsmarknaden snabbt. De flesta ungdomar försöker nog komma ut på arbetsmarknaden, och den ser annorlunda ut i dag. Alla anställningsförhållanden är inte på topp, så att säga. Man rings in eller får ett sms, och det är alltför få som kollar att de har en tjänstepension. Mycket bygger på att du tar hand om din egen pension. Du behöver spara minst en tusenlapp per månad för att överleva när du är typ 65, men du måste också se till att ha en bra arbetsgivare som betalar tjänstepension. Det bygger mycket på att du råddar din egen pension. Informationen om hur pensionssystemet är uppbyggt och vad man bör tänka på är inte heller på topp, det måste jag säga.

Anf. 120 SOLVEIG ZANDER (C) replik:

Herr talman! PPM är den enda delen i vårt pensionssystem som vi får ta eget ansvar för att placera. Egentligen får vi göra det med tjänstepensionen också, men det är ingenting som vi märker. Men premiepensionen får vi ju faktiskt själva ta ansvar för. Menar ni från Vänsterpartiet att det är fel att vi själva ska ta ansvar för 2,5 procent av det vi avsätter till våra pensioner?

Vi har i Pensionsgruppen den senaste tiden ändrat det här med balanseringen som vi hörde att du hade synpunkter på. I premiepensionen har vi ju gjort vissa förändringar som har gjort att det inte behöver kosta oss lika mycket att byta fondförvaltare.

Fattigpensionärer talade du om. Vilka är det? Jo, det är personer som inte har arbetat. Det är kvinnor som har varit hemmafruar som är fattigpensionärer. Har man arbetat någon del av livet har man också någon form av tjänstepension. Var skulle bidragen komma från till alla dessa som skulle behöva ha högre pension? Och hur ska vi förvalta vårt pensionssystem om det sättet som vi förvaltar det i dag inte är bra?

Jag måste också fråga: Hur många nya miljardärer har vi fått i Sverige? Det är sannerligen inte en uppsjö.

Anf. 121 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Herr talman! Angående miljardärerna har de blivit fler. Så är det absolut. Man kan fråga varför.

När det gäller PPM-systemet har vi en reservation där vi vill lägga de här 2,5 procenten i inkomstpensionen i stället. Vi vill också ha en utredning där man tittar igenom vad som har hänt med de 2,5 procenten. Då tycker jag att man också ska titta på den stora tillväxten av fondbolag. Det

är inte rimligt, tycker jag, att 25 miljarder – alltså ett helt barnbidragsår – har gått till fondförvaltare. För varje förflyttning av dina fonder sitter någon och cashar in pengar för det, oavsett om det är de här 2,5 procenten som kan låta lite.

När det gäller fattigpensionärer hade jag ett exempel på en sjuksköterska som har jobbat i 40 år och med både tjänstepension och övriga pensionen får ut 10 500 kronor, tror jag att det var. Det är en fattigpensionär. Det är många kvinnor som har jobbat och slitit i årtal och som hamnar på en väldigt låg pensionsnivå, och det slår hårt.

Anf. 122 SOLVEIG ZANDER (C) replik:

Herr talman! Det är oerhört intressant att lyssna på detta. Om vi avsätter våra premiepensionspengar till inkomstpensioner, vilka är det då som får högre pension? Inte är det fattigpensionärerna, utan det är de som har en inkomstpension. De som är så kallade fattigpensionärer i dag är ju de som inte har arbetat. Där tror jag nog att Vänsterpartiet bet sig i tungan lite grann.

Detta med att man kan ta ut höga vinster när man är fondförvaltare har vi faktiskt begränsat. Det var ett par år sedan vi gjorde om systemet så att man inte kan ta ut så mycket vinster på detta. Jag tror alltså att man från Vänsterpartiet ska läsa på lite mer.

När det gäller premiepensionen måste man inte välja själv, utan det finns andra som väljer åt en, det vill säga staten. De som gör så har inte direkt förlorat på att vara inaktiva, utan det är de som har fått den högsta avkastningen på sina pensionspengar. Det har alltså inte varit fel. Vill man inte vara aktiv behöver man inte vara det. Det kostar inte ett öre att vara inaktiv, däremot får man ut ganska mycket på att vara det. Är det bra eller dåligt?

I min värld är det viktigt att man förstår var pengar kommer från. Pengar kommer inte från himlen. Jag måste bidra till att jag ska få pengar genom att arbeta eller spara. Men Vänsterpartiet menar tydligen att det är fel att man själv får vara aktiv och se var pengarna kommer från.

Om det har blivit tio nya miljardärer tycker jag inte att det är en ofantlig mängd.

Anf. 123 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Herr talman! Vi får ha en miljardärsdebatt en annan gång, men de är många, det kan jag säga.

Det här med pensioner är intressant. Du säger att det här med de 25 miljarderna till fondförvaltare är gammalt och inte finns längre. Men en av Svenska Dagbladets bästa ekonomijournalister skrev om det här i våras, och 25 miljarder går till fondavgifter. Visst har det alltså lönat sig att ta hand om fonder och jobba på bank de sista tio åren, det är det inget snack om.

Det är inte bara kvinnor som har drabbats av det här. Det är klart att det är någonting konstigt när det gäller inkomstpensionen och hela det här paketet. En industriarbetare får i dag ut 52 procent av sin slutlön i stället för utlovade 62 procent. Då är det någonting som har hänt i systemet. Alla som har en pension och följer det orange kuvertets utveckling år från år märker att det här inte alltid är på topp. Det har hänt någonting i systemet, och det har slagit väldigt olika.

Prot. 2015/16:40
7 december

*Ekonomisk trygghet
vid ålderdom*

Just därför vill vi ha en utredning om de här frågorna. Vi vill se processen. Vi sitter inte med i Pensionsgruppen, och det vilar ett tungt ansvar på er som gör det att följa utvecklingen för de kvinnor som inte klarar sig på sin pension och blir fattigpensionärer trots att de har jobbat ett helt yrkesliv, att följa utvecklingen för de industriarbetare som har gjort precis samma sak och att följa alla unga som nu ska in i arbetslivet. Man måste speja 50 år framåt i tiden för att kunna garantera att de som är 30 år i dag också har någonting att leva på i framtiden.

Man borde sätta sig och titta på alla de här delarna för att få ihop det, för någonting är inte på topp när det gäller det här systemet. Det är någonting som skaver.

Anf. 124 BARBRO WESTERHOLM (L) replik:

Herr talman! Det här med mäns och kvinnors pensioner är viktigt. Men jag vill påminna om att ATP-systemet var väldigt orättvist för just kvinnor i låglöneyrken som hade låg utveckling av sin pension.

Jag satt med i Pensionsarbetsgruppen. Min sekreterare hade börjat jobba vid 16 års ålder och hade en jämn lön över livet. Vi fann att hon hade betalat in mycket mer pengar till pensionssystemet än jag. Jag hade gått på forskarstipendier och började inte betala in förrän jag var drygt 30. Men jag fick ut en bra mycket högre pension än hon.

Jag bejakade att vi ändrade pensionssystem. Men de analyser vi gör nu är viktiga. Det är uppenbart att kvinnors pension är ungefär 70–72 procent av männens.

Jag efterlyser lite konstruktiva förslag från Vänsterpartiet, förslag som inte drabbar jobben på grund av skattehöjningar som innebär att vi förlorar jobb på sikt. Vilka konkreta förslag har Vänsterpartiet? Låt höra!

Anf. 125 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Herr talman! Absolut, Barbro! Vi kan börja med att starta en utredning där vi också får sitta med. Vi partier som inte är med i den här har nämligen inte tillgång till samma flöde av fantastisk information som ni i Pensionsgruppen har. Vi får göra det på vårt eget lilla sätt i stället. Det skulle alltså vara en bra lösning. Någonting måste man göra åt systemet, så att det blir hållbart.

Det är också farligt att säga att vi hade ett bättre system för länge sedan, på 90-talet, så vi går tillbaka till det.

Man kanske ska se över vad vi ska göra nu, i dag 2015. Det känns mer aktuellt. Man kan aldrig backa bandet hela vägen. Det är viktigt.

När det gäller pensioner är det precis som du säger; det faller väldigt olika ut. I dag är det hela livsinkomsten som gör att man får ihop helheten. Det är inte toppar och dalar där man väljer att ta de bästa åren. Men det är ändå något som har lett till att specifikt kvinnor har drabbats, eventuellt av det förra systemet men också av det här systemet.

Det är inte rimligt att dagens kvinnliga pensionärer ska få ut i snitt 65 procent av männens pensioner. Någonting måste man göra. Det handlar inte bara om att man ska dela på föräldraförsäkringen. Vi är absolut för ett mer jämställt sätt att förhålla sig. Men det handlar om andra saker också.

I dag är det många kvinnor mellan 50 och 60 och upp till 65 som kan beskriva en situation där de har det väldigt svårt ekonomiskt. Så är det.

Man är nästan beroende av en man i dag. Det är trist. Man kan vara beroende av kärlek, men ska inte behöva vara beroende av en man för att klara sig ekonomiskt.

Prot. 2015/16:40
7 december

*Ekonomisk trygghet
vid ålderdom*

Anf. 126 BARBRO WESTERHOLM (L) replik:

Herr talman! Det handlar också om olika generationers situationer. För de yngre handlar det om utbildning, karriärstegar och att dela på föräldraledigheter. Jag vill höra lite om Vänsterpartiets synpunkter på just karriärstegar och utbildning.

Det handlar också om den generation som inte kan påverka sin pension i dag. Jag kommer att komma in lite mer på den frågan i mitt anförande.

Det finns två sidor. Den ena är själva pensionerna. Men det handlar också om utgiftssidan. Har Vänsterpartiet några funderingar på utgiftssidan? Vad tycker ni om tandvård och andra utgifter som åsrika personer har?

Anf. 127 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Herr talman! När det gäller utbildning ska man vara vaksam på alla som inte har fortsatt till gymnasiet. Det är ett ganska stort gäng, ibland upp till 20–30 procent. Under den förra regeringens åtta år ökade de katastrofalt. Det är ett gäng unga, både kvinnor och män, som kommer att få väldigt dåliga pensioner om man inte ser till att de kommer i utbildning och arbete.

Det är självklart oerhört viktigt att ha en utbildning. Men då måste det också finnas ett samhälle som gynnar utbildning, med grundskola, gymnasium, universitet och så vidare.

När det gäller kvinnor som inte har möjlighet att påverka sin pension i dag kom du in på andra frågor, Barbro Westerholm. Jag tänker diskutera förhållningssättet till tandvård nästa måndag, inte nu.

Det handlar ändå om att Pensionsgruppen inte har tittat ordentligt på kvinnorna. Det är dem jag har försökt lyfta fram under debatten här i dag. De är lite för många som har det lite för kärt. Vi har hamnat på ett slutande plan. Om hälften av kvinnorna har en pension som ligger på 65 procent av männens har man hamnat helt snett. Då har man skapat ett slags fattigdomsproletariat för pensionärerna. Det slår oerhört hårt.

Det slår också hårt mot kvinnliga pensionärsers psykiska hälsa. Det är jobbigt att ha dålig ekonomi. Det är jobbigt att veta att man måste flytta från sin lägenhet, som redan är en etta, till en annan kommun där man kan få lägre hyra exempelvis.

Det här är en fråga som handlar specifikt om kvinnor, specifikt om klass och specifikt om vad man har med i bagaget.

Anf. 128 BARBRO WESTERHOLM (L):

Herr talman! Liberalernas budgetmotion är väldigt stram. Även om det går bra för Sverige just nu ser vi nämligen att vi har stora utgifter framför oss. Det handlar om alla människor som kommer från andra länder och som vi måste ge en god start på livet här i Sverige. Vi har också ökande sjukskrivningstal.

Därför har vi föreslagit ett lägre utgiftstak och ett högre finansiellt sparande i vår budget. Vi satsar på jobb, jobb och jobb. Det gör vi för att få in medel, inte minst till våra välfärdssystem. Vi satsar på kunskap i skolan

för att ge både pojkar och flickor en god start i livet – vi har just diskuterat kvinnorna. Vi har också en satsning på försvaret.

När det gäller den grupp som vi diskuterar i dag vill vi höja bostadstillägget från 95 till 96 procent, därför att det är pricksäkert. Genom att höja garantipensionen kommer vi, som Solveig Zander sa, att komma väldigt nära gränsen gentemot dem som har lägst pension.

Vi vill också höja äldreförsörjningsstödet. Annars kommer socialtjänsten, som är högt belastad i dag, att få ytterligare ärenden.

Vårt budgetförslag är en helhet. Den har fallit i en tidigare votering. Därför kommer vi inte att delta i den delen av omröstningen på onsdag morgon.

Jag är stolt över det nya pensionssystemet. Andra länder avundas oss för att vi införde ett nytt pensionssystem. Andra länder har gått bet på det. När de har försökt röra lite i sina pensionssystem har det bemötts medorstrejker och sådant. Det finns förfärande exempel på länder som inte har råd att betala för sina pensionssystem. Det har vi. Det är finansiellt stabilt.

För den enskilde är det dock inte riktigt finansiellt stabilt, eftersom det bygger på att pensionerna höjs om det går bra för Sverige – det kommer att komma en höjning nu – men om det går dåligt slår bromsen till. Pensionsgruppen har arbetat för att jämna ut de svängningarna. Det är bra.

Det är också väldigt bra att pensionsgruppen är inne på andra problem som har uppmärksammats här i debatten, inte minst kvinnors pensioner som vi diskuterade nyss.

Den generation som i dag är i arbete är liten jämfört med den yngre generationen som är i utbildning och den åsrika generationen som har gått i pension. Jag hoppas att socialförsäkringsministern kommer in på detta med höjning av åldersgränsen för rätten att vara kvar i arbetslivet.

1900-talet präglades ju av att man skulle arbeta mindre, kortare arbetsdagar, kortare arbetsveckor och längre semester. På 1970-talet sänktes den så kallade pensionsåldern från 67 till 65 år. Man frågade inte då hur människor egentligen ville ha det. När vill de gå i pension? Det frågade vi faktiskt när jag var ansvarig för Socialstyrelsen. Vi gick ut med en rapport 1981 som innehöll det som vi fann, nämligen att många människor mådde dåligt av att tvångspensioneras. De ville vara kvar i yrkeslivet ett tag till. De ville själva välja omfattningen och successivt trappa ned.

Vi föreslog 1981 att de som ville och kunde skulle få arbeta åtminstone till 70- eller eventuellt till 75-årsdagen. Omvärlden tyckte att det här var lika tokigt som detta med att Socialstyrelsen rekommenderade sex till åtta brödsdivor, om det är någon som minns det. Många av er minns nog inte det, men för dem som minns blev det ett löjes skimmer över det hela.

Det var först omkring år 2000 som frågan om att få arbeta högre upp i åldrarna kom med ökande styrka. Nu har utredningen *Längre liv, längre arbetsliv* föreslagit en höjning av den ålder som man har rätt att vara kvar i arbetslivet. Jag fattar inte att det här ska vara så himla svårt. Det är ju inget tvång att arbeta upp till 69 år. Men de som vill och kan borde kunna få det.

Nu är det fler och fler som fortsätter efter att de har fyllt 67 år. Det gäller sådana bristyrken som sjuksköterskor, läkare och lärare. Det som de går miste om genom att det inte finns en rätt att arbeta efter 67 år är fortbildning. Fortbildning är viktigt i dessa yrken. Det som de också går miste

om är vissa försäkringar som arbetsgivare har, och det är särskilt viktigt i hälso- och sjukvården. Jag hoppas att få höra från socialförsäkringsministern mer om undanröjande av de hinder som finns i vägen och hur vi ska slå hål på myterna om värdet av åsrik arbetskraft.

Björn von Sydow och jag har grottat i detta med livserfarenhetens betydelse i arbetslivet. Det visar sig att åsrika människor jämfört med yngre är bättre på komplicerad problemlösning. Det är viktigt i arbetslivet att man har den förmågan. Yngre är bra på att fatta snabba beslut inom sina nischer.

Anf. 129 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Fru talman! Barbro har så tydliga prioriteringar. Du pratar väldigt mycket om att alla ska kunna jobba nästan forever. Tittar man på vilka det är som jobbar efter 65 år är det oftast högutbildade män. Det är de som vill jobba vidare i väldigt stor utsträckning.

Då kan man fundera på den prioritering som ni gör i Liberalerna, till skillnad från att titta på alla kvinnor som efter 40 år i sitt yrke inte når en rimlig pension. Jag tjarar med en dåres envishet om sjuksköterskan som efter 40 år i yrket får en allmän pension på 11 500 kronor plus tjänstepension. Efter skatt får hon 10 150 kronor kvar, och det ligger under den fatigdomsgräns som EU har fastställt till 10 800 kronor.

Det är en tydlig prioritering i Liberalernas politik. Man vill prioritera de män som vill jobba upp till 74 år. De är inte så många. De utgör 10 procent av männen mellan 66 och 74 år som vill jobba vidare – det kan man fundera på filosofiskt på, men det ska jag inte göra här – medan det är 4 procent av kvinnorna.

Det görs en tydlig prioritering av ett fåtal personer. Det är klart att man ska få jobba så länge som möjligt, men det viktiga för mig är att de personer som har varit i yrkeslivet och kvinnor ska få en rimlig pension. Det tycker jag är viktigt.

Anf. 130 BARBRO WESTERHOLM (L) replik:

Fru talman! Vilka är det som arbetar högt upp i åldrarna? Det är människor i fria yrken. Det är journalister, författare, musiker, skådespelare och småföretagare. Här finns både män och kvinnor. De yrkeskategorier som nu ökar är läkare, lärare och sjuksköterskor.

Jag tycker att vi ska bejaka dem som vill och kan fortsätta att arbeta och betala skatt. Vi ska bejaka dem som har gått i pension och som jag mötte i SPF Seniorerna. De startar egna företag och anställer personer. De skapar jobb.

Jag bejakar naturligtvis att fler kvinnor ska få möjlighet att göra detta. Men vi ska ju inte hindra dem som vill och kan att fortsätta att arbeta högt upp i åldrarna.

Inom den fria företagarsidan ryms väldigt många som har ganska låga löner. Stadsteatern är ingen höglönearbetsplats. Men det är jättebra att Meta Velander och Yvonne Lombard fortsätter att jobba. Meta Velander är nu 92 år, och hon fortsätter att spela teater genuint därför att hon spelar den ålder som hon i verkligheten har.

Säg inte nej till att öppna upp för alla. Det gäller också offentlig sektor, för det är där som problemen ligger i dag.

Prot. 2015/16:40
7 december

*Ekonomisk trygghet
vid ålderdom*

Anf. 131 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Fru talman! Jag känner väldigt många teatermännskor, konstnärer och journalister. Precis som du säger väljer de att jobba kvar därför att de har haft ganska låga ingångslöner och jobbat som frilans. Frilans som journalist eller frilans som skådespelare innebär att du får slita ganska hårt för att få ihop till en rimlig pension. Därför vill de jobba vidare, och sedan tycker de också att det är roligt att jobba i fria yrken.

Om man i den ena vågskålen bejakar att människor ska kunna jobba vidare måste man i den andra vågskålen ha ett fokus på dem som är helt utslitna och inte orkar jobba vidare. Det är specifikt kvinnor som har drabbats ganska hårt av de låga pensionerna. Det kan inte vara rimligt att en kvinna generellt ska ha 65 procent av männens pension. Det bidrar ju till en fastläsning i könsroller, och det bidrar också till att väldigt många kvinnor som lever länge och överlever sina män i realiteten blir fattigpensionärer. Dem bekymrar jag mig mer om än de personer som vill jobba upp till 74 år.

Anf. 132 BARBRO WESTERHOLM (L) replik:

Fru talman! Det verkar som att Vänsterpartiet inte märkte att Liberalerna i valrörelsen 2014 hade ett speciellt fokus på kvinnors låga pensioner. Vi gick ut med förslag om delning som då, 2014, vann riksdagens gillande. Att utreda detta är inte gjort i en handvändning. Det här är knepiga saker. Man kan gå in på tjänstepensionerna, och så har människor bytt från en arbetsplats till en annan. Det är olika avtal och så vidare. Det är inte helt problemfritt.

Ska man ändra i ett sådant system ska det ha gjorts ordentliga konsekvensanalyser. Man ska se vem som är vinnare och vem som är förlorare. Man ska inte försämma för några, utan man ska förbättra för dem som har en dålig situation.
(Applåder)

Anf. 133 ARON MODIG (KD):

Fru talman! Ett välfärdssamhälle kan i hög grad bedömas utifrån kriterier som respekt, tillvaratagande och omsorg om den äldre generationen. Med det som utgångspunkt är det ett angeläget mål för Kristdemokraterna att bygga ett samhälle där alla kan åldras i trygghet, liksom med värdighet och bibehållet oberoende. Äldre ska kunna leva ett aktivt liv och ha inflytande i samhället och över sin vardag.

I dag behandlar vi utgiftsområde 11 i budgeten, Ekonomisk trygghet vid ålderdom. Inom detta utgiftsområde avviker inte vår anslagsfördelning för 2016 från regeringens.

Det bör också sägas att Kristdemokraterna ingår i den så kallade Pensionsgruppen och står bakom den pensionsreform som trädde i kraft 2003. Denna säkrar stabiliteten i pensionssystemet och garanterar pensionerna.

Denna samsyn till trots menar vi kristdemokrater att det finns flera förändringar som bör genomföras för att trygga den ekonomiska situationen för de äldre. Det handlar dels om att stärka både enskildas ekonomi och hela pensionssystemet genom att fler uppmuntras att arbeta lite längre, dels om insatser som riktar sig till de pensionärer som har det allra sämst ställt.

Fru talman! Helt avgörande för en god utveckling av pensionerna är att sysselsättningen ökar och att fler arbetar längre. En jobb- och tillväxtfientlig politik, å andra sidan, slår hårt mot pensionerna.

I takt med att människor lever allt längre är det för många naturligt att också arbeta högre upp i åldrarna. Det handlar bland annat om lönen men ofta även om att man trivs på sin arbetsplats och om känslan av att man fortsatt kan göra en värdefull insats.

Kristdemokraterna anser att arbetsmarknaden behöver anpassas för att fler ska ges möjlighet att stanna kvar längre i arbetslivet. Vi ser därför med oro på hur regeringen steg för steg höjer trösklarna till arbete, både genom att kostnaden för att anställa äldre höjs och genom att incitamenten för arbete minskar.

När Alliansen tog över regeringsmakten 2006 var en av våra första skatteförändringar att ta bort den särskilda löneskatten för äldre, vilket minskade kostnaden för att anställa personer över 65 år. Samtidigt infördes ett förhöjt jobbskatteavdrag för samma grupp. Tillsammans gjorde de reformerna att det blev billigare att behålla eller nyanställa äldre personer och mer lönsamt för den äldre själv att arbeta något eller några år ytterligare. Det var gynnsamt för den enskilda, för pensionssystemet, för välfärden och för ekonomin i stort.

Kristdemokraterna motsätter sig återinförandet av den särskilda löneskatten. I motsats till den väg regeringen väljer vill vi kristdemokrater stärka incitamenten ytterligare för äldre att arbeta, detta genom att tidigarelägga det förhöjda jobbskatteavdraget med ett år, alltså tillhandahålla det för alla som fyllt 64 år.

Vid sidan av den positiva effekten i fråga om inkomsten tror vi att detta gör att fler får upp ögonen för den möjlighet som finns att arbeta vidare också efter 65-årsdagen.

Fru talman! Kristdemokraterna har länge varit drivande för att sänka skatten för pensionärer. Under perioden 2006–2014 genomförde vi i alliansregeringen fem sänkningar av skatten på pension. Skattesänkningar av motsvarande omfattning har aldrig tidigare genomförts. Det innebar en reell skillnad för många, inte minst för dem med de lägsta pensionerna.

Tillsammans med våra allianskollegor höjde vi också bostadstillägget för pensionärer vid tre tillfällen.

Dessa förändringar innebär sammantaget att en garantipensionär i dag har ungefär 1 900 kronor mer i plånboken varje månad än vad som var fallet 2006.

På denna väg vill vi fortsätta. Dels föreslår vi i vår budgetmotion en ytterligare sänkning av skatten på pension, och vi ser det som angeläget att återkomma med fler sådana förslag. Dels har vi uttalat att även bostadstillägget till pensionärer bör prioriteras vid kommande förstärkningar av det ekonomiska stödet till äldre. Det är ett träffsäkert sätt att förbättra situationen för de pensionärer som har det sämst ställt. Om detta handlar reservation 2 i betänkandet.

Fru talman! Jag vill också säga några ord om de två övriga reservationer vi har på detta utgiftsområde, som båda rör premiepensionssystemet.

Det handlar om reservation 5, där vi menar att grundregeln för makar med gemensamma barn bör vara att makarnas totala årliga intjänade premiepension automatiskt ska delas lika mellan dem så länge de inte har barn som fyllt tolv år. Det vore en angelägen förbättring av jämställdheten i

Prot. 2015/16:40
7 december

*Ekonomisk trygghet
vid ålderdom*

pensionssystemet. Vi menar att regeringen snarast bör tillsätta en utredning om detta.

Därutöver har vi reservation 9, där vi betonar att premiepensionssystemet måste värnas men även att det finns utrymme för förbättringar av detta system när det gäller informationen till pensionsspararna, förvaltningskostnaderna liksom reglerna för de sparare som inte gör ett aktivt val.

Fru talman! Från Kristdemokraternas sida yrkar vi bifall till reservation 5. För tids vinnande avstår vi från att yrka bifall till de övriga reservationerna.

Anf. 134 TERESA CARVALHO (S):

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet. Låt mig sedan inleda mitt inlägg om pensioner och ekonomisk trygghet vid ålderdom med att backa bandet, inte nödvändigtvis till en specifik tid som har passerat men till den tid som alltid kommer före pensioneringen, det vill säga tiden i arbetsför ålder.

Den allra största delen av våra inkomster som pensionärer är som bekant beroende av att vi arbetar och avsätter en del av vår lön till pension och att vi tjänar in pensionsrätter. Frånvaro från arbetsmarknaden kan därför få förödande konsekvenser senare i livet – jag tänker på arbetslöshet, sjukfrånvaro och deltidsarbete. Det får alltså inte enbart ekonomiska konsekvenser för dagen utan också för framtiden genom minskade pensioner.

Det är heller inte bara ett problem för den som själv drabbas, utan frånvaro från arbetsmarknaden är också ett hinder för vår gemensamma tillväxt och välfärd. Såväl samhällsekonomin som den enskildes inkomst påverkas med andra ord.

I dag har vi en arbetslöshet på nära 7 procent. Långtidsarbetslösheten har efter finanskrisen och under åren med den borgerliga regeringen bitit sig fast på en alldeles för hög nivå. Ambitionen må ha varit att sänka arbetslösheten och ha en tuffare arbetslinje, men resultatet blev som bekant något annat.

Nu kan vi glädjande nog se att arbetslösheten faktiskt börjar sjunka och har sjunkit en bit, om än från mycket höga nivåer. Jag vill vara tydlig med att det är en lång bit kvar. Det är också därför som den nuvarande regeringen vidtar välbehövliga åtgärder, just för att pressa ned arbetslösheten.

Jag nämner detta eftersom det är en viktig faktor när vi debatterar pensioner och ekonomisk trygghet för äldre, som flera talare före mig har varit inne på.

Det är även viktigt med en insikt om att pensionssystemet som sådant är robust. Det som framför allt påverkar den ekonomiska situationen för pensionärerna är utvecklingen på arbetsmarknaden, där arbetslösheten är den i särklass största boven. Ju mer pengar som kommer in i pensionssystemet från de förvärvsaktiva desto mer kan betalas ut i form av pensioner.

Men, fru talman, självklart finns det även delar jämte detta som kan påverka den ekonomiska situationen för pensionärer.

Ett exempel är bostadstillägget som är behovsanpassat och som höjdes så sent som för ett par månader sedan, något som regeringen föreslog redan i budgetpropositionen för ett år sedan. De borgerliga partierna tillsammans med Sverigedemokraterna röstade då ned förslaget som fick göra comeback i regeringens vårandringsbudget, och följaktligen trädde det i kraft

nu i september. Samtidigt med detta förstärktes även äldreförsörjningsstödet för dem som inte uppfyller kraven för full garantipension.

Jag måste erkänna att det ändå är lite speciellt att debattera utgiftsområde 11, Ekonomisk trygghet vid ålderdom, detta eftersom den stora delen av pensionerna, vilket redan har nämnts, inte ligger inom statsbudgetens ramar. Dessutom förhåller det sig på det sättet att det finns annat som påverkar pensionärernas ekonomiska situation som kanske egentligen hör hemma inom andra av statens utgiftsområden. En snabb blick över just utgiftsområde 11 kan därför möjligtvis ge intrycket av att det inte blir så stor förändring för landets pensionärer nästa år.

Vi vet dock att så inte är fallet. Tittar vi på helheten ser vi att de allra flesta av Sveriges pensionärer nästa år kommer att få mer i plånboken. Pensionerna räknas upp med över 4 procent. Det är rekordmycket. Det är den största höjningen sedan dagens pensionssystem föddes. För pensionärerna med de lägsta inkomsterna utjämnas dessutom skattekllyftan mellan pension och lön helt genom regeringens efterlängtnade sänkning av pensionärsskatten.

Jag vill hålla mig kvar vid det här en liten stund. Jag vill vara tydlig med att pension är uppskjuten lön och därför borde beskattas lika som förvärvsinkomst. Att pensionärer betalar högre skatt är ingenting annat än djupt orättvist och något som vi socialdemokrater har påtalat ända sedan den klyftan infördes av den gamla borgerliga regeringen – en orättvisa vi socialdemokrater vill ta bort.

Det var också därför som den nya regeringen redan i sin första budget för ett år sedan föreslog en sänkning av pensionärsskatten – återigen, en välbehövlig reform för landets pensionärer som de borgerliga partierna tillsammans med Sverigedemokraterna då röstade emot. Men vi är angelägna om att ta bort klyftan, och därför har vi också återkommit med en första avtrappning.

Fru talman! Regeringen föreslår även fler förbättringar avsedda för gruppen äldre, bland annat ett stort investeringsstöd till äldreboenden, en kunskapssatsning inom omsorgen och även ökad bemanning inom äldreomsorgen. Läger vi dessutom till det nyss nämnda höjda bostadstillägget för pensionärer på nästan 400 miljoner kronor talar vi alltså om reformer för dryga 4 miljarder kronor.

Sammantaget kan vi konstatera att den politik som regeringen har lagt fram för riksdagen under sitt dryga första år onekligen har varit av den karaktär som ger starkare grundtrygghet för landets pensionärer. Förhoppningsvis kan det även bidra till att något dämpa pensionsångesten för morgondagens pensionärer.

(Applåder)

Anf. 135 LARS-ARNE STAXÄNG (M) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att tacka Teresa Carvalho för hennes inlägg. Det var många viktiga bitar hon tog upp – viktiga för Sverige och viktiga för Sveriges pensionärer.

Jag tänkte börja i det att vi har en gemensam pensionsgrupp. Det är oerhört viktigt för Sverige och för en stabilitet som väldigt många andra länder är avundsjuka på. Jag säger detta därför att det ibland kan vara diskussioner om pensionssystemet, och det finns till och med partier här i

Prot. 2015/16:40
7 december

*Ekonomisk trygghet
vid ålderdom*

kammaren som skulle vilja ha ett nytt pensionssystem. Men vi ska vara oerhört glada över att vi har den här styrkan.

Det finns en stor nyfikenhet från andra länder. I morgon kommer några delegater från Sydkorea som är jättenyfikna på hur vi har lagt upp pensionssystemet med dess för- och nackdelar. Det är klart att det finns nackdelar i vårt system också, framför allt att det skulle ha varit en större styrka i det.

Det finns saker som måste göras, och jag tänkte ställa en fråga till Teresa Carvalho, framför allt när det gäller det hon var inne på om att vi måste jobba längre om vi ska kunna upprätthålla nivån på pensionerna. Kan hon i så fall tillsammans med sitt parti implementera pensionsåldersutredningen så snart det bara går? Det är en viktig del för att vi ska kunna få en hygglig pensionsnivå för kommande pensionärer.

Anf. 136 TERESA CARVALHO (S) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att säga att jag delar bilden av att finansieringen av välfärden, liksom för att klara av att betala ut pensionerna i framtiden, kommer att kräva att vi gemensamt arbetar fler timmar. Så långt är vi helt överens. När etableringsåldern på arbetsmarknaden förskjuts är det också högst relevant att se över hur vi kan se till att fler kan bidra mer i arbetslivet.

För somliga, inte minst inom vissa branscher och sektorer, kan jag tänka mig att det är tämligen odramatiskt att fundera i termer av att jobba upp i en högre ålder. Samtidigt är det för andra, inte minst i slitsamma yrken, betydligt mer angeläget att fundera över hur man kan orka hela det arbetsliv som är normen i dag, det vill säga till 65 år.

Då handlar det bland annat om att arbeta förebyggande, om att höja kvaliteten i arbetet med arbetsmiljön. Det handlar inte minst om någonting som vi ska debattera på onsdag i utskottet här i kammaren, det vill säga en fungerande rehabilitering.

Det finns alltså många delar i detta, och jag tror som sagt att vi är fullständigt överens om att vi behöver hitta fler vägar för att fler ska kunna delta mer omfattande i arbetslivet. Det kan dock inte bara handla om en fix ålder, utan det handlar även om annat, och jag har fullt förtroende för att Pensionsgruppen kommer att landa i kloka åsikter och gemensamma ståndpunkter vad gäller dessa frågor. Jag vet ju att arbetet pågår där.

Anf. 137 LARS-ARNE STAXÄNG (M) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att tacka för svaret, för jag tror att detta är ett oerhört viktigt beslut. Sedan finns det alltid anledningar att försöka förskjuta beslut. Det kan vara arbetsmiljö hit och dit och så vidare. Men vi måste ändå få en grund så att vi kan fatta detta beslut åtminstone inom den här mandatperioden. Det är ett jätteviktigt beslut för Sverige och för om vi ska kunna upprätthålla pensionerna för Sveriges pensionärer.

Nästa sak handlar om det som Teresa Carvalho tog upp om skatten för pensionärer. Vi har pratat många gånger om att man kan bolla med siffror så att det låter som om alliansregeringen höjde skatten jämfört med tidigare. Sanningen är att vi sänkte skatten fem gånger med sammanlagt 16,45 miljarder. År 2006, då det senast var en socialdemokratisk regering, var faktiskt skatten för pensionärer 16,45 miljarder högre.

Jag vet att ni har ett förslag där ni sänker skatten i en viss nivå, men det gäller inte alla pensionärer utan en viss grupp. Sedan säger ni att resten ska komma senare, för det är klart att nivån på en skattesänkning kostar väldigt mycket. Det är naturligtvis det som ligger bakom.

Det andra, som också är väldigt roligt att berätta och det gjorde jag också i mitt inledningsanförande, är att pensionen för inkomstpensionärerna kommer att höjas nästa år. Ibland kanske vi gör så i politiken att vi lägger något på den nya regeringen och säger att de har genomfört något, men så är det ju inte här, och det är viktigt att säga. Det är ju en två års förskjutning, så det handlar om att det har gått bra två år tidigare.

Dessutom kan jag upplysa om att vi årsskiftet 2012/13 hade en nästan lika stor höjning som i sin tur berodde på att det hade gått bra två år tidigare – nästan lika, det var bara en annan tiondel.

Anf. 138 TERESA CARVALHO (S) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att kommentera slutet väldigt kort, för jag vill framför allt kommentera den huvudsakliga frågan om pensionärs-skatten från Lars-Arne Staxäng.

Jag kan konstatera att under de åtta år som alliansregeringen styrde hade vi en historiskt sett ganska hög arbetslöshet, en arbetslöshet som naturligtvis inte är särskilt gynnsam för pensionerna.

Jag hoppas ändå att Lars-Arne Staxäng någonstans kan erkänna att 8 procents arbetslöshet inte var ett särskilt gott betyg och att vi gemensamt kan glädjas åt att arbetslösheten faktiskt sjunker. Regeringen prioriterar arbetslösheten högt och vidtar flera viktiga åtgärder för att pressa ned arbetslösheten genom investeringar i infrastruktur, utbildning och mycket annat.

Så då till pensionärsskatten. Det är spännande att höra Lars-Arne Staxängs resonemang. Det spelar ingen roll hur många skattesänkningar för pensionärer som ni rabblar upp eftersom det fortfarande finns en grundläggande skillnad, nämligen att ni tycker att det ska finnas en skillnad mellan hur mycket pensionärer och de som arbetar ska betala i skatt. Det var den moderatledda regeringen som införde klyftan. Det var den moderatledda regeringen som införde straffbeskattningen för pensionärer – om man vill uttrycka det så. Det är något som jag och Socialdemokraterna tycker är fel. Det är därför vi föreslår en första avtrappning av pensionärs-skatten. Det är ett arbete som vi gärna fortsätter, eftersom vi tycker att skatten är orättvis. Pension är uppskjuten lön och ska beskattas på samma sätt som förvärsarbete.

Anf. 139 RICKARD PERSSON (MP):

Fru talman! Jag ska börja med att belysa något som jag tycker är avgörande när vi diskuterar pensionssystemet. Förra året gjorde Sifo en undersökning på uppdrag av Pensionsmyndigheten som visade att drygt en tredjedel av de blivande pensionärerna tyckte att det var svårt eller mycket svårt att förstå hur pensionssystemet fungerade. Hela 68 procent tyckte också att det var svårt att förstå vilka val som skulle vara bäst för deras egna framtida pensioner.

Det är en viktig signal till oss i riksdagen som ansvarar för systemet att se vad vi kan göra för att förändra detta kunskapsunderskott. Det är viktigt

att ha förståelse för och kunna se vilka möjligheter som finns att själv påverka pensionen. Det är viktigt för dem som har lång tid kvar, för dem som redan är pensionärer och för dem som närmar sig pensioneringen.

Utmaningen för politiken, Pensionsmyndigheten och Pensionsgruppen är att det måste bli enklare att få en fullständig överblick över sin samlade framtida pension. Därför har också Pensionsmyndigheten inom ramen för sitt informationsuppdrag fått ett utökat konsumentuppdrag, och regeringen har tilldelat myndigheten extra medel för detta för åren 2014–2017. Vi vet att Pensionsmyndigheten arbetar även med målgruppsanpassad information för att nå alla pensionssparare. Det är bra.

Även ett i dag stabilt pensionssystem kräver underhåll för att fungera optimalt och behålla trovärdigheten. Inom ramen för Pensionsgruppens arbete pågår en bred översyn av olika delar av pensionssystemet. Jag vill särskilt lyfta fram ett nyligen påbörjat arbete med en översyn av vad som påverkar pensionsgapet mellan kvinnor och män och vilka åtgärder som kan vidtas för att åstadkomma mer jämställda pensioner.

Mycket av det som påverkar vilken pension var och en får avgörs av vad som händer innan man går i pension, till exempel hur mycket man arbetar, lönenivåer, tjänstepension etcetera. Även om pensionärerna med de lägsta inkomsterna procentuellt sett har fått störst inkomstförbättring, 13 procent sedan 2006 som nämndes tidigare i debatten, kvarstår det faktum att många pensionärer har det tufft att få ekonomin att gå ihop. Det gäller främst dem med garantipensioner och äldreförsörjningsstöd. Jag anser att det vore bra att titta på om det finns något som politiken kan göra inom det befintliga systemet.

Denna regering har sänkt skatten för pensionärer, precis som tidigare talare har sagt, och det har skett utan att öka skattekyftan eller höja bostadstillägget. Det gynnar inte minst dem med lägst pensioner, vilket är ett viktigt steg i rätt riktning. Men det är fortfarande angeläget att framöver se om det finns ytterligare några rattar man kan skruva på åtminstone lite grann både inom och utom systemet.

Pensionssystemet behöver en långsiktig hållbar finansiering. Det uppnås bland annat genom att arbetade timmar inom samhällsekonomin som helhet bibehålls och gärna utökas. Det står inte i motsättning till ett flexibla arbetsliv för att människor ska orka arbeta till pensionen. Den demografiska utvecklingen med ökad medellivslängd samt minskad ohälsa hos äldre gör att fler kan arbeta längre, samtidigt som det finns yrkesgrupper där många redan i dag har svårt att fortsätta arbeta till 65 år.

Jag noterar att Moderaterna i sin motion talar om möjligheten till omställning i arbetslivet och att ni också har interPELLERAT om ett omställningsstöd, som ministern ska besvara i denna vecka. Tidigare fanns möjlighet till ett så kallat friår. Det är ett initiativ som Miljöpartiet har drivit länge och som just ger möjligheten att byta spår mitt i arbetslivet, få ersättning för det samtidigt som någon annan får möjlighet att komma in på arbetsmarknaden eller prova ett nytt arbete. Dessvärre tog de borgerliga partierna bort den möjligheten.

När jag är ute och lyssnar på arbetsmarknadens parter talar man om möjligheten till en omställningsperiod. Man säger inte friår, men jag uppfattar det som att man i princip ligger mycket nära en sådan lösning – likt ert förslag om omställningsstöd. Fredrik Reinfeldt tyckte för övrigt mycket om sitt omställningsår, har vi läst i medierna.

En höjd pensionsålder ska och kommer att diskuteras. Pensionsåldersutredningens förslag är något som vi måste förhålla oss till. Vi måste våga se på de förutsättningar och lösningar som ska gälla även på längre sikt och ha en plan även för de unga som gör entré på arbetsmarknaden nu och framöver. Om inga åtgärder vidtas här kommer deras allmänna pension att bli historiskt låg.

I en översyn av den långsiktiga finansieringen av pensionssystemet bör det också övervägas om dagens avgiftsnivå är tillräcklig eller om den bör höjas. Det var i början av 1990-talet avgiften bestämdes till 18 ½ procent. En sådan avgiftshöjning skulle slås ut över många år, vilket innebär att den inte skulle behöva bli så hög och därmed inte så kännbar för den enskilde eller arbetsgivaren, beroende på hur man fördelar avgiften. Men den skulle ändå ge förhållandevis stor effekt för den enskildes pension. En höjning av avgiften kan minska risken för att pensionerna sjunker eller inte hänger med i utvecklingen av priser och löner.

Det har nämnts i debatten att en avgift i premiepensionssystemet skulle övergå till garantipensionssystemet. Jag kan säga att också Miljöpartiet en gång i tiden har övervägt detta, men många talare, inte minst Lars-Arne Staxäng, har varit inne på att det under överskådlig tid inte är så lyckat. Precis som tidigare talare har konstaterat har premiepensionssystemet gett en god utdelning. Då är det inte så rimligt och lämpligt att i varje fall nu göra något åt det systemet.

Fru talman! Jag vill avslutningsvis yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 140 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Tack för att jag har fått möjlighet att komma till riksdagen och tala om denna så oerhört viktiga fråga, nämligen hur vi ska säkerställa den ekonomiska tryggheten för äldre.

Det här är verkligen stora frågor. Det handlar inte bara om de 2 miljoner som i dag är pensionärer, utan det handlar också om 7 miljoner blivande pensionärer. Det här är en fråga som berör oss alla, gammal som ung, i hög grad.

Jag kommer också att komma tillbaka till temat som flera har varit inne på här i dag: I Sverige blir vi allt äldre. Vi förblir också alltmer friska högre upp i åldrarna. Medellivslängden ökar med ungefär ett år varje decennium eller tre timmar om dagen.

Det här är någonting som emellanåt när vi talar om det låter som om det vore lite problematiskt. Det är det självfallet inte. Det är någonting som vi i det här landet har strävat efter genom välfärdsreformer och genom att utveckla Sverige i den riktning som vi har tagit landet i. Det är alltså en tillgång, och det är någonting att vara stolt över.

Men det är naturligtvis också så att vi drygt hundra år tillbaka i tiden hade en situation där vi gick i pension när vi var 60 och medellivslängden var 64. Detta gör att man inte av feighet får ducka för frågor som kanske inte alltid är så populära och som kan uppfattas som lite svåra. Det handlar självfallet om hur vi kan öka antalet arbetade timmar i den svenska ekonomin och hur vi kan stimulera fler till att arbeta längre.

Men vi kan inte heller ducka för den andra svåra delen i den här frågan, nämligen hur vi åstadkommer ett arbetsliv som är så hållbart att inte bara

människor i fria yrken ska orka arbeta längre utan att det ska vara en möjlighet för alla som vill.

Det handlar om att ha ett hållbart arbetsliv ur många olika aspekter, inte bara fysiskt och psykiskt. Alla har rätt till ett arbete som också är stimulerande.

Flera här i kammaren har också varit inne på möjligheten att byta spår under arbetslivet. Det kanske är någonting som vi på en modern arbetsmarknad och i ett modernt arbetsliv behöver tillse ska vara möjligt för allt fler.

Pensionen ska möjliggöra en god tillvaro efter arbetslivet så att alla kvinnor och män har rätt att gå i pension *till* något och inte bara *från* något.

I Sverige har vi, som flera har varit inne på, ett av världens mest stabila pensionssystem ur ett finansiellt perspektiv. Vår stabilitet röner intresse och avund från omvärlden. Precis som Lars-Arne Staxäng var inne på uppvaktas vi flitigt av kollegor från andra länder som i dag sitter med instabila pensionssystem och funderar på hur man ska klara av att betala ut några pensioner alls till en befolkning som åldras.

I vårt system finns också en tydlig koppling till arbete i och med att det är avgiftsbestämt och att varje ytterligare intjänad hundralapp faktiskt spelar roll. Pensionssystemets starka koppling till arbetsmarknaden och den långsiktiga stabiliteten ger vårt system dess legitimitet och innebär samtidigt att arbete, det som är så viktigt för alla våra välfärdssystem och även för individen, de facto främjas.

Vi i regeringen fäster stort värde vid pensionssystemets stabilitet. För regeringen är det också oerhört viktigt att värna den blocköverskridande pensionsöverenskommelse som vårt pensionssystem vilar på. Det är en styrka som bidrar till trygghet för dem som är eller kommer att bli pensionärer. Det gör också att de reformer som vi gör i systemet blir väl genomgångna, debatterade och diskuterade. Framför allt gör det att de förändringar som görs i pensionssystemet har en parlamentarisk styrka bakom sig som gör att de kan vara hållbara över tid. Även detta är något som många i vår omvärld verkligen avundas oss och som är värt att behandla med respekt och försiktighet.

Jag skulle vilja göra en liten tillbakablick.

Den globala finanskrisen slog hårt mot Sveriges pensionärer. Pensionsbromsen slog till, och många äldre fick vända på varje slant för att få vardagen att gå ihop.

Samtidigt skapades – också genom den borgerliga regeringens försorg – ett system med jämförelsevis högre skatt för pensionärer med förklaringen att det skulle få fler att jobba. Sveriges äldre befann sig då i en situation där pensionerna utvecklades sämre än tidigare och där de dessutom fick betala högre skatt än de som hade arbetsinkomst.

Det här tycker vi är orättvist, och vi vill göra någonting åt det. Framför allt kan man konstatera att Sveriges pensionärer har funnit detta väldigt orättvist.

Därför är det extra glädjande att 2016 kommer att bli ett historiskt bra år för Sveriges pensionärer. I och med ökande sysselsättning och god avkastning från AP-fonderna kommer inkomst- och tilläggspensionerna att höjas med ungefär 4,2 procent nästa år. Det är den största reala ökningen av inkomstpensionerna sedan följsamhetsindexeringen infördes för 13 år sedan.

Vi tar nu också ett första steg mot ett slopande av pensionärsskatten genom att sänka skatten så att pensionärer inte betalar högre skatt än löntagare yngre än 65 år vid inkomster upp till ca 120 000 kronor per år. Skatten sänks även för dem med pensionsinkomster upp till 240 000 per år. För en pensionär med 120 000 per år innebär det här en skattesänkning på över 3 000 kronor på ett år.

Därutöver har vi stärkt bostadstillägget. Som också har sagts här tidigare är det en ersättning med väldigt bra träffsäkerhet, som är av stor betydelse för de mest ekonomiskt utsatta. Från och med den 1 september i år fick därför de pensionärer som har minst marginaler efter att ha betalt hyran en förbättring av bostadstillägget med ca 100 kronor per år när ersättningsnivån höjdes från 93 till 95 procent av bostadskostnaden.

Men regeringen vill göra mer. Det är också en av orsakerna till att vi inom Regeringskansliet gör en översyn av bostadstillägget för att efter en grundlig analys komma med eventuella förslag på ytterligare förändringar.

Jag vill också, precis som många andra här inne, passa på att lyfta fram en fråga som är av stor vikt, nämligen skillnaderna i pensioner mellan kvinnor och män.

Som jag nämnde tidigare är den tydliga kopplingen mellan avgifter och utbetalningar i pensionssystemet i grunden en styrka. Som flera har sagt har vi ett könsneutralt pensionssystem, och det är bra. Men en av avigsidorna är naturligtvis att de skillnader som finns i arbetslivet koncentreras och accentueras när pensionerna ska betalas ut.

Därför har kvinnor i dag i genomsnitt en pension som är 6 000 kronor lägre än männens i månaden. 6 000 kronor i månaden är naturligtvis alldeles på tok för mycket. Det kan vi inte blunda för.

Roten till den här orättvisan är det ojämställda arbets- och privatliv som vi fortfarande har i det här landet. Det faktum att kvinnor har lägre löner, arbetar mer deltid, har högre sjukfrånvaro och ägnar mer tid åt barn och anhöriga – eller, som man också skulle kunna uttrycka det, helt enkelt tar större ansvar för barn, hem och familj – speglas i pensionerna.

Att ett jämställt arbetsliv är prioriterat för regeringen kan väl ingen tvivla på. Här gäller det att satsa långsiktigt, och regeringen har redan vidtagit en rad åtgärder för att stärka kvinnors situation på arbetsmarknaden.

Vi inför nu en tredje månad i föräldraförsäkringen. Vi har gett Försäkringskassan i uppdrag att verka för ett mer jämställt uttag av föräldraledigheten. Vi lägger även resurser på att utreda kvinnors arbetsmiljö, och tidigare i höstas lanserades ett brett åtgärds paket för ökad hälsa och minskad sjukfrånvaro. Det riktar sig inte minst till de kvinnor som i mycket högre grad än män blir sjukskrivna.

Inom ramen för Pensionsgruppen sjösatte vi före sommaren ett ambitiöst gemensamt projekt om just jämställda pensioner.

Vi tittar nu på sju delområden som handlar om att ta höjd för att göra förändringar på lång sikt och naturligtvis titta på situationen som den är här och nu för de kvinnor som går i pension. Det arbetet kommer att redovisas i Pensionsgruppen under de kommande månaderna, och jag hoppas och ser fram emot att i dialog med kollegorna i Pensionsgruppen ta frågorna vidare. Förhoppningsvis ska vi kunna lägga fram ett antal kloka förslag som de facto gör att vi tar steg mot att jämna ut skillnaderna.

Sammanfattningsvis: År 2016 kommer att bli ett bra år för Sveriges äldre, men vi kommer naturligtvis kontinuerligt och hela tiden att behöva

fortsätta att arbeta för att förbättra villkoren för Sveriges äldre, inte minst för de kvinnliga pensionärerna.

(Applåder)

Anf. 141 LARS-ARNE STAXÄNG (M) replik:

Fru talman! Tack så mycket för inlägget! Jag vill betona att jag tycker att pensionsöverenskommelsen är väldigt viktig och känner stort ansvar för att vårda den på det sättet att vi hela tiden kan hitta överenskommelser som blir långsiktiga för både Sverige och pensionärerna. Det känner jag stort ansvar för.

Annika tog upp många viktiga sanningar. En var att om vi ska ha bärkraftiga pensioner som det går att leva på i framtiden måste vi titta på möjligheten att jobba längre. Det gäller dem som kan och som inte har en arbetsmiljö som är helt omöjlig och där man motsätter sig det.

År 1913, för 102 år sedan, var pensionsåldern ganska hög, 67 år, medan medellivslängden var 58 år, om man slår ihop siffrorna för kvinnor och män; skillnaderna var stora mellan dem på den tiden. Nu blev många äldre än 58 år, men barnadödligheten och så vidare var hög.

Om vi ska ha pensioner som det går att leva på så att vi kan ha ett hyggligt liv även när vi gått i pension måste vi hela tiden titta på pensionsåldersutredningen. Därmed är jag tillbaka till det som sas tidigare. Vi slänger lite grann ut påståenden mot varandra. Till exempel säger Teresa Carvalho att det är en straffskatt när skatten för pensionärer är högre än för löntagare. Men glöm inte att den faktiskt är 16,46 miljarder lägre än när den nuvarande oppositionen hade makten 2006. Vad ska man då kalla det? Är det dubbel straffskatt? Man måste vara hovsam med orden.

Nettot är det viktigaste. Skattesänkningar ska ställas mot skattehöjningar. Regeringspartierna har skattesänkningar, men de har ännu mer skattehöjningar. Nettot är negativt för många pensionärer.

Anf. 142 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÅLL (S) replik:

Fru talman! Tack, Lars-Arne Staxäng, för inlägget! Jag tycker precis som Lars-Arne Staxäng att frågan hur vi åstadkommer ett mer hållbart och längre arbetsliv bör och ska stå högt på Pensionsgruppens agenda. Det handlar trots allt om hur vi säkerställer pensionerna för alla i ett längre perspektiv. Jag delar den ingången.

Det känns dock viktigt att understryka att vi, precis som jag var inne på i mitt inledningsanförande, måste se till att alla har möjlighet att jobba längre, att inte minst de kvinnor som arbetar i välfärdens yrken och i dag i många fall inte orkar hela vägen också får förutsättningar att orka de extra åren för att få en ännu bättre pension. Den möjligheten ska finnas. Det finns många skäl till att vi behöver jobba med arbetsmiljöfrågorna i de sektorer där många kvinnor i dag arbetar. Vi ser att de dels inte orkar hela vägen till pension, dels är sjukskrivna i mycket större utsträckning. Det är givetvis inte acceptabelt och behöver göras någonting åt.

Man kan tala om skattesänkningar hit och dit, men det är oerhört viktigt att understryka att vi inte tycker att det ska vara en skillnad i beskattning av pensionärer och löntagare eftersom, precis som Teresa Carvalho sa, pension är uppskjuten lön.

Anf. 143 LARS-ARNE STAXÄNG (M) replik:

Fru talman! Tack för svaret! Därmed kommer vi in på det riktigt viktiga. Jag tänker inte fråga om statsrådet är för eller emot att försöka implementera pensionsåldersutredningens förslag, för det har hon redan talat om. Jag är mycket glad för att vi ska försöka implementera den så att vi kan ta in åtminstone delar av pensionsåldersutredningen under innevarande mandatperiod. Det är jag mycket glad för.

Men vad tror statsrådet om tidsaspekten? Det är viktigt att vi inte skjuter det alltför långt på framtiden. Kommer vi att få se en proposition inom ett år, två år, tre år? Jag tror att det är viktigt att försöka ge en tidsram så att vi ser det i horisonten. Det vore farligt att putta det framåt, bortom mandatgränsen 2018. Om vi, vilket alla här är för, ska agera för pensioner som det går att leva på måste vi göra någonting och det ganska snart.

Anf. 144 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S)
replik:

Fru talman! Tack för det inlägget, Lars-Arne Staxäng! Det som vi nu är överens om i Pensionsgruppen är att det är en av de prioriterade frågorna i Pensionsgruppens arbete. Vi har en ambitiös planering för hur vi tänker ta oss an frågan. Det gör vi utifrån att det är en viktig fråga som berör alla löntagare och att det är viktigt att vi för samtal, inte minst med arbetsmarknadens parter, om dessa frågor. Det ska vi sätta igång med så snart vi kan. Vi är överens om att samtalen inte får dra ut alltför mycket på tiden. Sedan har vi sagt att frågan ska komma tillbaka till Pensionsgruppen, och med utgångspunkt från det sker en vidare hantering.

Det är klart att jag ser att det hade varit bra om frågan nu kunde ta steg framåt. Vi har talat om den under lång tid, men vi ska med nogsamhet understryka vikten av att arbetsmiljöfrågor och annat också finns på bordet.

Avslutningsvis skulle jag vilja understryka något som jag tycker är väldigt viktigt. Jag tror att det var Barbro Westerholm som touchade det från talarstolen. Hon talade om arbetsmarknadens syn på den äldre arbetskraften i Sverige. Jag brukar säga att vi kanske har den mest välutbildade och kompetenta äldre arbetskraften i världen. Dessutom är det fråga om ganska friska människor.

När man lyssnar på arbetsmarknadens parter, även de på arbetsgivar sidan, är det emellanåt slående att de inte är mer positivt inställda till att behålla den kompetenta arbetskraft vi har på arbetsmarknaden, inte minst med tanke på att vi kommer att behöva varenda hand på den svenska arbetsmarknaden.

Anf. 145 BARBRO WESTERHOLM (L) replik:

Fru talman! Jag är stolt över den pensionsreform som främst Bo Könberg, Liberalerna, Anna Hedborg och Ingela Thalén lade grunden för.

När det gäller skatten för åsrika personer vill vi liberaler successivt sänka den ytterligare när vi har pengar för det, men nu har vi valt en stram budget med tanke på de utgifter som ligger framför oss.

Vad beträffar skatteojämlikheten vill jag ge en liten historik. Det var SPF Seniorerna som, när jag var ordförande, kom med ett förslag för att stimulera åsrika människor att fortsätta att förvärvsarbeta eftersom vi behöver deras insatser i arbetslivet. Vi föreslog efter nederländsk modell att

pensionärer skulle få sänkt skatt om de fortsatte att arbeta. I Nederländerna blev det en väldig reaktion mot det från facket, för det var orättvist att inte yngre personer också fick en skattesänkning.

Här i Sverige kom vi då att införa en skattesänkning för både yngre och åsrika, och därmed var den lede lös, så att säga. Det var där problemet uppstod, för då såg man skillnaden mellan förvärvsarbetande och icke förvärvsarbetande pensionärer. Man såg inte fördelarna med det andra.

Det som jag egentligen vill ta upp är hur vi slår hål på myterna att vi inte kan lära nytt, att vi inte kan klara ny teknik och så vidare. Vad har regeringen för planer för att ta kål på dessa myter?

Anf. 146 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S)
replik:

Fru talman! Tack för det inlägget, Barbro Westerholm. Jag är glad att du adresserar de frågorna. Det är också en del av pensionsåldersutredningen. Det pekas på som ett av hindren för att stimulera människor som vill och kan att arbeta längre. Inte minst handlar det om synen hos arbetsgivare. De kanske i stället ska kunna se att de vill ha kvar arbetskraften längre fram i tiden än i dag.

Vi har i Pensionsgruppen ett arbete som vi har påbörjat. Det handlar om hur man åstadkommer ett längre arbetsliv. Vi kommer nu inom kort att starta samtal med arbetsmarknadens parter. Detta kommer naturligtvis att vara en del av de samtalen. Varför har man den syn man har på äldre arbetskraft att man inte kan behålla den ute på arbetsplatserna längre upp i åren?

Det kommer att vara en fråga som finns med i det arbetet. Det är ungefär så som planeringen ser ut just nu i den frågan.

Anf. 147 BARBRO WESTERHOLM (L) replik:

Fru talman! Vi fick 2013 en breddad lag mot åldersdiskriminering. Det är uppemot 800 anmälningar som nu har kommit in varav tre har gått till rättslig prövning. När jag ser i diariet finner jag många anmälningar som kan handla om bemötande. Bakom diskriminerande bemötande ligger naturligtvis myter.

Jag tycker att det vore en enkel sak att analysera anmälningarna som inte har lett till någonting för att de inte har blivit föremål för domstolsprövning. Ålderismen, den negativa synen på äldre människor, går igen lite överallt.

Jag upplevde det häromkvällen. Jag åker Arlanda Express ganska ofta och har ett rabattkort. Jag lämnade fram det till henne som skulle kontrollera biljetterna. Hon tittade på mig och sa: Har du ett sådant här kort? Är man 82 år förväntas man inte ha rabattkort på Arlanda Express. Nu råkar jag ha det, eftersom jag behöver det.

Detta går igen. Det sitter i ryggmärgen på människor. Därför tror jag att forskning behövs. Vad ligger bakom? Vad kan vi brotta ned? En så enkel sak som att gå igenom alla anmälningarna hos DO kan ge en liten hint.

Anf. 148 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik:

Fru talman! Tack, Barbro Westerholm, för att du hjälper oss att sätta fokus på frågan. Det kanske var Lars-Arne Staxäng som i något av sina tidigare inlägg pekade på hur många i arbetskraften som det kommer att behöva gå på varje pensionär framöver och hur det reellt kommer att se ut om vi inte lyckas vända utvecklingen. Det går i dag tre på varje pensionär, och det kommer att vara två om 20 år om utvecklingen fortsätter i denna riktning.

Det handlar inte minst om att det borde finnas ett intresse från såväl arbetsgivare som samhället i stort att se till att skapa förutsättningar för att människor ska orka jobba längre. Men det behövs också ett intresse inte minst från arbetsgivare som anställer och att man reellt inser att man kommer att behöva ha kvar människor betydligt längre.

Jag brukar påpeka att arbetsmarknadens parter, både fack och arbetsgivare, här har ett väldigt stort ansvar i att gemensamt kanske vara mer kreativa i hur man på olika sätt kan stimulera på senare år under arbetslivet så att människor ska orka arbeta längre och att man inte minst kan ta till vara den kompetens det handlar om.

Om man tittar på Sveriges Kommuner och Landsting kan man se att de har ett nyrekryteringsbehov på nästan en halv miljon nya medarbetare fram till 2025 eller någonting liknande. Det innebär naturligtvis att de kommer att behöva både ha kvar dem som arbetar i dag och anställa alla nya som de kan tänka sig. Men det handlar också om att ta till vara kompetensen och erfarenheten hos de äldre medarbetarna på ett mycket mer kreativt sätt än i dag. Vi får hjälpas åt med den opinionsbildningen.

Anf. 149 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Fru talman! Sverige går väldigt bra just nu. Det är roligt. Det är lägre arbetslöshet, och pengarna tickar in från olika håll. Det är väldigt bra att vi går mot ett mer jämställt samhälle så att kvinnor slipper sitta i fällan.

Jag tänkte höra med dig, Annika Strandhäll, vad du ska säga till de kvinnor som får den väldigt låga pensionen och som nu har gått i pension. Det gäller exempelvis sjuksköterskan med 40 år i yrket som efter mycket om och men får ut 10 150 kronor när man lägger till diverse småpensioner hit och dit. Hon ligger under fattigdomsgränsen.

De kvinnor som har det så dåligt och är fattigpensionärer ligger redan där. Det är inte någon liten grupp. De får i väldigt stor utsträckning ändra sina liv radikalt för att över huvud taget överleva. Jag tänkte höra: Vad säger du till dem?

Anf. 150 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik:

Fru talman! Tack, Karin Rågsjö, för det inlägget. Det är i allra högsta grad relevant. Det är därför som detta är en av de frågor som står högst på agendan i Pensionsgruppens arbete just nu. Vi har ett ambitiöst arbete som nu är sjösatt.

Som jag också försökte säga i mitt inledningsanförande tittar vi på sju olika delområden initialt just nu i Pensionsgruppen. Det handlar om åtgärder som är möjliga att vidta både på kort och på lång sikt. Stimulanser som

Prot. 2015/16:40
7 december

*Ekonomisk trygghet
vid ålderdom*

delad pensionsrätt är någonting vi tittar på. Vi tittar på deltidens betydelse för pensionen.

Vi tittar på tjänstepensionernas betydelse för pensionerna. Det är viktigt att ha med sig. Det är en fråga för arbetsmarknadens parter. Det är ungefär 30 procent som skiljer i pension om man tittar på helheten i pensionssystemet. Om man bara tittar på tjänstepensionerna skiljer det 50 procent mellan kvinnor och män, vilket har att göra med konstruktionen där. Det är också en viktig fråga för oss att politiskt belysa och peka på.

Vi tittar på överföring av premiepensionsrätt mellan makar, som används väldigt lite i dag, grundskyddets betydelse för jämställda pensioner och efterlevandepensionens betydelse för jämställda pensioner. Till det har vi också en översyn av bostadstillägget just nu pågående i Regeringskansliet.

Det är många delar i det där vi ser på: Vad har jag möjlighet att göra på kort sikt, och vad är också nödvändigt att göra på längre sikt? Någonstans är jag övertygad om att vi måste ta problemet vid roten. Vi kan inte ha ett så ojämnt arbetsliv och samhälle som vi har i dag som drabbar kvinnor på det sätt det gör i pensionshänseende men också i många andra hänseenden.

Anf. 151 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Fru talman! Det är jättebra att saker och ting är på gång och att de kvinnor som nu går ut i arbetslivet möjligtvis får ett mer jämställt liv än sina mammor och mormödrar. Det är jättebra. Men problemet är att vi redan har en stor grupp som står och funderar på var de ska panta flaskorna i morgon, om man ska vara helt ärlig. Det ser oerhört risigt ut för många ekonomiskt.

LO har varit ganska kritiskt till PPM-reformen som genomfördes. Det är lite samma där. Den underfinansierade inkomstpension som finns gör att industriarbetare i dag får ut 52 procent av sin slutlön i stället för de 62 procent som de har utlovats. Det är klart att det slår igenom.

Detta är ofta en klassfråga. Människor med bättre ekonomi kanske har möjlighet att avsätta pengar till sin pension privat och så vidare. Systemet bygger väldigt mycket på att man sparar för sig själv. Har man inte gjort det straffar det sig sedan när man går i pension.

Det är ändå en stor grupp av människor, män och kvinnor inom LO-kollektivet, som får det väldigt besvärligt. Hur tänker ni er framdeles med just det?

Anf. 152 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik:

Fru talman! Först och främst är det inte så att vi från regeringens sida inte gör någonting för de sämst ställda pensionärerna just nu. Vi har bland annat påbörjat en nedmontering av den så kallade pensionärsskatten. Vi gör nu också en justering av bostadstillägget, som är väldigt träffsäkert, vilket kommer att innebära en förbättring för just dessa grupper.

När det handlar om premiepensionen har vi sedan i september, tror jag, en utredning som sitter och som kommer att arbeta under det kommande året med att just se över premiepensionssystemet och några av de delar som kanske fungerar mindre väl, om man får uttrycka det så.

När det gäller såväl premiepensionssystemet som pensionssystemet i stort har det nu gått ett antal år sedan vi fick överenskommelsen på plats. Det är klart att vi då ser såväl positiva saker, som gör att vi känner att detta är bra att stå på även inför framtiden, som förbättringsområden. Det handlar till exempel om jämställda pensioner och det faktum att vi nu gör en översyn av premiepensionssystemet. Det får man inte heller rädas; det finns nog inget system som är helt perfekt. Det värsta är dock om man duckar för de problem som man ser längs med vägen.

Det är i allas intresse att vi tillser att också framtidens pensionärer får en bra pension och att det ska fungera väl med såväl premiepensionerna som de andra delarna av pensionssystemet. Detta är också en del av den överenskommelse som slöts i Pensionsgruppen i mars 2014 och som nu håller på att omsättas.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 9 december.)

Prot. 2015/16:40
7 december

*Ekonomisk trygghet
vid ålderdom*

§ 4 Kultur, medier, trossamfund och fritid

Kulturutskottets betänkande 2015/16:KrU1
Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid (prop.
2015/16:1 delvis)
föredrogs.

*Kultur, medier,
trossamfund och fritid*

Anf. 153 OLOF LAVESSON (M):

Fru talman! Vi har i dag att behandla kulturutskottets betänkande nr 1 om kultur, medier, trossamfund och fritid. Under den period som utskottet har hanterat betänkandet har mycket förändrats i vår omvärld. Mycket har orsaker långt utanför landets gränser men har också fått stora konsekvenser innanför våra gränser.

Vårt politiska samtal har förändrats, och vår diskussion har tagit en annan inriktning. Tidigare har debatten handlat om att bryta barriärer och öppna gränser. Gränslösheten har varit ett honnörsord. Nu talar vi om höjda murar, stängda broar och ökade kontroller. Det är inte, som vissa vill göra gällande, för att försvara en smal och subjektiv bild av vad som är Sverige och den svenska kulturen mot en obestämd och oklar fiende, utan för att vi ska kunna klara av att fortsätta ta det ansvar som har präglat vårt land så länge. Ett humanitärt ansvar förutsätter att man har såväl kontroll som kapacitet.

När den övriga politiken syftar till att säkra och kontrollera våra gränser blir kulturens och konstens gränslöshet allt viktigare. Reflektion, förståelse, respekt, ansvar, empati, igenkänning, omtanke och insikt är begrepp som ofta ligger utanför den gängse debatten men som är alldeles nödvändiga för att vi ska kunna fungera som människor. Genom att rikta ljuset mot oss själva lär vi också känna andra. Genom att utmana våra föreställningar och testa våra egna gränser hjälper konsten oss att kunna förstå och relatera till vad som sker.

Fru talman! Med allt detta som bakgrund var det ändå med viss besvikelse jag tog del av regeringens förslag till budget. Efter de första budskapen om rekordsatsningar på kulturen var min första tanke att gratulera

kultur- och demokratiministern till en lyckad förhandling. Det är inte alltid kulturen som står först när begränsade resurser ska fördelas. Men när jag sedan tog del av hur man faktiskt ville fördela denna så kallade enorma satsning blev jag förvånad.

På kulturområdet lägger regeringen ytterligare 359 miljoner. Men endast en marginell del kommer kulturutövare och konstskapare till del. I princip handlar det om två huvudnummer: fri entré på ett begränsat antal statliga museer och en oklar satsning om 100 miljoner kronor på sänkta avgifter till kulturskolan.

Den mest obegripliga av reformerna är den om fri entré. 19 museer, varav 16 ligger i Stockholms innerstad, ska i någon utsträckning – oklart vilken – beordras införa fria entréer på några eller alla utställningar, oklart vilka. För detta avsätter regeringen 80 miljoner kronor i kompensation – en summa som redan har räknats ut som otillräcklig.

Anser regeringen verkligen att detta är den mest prioriterade satsning Kultursverige behöver? Varför välja en reform som slår så snett geografiskt? Vem ska egentligen få komma in gratis, och till vad? Var tycker regeringen att museerna ska ta resurser när statens kompensation inte räcker till? Är det från samlingsvården eller från utställningsverksamheten? För att travestera rumpnissarna i *Ronja Rövardotter*: Varför gör regeringen på detta viset?

När det gäller kulturskolan är det mesta höljt i dunkel. Om det är höga avgifter man vill åt är det framför allt välbärgade förortskommuner runt våra storstäder som berörs. Jag kan ha synpunkter på avgiftsstrukturen i de här kommunerna, men jag tror inte att det är något man löser genom att pumpa in statliga pengar till dem som redan har.

Samtidigt ska en särskild utredare ta fram förslag till nationell strategi för den kommunala kultur- och musikskolan, men hen ska inte vara klar förrän den 30 september nästa år. Hade det inte varit rimligt att först reda ut vad man vill innan man lägger 100 miljoner på det? Återigen: Varför gör regeringen på detta viset?

När det gäller filmpolitiken är det samma sak. Glatt går regeringen ut och river upp ett filmavtal, chockhöjer momsen på biobiljetter, tvingas till nödtorftiga kompensationer och aviserar att här ska det in en statlig filmpolitik. Men vad denna filmpolitik ska innehålla eller hur den ska utformas har man ingen aning om. En utlovad proposition i november december blev till en skrivelse i januari februari som blev till en eventuell skrivelse eller kanske en proposition i slutet av mars.

Hade det inte varit rimligt att först komma fram till vad man vill innan man kapar trossarna och driver ut mot okänt mål? Är det inte rimligt att man åtminstone överväger konsekvenserna för svensk film innan man ensidigt river upp grunden för dess finansiering? Varför gör regeringen på detta viset?

På område efter område får man alltmer en känsla av en regering som skjuter från höften och glatt skickar pressmeddelanden, men som utlovar godispåsar utan innehåll. Den fiskdammen gör tyvärr inte succé på barnkalaset. Kulturen och konsten förtjänar bättre svar än ”finns i sjön”.

Från moderat sida lägger vi i år fram en stramare kulturbudget än vad regeringen gör. Vi gör ett antal satsningar och uppräknings, men vi ligger ändå totalt på en lägre nivå. Det gör vi helt enkelt för att vi inte delar de prioriteringar hos regeringen som jag tidigare räknade upp. Vi tycker inte

att det är rimligt att snedvrider museipolitiken på det sätt som regeringen vill, vi anser det inte vara rimligt att lägga 100 miljoner kronor på kulturskoleavgifter i Stockholms välbärgade kranskommuner och vi tycker inte att det är rimligt att riva upp filmavtal utan att ha en aning om vare sig konsekvenser eller alternativ.

Vi vill fortsätta att bygga en modern kulturpolitik som både värnar kulturens frihet och egenvärde och sätter in kulturen i en större politisk kontext. Under Alliansens åtta år vid makten tillfördes kulturen knappt 1 miljard kronor. Det motsvarar ungefär en tvåprocentig ökning om året, trots en djup ekonomisk kris. Detta är ganska unikt i ett internationellt perspektiv under de år som har gått.

Kulturpolitiken får dock inte heller reduceras till att bli en tävling om vem som ger mest i bidrag. Höjda arbetsgivaravgifter, som regeringen driver fram, slår mot kulturen och kulturnära näringar. Vi säger nej till detta, liksom vi säger nej till chockhöjningar av biomomsen, som riskerar att slå hårt mot såväl konsumenter som biografer i glesbygd. Vi delar inte regeringens linje att strössla lite extra över vissa samtidigt som man rycker undan mattan för andra.

Avslutningsvis, fru talman, behöver framtidens kulturpolitik kopplas samman med frågor om tillväxt, ekonomi och sysselsättning, hälsa och bildning. Men det handlar också om de förutsättningar som råder för skapandet av konst. Det handlar om konstnärers villkor, men också om det klimat i vilket konstnärer ska verka, om hur vi ser på vårt land och på de värden som ska råda här, om öppenhet och frihet, om nyfikenhet och upptäckarlusta, om kunskap och om provokation, om gränser som bryts ned och om tabun som spräcks. Framtidens kulturpolitik måste långsiktigt bygga på dessa insikter, och jag hoppas på många goda samtal och debatter framöver.

(Applåder)

Anf. 154 ARON EMILSSON (SD) replik:

Fru talman! Vi har de senaste månaderna kunnat notera hur Moderaterna har genomgått en rask politikutveckling på vissa områden, åtminstone på papperet, och intagit en hållning som kanske är en av de mest migrationsrestriktiva i riksdagen. I det här läget är det naturligtvis välkommet. Samtidigt kan vi i dag notera att Moderaterna har den kanske lägsta ambitionsnivån av samtliga partier på kulturområdet, åtminstone mål- och resursmässigt.

Som stort parti har man naturligtvis ett ansvar. Frågan inställer sig: Vad vill Olof Lavesson och Moderaterna med kulturpolitiken? Man sa att man inte delar regeringens prioriteringar, men vad vill man se i stället?

Anf. 155 OLOF LAVESSON (M) replik:

Fru talman! Jag tackar Aron Emilsson för frågan. Låt mig göra en sak mycket klar. När det handlar om vad som nu införs när det gäller migrationsområdet och varför det görs finns det mycket som skiljer mig och Aron Emilsson åt och som skiljer Moderaterna och Sverigedemokraterna åt. Det finns mycket mer som skiljer än som förenar. Det är möjligt att någonting i retoriken kan förena, enligt det som Sverigedemokraterna hör, men när det gäller varför vi gör saker och ting och hur vi gör det finns det ingenting gemensamt över huvud taget.

Prot. 2015/16:40
7 december

*Kultur, medier,
trossamfund och fritid*

Vi vidtar vissa åtgärder just nu, precis som jag sa i mitt anförande, för att kunna fortsätta ta det ansvar som Sverige alltid har tagit som humanitär stat och för att värna den öppenhet och den respekt vi har för olika människors värderingar, religion, härkomst och kultur. Det gör vi under en tillfällig period. Det Aron Emilsson och Sverigedemokraterna vill är att stänga dörrarna för evigt och säga tack men nej tack till människor som kommer hit.

Det är också det här som skiljer oss åt när det handlar om kulturpolitiken. Vi ser på svensk kultur på olika sätt. Vi ser hur svensk kultur genom hela historien har byggts av människor som har kommit hit och verkat här. Man har gjort det under kortare perioder och under längre perioder, och man har byggt sig en framtid här. Det är så Sveriges kulturliv har blivit starkt, det är så Sveriges kulturarv ser ut och det är så morgondagens kulturarv ser ut.

Aron Emilsson och Sverigedemokraterna lägger fram en expansiv kulturbudget, men jag har aldrig varit med om att man lägger så mycket pengar på något som ska nå så få. Jag beklagar att ni inte har ett mer öppet och inkluderande perspektiv. Där skiljer vi oss oerhört mycket åt.

När det gäller våra prioriteringar tycker jag att jag klargjorde dem tydligt i mitt anförande. Jag sa exakt vad vi vill göra men också hur vi ser det i ett större perspektiv. Vi menar att kulturpolitiken måste ses i sitt sammanhang och att ett samhälle som bygger på kunskap, bildning, ekonomi och tillväxt också gagnar kulturen.

Anf. 156 ARON EMILSSON (SD) replik:

Fru talman! Tack, Olof Lavesson, för svaret! Jag inser att det finns mycket att bemöta här. Det finns något slags missuppfattning om att Sverigedemokraterna skulle vilja stänga dörren för evigt när det gäller migrationspolitiken. Det är naturligtvis inte sant. Vi har alltid haft och kommer alltid att ha invandring till Sverige i olika mån.

Jag återgår till kulturområdet. Olof Lavesson menar att vi i Sverigedemokraterna når få med våra breda satsningar. Vi satsar resurser på mål, nya verktyg, kultur i vården, kulturmiljö och kompetens, riksteater, stad och land, Skapande skola i förskolan med mera. Hur når det få?

Om Olof Lavesson studerar Sverigedemokraternas utgiftsområdesmotion på kulturområdet kan han se tydligt att våra satsningar riktar sig dels till ett nytänkande inom stora delar av kulturarvsområdet, och det är välbehövligt och efterfrågat, dels till delar av samtidskulturen, om det är det man avser.

Anf. 157 OLOF LAVESSON (M) replik:

Fru talman! Jag vet inte om man kan kalla det för missuppfattning. Jag har ju läst Sverigedemokraternas förslag, och det står tydligt, svart på vitt, hur man ser på saker och ting där. Jag har suttit i parlamentariska församlingar med sverigedemokrater sedan 2002, och jag har aldrig hört en sverigedemokrat säga: Nu ska vi se till att få in fler intryck i vårt land, tänka ur ett mer mångkulturellt perspektiv och se hur vi kan bredda den svenska kulturen. Det har jag aldrig hört en sverigedemokrat säga. Det här är någonting helt nytt. Om det står för en omställning i politiken är det intressant och har skett här i dag.

Tvärtom har det alltid handlat om hur man ska skydda den svenska kulturen från andra intryck, som om alla perspektiv och influenser utifrån är någonting hotfullt och negativt. När det gäller att det skulle vara en missuppfattning kan jag alltså inte alls hålla med.

Det är samma sak när det gäller synen på kulturarv. Jag har läst Sverigedemokraternas förslag på kulturarvsområdet. Jag blir bekymrad när jag träffar politiker som vill definiera och låsa in vad som är Sverige och vad som är svensk kultur och svenskt kulturarv. Jag är stolt över de värderingar som präglar vårt land. Sverige ska vara en fristad för öppenhet, tolerans, yttrandefrihet och religionsfrihet, man ska kunna testa ordets gränser och yttrandefriheten ska råda i alla sammanhang. Man ska också kunna utvecklas i den kultur man kommer från eller ta till sig nya influenser.

Det skiljer väldigt mycket mellan Sverigedemokraternas politik och den som Moderaterna driver. Nej, Aron Emilsson, det är inte en missuppfattning. Det är glasklart. Det är bara att läsa ert förslag så ser man det.

Nu har det aviserats från kulturministern att det kommer en kulturarvsproposition längre fram. Den ser jag och vi i Moderaterna fram emot. När den kommer kan vi ha en längre diskussion om det svenska kulturarvet och hur vi fyller på det på bästa sätt.

Anf. 158 ROSSANA DINAMARCA (V) replik:

Fru talman! Olof Lavesson ägnade en stor del av, eller snarare hela, sitt anförande åt att kritisera regeringens budget, som också Vänsterpartiet står bakom, och att man inte gör några satsningar på kulturarbetare. Lavessons retorik framkallade visst skrockande i bänkarna, hörde jag.

Problemet är bara att om man tittar på vad Moderaterna själva tycker ser man att de drar ned med 641 miljoner kronor på kulturområdet. Det känns inte riktigt som att de satsar på kultur eller kulturarbetare. Det finns en post där det skiljer sig från regeringen, och det är trossamfunden som man lägger 3 miljoner på. Det är kanske inte just i trossamfunden som man föreställer sig att kulturarbetarna är. Överlag handlar det om nedskärningar rakt av.

Vad är det Lavesson själv vill? Vad kommer det att vara för satsningar för kulturarbetarna?

Jag kan lugna Lavesson med att när det gäller kulturskolan har Vänsterpartiet varit mycket noga med att det här inte ska gynna rika kommuner som kanske inte heller har brytt sig om att hålla låga avgifter för kulturskolan tidigare. Vi håller på med det arbetet nu för att få en bra fördelning av de pengarna så att inte de kommuner som har gått lite före regeringen när det gäller sänkta avgifter till kulturskolan missgynnas.

Anf. 159 OLOF LAVESSON (M) replik:

Fru talman! Tack för frågan, Rossana Dinamarca! Det är intressant hur man räknar vad som är nedräkningar och vad som är uppräknings, vad som är besparingar och vad som är nedskärningar. Jag är van vid att man när man har en budgetdiskussion utgår från vad man har i år och hur nästa års budget ser ut. Det är ganska rimligt. Sedan finns det de som satsar mer och de som inte satsar fullt så mycket. Jämfört med hur budgeten ser ut för innevarande år är även vår budget en uppräkning och en nysatsning.

Däremot, vilket är helt sant, och det sa jag också i mitt anförande, har vi en betydligt stramare budget än vad regeringen har med stöd av Vänsterpartiet. Jag har suttit i riksdagen i nio år, och jag har aldrig varit med om att lägga en budget som inte är stramare än Vänsterpartiets. När Vänsterpartiet lägger fram sina förslag finns det obegränsat med resurser. Jag vet inte riktigt var man tar alla pengar från. Vi har ställt frågor om det de senaste nio åren. Nu sitter partiet i en ansvarsposition där man agerar stödpatrull till regeringen, så det är väl lite svårare framöver att använda samma pengamaskiner som man har använt tidigare.

När det gäller kulturskolan ska det inte gå till rika kommuner, säger Rossana Dinamarca. Det var ett tydligt besked, och det tackar jag för. Jag kommer att fråga kulturministern lite senare om hon ser det på samma sätt. Jag undrar hur man ska fördela pengarna. Vad har ni kommit överens om i förhandlingarna? Ska de gå till de kommuner där avgiften är lägre eller där avgiften är högre? Eller ska de gå till ökad tillgänglighet, kompetensutveckling, omvärldsbevakning eller något annat av allt det som vi har hört om i debatten? Det är ändå 100 miljoner kronor. I så fall går pengarna till något helt annat än det som sägs i budgettexten, för där fastställs att de ska gå till sänkta avgifter och ingenting annat.

100 miljoner är ganska mycket pengar. Samtidigt har man en utredning som inte ska vara klar förrän den 30 september nästa år. Hur kan man säga ja till 100 miljoner om de inte ska gå till de kommuner där avgiften är som högst?

Anf. 160 ROSSANA DINAMARCA (V) replik:

Fru talman! Jag noterar att Lavesson fortfarande undviker att svara på frågan vilka satsningar Moderaterna gör för kulturarbetarna som han värnade när han stod i talarstolen förut. På vilket sätt satsar Moderaterna på kulturen?

Jag förstod inte riktigt grejen med att prata om obegränsade resurser och pengamaskiner. Vänsterpartiet har gjort upp om en riktig budget med regeringen. Jag hade gärna sett att den genomfördes redan för ett år sedan, men det var ju ni som skapade kaos, om du minns, även om du inte satt i utskottet då.

Som svar på Lavessons fråga – det kanske kan leda till att han svarar på min – har det varit tydligt hela tiden att pengarna ska gå till sänkta avgifter för kulturskolan. 100 miljoner kan vara mycket pengar, men i de här sammanhangen är det också viktigt att man använder pengarna till det som de är avsedda för. Om de ska spridas ut på allt möjligt kan det annars bli ganska lite pengar.

Precis som jag sa i förra repliken tittar vi just nu på hur pengarna ska fördelas. Men det ska inte vara på det sättet att rika kommuner som inte har brytt sig om att hålla nere avgifterna tidigare, nu plötsligt ska kunna sänka sina avgifter bara för att få ta del av de här pengarna. Det ska inte heller vara på det sättet att de kommuner som redan har gått före och sänkt sina avgifter ska gå miste om de här pengarna. Det har varit en viktig del för Vänsterpartiet.

Anf. 161 OLOF LAVESSON (M) replik:

Fru talman! Låt oss fortsätta vara överens om en sak som vi tidigare har varit ganska överens om här i kammaren, Rossana Dinamarca. Det

gäller vad som ställde till kaos förra året. Det var knappast att Moderaterna och Alliansen lade fram ett budgetförslag och röstade på sin egen politik. Det som skapade kaos var att ett parti bestämde sig för att inte rösta på sin egen politik utan på någon annans politik. Man skulle under alla omständigheter fälla en regering. Det skapade kaos i Sveriges riksdag. Det var inte att Alliansen röstade på sin politik eller att Rossana Dinamarca röstade på sin.

Jag vet inte om Rossana Dinamarcas svar när det gäller kulturskolorna var mer av en fråga än ett svar. Ja, pengarna ska gå dit där avgifterna är som högst för att harmonisera det hela och hjälpa de elever som betalar de högsta avgifterna. Vi kan konstatera att avgifterna är högst i de rika kranskommunerna runt våra storstäder. Men de ska inte få ta del av pengarna.

Jag får inte ihop detta. Rossana Dinamarca säger att de tittar på det just nu och ska lösa det och ta fram regler och annat för det.

Det är det som är problemet på område efter område. Man ska titta på, man är inte klar och man har inte tänkt färdigt. Men man skjuter från höften och lägger lite pengar så att det ser bra ut. Det håller inte.

När det gäller vad som skapade kaos förra året skulle det också kunna ses som att ni faktiskt fick ett helt år extra på er att förbereda er politik. Borde ni inte ha använt det året lite bättre i så fall för att kunna lägga fram lite mer väl förankrade förslag?

(Applåder)

Anf. 162 ARON EMILSSON (SD):

Fru talman! Vi står nu mitt i årets kulturpolitiska utgiftsområdesdebatt. Det är en debatt där vi kan och bör stöta och blöta våra utgångspunkter för Sveriges nationella kulturpolitik.

Jag vill inledningsvis yrka bifall till Sverigedemokraternas reservation för nya kulturpolitiska mål i betänkandet. Vi står också bakom vårt särskilda yttrande i betänkandet.

Låt oss börja med målen, kompassen. Det är en kompass som stakar ut riktningen, avgör medelstilldelning och prioriteringar och navigerar oss mot en kulturpolitik värd namnet. Jag ska börja med att tillstå att jag är smått imponerad över med vilket engagemang utskottsmajoriteten vill avstyrka Sverigedemokraternas förslag till nya kulturpolitiska mål. Det är mål som är genomarbetade och som skulle bredda, fördjupa och vitalisera kulturen. De skulle framför allt höja ambitionsnivån från den statliga nivån. Övriga partier talar om insnävning när vi breddar uppdraget, tänker nytt och tvärsektoriellt för att införliva kulturella perspektiv inom fler samhällssektorer. Det håller inte.

Tillgänglighet, folkhälsa och kulturarvsengagemang måste betonas, och verktyg och resurser måste sättas bakom ord. SD:s kulturpolitiska mål bygger på möjligheter och behov i Kultursverige.

Allt som är beror på vad som tidigare varit. Ju fler som tidigare förstår värdet av kulturell odling och dess växelverkan med det förflutna, desto bättre är det. Särskilt viktigt är det för den politiker som, i ohämmad framstegsoptimism och utvecklingsteori, inte förstår värdet av det kulturella arvet, fundamentet vi tar spjärn ifrån mot framtiden. Utan backspegel navigerar man inte tryggt framåt.

Prot. 2015/16:40
7 december

Kultur, medier,
trossamfund och fritid

Såväl regeringen, som förvisso satt ord men inte verktyg och vilja bakom kulturarvet ännu, som Alliansen, som alltför länge haft alltför låga ambitioner för alltför mycket av kulturarvets former, är skyldiga svar.

Jag brukar när jag är ute och föreläser, liksom även delar av professionen, tala om att ingen grupp och inget samhälle, särskilt ingen demokrati, kan fungera utan en gemensam föreställningsvärld med rötter i gruppens förflutna. Till den ska man vara välkommen. Men stommen i och respekten för det svenska kulturarvet är central, oavsett om det gäller värderingar och seder eller lämningar och artefakter. Det bärs av många, särskilt civilsamhället, men det förtjänar politisk vilja och politiskt stöd.

Vi har skarpa förslag och lanserar i utgiftsområdesmotionen ytterligare förslag för kulturmiljövården med eftersatta behov, för kulturmiljökompetens i landets kommuner och för forskning och utveckling på kulturarvsområdet. Vi väntar också med spänning på regeringens verktyg, medel och mål för kulturarvets former i den aviserade propositionen. Såväl regeringen som Alliansen har nämligen mycket att bevisa för Kultursverige.

Fru talman! Sverigedemokraterna fortsätter att leverera bredd och djup i den kulturpolitiska paletten, även i år. God idéutveckling, hårt arbete och duktiga tjänstemän jämte rapporter från Kultursverige borgar för väl underbyggda förslag. Det är ett arbete som fortsätter.

Våra satsningar inom utgiftsområdet fördelar sig vad gäller kultur, utöver vad man skulle kunna kalla VVV – att vårda, värna och visa kulturarvet – till insatser som syftar till att tillgängliggöra kulturen för barn och unga, för funktionsnedsatta och för äldre.

Därutöver tillförs friluftslivet ordentliga anslagshöjningar, och idrotten tillförs medel för att permanenta elitsatsning och för särskilda satsningar på idrott för äldre. Vi ger också idrotten ökade anslag till följd av en pris- och löneomräkning.

Vidare anser vi att det är viktigt att kulturen når medborgarna och stöder därför ansatser som syftar till att fördela kulturen något mindre centraliserat och mer regionalt och lokalt. Samtidigt är det viktigt – det visar vi också i vår utgiftsområdesmotion – att staten kan ta ett stort ansvar för verktyg, ramar och medelstillelning.

Kulturen är inte bara en central byggsten i vårt samhälle eller för vår nationella identitet, som de facto finns. Den är dessutom en värdefull beståndsdel i varje individs liv. Att skapa och ta del av kulturupplevelser bidrar till den personliga utvecklingen och höjer livskvaliteten. Sverigedemokraterna ser det som självklart att denna möjlighet ska finnas för människan genom hela hennes liv, från skapande förskola till skapande äldreomsorg. Vi välkomnar därför att regeringen och nu även allianspartier börjar anamma förslaget om skapande skola också i förskolan, inte bara i förskoleklass. Det är glädjande.

Vi eftersträvar bred och livskraftig svensk kultur och kulturpolitik där barns, äldres och funktionsnedsattas rätt till kultur beaktas från vaggan till graven, men också från stad till land.

Fru talman! Låt mig avslutningsvis nämna ett par av våra nya förändringar. Riksarkivet tillförs i våra anslagsramar ytterligare 2 miljoner kronor för att kompensera för det större administrativa arbete som följer med den nya lagstiftningen om allmänna handlingar. Vi skapar också möjligheter för kommunerna att stärka sin antikvarie- och kulturmiljökompetens.

Anf. 163 PER LODENIUS (C):

Fru talman! Vi behöver kulturen för att leva. Kulturen har sitt egenvärde. Ett kulturliv där alla är välkomna och kan delta är en viktig kraft för ett samhälle som håller ihop på lång sikt. För mig och Centerpartiet är det därför viktigt att kulturen är tillgänglig.

Civilsamhället är en väsentlig del av Sveriges kulturliv. Civilsamhället är också ofta snabbt på plats när det uppstår behov av organiserat samarbete mellan människor. Inte minst den nuvarande situationen i omvärlden, som gör att många människor söker skydd här, har visat på kraften i civilsamhället.

Inom Centerpartiet tycker vi att det är viktigt att alltid se till individen, oavsett om den personen troligen kommer att få stanna i Sverige eller inte. Vi vill att den enskilda människan ska få utvecklas med stöd av bland annat folkbildningen. Det handlar om mänsklig bildning, inte bara utbildning.

En del av anslagen för civilsamhället ligger i Centerpartiets budget under utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrades etablering. Där tillför Centerpartiet i sin budgetmotion 300 miljoner kronor per år 2016–2019 för att främja civilsamhällets integrationsarbete. Jag vill förtydliga detta då Centerpartiets budget för kulturutskottet annars kan verka missvisande.

Centerpartiet vill tydliggöra och stärka civilsamhällets särart och betydelse. Vi vill uppmärksamma de viktiga insatser som civilsamhället gör och skapa rimligare regelverk. Vi vill förbättra möjligheterna för civilsamhället att medverka till integration och ökad delaktighet i samhället. En viktig del i detta är att det finns mötesplatser för dessa möten och arrangemang. Därför vill vi satsa extra resurser på stöd till samlingslokaler.

Samtidigt är attraktionskraften för Sverige som nation och alla delar i landet en viktig framtidsfråga. Kultur med både spets och bredd är betydelsefull som exempelvis lokaliseringsfaktor. Ett ökat samspel i kulturfrågor mellan politik, näringsliv och engagerade eldsjälur skapar ökade förutsättningar för jobb, lokal och regional utveckling, attraktivitet och turism, kunskapsutveckling och nya exportframgångar. Men det skapar också i hög grad förutsättningar för integration, delaktighet i samhället och ökad förståelse och tolerans mellan människor.

Och vi vet ju inte vilka nya kulturella yttringar som kommer att uppstå. Det krävs därför ett öppet förhållningssätt från offentligt håll så att även exempelvis ungas aktiviteter på internet kan få stöd. Kulturen är en viktig del av vårt samhälle. Kulturen har sitt egenvärde, men vi kan konstatera att den också bidrar till så mycket mer.

Fru talman! Vänsterregeringen med socialdemokrater och miljöpartister ger sin kulturbudget till vuxna i Stockholm genom att införa fri entré till statliga museer samtidigt som man aviserar en kraftig momshöjning på biobiljetten. I dag har vi fri entré för barn och ungdomar till statliga museers samtliga utställningar. Det är ett beslut från alliansregeringen. Fri-entré-reformen som vänsterregeringen har föreslagit är däremot till största delen en satsning för vuxna i storstäder och kommer i huvudsak att gälla för de statliga museernas permanenta utställningar.

*Kultur, medier,
trossamfund och fritid*

Samtidigt vill regeringen också höja momsen på biobiljetten – ett förslag som slår hårt mot landsortsbiografen och filmintresserade ungdomar. Filmen är en av de mest demokratiska kulturyttringarna. Den vill vänsterregeringen ge en mycket högre momssats än annan kultur. Är filmen inte fin nog? Eller vad är det regeringen försöker säga? Nej, vi i Centerpartiet har en helt annan inriktning på vår politik. Vi satsar på kultur i hela landet med fokus på barn och unga.

Alliansregeringen genomförde kultursamverkansmodellen och Skapande skola. Det var tydliga centerförslag med tydligt fokus på hela landet och barn och unga. Vi har en kulturpolitik där vi ser hela landet. Därför vill vi också se en kultursamverkansmodell för hela landet där regionerna i samverkan med den nationella nivån tar fram en nationell kulturplan. Och vi vill också att de statliga kulturinstitutionerna ska vara mer tillgängliga för hela landet, och inte bara i storstaden.

Fru talman! Jag vill också passa på att ta upp Skapande skola, som är sprunget ur en Centerpartimotion, där alla elever i en klass får uppleva och delta i kulturskapande under ledning av professionella kulturarbetare. Skapande skola är en viktig insats för barns och ungdomars möjlighet till kontakt med kultur men också deras möjlighet att utöva kultur.

Att få ta del av, men kanske ännu mer att få utöva, kultur ger otroligt mycket tillbaka. Men det är inte bara det kulturella skapandet i sig som utvecklar. Oberoende av om det är att skriva, måla, dansa, spela musik eller något annat kulturellt uttryck utvecklas individen på många sätt. Att få utveckla sin talang i en kulturell verksamhet stärker barnets tro på sig själv och förståelse för andra.

Utvärderingar av Skapande skola visar också på hur barns och ungas delaktighet och inflytande utvecklas när kulturen får ta plats i skolan. Det bidrar till ett förbättrat samarbetsklimat på skolorna, och elevernas självkänsla och självförtroende stärks. En viktig aspekt på Skapande skola är också att det breddar arbetsmarknaden för professionella kulturarbetare, samtidigt som dessa kulturskapare får en möjlighet att utveckla sitt konstnärskap liksom en möjlighet till inkomst.

Just mötet mellan eleverna och den professionella kulturskaparen, som kanske annars inte skulle hamna i detta möte, är en kärna i Skapande skola – ett möte som sker under lektionstid. Skapande skola är en unik satsning som måste få fortsätta att leva och utvecklas under sina egna villkor. Nästa naturliga steg borde ha varit att också gymnasiet hade fått ta del av Skapande skola.

Skapande skola bör inte heller blandas samman med den lika viktiga kommunala kulturskolan, där det kommunala självstyret och elevens frivilliga skapande är två grundpelare. Kulturskoleverksamheten ser olika ut i landets kommuner. De pengar som regeringen nu lägger på sänkta kulturskoleavgifter kommer främst att hamna hos storstadsnära och välbeställda kommuner.

Fru talman! Vi behöver kulturen för att leva. Kulturen har sitt egenvärde. Ett kulturliv där alla är välkomna och kan delta är en viktig kraft för ett samhälle som håller ihop på lång sikt. Med det, fru talman, vill jag hänvisa till Centerpartiets särskilda yttrande.

(Applåder)

Fru talman! Vi lever i en svår tid! Ibland känns det till och med som att vi lever i en tröstlös tid. Men: Seger till varje pris, seger trots all terror, seger hur lång vägen än blir, ty utan seger finns ingen överlevnad. Så beskrev Winston Churchill vad som var vägen i en annan mycket svår tid för tre kvarts sekel sedan.

Sverige ska vara öppet, välkomnande och intresserat av omvärlden och söka sig både inåt och utåt. Detta är särskilt viktigt på kulturens område där de internationella impulserna alltid har varit avgörande. Öppenheten och mångfalden är avgörande för vårt lands välbefinnande och för vår kreativitet och kulturella kraft.

Det som vi i dag känner som svenskt kulturarv har skapats i ett intimt samtal och utbyte med omvärlden. Attraktiva förutsättningar för etablering och upprätthållande av konstnärliga miljöer på hög internationell nivå måste bibehållas och skapas. Dagens kultur, morgondagens kulturarv, skapas i dag, i detta nu. Den skapas i kreativitetens smältdegel – samma smältdegel som formade Winston Churchills citat som jag inledde med. Där formas nu det som vi alla formas av, nämligen vårt gemensamma samhälle, vår gemensamma framtid.

Sverige behöver en kulturpolitik för alla människor, för hela landet. Vi liberaler vill att förutsättningar skapas för kulturupplevelser av högsta kvalitet och stimulera eget deltagande och skapande överallt. Det är dags att väva samman kulturpolitik med landsbygdspolitik. Då kan det skapas reella förutsättningar för utveckling i hela landet. I detta har kultursamverkansmodellen en nyckelroll. Modellen behöver utvecklas och finansiellt stärkas så att det regionala och lokala perspektivet ytterligare stärks.

Fru talman! På punkt efter punkt visar regeringen nu att man eftersträvar en centralstyrd och alltmer koncentrerad kultur enbart för delar av landet. Ett väldigt tydligt exempel på detta är den reform som redan har nämnts här med fria entréer på statliga museer. Liberalerna välkomnar naturligtvis de museer som vill erbjuda fri entré som ett sätt att öka människors tillgång till kulturarvet, men det ska vara upp till respektive museum att avgöra om och hur.

Regeringens satsning omfattar dessutom bara vissa delar av de centrala museerna. Vi vill lägga 15 miljoner kronor mer än regeringen och utforma anslagsposten som ett sökbart bidrag, tillgängligt dels för samtliga museer och utställningar som tar del av statligt stöd, dels för läns- och regionmuseer.

Ett annat exempel på något som bara kan tydas som centralistisk politik är den avvisande inställning man har till lokala och regionala kulturscener. De ekonomiska problemen för dessa platser och institutioner har blivit alltmer akuta. Inte minst höga omkostnader för personal och hyror orsakade av negativa beslut rörande arbetsgivaravgifter, momssatser och skattepålagor tär på institutionernas ekonomi.

De kulturella pärlor som i dag drivs lokalt, regionalt eller helt privat är alltför viktiga för att riskera att slås ut och försvinna på grund av att ekonomin inte finns. Vi liberaler föreslår därför en satsning på de lokala och regionala scenerna som ska ses som ett första steg mot en förnyad liberal kulturpolitik för hela landet.

Ytterligare förslag med centralistiska inslag och synsätt är maxtaxan på kultur- och musikskolan. Liberalerna välkomnar självklart låga avgifter. Men det är en kommunal angelägenhet, inte en statlig pekpinne. Vi avvisar därför regeringens utgiftsökning om 100 miljoner kronor inom området. Det går att använda de pengarna mycket bättre.

Till sist, fru talman, måste jag ta upp en del om film och filmpolitiken. Filmavtalet har tjänat svensk film väl, men samtidigt visar svårigheterna att det nu behövs någonting helt annat, någonting nytt. Det behöver ersättas. Det nuvarande filmavtalet gäller bara fortsatt under 2016. Tiden går fort, och det behövs mer tid än så för rådrum som skulle kunna skapa breda, hållbara och väl genomarbetade överenskommelser om en ny filmpolitik. Det är olyckligt att regeringen ensidigt verkar ha låst sig vid en finansieringsmodell och en kort tidsram. Vi avvisar därför de föreslagna finansieringarna, stöd till vissa landsbygdsbiografer, momshöjningar på biobesök och medel för omställning av filmpolitiken och annat som det, ännu i alla fall, inte finns någon samsyn kring.

Fru talman! Liberalernas förslag till budget är en helhet som har fallit i den tidigare voteringen om finansiella ramar. I linje med det avstår vi i den kommande omröstningen om utgiftsområde 17.

Fru talman! Jag inledde med ett citat av Winston Churchill. Jag ska också avsluta med ett som jag tycker är passade för regeringen och delvis för den här debatten, så här långt: Segerns problem är angenämare än nederlagets, men de är inte mindre besvärliga.

(Applåder)

Anf. 165 ARON EMILSSON (SD) replik:

Fru talman! Det är underbart med några bevingade ord denna kväll.

Det finns goda grunder för att anklaga flera allianspartier för brist på visioner och särskilt resurser bakom orden. Tyvärr hör Liberalerna dit, med några undantag.

Jag skulle egentligen vilja börja med att gratulera Bengt Eliasson och Liberalerna till att de har kunnat ta till sig, hämta inspiration från och också nosa på en modell som liknar vår reform om öppna museer. I årets motion nosar man faktiskt på en väldigt likartad reform. Det är förstås väldigt glädjande för Kultursverige och för Sveriges museer.

Samtidigt ser vi att Liberalerna föreslår en avsevärd sänkning av anslaget till kulturområdet i stort. Det visar tyvärr att det parti som en gång stod för bildningsväsendet inte längre prioriterar kultur och bildning på nationell nivå.

Vad är Liberalernas kulturpolitiska vision, och vilka är verktygen bakom den?

Anf. 166 BENGT ELIASSON (L) replik:

Fru talman! Det är ganska intressant att lyfta frågorna av Aron Emilsson. Att finansiera en budget och få ihop alla satsningar som spänner över alla utgiftsområden är nämligen alltid en utmaning, speciellt ett år som detta, då vi har valt att lägga en mycket stram budget.

Vi har gjort prioriteringar inom kulturområdet. Det finns självklart neddragningar gentemot regeringens budget. Jag har i mitt anförande redan talat om några av de så kallade satsningar som regeringen gör som vi avvisar. Dessutom ligger i regeringens budget det som kallas satsning men

som egentligen bara är en pris- och löneomräkning som är inbakad i de 349 miljonerna. Det är ganska nytt. Det är vanligt i budgetar i regionala och kommunala sammanhang, men det är ganska nytt på statlig nivå.

Jag kan också säga att de prioriteringar som vi har valt att göra i Liberalernas budget handlar om utbildning, försvarsförmåga och äldre. Mycket av de pengar som traditionellt har legat inom kulturbudgeten på utbildning, det vill säga folkhögskolor och annat, kommer tillbaka som prioriteringar inom utbildningsområdet.

Anf. 167 ARON EMILSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag hör förstås vad Bengt Eliasson och Liberalerna säger och anser. Jag hörde något om utmaning. Jag hörde egentligen inget alls om någon större vision. Jag hörde om utbildning och försvarsfrågorna. Man vill väva in utbildningspolitiska tankar mer på det kulturpolitiska området, vad jag förstår.

Samtidigt vidhåller jag att Liberalerna måste kavla upp ärmarna och visa vad de vill med kulturområdet. Några saker vet vi, men i många fall saknas det styrfart.

Det vi kan se är att man glädjande nog gör samma bedömning i fråga om att idrotten har en viktig verksamhet att fokusera på och inte kan ta ett överordnat integrationsansvar, till exempel. Samtidigt kan vi konstatera att det är mer ord än mening, då man släpper igenom regeringens ändringsbudget och inte har några särskilda yttranden till förmån för sin egen mening. Det är återigen ord utan verktyg, medel och resurser.

Det mest beklämmande är till exempel att man faktiskt gör en neddragning på både Riksarkivet och Riksantikvarieämbetet. Riksantikvarieämbetet har egentligen haft en reell anslagssänkning under många år och har behov av större resurser, åtminstone ett oförändrat anslag. Riksarkivet får en ökad administrativ börda i och med lagändringen om allmänna handlingar. De skulle behöva 2 miljoner i tillskott men får alltså en neddragning i Liberalernas budget. Varför?

Vilka är prioriteringarna här, och varför gör man dessa prioriteringar?

Anf. 168 BENGT ELIASSON (L) replik:

Fru talman! Tack, Aron Emilsson, för frågorna och synpunkterna! Ja, att skriva budget och att lägga budget är en grannlaga uppgift, speciellt när man, som vi har gjort från Liberalernas sida, väljer att finansiera krona för krona och att skriva en budget som faktiskt går att följa både bakåt och framåt.

De neddragningar som Aron Emilsson tar upp när det gäller Riksarkivet med flera är egentligen bara en förlängning av gällande budget. Våra prioriteringar, som jag sa tidigare, har vi denna gång valt att lägga på andra områden.

Med vår politik hade finansieringen för kommande års budget blivit större än den som nu ligger, för då hade det varit mer människor i arbete och mer skattepengar. Allting handlar om prioriteringar, och allting handlar om att faktiskt vara ärlig i sina budgetskrivningar och kunna finansiera allt krona för krona.

Prot. 2015/16:40
7 december

*Kultur, medier,
trossamfund och fritid*

Anf. 169 ROLAND UTBULT (KD):

Herr talman! Jag ska först hänvisa till Kristdemokraternas särskilda yttrande. Det här är också min första debatt som ledamot i kulturutskottet. Det känns väldigt inspirerande. Trevligt att se två ministrar här!

Jag har varit i ett par utskott tidigare, och aldrig har man väl hyllat utskottets namn så som man gör här när man lyfter upp kulturen med bevingade ord och vackra uttryck om vad kultur är.

Jag vill också börja där. Det finns nycklar till varje människa, och kulturen är en sådan nyckel. När mörkret omger oss är kulturen ett ljus i mörkret. När dystopierna får dominera samhället är kulturen en kraft som skapar livskvalitet. Den går från hjärta till hjärta och hjälper oss att se varandra och bekräfta varandra. Kultur, bildning och idrott är nycklar till människor och därför viktiga, inte minst när det gäller integration.

Kristdemokraternas kultursyn handlar om en kultur med mening i nuet, det handlar om historiska rötter som bär kulturen och det ger oss också vingar in i framtiden. Sådan är kulturen för oss.

Jag vill ta upp tre områden som vi kristdemokrater tycker är viktiga. Det finns fler, men talartiden är ju begränsad här i dag.

Det första gäller folkbildningen med folkhögskolorna, studieförbunden och biblioteken. Folkhögskolornas unika roll ligger framför allt i pedagogiken, den demokratiska rollen och synen på kunskap. Därför fortsätter vi att bevaka folkhögskolornas intressen och verkar för att de ekonomiska förutsättningarna ska vara goda.

Också studieförbunden har en unik roll, inte minst i demokratiskt händelse. Till exempel har många invandrarföreningar upptäckt studiecirkeln som en möjlighet att förbättra sin verksamhet.

Bibliotekens roll som kulturförmedlare kan inte nog betonas. Ingen kulturinstitution är så populär hos allmänheten som biblioteken. Nu ska jag också komma med ett citat. Robert Schuman, en fransk kristdemokrat som var med och skapade EU, sa så här: Samhället byggs av människor men består genom institutioner. Och att författare och andra kulturskapare har goda villkor för sitt skapande har stor betydelse. Därför höjer vi kristdemokrater i vår budgetmotion biblioteksersättningens grundbelopp med 7 öre för 2016. Detta kostar 149 miljoner.

Herr talman! Det andra område som jag vill ta upp är civilsamhället. En vital del i det civila samhällets möjligheter att påverka finns genom de gåvor som människor ger. Man ger av medkänsla och engagemang utan att kräva något tillbaka för egen del. Jag tycker att det är storartat, och det är väldigt många som gör det i vårt land.

Ett gåvoskatteavdrag infördes under Alliansens och Kristdemokraternas tid i regeringen. Nu tar regeringen bort det. Faktum är att Frivilligorganisationernas insamlingsråd, Frii, har räknat ut att man på detta sätt förlorar intäkter på 250 miljoner kronor det första året, som naturligtvis skulle ha kunnat komma dem till del.

Jag tycker att det är djupt beklagligt att man tar bort detta. Vi kristdemokrater tycker att man ska uppmuntra människors givande, inte motarbeta det. Vi har förslag på hur man kan utveckla det så att det skulle kunna gälla fler ideellt arbetande organisationer, till exempel idrottsrörelsen.

Herr talman! Det tredje som jag vill ta upp är fritidspengen som finns med i vår motion. Det ligger inte som kostnad i utgiftsområdet, men den är starkt hopkopplad med allt det som vi tar upp här i kväll.

Alla barn ska ges goda levnadsförutsättningar. Men enligt Statistiska centralbyrån deltar barn till ensamstående föräldrar i ekonomiskt utsatta hushåll mindre i organiserade fritidsaktiviteter än barn till samboende föräldrar.

För att möjliggöra för barn och ungdomar som lever i ekonomiskt utsatta hushåll att i högre grad delta i organiserade fritidsaktiviteter satsar Kristdemokraterna även fortsättningsvis på fritidspengen.

Den är på högst 3 000 kronor om året och går till barn i årskurs 4–9 som lever i hushåll som får ekonomiskt bistånd, eller försörjningsstöd som det heter, sedan sex månader. Det garanterar bidragets träffsäkerhet och blir tillgängligt för barnen i de ekonomiskt utsatta familjerna. Vi tycker att detta ger de här barnen en möjlighet att utvecklas, vilket också kan vara en skyddsfaktor mot utanförskap som vi ser det. Tyvärr tar regeringen bort också denna möjlighet.

Herr talman! Det här var bara ett axplock av kristdemokratisk kulturpolitik. Jag rekommenderar läsning av vår budgetmotion. Det finns alltså mycket mer att presentera, men jag vill av respekt för den överenskomna tiden avsluta så här, och här kommer alltså ytterligare ett uttryck.

Bill Clinton sitter i ett samtal med artisten Elvis Costello. En bit in i det timslånga samtalet säger Bill Clinton så här: I'm not sure I could have become president if I hadn't been exposed to music. Jag är inte säker på att jag hade blivit president om jag inte hade fått ta del av och utöva musik.

Kulturen är alltså en av nycklarna till en människas utveckling. Och det finns nycklar till varje människa.
(Applåder)

Anf. 170 GUNILLA CARLSSON (S):

Herr talman! För några veckor sedan presenterade den rödgröna samarbetsregeringen med stöd av vänsterpartiet en stark och tydlig budgetproposition. Det är en politik för fler jobb, för en välfärd som går att lita på, där inkomstklyftorna mellan män och kvinnor minskar och med satsningar på klimatet. Med denna budget tas det nu viktiga steg för att få ett Sverige som håller ihop, och det är helt avgörande för Sveriges fortsatta utveckling.

En del i att få ett land att hålla ihop och att utvecklas är att man satsar på konst och kultur. Genom kulturen kan vi utvecklas som individer, både genom att vi ges möjlighet att skapa själva och pröva nya saker och genom att bryta sina egna tankar tillsammans med andra och få nya perspektiv. Att ta del av kultur och själv vara delaktig är en grundbult i Socialdemokraternas kulturpolitik.

Herr talman! I tider av turbulens och när man känner en osäkerhet för det som händer runt omkring och i ens närhet, saker som man inte är van vid, tror jag att det är ännu viktigare att människor får möjlighet att mötas och få nya erfarenheter och pröva nya saker.

Därför är jag glad att vi nu med denna budget har satsningar för att vi återigen under nästa år kommer att öppna upp för att alla ska kunna ta del av våra gemensamma samlingar på de statliga museerna. Detta är en reform som när den tidigare genomfördes visade på ett stort ökat intresse för att besöka museernas verksamhet. Besöks­siffrorna sköt i höjden.

Prot. 2015/16:40
7 december

*Kultur, medier,
trossamfund och fritid*

Det är positivt i sig. Men en annan effekt blev att även andra museer runt om i landet, med andra huvudmän än staten, valde att följa exemplet eftersom man såg det stora intresse som fanns för just museernas verksamhet.

Denna satsning gör nu att fler vuxna kan följa med till exempel sina barn eller barnbarn och därmed dela roliga och lärorika upplevelser.

Herr talman! Runt om i nästan alla våra kommuner erbjuds barn och unga att vara med i den kommunala musik- och kulturskolan. Det är bra. Men tyvärr ser vi på många håll alldeles för höga avgifter. Det gör att många inte får chansen. Med vår satsning på 100 miljoner kronor, som ska gå till att främja låga avgifter inom den kommunala musik- och kulturskolan, kan fler barn och unga lära sig att spela ett instrument, spela teater eller göra något annat som kulturskolan erbjuder.

Detta ska ske samtidigt med den första statliga utredningen som ska titta på musik- och kulturskolan sedan starten 1940. Nu ska dessutom en nationell strategi tas fram. Tillsammans kommer detta att ge en bra grund för hur man kan fortsätta att utveckla en verksamhet som har funnits i Sverige i över 70 års tid.

För oss är det viktigt att skapa möjligheter och bättre förutsättningar för fler barn och unga i vårt avlånga land att utvecklas genom musik och kultur. Det ska inte bero på vilken kommun människor bor i om de ska ha råd att delta i den kommunala musik- och kulturskolan. Menar man allvar med att satsa på barn och unga måste man också visa det i konkret handling.

Herr talman! Hur får vi fler att känna delaktighet, och vems berättelser är det som berättas? Hur möter man det man inte ens visste fanns? Det är inte alltid så lätt. Men ett sätt är att satsa i människors närmiljö. Därför genomförs nu en satsning på kulturverksamhet i vissa bostadsområden. Fler ska få vara delaktiga, och medborgarinflytandet ska vara stort. Det kan handla om konstnärlig gestaltning av boendemiljöer, om kulturverksamhet i bostadsområden i samarbete med professionella kulturskapare och civilsamhället, till exempel Konstfrämjandet, studieförbunden eller olika ungdomsorganisationer. Det är ett konkret sätt att just använda konsten och kulturen som ett verktyg för delaktighet, inflytande och yttrandefrihet.

I regeringens budget finns ytterligare satsningar inom kulturområdet, till exempel en utökning av Skapande skola till att också innefatta förskolan. Det är satsningar till kultursamverkansmodellen, till arbetet med en nationell biblioteksstrategi och till biografer på landsbygden.

Det finns också stora satsningar på idrottsrörelsen, svenskt friluftsliv och folkbildningen, men det kommer mina partikamrater Linus Sköld och Agneta Gille att lyfta fram i sina anföranden.

Nästan samtliga de stora satsningar som finns med i nästa års budget för utgiftsområde 17 säger de borgerliga partierna nej till. Även om de är splittrade i hur mycket mindre pengar de vill lägga på utgiftsområdet är det som mest upp till –641 miljoner, där Moderaternas budgetalternativ hamnar. Det är nej till fri-entré-reformen. Det är nej till stimulansbidrag till musik- och kulturskolan. Det är nej till satsningar på kultur i bostadsområdena, och det är nej till mer resurser till regionerna och kultursamverkansmodellen. Det är också nej till biografer på landsbygden.

Att prata om vikten av kultur räcker inte. Man måste också visa i handling att det är ett viktigt politikområde. Jag är glad och stolt över att den rödgröna samarbetsregeringen med stöd av Vänsterpartiet nu lägger fram en stark kulturbudget med tydliga satsningar. Det behövs absolut mer, men detta är en stark och bra början.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationen.
(Applåder)

Anf. 171 OLOF LAVESSON (M) replik:

Herr talman! Jag vill ställa en fråga till Gunilla Carlsson. Jag vill verkligen förstå hur man har tänkt.

Den absolut största satsningen man gör i kulturbudgeten är något som inte går direkt till kulturen utan går direkt till dem som nyttjar kulturen, det vill säga stimulansbidraget till kulturskolan. Detta är den absolut största satsningen man gör, och man tycker att det är det absolut viktigaste i Sverige just nu. Jag utgår från att man har tänkt på hur man ska använda pengarna, att det finns någon form av plan för dem.

Jag blir fortfarande inte klok. Jag försökte tidigare få ett svar från Rossana Dinamarca, och i fredags var det en interpellationsdebatt. Hur ska pengarna fördelas?

Det här är en kommunal angelägenhet. Kommunpolitiker fattar beslut och sätter avgifter. Vi kan tycka vad vi vill om dessa i vissa sammanhang höga avgifter. Jag skulle gärna se generellt sett lägre avgifter till kulturskolan. Det är viktigt. Det är ofta välbärgade kommuner som har höga avgifter. Det är kommuner där det bor människor med goda inkomster och där det finns goda skatteintäkter som har satt höga avgifter.

Är det dessa kommuner som Gunilla Carlsson nu vill sponsra? Det måste vara konsekvensen. Om alla barn ska ha rimliga och låga avgifter måste pengarna gå till att sponsra de barn som har högst avgifter, det vill säga till de kommuner som faktiskt är välbärgade. Är det den mest prioriterade kultursatsningen just nu att stoppa in statliga pengar i en kommunal angelägenhet som kommer att gå till de kommuner som har det bäst ställt från början? Är det kärnan i den socialdemokratiska kulturpolitiken just nu?

Anf. 172 GUNILLA CARLSSON (S) replik:

Herr talman! För Socialdemokraterna är vikten av att fler ska kunna ta del av kultur och själva vara delaktiga i kultur en av våra grundbultar. Här ser vi att om vi ska nå fler barn och unga, inte minst genom den fantastiska verksamhet som finns i musik- och kulturskolan, är ett sätt att ge ett stimulansbidrag, att driva på de kommuner som har höga avgifter att sänka sina avgifter. Kommunerna ska inte få ersättningar från staten om de inte väljer att hålla ned avgifterna.

Exakt hur modellen ska se ut tar man nu, precis som Rossana Dinamarca sa, fram på departementet. Det är en tydlig satsning. Vi vill nå fram till fler barn och unga. Det här är ett sätt.

Om nu Olof Lavesson och Moderaterna pratar om att det är så viktigt att fler ska nås av kultur, är det intressant att se att de drar ned 641 miljoner jämfört med vad regeringen gör. Sedan kritiserar man alla de satsningar som vi gör, men man gör inte en enda satsning själv.

I er motion lyfter ni fram vikten av att utveckla kultursamverkansmodellen. Men ni plockar bort pengar till regionerna. Hur fungerar det? Då blir det ännu mindre av kultur ute i regionerna. Var det en gång i tiden tanken med kultursamverkansmodellen att staten ska avhända sig sitt ansvar för att kunna bedriva kultur ute i regionerna?

Anf. 173 OLOF LAVESSON (M) replik:

Herr talman! Det handlar återigen om att räkna på före och efter, hur man sätter ihop en budget, vad som är nedskärningar och vad som är uppräkningar. Det är inte så att vi skär ned på kultursamverkansmodellen, men vi återställer inte de 15 miljonerna som regeringen gör. Det är alldeles korrekt. För de 1,3 miljarder som det handlar om ligger regeringens alternativ 15 miljoner över Moderaterna. Det är helt korrekt. Vi har prioriterat på ett annat sätt. Det är inte det som avgör kultursamverkansmodellen.

Gunilla Carlsson säger att det ska vara fråga om ett incitament för kommunerna, och avgifterna måste sänkas för att fördela pengarna. Det innebär fortfarande att man stoppar in pengar till de kommuner som hade haft råd att sänka avgifterna själva. De gör inte det. De har valt att inte göra detta. Vi kan diskutera varför med kommunerna, men de har valt att inte göra så eftersom det råder ett kommunalt självstyre och det här är en kommunal verksamhet.

Socialdemokratin har alltid värnat det kommunala självstyret så länge jag kan minnas. Om målet är att förstatliga kulturskolan kan man säga det. Då kan vi föra en diskussion om den saken. Det är möjligt att vi ska ha den diskussionen i stället. Jag har inte uppfattat att det är ett förslag i debatten.

På samma sätt är jag nyfiken på vad en nationell strategi kan innebära där man inte toppstyr och kör över det kommunala självstyret.

Ni har börjat i fel ände i varenda reform ni har föreslagit. Här stoppar ni glatt in 100 miljoner kronor till något där strategin inte är klar förrän nästan hela året har gått. Ni vet inte hur pengarna ska fördelas eller användas, men de ska inte gå till de kommuner där avgiften är som högst. Är detta verkligen den mest prioriterade kulturpolitiska reformen för Socialdemokraterna i dag?

Jag måste säga att jag är lite besviken. Socialdemokratin har alltid har stått mycket långt fram i den kulturpolitiska debatten, men det har uppenbarligen skett en stor förändring där.

Anf. 174 GUNILLA CARLSSON (S) replik:

Herr talman! Vi gör tre stora satsningar i kulturbudgeten. Fri entré är den första delen. Musik- och kulturskolan är den andra delen. Den tredje delen är kultur i bostadsområdena. Det finns även ytterligare satsningar inte minst på kultursamverkansmodellen och på Skapande skola. Alla ska ha inriktningen att se till att fler får möjlighet att ta del av kultur och själva vara delaktiga i kulturen.

Det är absolut inte så att vi ska toppstyra den kommunala musik- och kulturskolan. Men det här är ett incitament för kommunerna att hålla nere sina avgifter eftersom vi vet att det finns enormt stora skillnader.

Som kulturpolitiker vill jag att alla barn och unga ska få möjlighet att ta del av kultur, och den här satsningen är ett sätt. Vi får se exakt hur modellen ska ut, men det måste såklart vara så att de kommuner som väljer att hålla nere sina avgifter också är de som ska få ta del av resurserna.

Det här är ett incitament för att se till att kommunerna sänker sina avgifter, höjer kvaliteten i musik- och kulturskolan och ser till att fler barn och unga får möjlighet att vara med.

Anf. 175 NICLAS MALMBERG (MP):

Herr talman! Att ta del av de borgerliga partiernas förslag till kulturbudget var lite som att färdas tillbaka i tiden till en auktion för föräldralösa barn – den typen av auktion, ni vet, där det inte är högstbjudande som vinner utan lägstbjudande.

Minus 400 miljoner kronor drämmer Kristdemokraterna till med, bland annat genom att skära ned på resurserna till kultursamverkansmodellen, samtidigt som de skenheligt nog skriver att de särskilt vill prioritera regionalkultur.

Minus 500 miljoner drämmer Liberalerna till med genom att dels ta fram osthylvn och skära lite överallt, dels ta fram tårtspaden och göra ett ordentligt snitt i folkhögskolorna. Intresset för folkbildningen försvann tydligen när man bytte partinamn.

Centerpartiet vill skära ned med 550 miljoner, men Moderaterna drämmer såklart till med den absolut största nedskärningen: 640 miljoner kronor.

Det som är särskilt förbryllande är att de borgerliga partierna inte bara säger nej till de flesta av regeringens förslag till nya reformer utan också korsvis säger nej till de olika hjärtefrågor som de borgerliga partierna har sinsemellan. Efter alla år av gemensam allianspolitik har man ändå inte lyckats förklara varför man har lite olika ingångar i kulturpolitiken eller varför man vill lyfta olika delar. Man säger nej till varandra och visar stor splittring.

Om Sverigedemokraternas politik finns ännu mer att säga. Jag ska bara kort nämna ett perspektiv, nämligen att Sverigedemokraterna vill fullständigt slakta förutsättningarna för samtidskulturarbetare. Sverigedemokraterna skriver lite hovsamt att man vill att samtidskulturen ska stå på egna ben i större utsträckning – och slår undan benen helt och fullt på samtidskulturarbetarna. Varför denna rädsla för samtidskonsten? Kan Aron Emilson förklara varför Sverigedemokraterna är så fruktansvärt rädda för samtidskultur?

I hjärt kontrast mot detta står naturligtvis regeringens förslag, den röd-gröna kulturpolitiken. Det är den största anslagshöjningen till kulturbudgeten på tio år vi ser i den proposition som regeringen har gått fram med, den största och mest offensiva kulturbudgeten på tio år.

Det är framför allt tre områden som jag skulle vilja lyfta fram i de satsningar som regeringen nu gör. Det handlar om en mångfald av kultur, om sjysta villkor för kulturarbetare och om tillgänglighet till kultur för alla i hela Sverige, inte minst för barn och ungdomar.

Vi stärker Skapande skola genom att inkludera även förskolan i den verksamheten.

Vi stärker förutsättningarna för barn och ungdomar i hela landet att ta del av musik- och kulturskolan, som debatten har handlat mycket om hittills. Alla ungdomar, oavsett vilken kommun de växer upp i, ska ha möjlighet att ta del av en musik- och kulturskola.

Prot. 2015/16:40
7 december

*Kultur, medier,
trossamfund och fritid*

Vi bygger också ut Sveriges folkhögskolor med 3 000 platser redan nästa år.

Vad gäller sjysta villkor är en pusselbit en stärkt biblioteksersättning. Biblioteken är lite av sinnebilden för en både tillgänglig och resurseffektiv kulturpolitik – den enskilda boken som kan läsas av så många och glädja så många läsare. Men naturligtvis ska också författaren ha skälig betalning för sitt arbete.

En annan viktig pusselbit är att vi har stärkt scenkonstallianserna så att fler scenkonstarbetare får sjysta, rimliga arbetsvillkor.

Vad gäller kulturell mångfald finns det en rad satsningar. Vi stärker anslagen till samisk kultur. Vi stärker anslagen till Forum för levande historia. Vi gör en omfattande satsning på kultur i socialt utsatta områden.

Vi nästan fördubblar anslaget till friluftslivsorganisationerna – en satsning som går hand i hand med den budget som finns inom Miljödepartementet för att kunna köpa skyddsvärda naturområden och tillgängliggöra dem.

De senaste veckorna – eller månaderna, faktiskt – har jag dock ofta fått frågor om eller synpunkter på om det är rimligt att gå fram med en så stark och offensiv kulturbudget i de här tiderna, när vi vet att vi samtidigt har akuta behov av att öka insatserna för att kunna öka kapaciteten i flyktingmottagandet. Är det rimligt att satsa så mycket på kulturen när resurser behövs på annat håll?

Det är naturligtvis jättesvåra frågeställningar – det akuta behovet kontra det mer långsiktiga. Men jag kan inte komma till en annan slutsats än att det är just i tider som de här vi måste värna kulturen och ge den förutsättningar att växa.

När så många människor känner oro måste kulturen finnas där för att kunna roa, kunna locka till skratt eller tårar. När många människor känner stress, när snabba beslut ska tas i allt snabbare omvärldsförändringar, måste kulturen finnas där för att kunna ge andrum, mana till eftertanke och ge nya perspektiv. Och i en tid när många människor faktiskt tvivlar på livets mening måste kulturen finnas där och ge livet mening.

Med det yrkar jag bifall till förslaget i kulturutskottets betänkande och avslag på reservationerna.
(Applåder)

Anf. 176 ROLAND UTBULT (KD) replik:

Herr talman! Jag har egentligen ingen skyldighet att gå in och svara på det anförande du höll, Niclas Malmberg, men det lät ungefär som att vi i Alliansen och vi kristdemokrater inte satsar. Det lät som att det bara var neddragningar.

I stället är det så att när regeringen satsar på 3 000 platser till folkhögskolan satsar vi på 1 500. Det är inte så att vi inte satsar. På folkbildningen satsar vi totalt 3,8 miljarder, på idrotten 1,9 miljarder och på regional kulturverksamhet 1,3 miljarder. Här satsas det alltså; det gör det. Det är bara det att vi inte tar in det via skatter, som ni gör.

Ni gör enormt stora skattehöjningar på olika områden, som ni plockar in för att sedan fördela ut pengar. Det är enkel matematik, men så går det faktiskt till. Låt oss hoppas att de skattehöjningarna på olika områden inte hämmar tillväxten alltför mycket framöver. Det är väl den stora risken när man slår hårt mot bland annat företag.

Men jag tänkte fråga dig om något annat, Niclas Malmberg, eftersom jag är ny i utskottet och dessutom nyfiken. Jag vet att det inte riktigt hör hemma i budgeten, men jag är oerhört nyfiken på det eftersom det hänger så intimt samman med det vi talar om i dag.

Var står Miljöpartiet när det gäller upphovsrätten? Jag hör olika signaler. Niclas Malmberg! Du måste ta bort alla tvivel som jag har när det gäller synen på upphovsrätt hos Miljöpartiet.

Anf. 177 NICLAS MALMBERG (MP) replik:

Herr talman! Tack, Roland Utbult, för den frågan!

Först ett konkret svar på den enkla frågan: Miljöpartiet vill stärka och utveckla upphovsrätten. Det ska inte råda något tvivel om det. Där har vi ett jättearbete att göra gemensamt inom EU. Det är en fråga som vi faktiskt får anledning att diskutera i morgon vid utskottets sammanträde då.

Det var lite vid sidan av budgeten. För att gå tillbaka till budgeten och den politik vi ska diskutera i dag är det precis som Roland Utbult säger: Regeringen har tillsammans med Vänsterpartiet ökade intäkter från höjda skatter, och vi väljer att bland annat göra en väldigt offensiv satsning på kulturpolitiken. Här skiljer sig ambitionsnivåerna helt klart åt.

Jag pekade inte ut Kristdemokraterna som särskilt defensiva när det gäller folkhögskolorna. Där är det faktiskt Liberalerna som gör de största nedskärningarna. Även Kristdemokraterna ligger 95 miljoner lägre än regeringsförslaget, men där är det Liberalerna som får stå vid skampålen.

Vad gäller kultursamverkansmodellen är det Kristdemokraterna som gör den största nedskärningen, värre än de andra allianspartierna, trots att Kristdemokraterna samtidigt skriver att de vill slå vakt om kultursamverkansmodellen utifrån att subsidiaritetsprincipen är en viktig grundbult i kristdemokratiskt tänkande.

Om man behandlar ett område, som i den egna kulturpolitiken är viktigt, med att göra nedskärningar, då skulle jag inte vilja vara ett område som man inte betraktar som viktigt.

Anf. 178 ROLAND UTBULT (KD) replik:

Herr talman! Nu är det jag som ställer frågorna i replikskiftet. Jag vill återkomma till det som vi var inne på tidigare. Jag har funderat på hur trovärdig Niclas Malmberg är som miljöpartist. Jag är lite bekymrad för partiet om man ser till de svek som det tidigare levererat.

Vi kan till exempel ta det som hände med Vattenfall. Nu tänker jag alltså på trovärdigheten. Det är den jag diskuterar. Först viftar man med brunkolsbitar och sedan visar det sig att man kan tänka sig att sälja Vattenfall, vilket man hade lovat att inte göra. Valmanifestet från 2014 löd: Vi kommer alltid att arbeta för en mer human och öppen politik, och vi kommer aldrig att göra det svårare för människor att komma till Sverige.

Det var vad Miljöpartiet sa, och därför är jag lite orolig beträffande upphovsrätten. Jag är orolig för att det är på samma sätt där, att Miljöpartiet kommer att svänga så småningom.

Låt mig läsa ur Alliansens kulturproposition, *Tid för kultur*, där det står: "Upphovsrätten är av grundläggande betydelse för kulturskaparnas möjligheter att disponera över och skörda frukterna av sitt konstnärliga arbete." Det är en gammal rätt. Det handlar om äganderätten och om stora

internationella landvinningar, eller hur? Jag har hört olika signaler från olika miljöpartister när det gäller upphovsrätten.

Ge mig bara en konfirmering av att ni, Niclas Malmberg, inte kommer att ändra er på den punkten.

Anf. 179 NICLAS MALMBERG (MP) replik:

Herr talman! Låt mig först kort kommentera utsvävningarna, som är väldigt långt från kulturpolitiken. Naturligtvis ligger Miljöpartiets klimatpolitik fast. Kolet hör hemma i marken. Vi ska inte elda upp kolet. Hur politiken bäst förs för att hantera det är en svår fråga, men jag tror att regeringen hanterar det på ett mycket ansvarsfullt sätt just för att minimera koldioxidutsläppen. Klimatfrågan är Miljöpartiets absolut viktigaste fråga. Vi driver på för att få en så sansad och bra klimatpolitik som möjligt.

När det sedan gäller upphovsrätten noterade jag för några dagar sedan att en sverigedemokrat hade spelat in en sång och upphovsmannen till sången sa att han kommer att använda intäkterna till att stödja flyktningmottagandet. Jag bloggade om det för jag tyckte att det så fantastiskt väl visar att upphovsrätten behövs. Någon annan ska inte kunna ta ens material och utnyttja det för eget syfte, utan den som i grunden skapat något är den som ska ha upphovsrätten, äganderätten, och få intäkterna från det.

Givetvis är upphovsrätten en grundbult i den politik som vi för. Vi vill utveckla upphovsrätten. I regeringens agerande finns inga som helst tvivel om att det är i den riktningen man arbetar. Varför Kristdemokraterna försöker anföra att andra miljöpartister tidigare skulle ha anfört något annat är märkligt. Vi måste trots allt diskutera den politik som Miljöpartiet för i riksdagen och den politik som Miljöpartiet för tillsammans med Socialdemokraterna i regeringen.

Anf. 180 ARON EMILSSON (SD) replik:

Herr talman! Niclas Malmberg hävdar att Sverigedemokraterna skulle slakta samtidskulturen ekonomiskt, om jag uppfattade det rätt. Jag vill börja med att påpeka att Sverigedemokraterna i årets utgiftsområdesmotion gör offensiva satsningar som kommer samtidskulturen och kultur- och konstutövare till del.

För större reformer som Skapande skola, där utbildningsväsendet ska möta professionella kulturskapare och konstutövare, har vi en betydligt högre ambitionsnivå än regeringen. Det ger ringar på vattnet. Vi breddar och utökar Riksteaterns uppdrag för att de ska finnas över hela landet. Vi initierar och inför ett ordentligt samiskt kultur- och utbildningslyft, vilket också Niclas Malmbergs parti Miljöpartiet talar sig varmt för men inte går hela vägen.

Vi har idéer till och resurser bakom en skapande äldreomsorg tillsammans med till exempel Kultur i vården, där konst- och kulturutövare utifrån olika kulturella verksamhetsgrenar gynnas direkt i sin verksamhet. Inte sällan skulle frilansande kunna anlitas till den typen av kulturell verksamhet, som både landsting och kommuner kunde knyta till sig.

Vad vill Miljöpartiet göra åt den obalans som råder? Man talar vitt och brett om samtidskulturen, vilken de facto är viktig, men glömmer alla andra kulturella grenar, inte minst kulturarvets olika former – Riksantikvarieämbetet, Riksarkivet och många andra institutioner. Det gäller också

kulturmiljövården, som i realiteten har räknats ned under många år. Vad vill man göra där? Var finns visionerna?

Prot. 2015/16:40
7 december

Anf. 181 NICLAS MALMBERG (MP) replik:

Herr talman! Låt mig gå igenom några av Sverigedemokraternas nedskärningar av samtidskulturen. Kultursamverkansmodellen vill de skära ned med 40 miljoner kronor, konstnärlig utsmyckning av den gemensamma miljön med 10 miljoner kronor, bidraget till litteratur- och kulturtidskrifter minskas med 32 miljoner kronor och ersättningar och bidrag till konstnärer med 33 miljoner kronor, stödet till Moderna Museet minskas med 20 miljoner kronor och stödet till Forum för levande historia med 10 miljoner kronor.

I alla budgetposter som riktas direkt mot samtidskonstnärer gör Sverigedemokraterna omfattande nedskärningar. Sverigedemokraterna formulerar det som att samtidskulturen i större utsträckning ska stå på egna ben, och så slår man undan benen.

Sverigedemokraterna skapar en situation där bara den kommersiella kulturen har ett utrymme. Men avantgardet, den nyskapande kulturen, behöver offentligt stöd för att kunna finnas till, för att kunna utvecklas. Där gör Sverigedemokraterna tyvärr nedskärningar.

Anf. 182 ARON EMILSSON (SD) replik:

Herr talman! Låt mig förtydliga: Ett antal av de reformer och offensiva satsningar som vi gör på de områden som jag nämnde kommer konst- och kulturutövare till del. Det tror jag att Niclas Malmberg och Miljöpartiet förstår och också borde kunna anamma.

Vad gäller kultursamverkansmodellen är det en mycket stor och till stora delar mycket bra utgiftspost och reform som har sjuösatts. Den nedskärning vi där gör till förmån för andra prioriteringar ger de facto kulturområdet mer resurser än regeringen totalt sett, trots att regeringen talar sig varm för sina offensiva satsningar. Det är i sammanhanget inga stora omprioriteringar.

När det gäller kulturtidskrifterna har vi gjort en omfattande översyn, och vi avsätter i år en större del till kultur- och litteraturtidskrifter, vilket också gagnar kultur- och konstskapare och mindre kulturtidskriftsredaktioner som är renodlat kulturpolitiska och kulturella.

Däremot är Miljöpartiet svaret skyldigt beträffande vad de vill med andra delar av samtidskulturen. Niclas Malmberg talar sig varm för att de nu har prioriterat samiska frågor, samelyft och annat, men det är i sammanhanget en mycket liten satsning i förhållande till det samiska kulturlyft som Sverigedemokraterna gör med satsning på såväl Gaaltije – sydsamiskt kulturcentrum, som språk- och utbildningsväsendet inom Sametinget, liksom deras övriga verksamhet som verkligen är samtidskulturellt för det urfolket.

Anf. 183 NICLAS MALMBERG (MP) replik:

Herr talman! Jag är glad, Aron Emilsson, att Sverigedemokraterna gjort en del omprioriteringar. Förra året ville ni fullständigt slakta kulturtidskrifterna. Nu har ni backat från det, och ni gör hela nedskärningen på litteraturstödet i stället. Det blir omfattande nedskärningar på litteraturstödet.

*Kultur, medier,
trossamfund och fritid*

Jag hoppas att ni kan göra ytterligare en omprioritering framöver. Ni skriver i er reservation att Sverigedemokraterna avvisar regeringens förslag om en minskning av anslaget till filmstödet med 25 miljoner kronor. Men regeringen gör inte en minskning av anslaget till filmstödet utan en satsning på 25 miljoner kronor till biografer i mindre tätbefolkade områden.

Eftersom Sverigedemokraterna så uppenbart har läst fel i budgetpropositionen hoppas jag att de backar från sitt förslag där.

Anf. 184 ROSSANA DINAMARCA (V):

Herr talman! Vänsterpartiets ingång i budgetförhandlingarna med regeringen rent generellt har varit att minska klyftorna i samhället mellan män och kvinnor och mellan de som har de som inte har.

Kultur är välfärd, och välfärd är någonting som ska vara tillgängligt för alla. Tillgång till kultur, både att uppleva och att skapa, ska inte vara avhängig en plånbok. Dessvärre vet vi att för många är fritidsintressen för sina barn något som får väljas bort.

Vi mår bra av att få skapa. Därför är det viktigt att det finns mötesplatser, amatörkultur och en kulturskola som inte tar ut höga avgifter av de barn som vill gå där utan att så många som möjligt får så stora chanser som möjligt att utöva kultur själva.

Den kommunala musik- och kulturskolan är en av de största kulturverksamheterna för barn och unga. Vi vill att kulturskolan ska bli mer tillgänglig och jämlik. I flera kommuner är avgifterna så höga att många familjer saknar möjligheten att betala.

Det har gått ett år sedan det var tänkt att denna satsning skulle blivit verklighet. Nu äntligen – peppar, peppar, får man väl säga – kommer de 100 miljonerna som årligen ska ges för att främja låga avgifter i den kommunala musik- och kulturskolan så att fler barn ska få möjlighet att delta i kulturskolans aktiviteter.

Alla barn ska ha möjlighet att få känna den glädje och utveckling det innebär att själva hålla på med dans, teater, konst och musik. Det är också bra för barns och ungas självförtroende. Därför är det ett viktigt steg att Vänsterpartiet nu kommit överens med regeringen om en sänkning av avgifterna.

Det känns bra att återigen kunna trycka på playknappen efter att ha stått på paus, en paus som vi verkligen inte behövde. Efter åtta år av borgerligt styre var vi många som var svältfödda på en kulturpolitik värd namnet. Politiken har slitit sönder den konstnärliga friheten med nyttokrav, reglering och villkor det inte går att leva på som konstnär. Dessutom är de högerextrema krafterna starkare och hotar den fria kulturen. Konst och kultur ska inte verka efter politikens premisser. Den ska skapa sina egna riktlinjer.

Men nu kommer satsningarna. Förra året körde de borgerliga partierna med stöd av Sverigedemokraterna med storsläggan mot kulturen. Tagna på sängen över att deras politik blev verklighet fick de stuva om bland nedskärningarna då kulturtidskrifternas starka röst verkade överraska. I år har inget av allianspartierna föreslagit några neddragningar på kulturtidskrifterna, visa av erfarenheterna skulle man kunna tro.

Nedskärningarna har i stället gjorts på andra områden. Det är allt mellan Kristdemokraternas 405 miljoner och Moderaternas 641 miljoner kronor. Det är väldigt tydligt hur kulturfientliga de borgerliga partierna och Sverigedemokraterna är och hur mycket de ogillar offentligt stöd till kulturen. Trots det har vi nu hört flera representanter för de borgerliga stå här och tala om att det egentligen inte handlar om neddragningar utan om satsningar. Men minus är ändå minus.

Nu kommer som sagt satsningarna. Det handlar om kulturskolan, folkhögskolorna, museerna, Skapande skola och biograferna på mindre orter. Det är en rad satsningar som tidigare talare från S och MP också har tagit upp. Det är ett steg på vägen till ett mer rättvist och jämlikt samhälle. Därmed yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet. (Applåder)

Anf. 185 ROLAND UTBULT (KD) replik:

Herr talman! Tack, Rosanna, för ditt anförande! Jag glömde förut att tacka Niclas Malmberg för hans anförande. Jag har förresten glömt att ge kredd åt regeringen. Jag kommer på det nu. Det gäller secondhandbutikerna som slipper moms. Det tycker jag var väldigt bra. Det vill jag gärna säga. Det jobbades med tidigare, men nu blev det verklighet.

Jag vill ta upp två saker med dig. Vi har två replikskiften här. Det första gäller ditt uttryck att det inte är i trossamfunden som kulturarbetarna finns. Jag undrar vad du grundar det påståendet på. Om det finns grund för det är det okej. Men jag menar att det inte är så.

När det gäller kulturarbetare inom trossamfunden tänker jag på alla de kyrkokonserter som hålls där och ett stort antal musiker ur trossamfunden som har blivit professionella duktiga musiker. Det är allmänt känt att många har sprungit ur till exempel frikyrkan.

Det är ganska historielöst det du säger med tanke på Johann Sebastian Bach och all den kultur som har sprungit ur barocken, renässans och allting där kyrkan var väldigt inblandad. Jag har lite svårt att smälta att du säger att det inte är i trossamfunden som kulturarbetarna finns.

Du kanske ska förklara det. Jag är inte riktigt säker på att du tänker så egentligen. Det finns Sveriges kristna råd. Jag tänker nu inte bara på kristen verksamhet. Det finns också andra som bidrar på olika sätt, en bibelöversättning och så vidare.

Anf. 186 ROSSANA DINAMARCA (V) replik:

Herr talman! Jag tror att det jag sa var att det kanske inte är det man förknippar med kulturarbetare. Visst har du rätt. Jag får väl ta tillbaka det till viss del, herr talman.

Det jag egentligen menade i replikskiftet med Olof Lavesson från Moderaterna var att det var den enda post där man kunde se att det fanns ett plus jämfört med regeringens budget. Det var inte ens till kultursatsningar inom trossamfunden. Det var andra typer av satsningar som handlade mer om säkerhetshöjande åtgärder, om jag inte minns fel.

Man kan inte anklaga Moderaterna för att de gjorde en satsning kulturen inom trossamfunden. Jag vill bara göra det klargörandet.

Prot. 2015/16:40
7 december

Kultur, medier,
trossamfund och fritid

Anf. 187 ROLAND UTBULT (KD) replik:

Herr talman! Tack, Rosanna! Nu är jag mycket nöjdare och mycket mer tillfreds. Jag har en fråga till. Det gäller fritidspengen.

Du måste hjälpa mig att förstå varför regeringsidan och Vänsterpartiet, och jag tror att du kan göra dig till tolk för alla, har så svårt att tänka sig att ett sådant träffsäkert bidrag som fritidspengen skulle kunna vara till gagn för de allra mest utsatta barnen.

Familjerna har haft försörjningsstöd i sex månader. Det handlar om människor som har haft det jättesvårt och som kämpar varje dag. Man kan ha svårt att sätta sig in i det. Men det är en överlevnadsfråga.

Då finns det ett bidrag att söka per år på 3 000 kronor som kallas fritidspeng. Där kan man få ta del av olika aktiviteter och även kulturskolan. Vad är det som gör att ni har så väldigt svårt att tänka er det?

I stället satsar ni på att subventionera kulturskolan på ett sådant sätt att det egentligen mest gagnar rika kommuner om jag förstår det hela rätt. Detta är träffsäkert. Det träffar de barn som verkligen står i behov av de pengarna. Varför har ni så svårt för att acceptera detta?

Anf. 188 ROSSANA DINAMARCA (V) replik:

Herr talman! När det gäller kulturskolan och vem det kommer att gagna vet inte rimligen Roland Utbult eller någon på den borgerliga sidan hur det är. Både jag och Gunilla Carlsson har svarat på frågor om detta.

Vi vill kunna säkerställa att det är satsningar som ska gå till dem som på riktigt har velat sänka avgifterna för att kunna göra tillgängligt för fler att gå i skolan och inte till välbärgade kommuner som har struntat i det och inte brytt sig om det. Det ska komma dem till gagn som på riktigt har behov av det och som har varit i framkant i de här frågorna.

Jag tror som vänsterpartist på en välfärd som är generell. Jag tror inte på att marginaliserade människor ska känna sig ännu mer marginaliserade. Det handlar om att ha en välfärd som är att lita på för alla människor. Det är också därför jag tror på att det är bättre att höja skatterna för dem som är mest välbeställda och på det sättet också se till att värna barn och unga och att utjämna klyftorna mellan rika och fattiga.

Det var inte riktigt den politiken de borgerliga förde, utan de förde en politik som ökade klyftor mellan fattiga och rika. Då kanske det passar med den modell med fritidspeng som Roland Utbult har. Då kan man döva sitt dåliga samvete och tänka: Vi ger lite allmosor till dem som är fattiga.

Vi vill satsa på en generell välfärd. Jag ser gärna att vi ska kunna gå till skattehöjningar som handlar om mer än de där 30 kronorna som det gällde för dem med över 50 000 kronor. Jag tror att vi kan bättre. Vi kan höja lite mer. Du och jag kan bidra lite mer via skattsedeln för att se till att vi får en generell välfärd där barn slipper vara fattiga.

Anf. 189 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUHNKE (MP):

Herr talman! Den höst vi nu snart lägger bakom oss har varit omtumlande. Den har inneburit stora utmaningar för många – för regering, för riksdag, för kommuner och för regioner. Men allra mest har det varit en utmanande och i många fall fruktansvärd höst för alla de barn och vuxna som har tvingats fly från krig och förtryck och som nu ska försöka bygga upp sina liv här i Sverige.

Istanbul, Beirut, Paris, Bamako och många fler städer och platser i världen har drabbats av hänsynslös terrorism. Mördarna är skoningslösa, och många oskyldiga människor har fått betala med sina liv.

Samtidigt har jag under de senaste månaderna gång på gång överväldigats av människors engagemang och vilja att hjälpa till. Det är med stolthet jag kan konstatera att våra kulturinstitutioner återfinns bland dessa goda krafter. Både på lokal och nationell nivå har museer utgått från sin viktiga roll som mötesplats och snabbt bjudit in människor på flykt till att gratis kunna ta del av deras verksamhet.

Våra museer erbjuder inte enbart arenor för möten mellan människor utan också en möjlighet att ta del av det som har format kulturen. Det skapar tillfällen till igenkänning och deltagande. Det gör skillnad.

Även Sveriges biblioteksverksamma mobiliserar, stärkta av det uppdrag bibliotekslagen ger: att verka för det demokratiska samhällets utveckling. Biblioteken justerar öppettider så att filialer nära asylboendena kan ge nyanlända chans att använda biblioteken. De förstärker utbudet av böcker på arabiska, persiska, tigrinja, kurdiska och andra språk. Bokbussarna lägger om rutten så att de kan vara till stöd för flyktingboenden. Det gör skillnad.

Herr talman! Det bubblar och rör på sig i Kultursverige. Kulturen är en sektor som vill spela roll och som vill leva och växa. All den vilja och allt det engagemang jag möter när jag är ute i landet överväldigar och ingjuter hopp.

Jag är stolt över att kunna presentera regeringens kulturbudget. Det är en kulturbudget i tiden som kommer att gagna många människor i hela vårt land. En stark kulturpolitik värnar konstens oberoende och integritet och tillåter våra olika konstformer att verka fritt i sin egen riktning. En stark kulturpolitik förstår att politikens roll är att skapa förutsättningar för fri kultur och ha fokus på strukturer, finansiering och möjligheter.

Regeringen gör en ökning av kulturbudgeten av historiska mått – 359 miljoner kronor mer till kultur i jämförelse med de borgerliga partiernas kulturbudget, som vi nu lämnar bakom oss.

Kultur i vissa bostadsområden är en efterlängtd satsning som utgår från de boendes behov och önskemål och präglas av ett brett medborgarinflytande. 130 miljoner kronor ska fördelas under tre år.

Kungliga biblioteket har fått i uppdrag att lämna förslag till en nationell biblioteksstrategi för att främja samverkan och kvalitetsutveckling inom hela det allmänna biblioteksväsendet.

Film i alla dess former är en av de starkaste uttrycksformerna i vår tid. Under de senaste åren har den svenska filmbranschens aktörer ropat efter förändring – efter en filmpolitik som vill något. Regeringen avser att genomföra en omställning av filmpolitiken som innebär att staten från och med 2017 tar ett helhetsansvar för den nationella filmpolitiken. Samtidigt tillförs svensk film 235 miljoner kronor.

År 2016, nästa år, satsar regeringen 25 miljoner kronor på att stärka biografer i glesbygd och på mindre orter. Möjligheterna att se film och annan kultur som opera och konserter kommer att öka oavsett var man bor i vårt land. Det här, herr talman, gör regeringen för att ge mer kultur till fler i hela landet.

Prot. 2015/16:40
7 december

*Kultur, medier,
trossamfund och fritid*

Regeringen investerar 80 miljoner per år för att införa fri entré vid statliga museer. Genom att ta bort entréavgiften sänks tröskeln, och fler ges därmed möjlighet att ta del av det rika utbud som museerna erbjuder.

Den kommunala musik- och kulturskolan spelar en avgörande roll för unga människors skapande. I dag ser kulturskolan, som vi har hört många talare tidigare lyfta fram, olika ut i olika kommuner när det gäller utbud, kvalitet och avgifter. 100 miljoner kronor satsas på att främja låga avgifter i kulturskolan. Målsättningen är att verksamheten ska bli mer tillgänglig och jämlik. Och detta är bara ett första steg i regeringens ambition med kulturskolan.

Kulturen ska göras mer tillgänglig i hela landet. Mer kultur till fler! 15 miljoner tillförs den regionala kulturen genom förstärkning av kultursamverkansmodellen. Det innebär att vi återställer de pengar som de borgerliga partierna med stöd av Sverigedemokraterna förra året ryckte från den regionala kulturen.

(Applåder)

Anf. 190 OLOF LAVESSON (M) replik:

Herr talman! Det har varit vindstilla i kulturpolitiken i åtta år. Kulturbåten har legat stilla, fast förankrad med arbetslinjens ankare. Jag vet inte om kultur- och demokratiministern känner igen orden, men det var så hon inledde sitt anförande i kammaren för ungefär ett år sedan.

Det finns ingen som kan anklaga kulturministern för att det nu råder stiltje i den kulturpolitiska debatten. Nu är det storm på öppet hav. Förtöjningarna är kapade. Arbetslinjens ankare ligger lämnat på botten medan båten driver lite fritt.

Jag betvivlar inte engagemanget och viljan. Ambitionen är att segla mot horisonten, men tyvärr glömdes både sjökort och kompass på landbacken. Vad vilja Socialdemokraterna? frågade en gång August Palm. Jag ska inte begära att kulturministern svarar på den frågan, och att Miljöpartiet vill mycket råder det ingen tvekan om. Men vilja räcker inte hela vägen; man måste också ha en färdplan.

Jag visade i mitt anförande på ett antal områden där regeringen skjuter från höften men ständigt verkar missa målet. Men jag vill ge kulturministern möjlighet att här och nu ge tydliga svar på åtminstone ett område, nämligen fri-entré-reformen.

Mina frågor är ganska enkla: Vem ska reformen gälla? Och till vad? Är det alla utställningar för alla eller bara basutställningar för vissa? Ska en ny entréavgift för barn och unga på tillfälliga utställningar finansiera inträdet för etablerade kulturkonsumenter och tyska turister? Var ska museerna ta pengarna när kompensationen inte räcker? Tidigare har ministern sagt: Då tillför vi mer pengar. Har ministern fri dragningsrätt på Finansdepartementet, och hur stor är i så fall den dragningsrätten? Hur ska de museer som inte omfattas lösa sin situation när besökarna står med förväntan om att komma in gratis även där?

Anf. 191 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUHNKE (MP) replik:

Herr talman! Tack, Olof Lavesson, för frågan och för möjligheten att få fördjupa mig och ge dig svar.

Jag är stolt över att vi nu som regering går fram med en reform för fri entré igen. Detta är ett lyckat exempel på en kulturpolitisk satsning som den socialdemokratiska regeringen tidigare genomförde och som vi nu kan dra lärdom av. Vi vet att den kommer att främja att fler människor får tillgång till våra gemensamma skatter.

De 80 miljoner kronorna kommer förhoppningsvis att räcka till. De är baserade på uppgifter från museerna själva om deras entréintäkter och om vad de bedömer ska räcka till för att i första hand basutställningarna ska vara gratis för alla som går till museerna. Det kan också bli så att vissa specialutställningar kommer att omfattas, men i första hand är det basutställningarna det handlar om.

Det här är en reform av flera som är tydliga tecken på den kulturpolitik som regeringen går fram med. Vi vill ge möjlighet till mer kultur till fler och till hela landet. Vi vet, också visa av erfarenhet från den tidigare perioden med fri-entré-reformen, att fler museer runt om i landet slog följe, öppnade sina dörrar och erbjöd sina skatter gratis. De sänkte trösklarna, och en ny publik kom till våra museer. Därför gör vi med stolthet detta igen.

Anf. 192 OLOF LAVESSON (M) replik:

Herr talman! När vi avskaffade den förra fri-entré-reformen innebar det ett avbräck på antalet besökare. Det är alldeles riktigt. Museerna fick sedan lika mycket pengar som under fri-entré-reformen, och till och med mer, och besökarna återvände. Kulturministern säger ”igen”, och det är det ordet som är i fokus här, för det här är egentligen ingen ny politik. Jag hade nog väntat mig lite mer av Miljöpartiet, för det här är ju gammal sossepolitik som man kanske har hittat i någon skrivbordslåda från Pagrotskys tid.

Frågan är om man möter de utmaningar som museerna står inför med den här reformen. De säger att det är helt andra saker som behövs. De behöver breddad kompetens, mångfald, digitalisering, nya samverkansformer och långsiktig ekonomisk hållbarhet, och det är ju ingenting som det här egentligen löser.

Kulturministern är tydlig i sitt svar som jag har längtat efter att få, och jag är tacksam för det. Reformen gäller basutställningarna för alla. Bra, då vet jag det. I dag har alla upp till 19 år fritt inträde till allting. Så ska det inte längre vara. Det kanske kan bli så, det vet vi inte, men här drar man in på barn och ungas möjlighet att gå gratis på museerna för att finansiera etablerade kulturkonsumenters besök på basutställningarna. Det är tydligt. Dessutom är det en reform, och det kan inte kulturministern förneka, som slår snett geografiskt. Det här riktar sig till 19 museer varav 16 är i Stockholms innerstad. Man hoppas att andra ska följa efter, men några pengar till det finns inte.

Samtidigt säger museerna att det är långsiktig ekonomisk stabilitet man letar efter, men nu kommer man plötsligt att stå med besökare som säger: Vi vill komma in gratis, nu får ni ordna det här. Men några pengar till det får man inte.

Det var också en uppmjukning från ministerns sida när det gäller vad det kommer att kosta, och det tycker jag är lite mer balanserat. För ett år sedan sa ministern att det här kommer att kosta 80 miljoner, punkt slut. Så är det inte längre. Nu säger hon att vi får se vad det kostar, och så får vi

Prot. 2015/16:40
7 december

Kultur, medier,
trossamfund och fritid

kanske justera i efterhand. Det är väl så när man inte riktigt har förberett sig. Då får man ta det som det kommer och försöka skjuta från höften.

Anf. 193 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH
KUHNKE (MP) replik:

Herr talman! Tack, Olof Lavesson! Gammal sossepolitik ska man inte slänga ut med badvattnet. Det finns godbitar att hämta där, och jag är, som jag tidigare sa, glad över att man har prövat kulturpolitiska reformer tidigare. Trots att borgarna slängde ut mycket badvatten kan vi samla ihop det igen och göra bra saker för hela svenska folket.

Jag vill verkligen betona det här med hela landet. Vi kommer under den återstående mandatperioden att visa att vår kulturpolitik är för hela landet. Vi gör det till exempel genom att vi återinför de 15 miljoner som ni inte vill investera i kultursamverkansmodellen, och vi gör det när vi nu satsar 25 miljoner kronor på biografer på landsorten. 25 miljoner kronor kommer att innebära otroligt mycket för biograferna. Det kommer att investeras både i de som finns och genom att utveckla dem så att de blir arenor för konserter och så vidare.

Det är kultur för hela landet och mer kultur till fler som vår politik kommer att visa att vi genomför och är det som vi står för. Jag är väldigt glad för att vi nu lägger fram detta i vår budget.

Anf. 194 ARON EMILSSON (SD) replik:

Herr talman! Det finns naturligtvis mycket att säga om regeringens kulturpolitik eller, vad man tidigare har kunnat säga, brist på just kulturpolitik. Det kan inte ha varit lätt att axla ansvaret för Kulturdepartementet efter valet utan särskilt mycket av kulturpolitiska program. Det kan vi förstå. Samtidigt får man ge ministern det att hon har varit flitig och engagerad på det kulturpolitiska området under året. Det får man tillstå.

För en tid sedan bestämde man sig från Miljöpartiets sida för att åtgärda bristen på kulturpolitiska program, varpå en arbetsgrupp för detta lämnade ifrån sig ett program som var minst sagt radikalt och fick många att reagera, däribland miljöpartister. De flesta av oss har noterat, tror jag, att kulturministern med flera har tagit avstånd från stora delar av det här kulturprogrammet.

Frågan kvarstår: Ser ministern några av förslagen som genomförbara, och i så fall vilka? Och vilka är regeringens faktiska visioner och möjligheter på det kulturpolitiska området givet det ekonomiska läge som råder just nu?

Anf. 195 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH
KUHNKE (MP) replik:

Herr talman! Tack för frågan, Aron Emilsson! Detta är ju en budgetdebatt, men jag kommenterar gärna Miljöpartiets utveckling och hur vi för den framåt.

Vi är ett parti som vill vara transparent och modigt, och därför har vi arbetsgrupper inom många olika politikområden. En av dessa arbetsgrupper har varit en kulturpolitisk arbetsgrupp som har lämnat förslag till partistyrelsen. Det betyder att partistyrelsen nu ska ta hand om de förslagen. Kanske läggs något av dessa förslag fram till vår nästa kongress, och kanske antar i så fall kongressen något av förslagen. Det ligger långt fram

i tiden och är ovisst, men detta är ett sätt för vårt parti att utvecklas, att ständigt ha örat mot marken och låta kulturarbetare, som de flesta var som ingick i den här gruppen, arbeta fram förslag åt oss.

Jag är glad för att Aron Emilsson har upplevt att jag har varit aktiv – det fick riksdagsledamoten tillstå. Det var fina ord från en sverigedemokrat.

Jag hade hoppats att du hade utmanat mig lite mer på de kulturpolitiska områdena. Någonting som jag verkligen vill betona efter att ha läst Sverigedemokraternas förslag är att kulturpolitiken inte är en solitär. Den går inte att separera från all annan politik. Därför blir Sverigedemokraternas kulturpolitik så intressant. Den känns som en fantasi. Det är en drömvärld med många vackra ord, men när man tittar på Sverigedemokraternas hela politik förstår man att den inte har sin utgångspunkt i alla människors lika värde. Därför kan det heller aldrig bli en kulturpolitik som jag och regeringen kan ta på allvar.

Anf. 196 ARON EMILSSON (SD) replik:

Herr talman! Vi kan börja där ministern avslutade med att kultur och det kulturella perspektivet måste genomsyra och ge genklang inom fler politiska områden än bara kulturen. Det är intressant att Miljöpartiet, regeringen och fler partier avslår och avstyrker våra mål som är mer tvärssektoriella och ämnade att få in ett kulturellt perspektiv i ännu högre grad och med en faktisk funktion i vård, omsorg och i samhällsbyggnaden, såväl den övergripande som den fysiska, i landets kommuner och på nationell nivå.

Att förklara sina visioner måste ju vara en utmaning, men hur ser möjligheterna ut att sätta resurser bakom idéerna? Det är en springande punkt. Finansministern har deklarerat att samtliga departement, däribland Kulturdepartementet, måste vända på alla stenar för att få fram resurser till de enda frågor man prioriterar, det vill säga migration och integration.

Vilka garantier finns det för att ens de nuvarande aviserade satsningarna kan komma att implementeras? Vad finns det mer än att satsa mångmiljonbelopp på integrationsåtgärder inom kultur-, idrottspolitiska och folkbildningspolitiska områden?

Kultursverige skriker efter medel, resurser och verktyg till kulturmiljövärden, Riksantikvarieämbetet och Sveriges museer, som hade 18 miljoner besökare förra året och är en riktigt stor attraktionsfaktor för Kultursverige för både invånare och turister.

Jag tycker att Miljöpartiet och ministern symboliserar det kulturella glappet. Vi måste kunna se balansen. Också den stora kulturarvssektorn frågar efter vilja, resurser och stöd.

Anf. 197 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUHNKE (MP) replik:

Herr talman! När Miljöpartiet bildade regering tillsammans med Socialdemokraterna gjorde vi en överenskommelse. Den föregicks av hårda och långa förhandlingar. Då diskuterade vi och lade en plan för vad vi ska satsa på under mandatperioden. Kulturen och kulturpolitiken är ett av de områdena. Vi kommer att satsa på den.

Prot. 2015/16:40
7 december

*Kultur, medier,
trossamfund och fritid*

Då visste vi inte hur omvärlden skulle komma att förändras. Då visste vi inte vilka prioriteringar vi måste göra för att visa solidaritet med de människor som flyr för sina liv. Vi visste inte alls att verkligheten skulle se ut som den gör i dag. Det visste ingen av oss här inne.

Det betyder dock inte att de kulturpolitiska satsningarna kommer att bli mindre, tvärtom. Vi ser kulturen och kulturpolitiken som arenor där människor kan mötas och utvecklas. Jag vill verkligen betona det och hoppas att jag kommer att kunna slå riksdagsledamoten med häpnad med alla insatser som vi kommer att göra framöver.

Vad gäller kulturarvet vill jag också betona det som jag tror Olof Lavesson nämnde tidigare: Vi kommer att lägga fram en kulturarvsproposition. Jag ser fram emot att samarbeta om den. Den kommer att vara oerhört viktig för Sverige och framtiden. Den kommer nämligen också att påverka alla våra institutioner, alla våra museer, alla våra arenor för kultur. Den satsningen kommer att göras.

Vi kommer också att fortsätta satsa på kulturarbetares villkor. Man ska kunna leva som konstnär i Sverige, och man ska kunna verka i frihet.

Anf. 198 Statsrådet AIDA HADZIALIC (S):

Herr talman! Alla unga i Sverige ska känna framtidstro. En viktig del i det är att ha ett arbete och en egen inkomst. Utvecklingen på arbetsmarknaden är i dagsläget god. Arbetslösheten sjunker, och antalet sysselsatta ökar. Vi ser att arbetslösheten bland ungdomar sjunker rejält, vilket är väldigt glädjande.

Men medan de som i detta sammanhang står nära arbetsmarknaden har stora möjligheter att komma tillbaka och börja jobba finns det grupper som står alltför långt från arbetsmarknaden för att enkelt kunna komma tillbaka. Under det senaste decenniet har gruppen unga som varken arbetar eller studerar varit i bästa fall konstant, och i värsta fall har den gruppen vuxit.

Det är en grupp som inte bara står långt ifrån arbetsmarknaden. För den gruppen är det även alldeles för avlägset att gå tillbaka till studier och på så vis få de kvalifikationer som arbetsmarknaden efterfrågar för att man ska bli anställbar. Bland dem som står helt utanför arbete och studier är det 70 procent som befinner sig i exakt samma situation ett år senare. Det betyder att man i princip har stått stilla i ett år, och när man har gjort det är det tämligen mörkt inför framtiden. Det här är en grupp som löper väldigt stor risk att långvarigt stå helt utanför arbets- och samhällslivet.

Om vi ska kunna få de här unga att komma tillbaka till arbete eller studier räcker det inte att sänka skatterna och hoppas att allt löser sig. Regeringen bedriver därför ett brett arbete för att öka sysselsättningen för unga. Vi för en näringspolitik för fler och växande företag. Vi investerar i bristyrkesutbildningar för att unga ska bli mer anställbara och därmed efterfrågade av arbetsmarknaden.

Generellt för vi en ekonomisk politik som främjar tillväxten. Och när tillväxten främjas växer ekonomin. När ekonomin växer kommer jobben. Och de jobben kan tas av allt fler, däribland även våra unga. Det här leder också till att vi investerar i vår infrastruktur. Vi investerar i bostadsbyggande, och allt det gagnar såväl hela vårt samhälle som de unga.

Vi ser dock att den generella politiken inte kommer åt den grupp unga som står längst bort vad gäller både arbetsmarknaden och etableringen i samhällslivet. Därför måste vi ha riktade insatser direkt till de här ungdomarna för att på alla sätt och vis se till att de kommer tillbaka, både in på arbetsmarknaden och i samhällslivet.

Med anledning av detta initierade statsministern på första maj en nationell samling för unga utanför. Arbetet med det har pågått under hösten. Häromveckan kunde jag presentera den strategi med insatser för unga som varken arbetar eller studerar som innebär att regeringen tar ett samlat grepp om arbetet med att få den gruppen att komma tillbaka i jobb eller studier.

Strategin innehåller flera olika delar där insatser riktas direkt till målgruppen. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, MUCF, har fått i uppdrag att fördela statsbidrag för verksamheter som ska underlätta för unga att komma in på arbetsmarknaden och se till att unga inte ska hamna mellan olika aktörers ansvar. Det är dessvärre något som händer alldeles för ofta. Statens skolverk får i uppdrag att genomföra verksamhetsnära insatser för att motverka avhopp från gymnasieskolan. Vi avsätter medel för att Folkbildningsrådet ska kunna genomföra insatser för nya vägar in i arbetslivet.

Samtidigt som jag presenterade strategin hade jag även äran att presentera Inger Ashing, Rädda Barnens ordförande, som har fått uppdraget att hålla ihop regeringens arbete kring detta. Hon kommer även att ha i uppdrag att sprida goda exempel som finns runt om i landet i verksamheter för unga som har hamnat utanför men även unga som är i riskzonen på ett eller annat sätt.

Jag vill lyfta fram ett exempel på ett sådant arbete som redan genomförs och som regeringen vill lyfta fram och sprida runt om i landet. Det är Angeredsutmaningen. Näringslivet tillsammans med civilsamhället och gymnasiet tar sig an unga och ger dem tillgång till delar av samhället som de annars skulle ha svårt att ta del av, bland annat i form av praktikplatser och mentorskap men även nätverk, vilket vi vet är nödvändigt för att man ska kunna etablera sig.

Regeringen investerar också i folkbildning. Vi vet att folkbildningen når en bredd av människor med bildning och utbildning. Båda är mycket viktiga för ett demokratiskt och hållbart samhälle.

Regeringen investerar i ett stort kunskapslyft för Sverige. Det handlar om fler platser på högskolor och universitet, på yrkeshögskolan och inom den kommunala vuxenutbildningen men även på folkhögskolorna. Vi vet att folkhögskolorna kan lyfta människor med sin särskilda pedagogik, även de som inte trivts eller lyckats fullfölja en utbildning i det reguljära utbildningssystemet.

Olika utbildningsformer passar olika människor. Då ska de olika utbildningsformerna vara tillgängliga, ifall man har behov av den sortens pedagogik, för att skapa ett inkluderande samhälle där vi bygger vårt välstånd tillsammans.

Herr talman! I Sverige har vi också en stor flyktinginvandring i dagsläget. De människor som kommer till vårt land har skilda erfarenheter och utbildningsbakgrunder. Det är något som vi ska ta vara på för att bygga vidare på vår välfärd men också vår ekonomi.

Vi ser nu till att etableringen av alla nyanlända i det svenska samhället sker så snabbt som möjligt. De flesta asylsökande och nyanlända som jag har träffat vill inget hellre än att lära sig det svenska språket, börja jobba, få en egen bostad, få en egen försörjning och skicka barnen till skolan.

Vi ska ta vara på denna drivkraft. Det är därför som regeringen har initierat det som vi kallar för Svenska från dag ett, vilket innebär att asylsökande ska ha möjlighet att lära sig språket redan under asyltiden.

Jag har besökt flera verksamheter med Svenska från dag ett. Detta initierade vi i vårändringsbudgeten. Denna satsning förstärks nu ytterligare i och med den extra ändringsbudgeten. Det vi vet nu är att Svenska från dag ett når tiotusentals asylsökande och nyanlända som bor kvar på anläggningsboende. Detta stärker deras kunskaper i det svenska språket och också om det svenska samhället.

Studieförbunden gör ett fantastiskt arbete i och med att de har lyckats få igång denna verksamhet på så kort tid.

Folkbildningen, både studieförbunden och folkhögskolorna, förbättrar etableringen i samhället och på arbetsmarknaden. Men vi ska inte förglömma vikten av att folkbildningen också bygger hållbara samhällen. De motarbetar alla former av extremism. I motsats till extremism står de för medmänsklighet och bygger stabila samhällen.

Regeringens inriktning på ungdomspolitik och våra satsningar på folkbildningen är till för att skapa mer inkluderande, hållbara samhällen. Jag tänker fortsätta att föra en aktiv politik på dessa områden för att stärka människors möjligheter att delta i samhället och bygga vidare på den svenska modellen. Detta är viktigt för allas framtidstro, men i synnerhet för de ungas.

(Applåder)

Anf. 199 EVA LOHMAN (M):

Herr talman! Vi alla här inne är nog i stort sett ense om att politiken för det civila samhället, inklusive trossamfundet, är viktig. Den ska å det starkaste värnas och stödjas.

Det civila samhället får människor att känna sig delaktiga. Det bidrar till samhällsutvecklingen och till allas vår välfärd. Civilsamhället bidrar till god folkhälsa, gemenskap mellan människor och social sammanhållning. För oss moderater är det viktigt att underlätta för det civila samhället att bedriva sin verksamhet.

Vi är ett föreningsfolk. Nästan åtta av tio svenskar uppger att de är med i minst en förening, och vi har ungefär 200 000 föreningar i Sverige. Medlemskapen och engagemangen har turligt nog varit stabilt under de senaste åren, även om en del förändringar har skett, till exempel sociala mediers inträde.

Det civila samhället är en – för att använda Gunilla Carlssons ord – grundbult i vår demokrati. Det är en fantastisk företeelse när människor går samman för att förbättra sitt eget eller andras liv. Vilken kraft det finns i detta!

Herr talman! För oss moderater är det viktigt att underlätta för och stärka det civila samhällets organisationer så att deras självständighet bevaras. Det är en hjärtefråga för oss.

Det är också en utmaning för regeringen att i dessa dagar utveckla det civila samhällets oberoende och allas möjlighet att engagera sig, att göra sin röst hörd och att få inflytande. Då tänker jag närmast på den situation som Sverige och Europa befinner sig i, med ett stort antal asylsökande människor som snabbt ska integreras och komma in i vårt samhälle, lära sig språket, få ett arbete och känna sig inkluderade. De ska ju börja ett nytt liv i Sverige. Det är en stor utmaning för vårt land att få detta att fungera.

I det civila samhället har trossamfunden en central roll, och de är mycket viktiga och kommer att vara viktiga framdeles i etableringen av nyanlända. Genom att engagera trossamfunden i etableringen av nyanlända tar man också vara på den kompetens som finns, och det är bra såväl i nutid som ur ett framtidsperspektiv.

Herr talman! Genom stödet i ändringsbudgeten förbättras förutsättningarna för olika samfund att behålla och utveckla sina föreningsliv och framför allt att främja den religiösa mångfalden i Sverige. Religionsfriheten är central i en demokrati. Alla människor i ett land ska kunna utöva sin tro på ett värdigt och tryggt sätt.

Genom migrationsöverenskommelsen får den ideella sektorn 105 miljoner extra. Det är pengar som uteslutande ska gå till etableringen av nyanlända flyktingar. Trossamfunden får ca 10 miljoner medan övriga delar av civilsamhället får ca 95 miljoner – allt för att underlätta för nyanlända att komma in i det nya landet.

För ett år sedan ville regeringen halvera bidraget till trossamfunden, från 77 miljoner till 45 miljoner per år. Det berodde på regeringens prioriteringar, sa kulturministern då. Regeringen föreslog att anslaget till trossamfunden skulle öka med 7 miljoner för 2016, och de pengarna skulle användas för fortsatt säkerhetsarbete.

Vi ville höja med ytterligare 3 miljoner inklusive regeringens förslag, alltså totalt 10 miljoner som oavkortat skulle gå till säkerhetsarbete i och kring religiösa byggnader. Vår budget vann, som bekant. Vi såg redan då säkerhetsläget för trossamfunden och kände oro för utvecklingen.

Nu har regeringen backat, och det gläder mig att regeringen har ändrat sin analys när det gäller trossamfunden. I dag får de ytterligare 10 miljoner genom migrationsöverenskommelsen för framför allt sitt arbete med etablering av nyanlända. Det finns både säkerhetshöjande pengar och etableringspengar för nyanlända.

(Applåder)

Anf. 200 ANGELIKA BENGTSSON (SD):

Herr talman! Jag är så innerligt glad och stolt över den höstbudget som vi i SD har lagt fram. Vi har satsat och haft fokus på framför allt kultur i vården, och det tänkte jag främst lyfta i dagens anförande.

Som dansare har jag själv haft insyn i och förståelse för hur man kan arbeta med kultur inom vården på ett brett sätt. Man kan använda sig av dansen för att få patienter som varit sjukskrivna en längre period att få sina endorfiner i rörelse och då känna lite glädje. Eller så kan man spela teater för att glömma hur ont man har i kroppen. Eller också kan man vara ute i naturen för att meditera bort allt jobbigt i vardagen. Eller så kan man plantera nytt liv i jorden och se det växa till en vacker blomma. Eller så kan man höra musikens toner som får en att drömma sig bort.

Det som jag beskriver kallas för kultur på recept. Kultur i vården är underskattat, och det har fortfarande inte fått det genomslag som det finns kapacitet för. Jag menar att vi har forskningen på vår sida, och vi måste framför allt våga satsa på den.

Herr talman! Om vi med lätta medel kan få kulturutövare att träffa patienter och dela med sig av den glädje som man känner genom att utöva kultur och hjälpa andra tror jag att vi alla kommer att ställa upp på det.

Vi satsar 35 miljoner kronor årligen som ett stimulansbidrag för kultur i vården till landstingen för att de ska sätta igång med denna verksamhet. Det bästa med den här satsningen är att den inte har några medicinska biverkningar.

Den här satsningen är hämtad med inspiration från Norge, där de har riktat ett nationellt stöd, kallat den kulturelle spaserstokken. Målen med denna satsning är att sörja för högkvalitativ konst och kulturförmedling för äldre, ge förutsättningar för ett utökat samarbete mellan kulturen och vård- och omsorgssektorn samt se till att det finns ett brett kulturutbud tillgängligt för alla.

Herr talman! Skapande skola känner vi alla till. Vi har en satsning för att även inkludera förskolan i detta. Vi välkomnar att även Moderaterna ställer sig bakom det och hakar på detta.

Vi har utvecklat detta till skapande äldreomsorg i år. Vi vet via forskning men kanske framför allt via egen erfarenhet att våra äldre mår allt sämre när de hamnar på äldreboenden. Vi kan diskutera varför det är så. Bland annat är det personalbrist som ligger till grund för det. Man blir inte sedd. Tänk om en liten teatergrupp kan spela upp sin föreställning för de äldre eller få de äldre att ta en teaterklass på boendet. Eller de kanske kan få åka ut i naturen för att ta del av vår vackra natur men även för att insupa frisk luft, få lugn och ro och se vackra färger i våra växter. Vi har en fantastisk natur, ofta orörd. Ofta behöver man komma bort från vardagsstressen i innerstaden.

Vi måste synliggöra kulturen mer och visa dess positiva effekter. Det handlar om att vara uppfinningsrika och visa kulturen utanför boxen. Kultur är till för alla. Tillsammans kan vi hjälpa varandra bort från det jobbiga. Tillsammans jobbar vi utanför våra vanliga och trygga områden för att finna nya rutiner. Tillsammans utvecklar vi morgondagens kultur i vården. Kanske är vi patienter i morgon.

Herr talman! Vi ser upp till den elitsatsning inom idrotten som lanse-
rades år 2009. Vi ser våra barn och unga som framtidshopp. Det är dem vi måste satsa på för att nå den svenska elitens internationella konkurrenskraft och för att vi ska få nationens framgångsrika idrottsstjärnor. Tyvärr avslutades denna elitsatsning år 2012. Det är detta vi vill satsa på igen med våra anslag.

Vi har även en reservation vad gäller regeringens särskilda satsning på integrationsarbete inom idrotten. Vi anser att idrottsrörelsen varken kan eller bör ta på sig ansvaret för integrationen. Dagens katastrofala läge och sits som vi befinner oss i är en omöjlig nöt att knäcka. Hur ska alla de personer som tar sig till Sverige kunna integreras? Våra lösningar är: Stäng gränserna och hjälp på plats! Gå tillbaka till assimilationspolitiken, där man snabbt lär sig språket och där man snabbt kan få sin utbildning validerad eller börja studera! Idrotten kan omöjligen ta på sig hela ansvaret.

Det är väl jätteroligt om fler vill börja idrotta. Det är helt fantastiskt enligt oss. Men satsa i så fall pengarna på det och inte på integrationspolitik som bevisligen inte fungerar och som heller aldrig har fungerat!

Avslutningsvis, herr talman, vill jag lite kort beröra Riksteaterns arbete. Som dansare vet jag precis hur tufft det är att vara professionell inom scenkonsten. Man tar sig från anställning till anställning. Ibland är det en anställning på tre dagar, ibland på en månad. Man sitter hela tiden uppe och tittar på nätet efter kommande auditioner. Man har kortare projektanställningar. Ibland jobbar man till och med gratis, eller man får kanske mat som ersättning för dagen. Man tvingas undervisa, vilket i sin tur kanske sätter käppar i hjulet för en längre anställning, till exempel i en kommande uppsättning på någon teater.

Vi vill se ett bredare och större arbete som Riksteatern gör. Vi vill bredda det, helt enkelt, så att fler kan ta del av trygga anställningar som just Riksteatern erbjuder.

Detta, herr talman, är några av våra satsningar i höstens budget.

Anf. 201 NICLAS MALMBERG (MP) replik:

Herr talman! Jag blev väldigt förbryllad över Angelika Bengtssons inlägg, utifrån de svar som Aron Emilsson tidigare gav till Olof Lavesson på hans mycket berättigade frågor angående Sverigedemokraternas politik. Då försäkrade Aron Emilsson att det inte alls handlar om att stänga gränserna helt och fullt utan att Sverigedemokraterna accepterar viss invandring.

Angelika Bengtsson säger nu: Nej, vi ska stänga gränserna. Integration fungerar inte. Och idrotten kan inte ta på sig hela ansvaret för integrationen.

På vilket sätt ska idrotten ta på sig hela ansvaret för integrationen? Här får Angelika Bengtsson ge svar på tal. Vad menar Sverigedemokraterna med att anföra att idrotten ska ta på sig hela ansvaret för integrationen? Och varför vill inte Sverigedemokraterna att idrottsrörelsen ska hjälpa till i det arbetet när idrottsrörelsen själv talar om att man faktiskt kan fylla en värdefull roll här?

Anf. 202 ANGELIKA BENGTTSSON (SD) replik:

Herr talman! Vad gäller att stänga våra gränser har vi varit ganska tydliga. Det gäller att kvotflyktingar ska komma hit och att hjälpen ska vara på plats. Det är där de allra flesta flyktingar finns. Det är där hjälpen behövs. Det är där våra pengar gör allra mest nytta.

Sedan gällde det idrott och integration. Som jag sa i mitt anförande: Det är helt fantastiskt om idrotten kan göra att fler integreras. Men det är omöjligt att idrotten tar hela ansvaret. Integrationsarbetet är mycket större än idrottandet. Det handlar om att man ska lära sig svenska språket. Det handlar om att man ska lära sig de seder som vi har i Sverige. Det handlar om att assimileras i det nya landet man kommer till. Att bara idrotta ger inte svaren. Att idrotta gör inte att man integreras per automatik.

Jag tror att Miljöpartiet har lite att arbeta med där. Vi föreslår en assimilationspolitik. Det har fungerat förr. Det kommer att fungera i dag. Integrationspolitiken har inte fungerat. Den har inte visat något resultat. Där är vi tydliga med våra anslag.

Prot. 2015/16:40
7 december

*Kultur, medier,
trossamfund och fritid*

Anf. 203 NICLAS MALMBERG (MP) replik:

Herr talman! Först är det bra att Angelika Bengtsson nu bekräftar den bild av Sverigedemokraternas politik som Aron Emilsson tidigare försökte fjärma sig från. Det handlar om att stänga gränserna, helt och fullt, och inte ta ansvar för flyktingar över huvud taget.

Men sedan är jag fortsatt förbryllad när Angelika Bengtsson talar om att det är idrotten som ska ta hela ansvaret för integrationspolitiken. Naturligtvis är idrottsrörelsen en pusselbit i en total politik som förs. På vilket sätt kan Angelika Bengtsson hävda att regeringens politik är att det är idrottsrörelsen som ska ta ansvaret för integrationspolitiken? Det är fullständigt felaktigt.

Min avslutande fråga är: Varför säger Sverigedemokraterna nej till satsningar som handlar om att förstärka idrottsrörelsen så att den får de resurser som den själv efterfrågar för att kunna vara en del i detta viktiga arbete?

Anf. 204 ANGELIKA BENGTSSON (SD) replik:

Herr talman! Jag tackar för frågorna. Det handlar om att ta ansvar för flyktingar. Vi tar inte ansvar genom att de ska ta en lång och farlig väg till Sverige. Vi hjälper flest i deras närområden. Det är vi väldigt tydliga med.

Allt handlar om att prioritera. Politik handlar om att prioritera. Vi prioriterar att de som tar sig hit till landet faktiskt kommer att integreras och assimileras i vårt land. Vår prioritering är att man ska lära sig språket i första hand. Därefter kan man börja idrotta.

Anf. 205 AGNETA GILLE (S):

Herr talman! Jag fick upp pulsen nu när jag lyssnade till Sverigedemokraterna och hörde om synen på vad idrotten kan bidra till.

Idrott och friluftsliv ingår som sagt i det här betänkandet. Det är någonting som alla vi människor har något förhållande till. Många av oss kanske själva utövar idrott och ägnar oss åt friluftsliv. Vi är publik. Vi hejar fram Sarah Sjöström i simning och Zlatan i fotboll. Vi har barn som är aktiva och deltar i olika idrottsaktiviteter, och vi följer med och hejar på. Vi kanske älskar vissa idrotter mer än andra, eller vi kanske tycker väldigt illa om idrott på grund av att vår partner sitter vid tv:n och inte lämnar idrotts-evenemanget. Vi har alla en relation till idrott – jag är säker på det. Oavsett vilka vi är har vi det.

För mig är idrott och friluftsliv kopplat till gemenskap, laganda och tävlingsmoment, till möjligheten att lära sig språket, till friskvård och till hälsa. Jag ser här i vårt land en jättestor möjlighet för våra nyanlända vänner att få chansen att ingå i den här gemenskapen, att få vara med i ett lag eller i en förening och i olika idrottssammanhang, komma in i det svenska samhället och få vänner som de kan lära sig det svenska språket av, tillsammans med skolan de går i. Det är en otrolig möjlighet.

Om vi har ett gäng ungdomar, ge dem möjlighet att utöva idrott! Ge dem en boll och de sätter igång. När jag har varit på resa runt om i världen, bland annat i Afrika, så har jag alltid köpt med mig några presenter. En av presenterna är alltid en fotboll, och det sätter genast igång en gemenskap och glädje över att spela.

Idrottsrörelsen erbjuder en fantastisk plattform för integration. Det gäller alla åldrar – oavsett kön är det så. Idrottsrörelsen har också erbjudit sig

och är beredd att ta detta ansvar, men det krävs mer resurser om de ska klara uppdraget. Det vill jag verkligen säga till alla partier här i kammaren: För att klara detta uppdrag krävs det mer resurser!

Det är därför som vi socialdemokrater och Miljöpartiet, med stöd från Vänsterpartiet, i regeringen och här inne, vill tilldela idrottsrörelsen och friluftslivet mer resurser. För 2016 ger staten ett utökat stöd till idrotten på 197 miljoner. Av dessa ska 64 miljoner gå till just integrationssatsningen, möjligheten till gemenskap, möjligheten att få svenska vänner och möjligheten att få lära sig det svenska språket.

Regeringen har en pågående dialog med idrottsrörelsen om hur Idrottslyftet kan utvecklas med de nya pengar som vi nu tillskjuter.

Vi kan redan i dag se många bra projekt runt om i landet. Västerbottens idrottsförbund och Smålandsidrotten har startat integrationsprojekt som ska ge hjälp till övriga idrottsföreningar. Jag vill passa på att rikta vårt tack till alla förbund, föreningar, ledare och alla som är aktiva ute i idrottsrörelsen som har gjort och gör ett fantastiskt arbete inom Idrottssverige för integration, för våra ungdomar, för bredden och för eliten. Ett stort tack!

Sisu Idrottsutbildarna är också mycket viktiga i sin roll att få fram nya utbildade ledare. Vi måste förutom alla integrationsprojekt utbilda i hbtq-frågor och genusfrågor inom idrotten. Idrottsrörelsen måste jobba på att bli mer jämställd så att flickor och pojkar, tjejer och killar, damer och herrar, ska ha samma möjlighet till bra träningstider, samma ekonomiska förutsättningar och samma möjlighet till framgång.

Riksidrottsförbundet har här en stor och viktig uppgift att tillgodose detta. Därför är det med stolthet som jag ser att vi tillskjuter medel för att se till det.

Statsbidraget till idrotten uppgår med vårt förslag till drygt 1,9 miljarder. Alla partier gillar inte vårt förslag om utökning av anslaget. Det gör mig ont att se att man har så stora neddragningar eller att man inte satsar. Centerpartiet leder ligan, för de vill dra ned mest. Vi hörde tidigare att man lägger pengarna på civilsamhället, men idrottsrörelsen kanske inte får samma summa och inte heller Svenskt Friluftsliv, av de 20 miljoner som vi föreslår.

Varifrån ska idrotten få sina pengar till bra integrationsprojekt när vi är överens om vikten av detta och vi är överens i den överenskommelse vi har slutit om integrationen? Civilsamhället är viktigt, och vi har hört många som har pratat gott om detta. Men vi kan inte se det i budgeten. När vi granskar siffrorna ser vi nämligen att det inte är någon satsning, utan det är bara ord – tomma ord därtill.

Friluftslivet ingår också i detta betänkande. Vi utövar alla friluftsliv. Det kan vara cykel, promenader och så. Det gör vi också för att det är gott för folkhälsan. Vi är överens om att satsa. Regeringen har lagt 20 miljoner till på Svenskt Friluftsliv. Politik gör skillnad! Vi kan se att det gör skillnad, för när vi tittar på hur man har satsat ser vi att inte alla partier stöder detta.

Men vi är överens i vissa frågor. På torsdag har Saila Quicklund från Moderaterna och jag ett seminarium om matchfixning. Det finns stora frågor inom idrottsrörelsen som vi verkligen måste sätta fokus på och jobba tillsammans med.

Herr talman! Idrott och friluftsliv är viktiga ingredienser i vårt dagliga liv. Det är glädje, det är gemenskap och det är framtid. Jag är glad och nöjd

Prot. 2015/16:40
7 december

*Kultur, medier,
trossamfund och fritid*

över att vi har en klok regering och att vi lagt fram en så bra och satsande budget på dessa två områden.
(Applåder)

Anf. 206 ROLAND UTBULT (KD) replik:

Herr talman! Jag ska inte dra detta så långt, men jag vill gärna passa på att fråga om gåvoskatteavdraget. Människor ger. De ger av medkänsla och empati. Man gläds över att få vara med och ge. Det är ju saligare att giva än att taga.

Jag har jättesvårt att förstå varför man är så emot detta och därför tar bort gåvoskatteavdraget, som betyder att 250 miljoner mindre kommer in till dessa viktiga organisationer. Kan Agneta Gille ge mig ett svar på det?

Anf. 207 AGNETA GILLE (S) replik:

Herr talman! Tack så hjärtligt för möjligheten att få svara på den frågan!

Jag tror att när jag, mina kollegor och min omgivning ger så ger vi av hjärtat för att vi vill hjälpa, inte för att vi ska få ett skatteavdrag. Vi ger av solidaritet med andra människor. Vi ger till Röda Korset, vi ger till Rädda Barnen eller till den organisation som vi känner att vi vill stödja.

Det gör vi av solidariska skäl, inte för att ta del av en skattesubvention. Jag tror inte på att det bara är sänkta skatter som ska leda till allting. Jag tror att vi kommer att vara lika givmilda även utan möjlighet att få sänkt skatt för gåvan. Jag tror att vi kommer att se samma generositet även efter det.

Anf. 208 ROLAND UTBULT (KD) replik:

Herr talman! Jag hade förväntat mig ett liknande svar, för jag har hört något liknande förut från regeringen.

Man ger inte mindre med hjärtat om man har ett skatteavdrag. Nu ska inte jag förhäva mig, men under ett antal år har man ju ändå gett med hjärtat till olika organisationer. När avdraget kom gav man inte mindre med hjärtat för det, utan det som händer är att det tillförs mer medel. Det har ökat markant. I Norge var ökningen 30 procent, och jag tror att det var något liknande här.

Det tillförs alltså mer medel till de organisationer som hjälper fler nödställda, och då förstår jag inte varför man inte kan tänka sig att tillåta det. Jag tänker på organisationer som Läkare utan gränser, Erikshjälpen och andra som naturligtvis kan hjälpa fler enskilda barn och utsatta människor genom att de får mer medel som kan användas. Det är ganska enkel matematik.

Därför har jag lite svårt att förstå varför man inte vill hjälpa fler genom detta gåvoskatteavdrag som finns i hela Europa. Vi var faktiskt ensamma i Sverige om att inte ha det. Alliansregeringen införde det, och nu tas det bort. Varför kan ni inte låta fler få del av mer pengar?

Anf. 209 AGNETA GILLE (S) replik:

Herr talman! Vi har hört det förr! Alltid är det en sak som löser alla problem, nämligen skattesänkningar, att få en reduktion på något.

Vi hörde kulturministern i den tidigare alliansregeringen säga att den största kultursatsningen var jobbskatteavdraget. Här ska utsatta människor få stöd tack vare en skattereduktion för gåvor.

Jag tror inte på det. Jag tror att vi kommer att vara lika generösa även om det sker en ändring. Jag tror att de skatteintäkter som vi kan få in kan ges till idrottsrörelsen och friluftslivet. Det genererar arbete och aktiviteter för nyanlända och utsatta i samhället. Det är helt klart så att vi omfördelar, men vi omfördelar på ett bra och solidariskt sätt så att fler kan få ta del av pengarna.

Anf. 210 CASSANDRA SUNDIN (SD):

Herr talman! Kulturarv kan vara en stor del av en människas identitet. Kulturarv och naturarv går ofta hand i hand, och därför är friluftslivet något som bör lyftas fram och uppmärksammas eftersom detta utgör en stor del av Sveriges naturarv. Naturen som del i kulturarvet är viktig att bevara, vårda och förvalta av många anledningar. Friluftslivet har en betydande roll för folkhälsan och är ett verktyg för att förvalta vårt naturarv.

Häromveckan hade jag den stora förmånen att få lyssna till några av Sveriges naturfilmare som berättade om sitt engagemang och brinnande intresse för vår fantastiska natur. Den vackra gestaltningen och återspeglingsen av rikedomerna som finns i vårt naturarv var en viktig påminnelse och inspirationskälla för mig som brinner för detta.

Sveriges naturfilmare jobbar även med barn och unga och med att väcka deras intresse och engagemang för naturen. Naturfilmarna genomför ett natur- och miljöprojekt baserat på film tillsammans med Studieförbundet och Allmänna arvsfonden, och det bygger på ett nätverk av skolor och filmgrupper bestående av ungdomar över hela Sverige.

I projektet får man lära sig att använda filmen som verktyg för att berätta och påverka i natur- och miljöfrågor. Att ge kunskap till barn och unga om naturarvet och aktuella utmaningar som det står inför i dag är viktigt för framtidens förvaltande av kulturarv och miljö.

Herr talman! Det svenska friluftslivet har otroliga tillgångar att erbjuda om man tar dem till vara på bästa sätt. Men trots de möjligheter som friluftslivet erbjuder genom bland annat allemansrätten ökar stillasittandet, inte minst bland barn och unga.

Allt fler skolor i dag erbjuder en friluftsprofil för sina elever. Att kunna välja en friluftsprofil under sin utbildning är positivt på många olika sätt och kan bland annat bidra till en mer varierad undervisning, utomhuspedagogik och bättre inlärning. Det bidrar även till bättre hälsa hos våra barn och unga genom ökad rörelse och frisk luft, som ett komplement till idrotten i skolan. Det kan handla om lättillgängliga aktiviteter som att bara vara tillsammans ute i naturen, det vill säga aktiviteter som inte kräver dyr utrustning, stora förkunskaper eller krav på prestation. Med anledning av detta är det önskvärt att ännu fler skolor ska ges möjlighet att erbjuda detta till sina elever.

Friluftsfrämjandet verkar för ett friluftsliv tillgängligt för alla, med en tydlig agenda i frågor som rör bland annat barns hälsa, friluftsmiljö och allemansrätten. Barnverksamheten är bred och varierad, för alla åldrar och med olika erfarenhetsgrad. Syftet är att barnen i sin egen takt och på sina egna villkor ska få upptäcka naturen och alla dess äventyr.

Prot. 2015/16:40
7 december

*Kultur, medier,
trossamfund och fritid*

En annan organisation som fyller en viktig funktion är Svenska Turistföreningen med sina drygt 255 000 medlemmar. STF grundades 1885 och har sedan början verkat för natur, miljö, turism och att ge människor upplevelser som utgår från natur- och kulturturism från nordligaste nord till sydligaste syd.

Herr talman! Vår natur är något av det finaste vi har, och det är vår skyldighet att bevara, vårda och förvalta den för kommande generationer. Vårt natur- och kulturarv är inte bara något vi ärvt av tidigare generationer, utan det är också något vi lånat av våra barn.

Med anledning av detta föreslår Sverigedemokraterna en anslagshöjning om 65 miljoner kronor, varav 5 miljoner kronor avsätts med intentionen att ge friluftorganisationerna utrymme att intensifiera sitt arbete med att höja medvetenheten hos medborgarna – i synnerhet barn och ungdomar – och deras förståelse och omsorg för svensk natur och det svenska immateriella kulturarvet relaterat till naturen.

Anf. 211 LINUS SKÖLD (S):

Herr talman! Det har sagts många saker från talarstolen i kväll som jag frestas att opponera mot. Jag ska försöka låta bli att göra det och i stället inleda mitt anförande med att sammanfatta några saker som har sagts av mina partikamrater i kväll.

Samarbetsregeringens budget prioriterar de tre viktiga delarna jobben, skolan och klimatet. I tillägg till det prioriterar också samarbetsregeringen att öka människors frihet genom att investera starkt i det vi känner som ”välfärden”. Budgeten innehåller också breda satsningar på att påskynda och effektivisera nyanländas etablering i det svenska samhället.

En viktig del i regeringens budget är folkbildningen, och jag tänkte därför uppehålla mig en stund vid folkbildningsfrågor.

Folkbildningen i Sverige är en bred arena för bildning, utbildning och delaktighet. På det viset är den en mycket viktig byggsten i den svenska demokratin. Folkbildningen inrymmer och stimulerar till demokratiska samtal och delaktighet i demokratin, men den är också en viktig arena för kulturen.

Varje år deltar miljoner människor i aktiviteter som folkbildningen anordnar. Varje år får tusentals människor nya möjligheter att ta sig vidare i livet tack vare folkbildningen – från Kiruna i norr till Trelleborg och till mitten av Södermalm.

Folkbildningen är viktig för kulturen. Människor får genom studieförbund och folkhögskolor både ta del av kultur och utöva kultur. Inom de flesta av studieförbunden är kulturverksamheten den största. Folkhögskolornas estetiska kurser gör att 5 000 människor kan förkovra sig i kultur.

Vi socialdemokrater har förstått att folkbildningen är unikt viktig för att överbrygga klyftor i samhället, och det är mot den fonden, herr talman, som Socialdemokraterna och den samarbetsregering vi leder investerar just i folkbildningen när vi vill göra ett kunskapslyft i hela landet. Det är mot den fonden vi vill att just folkbildningen ska involveras i arbetet med att stödja och påskynda nyanländas etablering i det svenska samhället. Det är därför folkbildningen tillförs 75 miljoner kronor redan i den extra ändringsbudget som regeringen lagt fram för 2015.

Herr talman! För att stärka varje enskild människas frihet, för att möta de arbetskraftsbehov som näringslivet och det offentliga har, för att föra

grupper som står långt ifrån arbetsmarknaden närmare densamma och för att förbättra nyanländas möjligheter till snabb etablering är regeringen på väg att föra Sverige in i ett nytt kunskapslyft. En aldrig så viktig del av det nya kunskapslyftet är folkhögskolorna.

En del av folkhögskolornas uppdrag är att ge en större mångfald av människor tillgång till utbildning och bildning och därigenom utjämna utbildningsklyftor. Folkhögskolornas metodik kan ge stöd och stimulans som många av de utbildningssvaga grupper som står långt ifrån arbetsmarknaden behöver. Vid folkhögskolorna finns en lång erfarenhet av att möta de behov som människor som inte har fullföljt sin utbildning i det reguljära utbildningssystemet har, men det finns också erfarenhet av att möta människor med annan språkbakgrund och människor med funktionsnedsättningar.

För att möta de behov som individer och samhället har av utbildningsinsatser föreslår vi att folkhögskolornas resurser utökas med en bit över 300 miljoner kronor. Huvuddelen av satsningen handlar om att bygga ut antalet platser på allmän kurs, men medlen ska också disponeras för platser på särskild kurs, studiemotiverande och yrkesinriktade kurser, det vill säga de nya utbildningsvägar till arbete som Aida Hadzialic talade om tidigare.

Dessutom ser regeringen det växande behovet av kontakttolkar. Man långt mer än fördubblar folkbildningens medel för att anordna utbildning av just kontakttolkar.

Denna satsning kommer att kunna medföra att folkhögskolorna kan erbjuda 7 000 nya utbildningsplatser under 2016 för personer som i dag står långt från arbetsmarknaden. Det är över 7 000 fler som får möjlighet att skaffa sig den utbildning de behöver för att komma ur passivitet, känna större frihet och påverka sina egna liv.

Fru talman! Det är helt nödvändigt att de människor som nu kommer till Sverige får de allra bästa förutsättningarna att snabbt etablera sig i samhället och bygga ett liv i Sverige. Då är språket det allra viktigaste. Därför ser regeringen till att de nyanländas andraspråksinlärning och samhällsorientering kan starta redan första dagen på asylboendet.

Det handlar om 40 000 deltagare före den extra ändringsbudgeten. Enligt siffror som man lyfte fram i november har ABF redan 27 000 deltagare i introduktionsinsatser för nyanlända. Prognosen som Folkbildningsförbundet gjorde vid samma tid var att över 40 000 nyanlända kommer att ha deltagit i den här verksamheten före årets utgång. Det är 40 000 människor som får dramatiskt bättre förutsättningar att etablera sig och inkluderas i det svenska samhället.

Det här är insatser som Sverigedemokraterna ratar. Det må väl vara väntat. Mer överraskande är att också Moderaterna och Centerpartiet är emot denna form av snabbare etablering. Motståndet är särskilt förvånande eftersom vi lever i tider då det är mer angeläget än någonsin att påskynda nyanländas etablering.

Men det ska tilläggas att Moderaterna och Centerpartiet ska ha all heder för att de stöder de 75 miljonerna i den extra ändringsbudgeten som jag talade om tidigare. All heder för det!

Att snabbast möjligt lära sig svenska är helt avgörande för möjligheterna att utbilda sig och få jobb i Sverige. Den ordning som har rått fram till i höstas, där nyanlända förvägrats möjligheter till språkinlärning för att de ännu inte fått besked om sin asylansökan, kan vi inte låta fortsätta råda.

Prot. 2015/16:40
7 december

*Kultur, medier,
trossamfund och fritid*

Prot. 2015/16:40
7 december

*Kultur, medier,
trossamfund och fritid*

Därför permanentar vi satsningen från vårandringsbudgeten och avsätter 50 miljoner kronor 2016 för att studieförbunden ska kunna ordna så att andraspråksinläringen och kunskapsinhämtningen om det svenska samhällslivet kan starta redan på asylboendet, redan första dagen i Sverige. Det är att investera i människor, det är att ta till vara humana resurser och *det*, fru talman, är att bygga Sverige starkt.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 9 december.)

*Förebygga, förhindra
och försvåra – den
svenska strategin
mot terrorism*

§ 5 Förebygga, förhindra och försvåra – den svenska strategin mot terrorism

Justitieutskottets betänkande 2015/16:JuU7

Förebygga, förhindra och försvåra – den svenska strategin mot terrorism
(skr. 2014/15:146)
föredrogs.

Anf. 212 ARHE HAMEDNACA (S):

Fru talman! I dag ska vi debattera betänkandet JuU7 *Förebygga, förhindra och försvåra – den svenska strategin mot terrorism*. Jag börjar med att yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Fru talman! Efter de senaste hemska händelserna i Turkiet, Egypten, Libanon och Frankrike och med allt det som händer nästan varje dag i Irak, Syrien, Libyen, Jemen, Nigeria och Mali har vi återigen blivit medvetna om vilka fasansfulla planer som terroristerna kan sjösätta.

De mördar oskyldiga människor – barn som kvinnor, muslimer som icke-muslimer. De spränger kyrkor och moskéer. De våldtar kvinnor för att de anser att det är deras rätt att göra det. De använder barn som självmordsbombare.

Men till skillnad från många andra mördare slår terroristerna även mot vår demokrati, och de hatar det öppna och fria samhället. Därför måste vi värna om våra demokratiska värderingar och slå tillbaka mot terrorismen, fascismen och rasismen genom att arbeta på bred front.

Grunden till all extremism och terrorism, liksom till nästan all annan brottslighet, handlar för det mesta om sociala orsaker. Det är därför viktigt att vi både nationellt och internationellt arbetar för att förebygga att extremism uppstår och frodas.

Brist på demokrati, på respekt för mänskliga rättigheter, på välfärd och på likhet inför lagen och känslan av maktlöshet kan vara en grogrund för radikalisering. Detta är i så fall ingenting som är unikt för länder som styrs av diktaturer med medeltida normer och värderingar. Diskriminering, rasism och stora sociala klyftor är en realitet även i västvärldens demokratier.

Fru talman! Vi lever i en tid då religiösa extremistgrupper som Daish, Boko Haram och andra extrema grupper växer i Mellanöstern och Nordafrika. Men vi ser också en växande rasism och fascism på frammarsch i Europa.

Extremismen är farlig oavsett om den har religiös eller nationalistisk och rasistisk grund. Radikaliseringen vi ser i vårt samhälle, framför allt den växande främlingsfientligheten och rasismen, är i grunden densamma.

Det som har hänt i vårt land de senaste åren är väldigt oroande. Peter Mangs från Malmö var inte medlem i al-Qaida. Han gick runt i Malmö och sköt oskyldiga människor med invandrarbakgrund. Han erkände att motivet var rasistiskt. Den 21-årige Anton Lundin från Trollhättan var inte anhängare till IS. Han dödade en ung elev och två lärare. Han valde sina offer efter deras hudfärg. Även hans motiv var rasistiskt.

För mig har terrorismen inga nationer eller identiteter. Den grundas i religioner och etniska grupper. Oavsett om de bygger på religiös övertygelse eller rasistiska ideologier är grunden densamma. Det är väldigt oroande.

En viktig del i det förebyggande arbetet mot radikalisering måste vara att minska enskildas eller grupper vilja att begå eller stödja terroristverksamhet. Min grunduppfattning är att väldigt få människor under normala omständigheter väljer att bli kriminella eller våldsbejakande extremister. Däremot är det alltför många som upplever att de inte är en önskvärd del av samhället och därför väljer att vända sig från det på olika sätt. Under flera år har utvecklingen i vårt samhälle för alltför många grupper gått åt fel håll. Jag kan bara nämna de ökade klyftor i samhället där ojämlikheten har ökat.

Fru talman! I den nya strategin mot terrorism skriver regeringen tydligt hur terrorism och våldsbejakande extremism ska bekämpas. Det handlar om att förebygga, förhindra och försvåra. Syftet med strategin är att hitta och utveckla kunskapsbaserade metoder och åtgärder som kan förebygga radikalisering, våldsbejakande extremism och terrorism.

Nyckeln till ett framgångsrikt förebyggande arbete är en fungerande samverkan mellan relevanta myndigheter och organisationer. I det förebyggande arbetet är regeringen tydlig med att samverkan mellan Polismyndigheten och kommunala aktörer är viktigt för att förebygga extremism och terrorism. Regeringen avser att utveckla det lokala brottsförebyggande arbetet bland annat genom att förstärka det nationella samordningsarbetet på 25 områden.

Regeringen anger också att Brå kommer att få i uppdrag att analysera inom vilka områden det finns behov av ett förstärkt stöd och att ge förslag till hur ett nationellt stöd och en samordningsfunktion kan konstrueras vid myndigheten. Vi måste ta till vara befintliga kunskaper och fungerande metoder, men vi måste även skapa och utveckla nya metoder i det förebyggande arbetet.

Den nationella samordnaren intensifierar sitt arbete genom en strategisk handlingsplan med inrättande av kunskapshus för att värna demokratin mot våldsbejakande miljöer. I början av nästa år kommer det att inrättas kunskapshus i fyra kommuner: Stockholm, Göteborg, Örebro och Borlänge. I dessa kunskapshus ska den kommunala expertisen samlas, och här finns samordningsansvaret för att på ett mer effektivt sätt möta utmaningarna i arbetet mot våldsbejakande extremism.

Fru talman! För att förhindra och minska förmågan och möjligheten att utföra terroristattentat måste de brottsbekämpande myndigheterna ha rätts-säkra verktyg. Det är viktigt att ha tillgång till information om de aktiviteter som sker inom våldsbejakande miljöer. Därför vill regeringen verka för

Prot. 2015/16:40
7 december

*Förebygga, förhindra
och försvåra – den
svenska strategin
mot terrorism*

att uppgiftsutbytet inom NCT effektiviseras. Det är under utredning. Hemlig dataavläsning som ett nytt tvångsmedel kommer att utredas. Kriminalisering av terrorresor samt finansiering av terrorism är prioriterat, och en proposition planeras före jul. Regleringen ska träda i kraft så snart som möjligt.

I dessa frågor är många av oss som sitter här i stort sett överens, och det pågår också en förhandling mellan regeringen, allianspartierna och Vänsterpartiet. Min uppfattning är att förhandlingarna bedrivs i god anda med samsyn på de flesta områden gällande bekämpning av terrorism. Därför blir jag förvånad över att Alliansen med stöd av Sverigedemokraterna kommer med två tillkännagivanden i frågor som regeringen redan jobbar med och där prioriteten är hög. Jag undrar således vad som är syftet med tillkännagivandet om kriminalisering av terrorresor när vi är överens om det mesta och förhandlingar dessutom pågår. Jag har all respekt för oppositionens roll, men i den här frågan borde vi vara överens. Jag kan inte hitta ett annat uttryck för det än att det är lite oseriöst.

När det gäller det andra tillkännagivandet om samarbete mot terrorism inom EU är regeringens ambition att använda befintliga internationella kanaler för samarbete i kampen mot terrorism. Inom EU har exempelvis Europol påbörjat arbetet med att samla sina olika kompetenser i arbetet mot terrorism i en särskild avdelning, EU Terrorism Centre, för att ytterligare stödja medlemsländerna inom området. Jag tycker att vår regerings ambition inom EU-samarbetet mot terrorism är mycket bra.

Fru talman! När det gäller att försvåra, skapa och upprätthålla skydd för individer och minska samhällets sårbarhet för terroristattentat jobbar regeringen med flera konkreta områden. Det handlar om kriminalisering av förstadier till vapenbrott, översyn av ifall handgranater och vissa andra varor som avses i lagen om brandfarliga och explosiva varor bör omfattas av den så kallade inregränslagen, införande av obligatorisk it-incidentrapporteringsskyldighet för statliga myndigheter samt motverkande av missbruk av pass.

Regeringen vill också att Nationella insatsstyrkan ska kunna begära stöd från utländska insatsstyrkor med stöd av Atlasrådsbeslutet och Viktigt meddelande till allmänheten via mobil telefoni. Regeringen vill med denna strategi skapa en bred plattform för Sveriges långsiktiga arbete mot terrorism och all form av våldsbejakande extremism. Hela samhället måste arbeta mot terrorismens och rasismens grundorsaker. Inte minst måste vi i de politiska partier som tror på allas lika värde visa en enad front för att försvåra de demokratiska värderingar som vi tror på.

(Applåder)

Anf. 213 ANTI AVSAN (M):

Fru talman! Regeringen har presenterat en ny nationell strategi mot terrorism som ska vara utgångspunkten för Sveriges långsiktiga arbete på området, både nationellt och internationellt. Syftet sägs vara att skapa en tydlig struktur för det arbete som krävs för att motverka terroristbrottslighet. Det är bra att regeringen föreslår åtgärder i rätt riktning när det gäller arbetet mot terrorism, men det räcker inte. Det krävs mer.

Fru talman! Sent i natt kom jag hem från Paris, där jag deltog i en konferens inom ramen för klimattoppmötet. Av den anledningen hade jag möjlighet att bilda mig en uppfattning om stämningen i Paris efter de senaste terrordåden. Vad som kanske inte framgått tydligt är att terrordåden innefattade skottlossningar och explosioner på sex platser i centrala Paris och i förorten Saint-Denis den 13 och den 14 november.

Uppgiften om antalet döda efter attackerna varierar något, men en uppgift är 129 döda, varav 89 på Le Bataclan under en konsert, som av naturliga skäl var det mest uppmärksammade enskilda dådet. Förutom det stora antalet dödsoffer fick 433 människor sjukhusvård för sina skador, och 80 av dem var allvarligt skadade.

I lördags kväll hade jag förmånen att kunna sitta utomhus på ett kafé i Paris där jag kom i samspråk med ett par Parisbor. De sa att de kände obehag och en otrygghet på ett annat sätt än tidigare efter de senaste terrordåden.

Bevekelsegrunderna för attacken mot Charlie Hebdo gick på något sätt att förstå förnuftsmässigt medan attackerna mot helt oskyldiga människor innebar att allas trygghet på något sätt rycktes bort. De sa att nästan alla hade en eller flera vänner eller bekanta som föll offer för terroristerna. De hade själva mist flera vänner.

Terrorism är inte någon ny företeelse utan en beprövad metod för att påtvinga människor ens egen vilja. Mest brutal och blodig har terrorismen ofta varit när den använts av regimer som ett sätt att förtrycka sina egna medborgare.

Under 1960- och 1970-talen blev det allt vanligare med civila mål för terroristattentat, även om attackerna oftast var begränsade till en så kallad fiende.

De flesta av de då verksamma grupperna var sekulära, och många av dem var starkt våldsinriktade: Röda armé-fraktionen i Västtyskland, RAF, Röda brigaderna i Italien, baskiska ETA i Spanien, Irländska republikanska armén, IRA, palestinska PFLP, Svarta september, Abu Nidal, Sendero Luminoso i Peru, japanska Röda armén och extrema sikhiska grupper i Indien, för att nämna några exempel.

Dagens terrorism består i stor utsträckning av internationella, våldsförmedlande nätverk där det i allmänhet finns ett bakomliggande syfte av religiös och åtminstone delvis politisk karaktär. Islamistiska al-Qaida har länge varit det främsta exemplet på ett sådant nätverk.

Attackerna mot World Trade Center och det amerikanska försvarshögkvarteret Pentagon 2001 visade att terrorismen hade antagit en ny skepnad. Attentaten var storskaliga, samordnade och avancerade. Med religiösa motiv dödades flera tusen människor.

Al-Qaida blev en ny sorts terroriströrelse med ett mål och ett nätverk som inte var bundet till en stat. I likhet med andra terroriströrelser var dessutom dess anhängare beredda att genom självmordsattacker döda sina fiender.

I dag är de mest uppmärksammade terroristorganisationerna Islamiska staten i Syrien och Levanten, Isil eller Daish, och möjligen Boko Haram i Nigeria. Det som skiljer Daish från andra terroristorganisationer är att organisationen förfogar över ett territorium. Sommaren 2014 utropades som bekant ett kalifat i Irak och Syrien.

Fru talman! Alldeles oavsett hur terrorismen har kommit till uttryck genom olika organisationer och genom olika terrordåd över tiden illustrerar de senaste terrordåden i Paris på ett väldigt tydligt sätt vad som är terroristernas mål och hur hänsynslöst terrorismen kan drabba oskyldiga. Terrorism måste därför bekämpas konsekvent och med stor kraft.

För att återgå till regeringens strategi vill jag börja med ordet ”förebygga”, som också finns i rubriken. Regeringen har särskilt framhållit att det ligger ett fokus på att förebygga. Trots detta redovisas få konkreta åtgärder som effektivt kan motverka radikaliserings. I stället hänvisas det till generella åtgärder och uttalanden om behov av samverkan utan hänsyn till de specifika utmaningar som finns för att kunna förebygga och motverka radikaliserings och våldsbejakande extremism.

Kunskapen om vad som kan utlösa processer som leder till radikaliserings måste öka så att tecken på radikaliserings kan upptäckas på ett tidigt stadium. Vi anser också att det är viktigt att stärka avhopparverksamheter och det brottförebyggande arbetet i kommunerna.

Vi har en bestämd uppfattning om att det förebyggande arbetet i vidare mening, och i synnerhet arbetet med att motverka radikaliserings, måste konkretiseras och att regeringen bör ta fram en handlingsplan för detta arbete där det tydligt framgår vem som ansvarar för vilka åtgärder. Det förebyggande arbetet måste helt enkelt bli mer strukturerat och inriktas tydligare mot radikaliserings.

Fru talman! Sverige är inte en isolerad ö eller ett paradys på jorden, även om många skulle önska att det var så. Hotbilden mot Sverige får anses vara i allt väsentligt densamma som mot de flesta andra EU-länder. Om vi, kanske lite mer än tidigare, ska bemöda oss om att försöka skydda oss mot terroristhot och terrorismrelaterad brottslighet måste Säkerhetspolisen ges de verktyg som krävs för att kunna fullgöra sina uppgifter. Omvärlden och omvärldsförutsättningarna ändras, inte minst på grund av teknisk utveckling, och vi måste hänga med om vi ska kunna skydda oss på en acceptabel nivå.

När exempelvis kriminalisering av resande för att delta i strid eller vapenträning för terroriststämplade organisationer införs måste Säkerhetspolisen ha rimliga möjligheter att kunna säkra bevisning. Om detta inte är möjligt i praktiken blir lagstiftningen verkningslös. Säkerhetspolisen bör därför få tillgång till hemlig dataavläsning, vilket innebär möjligheter att läsa krypterad datatrafik, för att kunna säkra bevisning mot personer som gör sig skyldiga till terrorismrelaterad brottslighet.

Jag vill också särskilt framhålla att nya befogenheter vad gäller hemliga tvångsmedel ska utformas så att alla rättssäkerhetsgarantier kan uppfyllas. Detta innebär krav på adekvata kontroll- och uppföljningsmekanismer och att hänsyn tas till människors personliga integritet.

En annan del som redan finns som ett viktigt redskap i Säkerhetspolisens underrättelsearbete mot terrorism är signalspaning. Men denna signalspaning får inte ske samtidigt som förundersökning pågår. Med ny lagstiftning på plats som kriminaliserar terrorismresor kommer Säkerhetspolisen att inleda fler förundersökningar mot misstänkta individer som befinner sig i andra länder. Det får inte leda till att Säkerhetspolisens möjligheter att bedriva underrättelseverksamhet genom signalspaning begränsas och försvåras.

Det är också viktigt att bevis kan säkras så att personer kan lagföras för de brott som begåtts. Vi vill därför att Säkerhetspolisen ska få tillgång till information från signalspaning under förundersökning även för att kunna säkra bevisning mot personer som gör sig skyldiga till terrorismrelaterad brottslighet och krigsbrott.

Det är inte bara Säkerhetspolisen som måste ha tillräcklig förmåga. Sverige måste också ha egen och tillräcklig operativ förmåga och beredskap för att kunna ingripa mot terrorister utan att vara beroende av hjälp från andra länder. I strategin pekar regeringen på resurser från polisregionerna som en förlängning av det arbete Nationella insatsstyrkan bedriver. Därutöver framhåller regeringen att Sverige vid behov ska kunna inhämta stöd från motsvarande styrkor från andra EU-länder inom ramen för det så kallade Atlassarbetet.

Vi anser att det i första hand behövs en uppgradering av vår nationella förmåga. Nationella insatsstyrkan har unik kompetens men i ett nationellt perspektiv begränsad operativ förmåga. Därför bör Nationella insatsstyrkans numerär utökas och därmed dess operativa förmåga att möta terroristangrepp på flera geografiska platser samtidigt.

Jag vill också som hastigast peka på andra delar i en konsekvent moderat politik mot terrorism. Ekobrottsmyndigheten och Skatteverket bör ges ett särskilt uppdrag att utreda finansiering av terrorism. Internationella åklagarkammaren i Stockholm måste ha tillräckligt med kvalificerade utredare för att terrorismrelaterad brottslighet och krigsbrott ska kunna utredas. Hanteringen av svenska pass behöver stramas upp i flera olika avseenden.

Fru talman! I utskottets betänkande föreslås två tillkännagivanden, dels avseende kriminalisering av terrorismresor, dels avseende internationellt samarbete mot terrorism som tar sikte på samarbetet inom EU. Jag står naturligtvis bakom utskottets förslag i dessa delar. Jag yrkar i likhet med föregående talare avslag på reservationerna 5 och 29, båda från S, MP och V.

Vi står fast vid alla våra reservationer, men jag väljer trots detta att inte yrka bifall till alla. Jag yrkar bifall till reservation 1 gällande det förebyggande arbetet, reservation 3 avseende arbetet för att motverka radikalisering, reservation 11 avseende hemlig dataavläsning, reservation 13 avseende signalspaning, reservation 18 avseende åtgärder med pass för att hindra resande och slutligen reservation 24 avseende Nationella insatsstyrkan.

Anf. 214 KENT EKEROTH (SD):

Fru talman! Socialdemokraternas talesman tog upp en lista över terrorattacker och talade om rasism. Det är hemska saker som hänt. Men han glömde en sak: Ikeamorden. Det var också rasistiska mord utförda av en nyanländ invandrare mot svenskar för att de var svenskar. Det kan han till att börja med lägga till sin lista.

Fru talman! Vi står bakom våra reservationer. Men för tids vinnande yrkar jag bifall bara till reservationerna 4 och 22. Till denna skrivelse lade vi en följdmotion med åtta olika yrkanden som hade med bekämpning av terrorism att göra. Några av dem behandlas i detta betänkande, bland annat dem som tas upp i reservationerna 4 och 22.

Ett av förslagen handlar om att förbjuda propaganda för terrorism. I dag är det kriminaliserat att uppmana människor att begå terroristbrott eller för den delen andra brott. Det vi föreslår här är att man även ska kriminalisera propaganda för terroristorganisationer och deras verksamhet. Australien har en sådan utvidgning som man kan titta på om man ska utreda frågan. Där blev det förbjudet med det de kallar advocacy of terrorism.

Gärningsmannen behöver då enligt det australiska exemplet inte nödvändigtvis ha direkt uppsåt att terrorbrott ska utföras, utan exempelvis oaktsamhet är tillräckligt i det fallet. I Tyskland ger den tyska regeringen möjlighet att förbjuda terroristorganisationer, att förbjuda användandet av vissa organisationers symboler med mera. Det är åt det hållet vi menar att man ska titta i Sverige för att förbjuda propaganda för terrorism, vilket är en utvidgning för detta ändamål. Det här måste givetvis utredas förutsättningslöst och noggrant, men vi vill se någonting åt det hållet.

Vi vill straffa varje form av deltagande i eller stöd till terroristorganisationer. Det gäller inte bara om man aktivt har begått terrorhandlingar, utan det kan handla om indirekt stöd, till exempel om man hjälper terroristorganisationer med läkemedel, läkarhjälp eller någonting annat för att underlätta för terroristorganisationen. I Storbritannien finns exempel som gör det förbjudet att tillhöra eller stödja terroristorganisationer. Vi har exempel från Tyskland som gör det straffbart att bilda, vara medlem i eller stödja en organisation. Dessutom gäller det i princip varje form av sådan aktivitet. Det finns internationella exempel som återigen visar på i vilken riktning vi tycker att man ska gå även när det gäller detta.

Vi anser att straffen för terroristbrott ska skärpas. Nu sätts lagens miniminivå av ett straff som är ett högre minimistraff, men vi menar att straffen behöver ses över ändå. Det ska kunna rendera riktigt livstidsstraff i de värsta fallen. Det ska alltså vara riktiga livstidsstraff, inte sådana där man kommer ut efter i snitt 16 år, eller vad det är, som man brukar göra i Sverige i dag.

Vi är liksom Moderaterna för hemlig dataavlyssning, som finns med i betänkandet, liksom signalspaning vid förundersökningar. Vi vill ta bort sekretesshinder för underrättelseverksamheten i olika myndigheter, vilket också har diskuterats bland annat i skrivelsen, även om det inte var i så väldigt konkreta ordalag.

Vi anslår mer resurser till rättsväsendet – långt mer än vad något av de andra sju partierna gör. Det gäller polisen, som vi vet har resursbrist, och givetvis också säkerhetspolisen.

Vi har ett förslag om att frånta terrorister deras medborgarskap. Det är något vi lade fram redan förra året. Det är inget av de andra partierna som stöder oss i detta. Jag är faktiskt inte jätteförvånad. Däremot kan man undra varför. Varför vill de andra partierna på något sätt behålla, i det här fallet, terrorister i landet?

Vi har haft liknande diskussioner i justitieutskottet genom åren, inte minst under förra mandatperioden, i frågan om utvisning. Till min fortsatta häpnad är det fortfarande så att man från både Alliansen och de rödgröna går ut och febrilt försvarar att mördare och våldtäktsmän ska stanna i landet, vilket sker alltför ofta i Sverige i dag.

Jag fick hyfsat färsk statistik från riksdagens utredningstjänst – jag tror att den till och med var från i år – som visar att bara 20 procent av dem som är föremål för utvisning eller kan bli föremål för utvisning utvisas ur Sverige i dag när de begår brott. Inte heller den lagstiftningen, när det gäller lagen om särskild utlänningskontroll, utlänningslagen eller vad det nu kan vara, hade någon något intresse av att skärpa till.

Så är det här också, när vi vill ta medborgarskapet ifrån terrorister. Vi vill kunna ta medborgarskapet om man har dubbelt medborgarskap, men vi vill också utreda möjligheten att göra det även om någon bara har ett medborgarskap – det svenska. Storbritannien, återigen, införde en liknande lagstiftning 2014, tror jag att det var. Man ska helt enkelt kunna göra någon statslös.

När vi ställde denna fråga till Morgan Johansson för bara några veckor sedan – det var min kollega Adam Marttinen som gjorde det – sa han att han absolut ville behålla terroristerna som svenska medborgare. Motiveringen var att han menade att medborgarskapet är viktigt. Han menade också att man gör en ordentlig prövning. Ja, ni hörde rätt! Efter denna så kallade prövning som Morgan Johansson påstår finns ser man om den som beviljas ett medborgarskap kan leva upp till de förpliktelser som följer. Det är ett stort skämt. Hela motiveringen var rätt snurrig. Dels får man numera medborgarskapet med frukostflingorna, närmast, dels har det bevisligen inte gjorts en ordentlig prövning i det fall en terrorist har fått medborgarskap. Det håller inte.

Andra hävdar att det inte går att göra det vi vill, bland annat att göra någon statslös och att dra in medborgarskapet. Men det är bara det vanliga tugget om att det inte går tills det går. Jag vet att många, om inte alla, av de andra sju partierna sa exakt samma sak när vi år ut och år in snackade om att vi ville minska volymerna och stänga gränserna. Då var det helt omöjligt. Det bröt mot konventioner, och det var praktiskt omöjligt. Det var alltid någonting som var i vägen för att göra det ni nu gör när ni har anammat vår politik. Det var inte alls länge sedan det här var helt omöjligt och uppe i det blå när vi sa det. Och nu står ni här och gör det ändå.

Faktum är att ingenting är omöjligt. Vi kan göra precis vad vi vill, bara vi väljer att göra det. Ni väljer att inte göra det. Ni tycker att det är en bättre ordning att behålla dem som våra medborgare. Det tycker inte Sverigedemokraterna, och jag kan ärligt talat säga att jag inte tror att speciellt stora delar av den svenska befolkningen håller med er.

Med våra lagförslag skulle det bli illegalt med terrorresor och illegalt att hjälpa sådana här grupperingar även om det inte är direkt hjälp vid terroristaktioner. Vi vill ha riktiga livstidsstraff. Med våra lagar skulle en person vid misstanke frihetsberövas, utredas och om skyldig fällas varpå han skulle förlora sitt medborgarskap, riskera livstids fängelse och därefter utvisas för att avtjäna straffet i hemlandet eller i tredje land. Det är det som är den korta versionen av vad som skulle hända med Sverigedemokraternas regler – rätt ordentliga konsekvenser, med andra ord.

I betänkandet finns också två tillkännagivanden. Ett av dem handlar om att kriminalisera terrorresorna. Vi hade det som förslag i vår följdmotion, även om vi som jag nyss nämnde vill gå längre. Men för att bilda majoritet i utskottet anslöt vi oss till den alliansgemensamma reservationen just för att få till en majoritet. Vi har i stället ett särskilt yttrande som förklarar det.

Anf. 215 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP):

Fru talman! De senaste veckorna har frågan om bekämpandet av terrorism varit närvarande på ett sätt i våra liv som vi nog alla önskar att vi hade sluppit. Vi har sett hur hundratals människor personligen har drabbats, mördats eller mist anhöriga i fruktansvärda terrordåd som har skakat samhällen i grunden.

Precis som min kollega Arhe Hamednaca tog upp är terrorism inte bara ett mordande såsom annat mordande. Det handlar i grunden om att störta samhällets grundläggande värderingar och ordning. Det är ett hot mot mänskliga rättigheter och mot demokratin.

De samordnade attentaten i Paris i Frankrike visar på ett obehagligt sätt på den verklighet som vi alla måste förlika oss med. Insikten om att inte ens ett land som har en stor säkerhetstjänst med mycket långtgående befogenheter kan skydda sig mot den här typen av samordnade attentat är någonting som vi måste leva med. Hur väl vi än förbereder oss, förebygger och försvårar finns inga garantier för att något liknande inte skulle kunna hända också här Sverige.

Fru talman! Det innebär inte att vi inte ska agera mot terrorism på alla de sätt som är effektiva och som ligger i linje med mänskliga rättigheter och de demokratiska principer som vi vill värna mot terrorismen.

Jag välkomnar den nationella strategi som regeringen presenterade i somras och som vi nu har att ta ställning till här i riksdagens kammare. Till skillnad från en del förslag som föregående talare presenterade handlar strategin just om att göra det som är effektivt – det som faktiskt kan spela roll utan att gå in på och inskränka grundläggande mänskliga rättigheter till medborgarskap eller för den delen införa ineffektiv massövervakning. Det handlar inte heller om att Sverige ska lyfta sina händer från ansvaret och låta andra länder hantera alla terrorister genom att stänga ute dem som vi borde ställa inför rätta. Tvärtom handlar det om att rättsväsendet ska få verktygen för att kunna ställa dem som har begått terrorbrott utomlands inför rätta.

Sveriges nya strategi mot terrorism har fått namnet *Förebygga, förhindra och försvåra*. Det område som särskilt utvecklats i den här strategin är det första, det förebyggande området. Det har pratats mycket den senaste tiden om huruvida Sverige har varit naivt eller inte. Om jag skulle vilja peka särskilt på någon punkt där vi varit det är det när det gäller det förebyggande arbetet. På alltför många håll i landet har kommuner och andra aktörer inte sett vad som hållit på att hända. Unga människor har radikaliserats och lämnat Sverige för att strida med olika terrorgrupper i Syrien och Irak. Av dessa har redan ett fyrtiotal omkommit i stridigheterna. En del har återvänt till Sverige, och många är kvar. Hur många som är på väg att radikaliserats vet vi inte.

Tack och lov har nu ändå de flesta kommuner tack vare den nationella samordnaren mot våldsbejakande extremism kommit igång med ett förebyggande arbete.

Även denna problematik med att personer reser för att strida utomlands är en fråga som berördes ganska sparsamt i den förra strategin, som togs fram så sent som 2011. Det visar på behovet av den här uppdateringen.

Fru talman! Ibland är mitt intryck av den bredare debatten om terrorism att det förebyggande arbetet ställs emot det repressiva. Min enkla reflektion på den punkten är att samhället måste göra både och. Den här frågan är alldeles för viktig för att förenklas till enkel retorik. Vi måste se till att göra vad vi kan även när det innebär att arbeta förebyggande eller med avhoppbarverksamhet av olika slag så att den som annars riskerar att ansluta sig till terrororganisationer eller att begå terrorbrott inte gör det.

Några av de förebyggande åtgärder som läggs fram i strategin handlar om förstärkning av samordningen av det lokala brottsförebyggande arbetet och att ta vara på och ta fram kunskap om vilka åtgärder som är effektiva för att förebygga terrorism och att förebygga att framför allt ungdomar radikaliserar. Det handlar också om kunskapshöjande insatser riktade mot rättsväsendet och ett uppdrag till Kriminalvården att utveckla sitt arbete mot radikaliserings och våldsbejakande extremism.

Fru talman! Den del av strategin som handlar om att förhindra tar sikte bland annat på lagstiftningen som rör terroristbrott men också på åtgärder för att förhindra finansiering av terrorism på andra sätt än bara genom lagstiftningen. Här berörs det förslag till ny kriminalisering som regeringen inom kort kommer att lägga fram på riksdagens bord i syfte att se till att svensk rätt överensstämmer med bland annat FN:s resolution 2178 om kriminalisering av resa utomlands i syfte att utföra, planera och förbereda terroristbrott eller delta i terroristträning.

Oppositionen har ställt sig bakom att riksdagen ska göra ett tillkännagivande till regeringen i den här frågan. Eftersom lagrådsremissen redan är beslutad och regeringen har utlovat en proposition före jul ser jag inget behov av att göra ett sådant tillkännagivande.

Fru talman! Att försvåra handlar inte minst om att göra det vi kan för att skydda människor genom att göra det så svårt som möjligt att lyckas med storskaliga attentat. Här är vapenregleringen särskilt central.

Möjligheten att till exempel kontrollera vapen och andra hjälpmedel som kan användas vid terrorism vid EU:s yttre gräns, liksom en bättre EU-intern gemensam reglering av deaktiverade vapen i hela unionen är två centrala förslag. Det ska helt enkelt bli mycket svårare att hantera illegala vapen inom EU och i Sverige. För att uppnå detta krävs en utvidgad kriminalisering i vissa delar, till exempel när det gäller förstadier till vapenbrott. Det pågår också diskussioner inom Europeiska unionen kring vilken typ av vapen som över huvud taget bör kunna fås lagligt av privatpersoner. Det är mycket bra.

För att effektivt kunna försvåra terroristbrott krävs också ett aktivt arbete med risk- och sårbarhetsanalyser liksom en förbättrad beredskap inom informations- och cybersäkerhetsområdet.

Jag hinner inte gå in på alla åtgärder i den här ganska omfattande om än kortfattade strategin, men den berör också polisens förmåga att avbryta terroristattentat och samhällets förmåga att hantera konsekvenserna om ett attentat skulle inträffa. Samtliga områden behandlas också utifrån ett internationellt perspektiv, där inte minst insatser inom framför allt EU men även FN lyfts fram.

Eftersom regeringen har tydliga ambitioner på det här området saknas det behov av ett tillkännagivande.

Med detta vill jag slutligen ställa mig bakom betänkandet som tillstyrker regeringens nationella strategi mot terrorism. För tids vinnande kommer jag inte att yrka på att vi ska ha någon votering, även om jag naturligtvis vidhåller i sak att några ytterligare tillkännagivanden enligt förslaget inte behövs.

(Applåder)

Anf. 216 ANTI AVSAN (M) replik:

Fru talman! Som jag sa i mitt anförande är det positivt att regeringen tar steg i rätt riktning och har ambitioner. Det har man på ett antal olika områden, men man måste ha förmåga också. Det finns de som säger att politik är att vilja och våga. Jag vill nog påstå att politik mer är att förmå och leverera, för det är vad man åstadkommer i verkligheten som räknas.

Annika Hirvonen Falk säger att vi måste göra vad vi kan för att bekämpa terrorism och motverka att människor råkar illa ut på så sätt som har skett i Paris och många andra ställen i världen. Annika Hirvonen Falk välkomnar också den lagstiftning som ska komma beträffande terrorismresor.

Om vi nu ska göra vad vi kan är min fråga vad Annika Hirvonen Falk vill göra åt förhållandet att Säkerhetspolisens möjligheter till signalspanning kommer att kringskäras på grund av utökad kriminalisering. Innebär det att vi gör vad vi kan för att motverka terrorism?

Anf. 217 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP) replik:

Fru talman! Precis som jag sa i mitt anförande handlar det om att göra det vi kan inom ramen för bland annat mänskliga rättigheter och viktiga demokratiska principer. En sådan princip är skyddet för enskildas personliga integritet. När man gör intrång i den personliga integriteten måste det göras för ett demokratiskt godtagbart syfte, men det måste också göras med metoder som är proportionerliga och effektiva. Utvidgad massövervakning genom ökade befogenheter att signalspana hör enligt min uppfattning inte till de metoder som är proportionerliga och effektiva i det här sammanhanget.

Det som däremot föreslås är en översyn av de riktade hemliga tvångsmedlen som på ett mycket mer träffsäkert och för den stora massan mindre integritetskränkande sätt kan uppnå utredningsresultat.

Vad gäller Säkerhetspolisens möjlighet att förebygga ska man vara medveten om att de här förslagen också medför en rad fördelar och att Säkerhetspolisen trots den invändning som Moderaterna har hakat upp sig vid ändå tillstyrker förslaget. Det leder mig till att känna mig trygg med att vi kommer att ha ett fortsatt gott förebyggande arbete i den delen.

Anf. 218 ANTI AVSAN (M) replik:

Fru talman! Jag betvivlar att Annika Hirvonen Falk exempelvis har läst Säkerhetspolisens remissvar som gäller utredningen beträffande terrorismresor, för svaret här är någon form av för mig obegripligt svammel om mänskliga rättigheter. Det är klart att mänskliga rättigheter ska gälla, men är det då mänskliga rättigheter för dem som sökbegreppen ska rikta sig mot som det ska handla om?

I vissa fall finns det också möjlighet att rikta sökbegrepp mot individer. Det svenska systemet har då av rättsvetenskapsmän sagts vara ett av de bästa, kanske det bästa i världen tillsammans med det tysk-amerikanska systemet numera.

Är det här massövervakning? Är det inte så att man inriktar sökbegrepp mot olika företeelser?

Fru talman! Jag förstår inte vad Annika Hirvonen Falk menar. Jag kan svårtligen förstå att en begränsning av Säkerhetspolisens möjligheter att få underrättelseinformation innebär att vi gör vad vi kan för att bekämpa terrorism när det beror på en kriminalisering som vi i och för sig vill se, men när konsekvensen blir att Säkerhetspolisen får mindre underrättelseinformation. Eller är det en mänsklig rättighet att begå ett antal olika brott som gör att man inte ska få bli så kallat massövervakad?

Vi måste på olika sätt skapa effektiva verktyg för att kunna skydda oss mot terrorism. Om ny lagstiftning tillförs, som begränsar möjligheten att göra det man har gjort tidigare, måste vi ta en funderare på om det är önskvärt. Av svaret att döma finns det inget sådant svar.

Anf. 219 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP) replik:

Fru talman! Just bedömningen av om det är önskvärt har Säkerhetspolisen också gjort. Och svaret blev ja. Svaret blev ja, trots att man kan mistänka att det eventuellt får den effekten. Men vi ska komma ihåg att det eventuellt får den effekten på grund av att en förundersökning öppnas.

Det svenska systemet har den rättssäkerhetsprincipen att sådant som inte får plockas in i förundersökningen, till exempel hemlig underrättelseverksamhet, inte heller ska få bedrivas under förundersökningen. I stället har Säkerhetspolisen i det skedet tillgång till de riktade hemliga tvångsmedlen där en översyn också ska påbörjas nu. Det är de principerna jag tycker är viktiga att värna.

När man står inför en hetsig diskussion i ett ämne som berör många, som skrämmer många, finns det alltid en risk att man ganska snabbt vill ta till åtgärder som kanske är något förhastade. Det är möjligt att Moderaterna hade haft den här uppfattningen ändå.

Tidigare har dock alla partier varit helt överens om att det ska råda en skiljelinje mellan de brottsutredande förundersökningarna och den typen av hemlig underrättelseverksamhet som kan träffa alla, oavsett. Den rågången tycker Miljöpartiet att det är angeläget att bevara.

Anf. 220 JOHAN HEDIN (C):

Fru talman! Det är en vanlig fredagskväll. Tusentals människor går ut och äter middag, går på bio eller på konsert. Arbetsveckan är slut, och helgen ligger framför en. Man kanske ska träna, njuta av en helg med familj, husdjur eller vänner eller bara ser fram emot en ordentlig sovmorgon. Men för ett antal människor blir livet aldrig detsamma. För ett antal slutar det helt.

Det är i dag 24 dagar sedan män med vapen och en vriden syn på sin religion öppnade eld mot dessa människor. De skapade kaos, en obeskrivlig sorg hos dem som blev lämnade kvar, rädsla och fruktan hos stora delar av världens befolkning och misstankar mot människor som inte gjort sig skyldiga till annat än att fly från krig och elände. Men de framkallade

*Förebygga, förhindra
och försvåra – den
svenska strategin
mot terrorism*

också mod hos människor som ännu inte visste att de var modiga och närhet mellan människor som inte kände varandra.

Terror måste tas på största allvar. Händelserna i Paris var inte första gången Europa drabbades. Under 1900-talet plågades Europa av terrorism från exempelvis separatister i Nordirland och Baskien, från religiösa sekter och från vänster- och högerextrema rörelser. Mot mitten av 90-talet kulminerade terrorn, och antalet dödade per år blev fler än någonsin. Men mot slutet av 90-talet kom en minskning i terrorns omfattning.

Då, när världen började kännas lugnare på många ställen, ändrades bilden av terrorismen totalt. Nära 3 000 människor dog, 6 200 människor skadades och flygplan, byggnader, stadsdelar och infrastruktur förstördes. Det var den 11 september 2001.

Det finns ett flertal teorier om varför den islamistiska terrorn växer. Det handlar om allt från utanförskap till rasism, från snedvriden religiös åskådning till frustrerade unga mäns ilska, från ideologi till tron på domedagen eller ett nytt lyckorike. Allt som egentligen krävs för terrorism är att någon eller några brinner för en idé och att de ser våldet som ett rimligt medel att förverkliga den.

Fru talman! För mig som centerpartist är individen viktigast. Det är individen som, tillsammans med andra individer, bygger vårt samhälle. Friheten att bygga sitt eget liv, att tycka och tänka som man vill och kunna ge uttryck för det, utan att staten lägger sig i eller sneglar oss över axeln, är grundläggande.

Den liberala grundidén bygger på att var och en ska ha så stor frihet som möjligt att leva sitt liv efter eget godtycke, så länge denna frihet inte inskränker någon annans frihet att göra samma sak. När en sådan frihetsinskränkning misstänks ha skett, eller ska ske, måste samhället agera i enlighet med de spelregler vi gemensamt bestämt i demokratisk ordning.

När det gäller allvarliga kränkningar mot människors frihet, som grova brott och terrorism, är också de medel samhället ställer till sitt förfogande kraftfullare. Det är av yttersta vikt att dessa medel begränsas, regleras och kontrolleras på ett sätt som håller balansen mellan de viktiga samhällsvärden som här står emot varandra.

När lagstiftning är som bäst är den praktiskt användbar över lång tid och grundas på teknikneutrala ställningstaganden. Vi ser i dag ett behov av att stärka rättsväsendets möjligheter att bedriva ett effektivt arbete. Men i tider som dessa, då oroliga människor ställer krav på oss politiker att göra något för att förhindra nya attentat, måste vi som lagstiftare hålla oss lugna och balanserade. I iver att visa handlingskraft är det lätt att springa iväg och föreslå en mängd åtgärder som låter kraftfulla men som vi kanske inte hade föreslagit annars.

Vi ska stifta lagar som skyddar vår säkerhet och vår trygghet, men vi måste hålla oss själva i nackskinnet för att inte rusa åstad med åtgärder som i bästa fall är verkningslösa och i värsta fall kontraproduktiva.

Lika fel som att kraftigt försvåra möjligheten för laglydiga medborgare att inneha lagliga vapen för jakt- eller sportskytte är det att med hänvisning till terrorhotet vilja stänga gränserna för alla som bara önskar att leva i fred och frihet. Vi ska ha tuffa tag mot terrorister. Men vi ska inte göra livet surt, svårt och i värsta fall kort för alla andra.

Tryggheten börjar i lokalsamhället. Det är där det brottsförebyggande arbetet görs bäst, det är där vardagsbrotten kan lösas och det är där förtroende för rättsväsendet byggs från grunden. Det är i lokalsamhället de små hjältedåden syns. Där trivs människor av olika ursprung, som tror på olika gudar eller ingen alls, och hjälper varandra i smått och i stort. Det kan vara enkla praktiska saker, och det kan vara det allvarligaste av allvarliga.

Det kan vara när en polis dör i tjänsten, när han försöker skydda det land han kom till som liten och kallar sitt, mot terroristattacken mot Charlie Hebdo och när en servitör på en angränsande restaurang räddar livet på två kvinnor under terrorattackerna i Paris för några veckor sen. Det är ett par exempel på en lång rad hjältemodiga insatser som tillsammans ändå skänker en strimma av hopp.

Det är den typen av handlingar som stärker kittet i vårt samhälle – kittet som fogar samman och bygger broar, kittet som blandas av hjältemod och medmänsklighet, kittet som extremisterna hatar och som står i vägen för deras vilja att splittra och polarisera.

Alldeles oavsett hur många verktyg vi skapar för våra myndigheter, för att de ska kunna skydda oss från terrorism och annan brottslighet, och alldeles oavsett om vi skulle sätta upp övervakningskameror överallt och ha hemlig dataavläsning i varenda dator i hela landet är vi alltid beroende av en fungerande poliskår. Varje enskild polis måste känna att han eller hon har möjlighet att göra ett bra jobb. Så är inte riktigt fallet i dag, och det måste vi göra något åt. Det är en punkt som vi har anledning att återkomma till, inte minst i nästa veckas budgetdebatt och kanske vid fler tillfällen.

Fru talman! Att ge sig iväg för att strida med en terrororganisation måste bestraffas. Självklart måste också finansiering av och rekrytering till terrorresor bestraffas.

Jag tror att det finns mer vi kan göra. Det förekommer ibland rapporter i medierna om att offentliga medel har gått till organisationer som sprider våldsbejakande och antidemokratiska budskap. Det finns troligen även ett stort mörkertal som aldrig avslöjas.

Jag säger som statsministern så elegant brukar uttrycka det: Det är inte okej!

Inga offentliga medel ska gå till föreningar, religiösa samfund eller andra sammanslutningar som sprider våldsbejakande eller antidemokratiska budskap. Man får givetvis tycka vad man vill. Så länge man inte het-sar mot folkgrupp kan man även säga det. Men det offentliga ska inte vara med och stödja denna verksamhet. Regelverket måste stramas upp och koppla ett tydligt ansvar till den person som söker medel.

Centerpartiet vill också se över möjligheten att ändra lagen så att vårdnadshavarnas medgivande krävs för underårigas utlandsresor.

Självklart ska en sådan lagstiftning inte ta sikte på barn och unga som till exempel ska åka till Åland på skolresa, utan det gäller just unga människor som befinner sig i riskzonen för att bege sig i väg för att begå terrorbrott.

Europa har visat sig så oändligt modigt efter alla attacker. Även om sorgen är stor och rädslan är befogad låter vi oss inte kuvas av mörkrets apostlar. Men det som skrämmer mig mest är att det finns politiska rörelser som exploaterar dessa vidriga dåd, som försöker att skrämma upp folk och ställa grupper mot grupper. Vissa är säkert en konsekvens av att vara oflekterade medan det för andra är en del av den bärande idén.

Låt oss straffa dem som bryter mot våra lagar, dem som använder terror som ett vapen mot vår frihet och dem som hetsar till våld mot demokrati. Låt oss straffa dem hårt. Men låt oss samtidigt skydda vår frihet. Som Benjamin Franklin uttryckte det: Ett samhälle som ger upp lite frihet för att få lite säkerhet förtjänar varken eller och förlorar både och.

Anf. 221 TORBJÖRN BJÖRLUND (V):

Fru talman! Det betänkande som vi nu debatterar behandlar en skrivelse från regeringen som handlar om att bekämpa terroristbrott och bekämpa terrorism i Sverige.

Vänsterpartiet är i grunden positivt till skrivelsen. Vi tycker att det finns väldigt många bra saker i den som man ska lyfta fram. Men jag vill också påpeka några saker som är väldigt grundläggande för att detta ska vara både effektivt och rättssäkert. Man måste sätta rättssäkerheten i första rummet. Ska vi ha ett öppet demokratiskt samhälle är det oerhört viktigt att vi har detta klart för oss. Vi kan inte tumma på de sakerna i terroristbekämpningen för att kunna behålla vårt öppna samhälle.

Samtidigt ska vi ta riskerna på allvar. Kombinationen av effektivitet och rättssäkerhet måste grundas på att vi ser vilka risker som finns.

I skrivelsen och i förslagen från andra partier finns det en viss övervikt åt att hela tiden prata om muslimsk eller islamsk extremism. Men ser man på hur det har sett ut har det i Sverige under de senaste två decennierna varit övervägande högerextrema terroristbrott som har begåtts. Går man tillbaka 20–25 år i tiden är det olika händelser som visar ett mönster där det är de högerextrema krafterna som åstadkommer mest i Sverige. Men det tar inte bort det faktum att det i världen finns ett antal olika rörelser, både högerextrema och religiöst extrema, som är farliga och som ska bevakas.

Vi har haft Lasermannen, Peter Mangs och ett antal olika bränder i flyktingboenden, sådant som är terroristbrott, och dem måste vi vara uppmärksamma på. De måste innefattas i det arbetet för att man ska kunna hävda detta.

En sak som vi vill poängtera är att man inte får glömma bort helhetsbilden. Ska vi ha effektivitet mot all extremism som utmynnar i terrorbrott måste vi ha hela bilden klar för oss. Det innebär också att man – som jag ibland kan få en känsla av – inte kan hasta fram åtgärder för att bekämpa terrorism som tummar på reglerna. Det är oerhört viktigt, och det vill vi i Vänsterpartiet gärna lyfta fram. Man måste ha klart för sig vad man ska göra för att få effekt samtidigt som man försvarar mänskliga rättigheter och det rättssamhälle som vi har i dag.

För oss handlar det om att satsa hårt på att förebygga extremism och radikalisering, framför allt av yngre människor. Det är det absolut viktigaste. I skrivelsen finns det ganska bra beskrivet hur det bör gå till. Det har också tillkommit andra förslag under hanteringen som är ganska bra. Det är allt från olika satsningar på vissa grupper till att ta in olika organisationer i samhället, kunskapshus med mera. Det är väldigt bra förslag som vi tycker att man ska lyfta fram. Det tror vi är det bästa.

Vi kommer inte att kunna hantera terrorismen enbart med repressiva åtgärder. Det kommer att födas nya terrorister hela tiden. Erfarenhetsmässigt ser man hur det har sett ut i världen när det bara har funnits repressiva åtgärder. Det är inte så att de extrema islamistiska rörelserna kommer från

ingenting. De kommer av att man har gjort fel saker i konflikthärdar. Irak är det absolut bästa exemplet. Det är mycket som kommer därifrån. När man försöker bomba bort terrorismen kommer den tillbaka. Det får alltså motsatt effekt.

När vi i Sverige hanterar det här måste vi ha klart för oss vad de statliga maktmedlen egentligen handlar om. Vad ska vi göra för att använda statens våldsmonopol och maktmedel för att förhindra terrorism och framför allt förebygga terrorism? Det är det absolut viktigaste. Då blir det också balans i effektivitet och rättssäkerhet, vilket är kärnan i det som behöver göras.

Det måste vara proportionalitet i det som man gör. Det innebär att en del av de förslag som de borgerliga partierna och framför allt Sverigedemokraterna lägger fram är inte proportionerliga. Det är ett överarbete och en nästan panisk skräck för att inte göra en massa saker. Om man tänker efter och gör rätt saker blir det också effektivitet och resultat.

Jag vill yrka bifall till reservation 5. Den handlar om detta med att kriminalisera terrorresor. Det är en ganska besvärlig materia. I skrivelsen står det att man borde utreda frågan, vilket jag tycker är bra. Frågan går att utreda utifrån vad vi har för lagstiftning i dag och vad som är effektivt och inte.

I detta arbete finns det några personer som jag tycker att man ska lyssna på. För ett tag sedan var Agnetha Hilding Qvarnström, som är chefsåklagare vid Riksenheten för säkerhetsmål, intervjuad i SVT. Hon säger att terrorbekämpning kanske inte i första hand handlar om bara nya lagar. Det handlar om att hantera de lagar som finns i dag och tillämpa dem. Det gäller också att få ett bra bevismaterial för att man ska kunna sätta dit terrorister. I intervjun säger Agnetha Hilding Qvarnström att en kriminalisering av terrorresor inte gör det enklare jämfört med hur det är i dag. Då måste vi alltså utreda vad vi ska göra för att få det att bli bättre.

Nuvarande lagstiftning är tillräcklig, men det svåra är att bevisa vad man är ute efter. Annars blir det fel effekt. Om man har bevis för att en person har rest utomlands för att begå terrorbrott eller utbildas, kan man använda det som bevis när personen kommer hem. Men det går redan i dag. Frågan är om kriminaliseringen blir effektiv om man inte gör någonting förebyggande. Det är vad det handlar om. Bevisföringen är det som är det svåra. Räcker dagens lagstiftning till blir det här alltså en lagstiftning som är tom, och då blir det ingen effekt. Det är oerhört viktigt och centralt att man lyfter de saker som ger effekt när man stiftar lagar. Man måste vara säker på vad de innebär.

Vi är för att man ska utreda vad en kriminalisering av terroristresor skulle innebära. Men vi är inte säkra på att det blir någon effekt om man inte gör rätt saker.

Jag vill återkomma till detta med att förebygga. Det är ändå kärnan i skrivelsen från regeringen och i betänkandet. Det handlar verkligen om att man måste hitta säkra sätt att förebygga rekrytering och utbildning av terrorister. Oavsett vilken religiös eller politisk extremism det handlar om är det det som är kärnan. Där har vi ganska mycket att göra som kommer att ge effekt på sikt. Det bör vara utgångspunkten, att det inte bara ska vara repressiva åtgärder utan också att man måste förebygga.

Det är klart att terroristdåden måste förhindras. De som utför sådana dåd ska tas om hand. Men det måste kombineras med just effektivitet.

Prot. 2015/16:40
7 december

*Förebygga, förhindra
och försvåra – den
svenska strategin
mot terrorism*

Jag vill också påpeka att det kom ett yttrande från försvarsutskottet. Vi hade en avvikande mening som handlar om kommande eventuell användning av Försvarsmakten. Framöver finns det naturligtvis en möjlighet att använda Försvarsmakten för terrorbekämpning. Den frågan måste vi titta mycket noga på för att utreda i vilka sammanhang som man kan göra det. Annars blir det en löpande panik som kan bli överkurs, om jag säger så.

Anf. 222 ROGER HADDAD (L):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 18 och reservation 16. Jag återkommer senare i anförandet till motiveringen.

Ingen kan ha undgått det senaste årets dramatiska utveckling i Mellan-östern, i synnerhet efter det att Islamiska staten eller Daish också uppmanat sina anhängare att påbörja attentat även utanför konfliktområdet Syrien och Irak. Sedan ett år tillbaka innebär det också att attacker mot europeiska städer, även Sverige, anses vara legitima.

Jag blev väldigt förvånad när jag lyssnade på Vänsterpartiets inlägg, där man försökte tona ned hotet från våldsbejakande islamistisk extremism.

Om vi har en strategi måste vi utgå, fru talman, från den verklighet som vi har faktaunderlag till. Svensk säkerhetspolis säger att våldsbejakande islamistisk extremism är det största hotet just nu mot Sverige när det gäller terroristattentat. Då kommer Torbjörn Björlund upp och säger: Nej, men varför ska vi dra för stora växlar på det? Och så försöker han tona ned det. Jag tycker att det är olyckligt att ha den ansatsen.

När regeringen tillträdde för ett år sedan sa man att det var tomt på departementet. Det var inget gjort på terrorismområdet. Det man inte sa var att FN:s resolution, som tillkom efter vår svenska valrörelse, nämligen den 25 september, var en bindande resolution. Det är därför vi har ägnat ungefär ett år i Sverige åt att diskutera och debattera hur Sverige ska anpassa sin lagstiftning mot terrorismresor och komplettera där det finns luckor.

Det har också låtit som att det inte finns någon strategi. Men det har funnits en terrorismstrategi från 2012, byggd utifrån den tidens verklighet. Men nu är det en annan verklighet. Det är därför det är positivt, tycker vi från Liberalerna, att den revideras.

Det har ibland låtit på inrikesministern, inte minst, men även på justitieministern som att vi inte kan lagföra någon. Vi kan inte agera. Det finns inte tillräckligt med lagstöd. Men Sverige har redan en lag mot terroristbrott. Problemet är att ingen sitter i fängelse. Inte en enda IS-terrorist har sedan 2012 dömts i svensk domstol. Det tycker jag är ett problem.

Vi har en lag mot finansiering av terrorism. Vi har en lag mot utbildning till terrorist, och vi har en lag mot rekrytering till terrorism. Inrikesministern har ägnat sitt första år åt att systematiskt meddela allmänheten att så inte är fallet. Det är direkt oansvarigt. Hur många propositioner mot just terrorism har Socialdemokraterna och Miljöpartiet i denna regering hittills levererat, ett år efter makttillträdet? Ja, det är väldigt enkelt att säga det, fru talman: Noll. Det är inga propositioner till Sveriges riksdag under första året.

Däremot behöver FN-beslutet kring just lagen om terrorism förtydligas, för det är otydligt huruvida man till exempel kan stoppa någon på Arlanda eller inte.

Varför gör vi ett tillkännagivande? Jo, det gör vi för att vi vill gå vidare. Vi vill förtydliga att även planering av och förberedelse för terrorresor ska kriminaliseras. Det finns inte med i den lagrådsremiss som regeringen har presenterat. Annika Hirvonen Falk behöver alltså inte vara bekymrad över att vi bara tillkännager något som redan är på gång. Man har inte tagit med förberedelse för terrorresa. Vi tycker att det är viktigt att det tas med.

Ett allt större bekymmer gäller antalet som rest till Irak och Syrien och som också har återvänt. 126 personer har kommit tillbaka. Det andra har jag nämnt. Ingen sitter hittills i fängelse. Liberalerna har på denna punkt haft åtminstone tre debatter i kammaren bara det senaste halvåret med inrikesministern och justitieministern, med krav på åtgärder. Men inget har hörtsammats när det gäller åtgärder i fråga om Säkerhetspolisens rapport om återvändare.

Jag har hört att Miljöpartiet tidigare har sagt att Sverige ska kunna fälla fler terrorister som har rest och som har återvänt. Men vi har pressat regeringen när det gäller frågan om Säkerhetspolisens mandat och inte minst Åklagarmyndighetens resurser för säkerhetsmål kring terrorism. Av drygt 1 000 åklagare är det tre åklagare som ska hantera alla dessa ärenden. Jag tror att de har anställt en extra nu under hösten. Ni kan själva räkna ut hur många ytterligare ärenden som ska utredas av dessa tre eller fyra åklagare när man även kriminaliserar resandet. Det är orimligt. Det är anmärkningsvärt att regeringen under hela våren har sagt nej till samtliga våra förslag.

Strategin saknar en röd tråd, men vi tycker att den är bättre än ingenting. Men den allmänpolitiska debatten har lett till att regeringen bokstavligen har kastat in allt i den här strategin. Det är allt från handgranater till smugglingslagen, passfrågan och terrorresor. Det finns ingen tydlig linje i den så kallade strategin.

Regeringen backar på en väsentlig punkt. Under våren har man påstått i medier och i artiklar att lag mot rekrytering till, finansiering av och uppmaning till terrorism inte finns och att det är det som regeringen måste ta tag i. Det visar sig i betänkandet, fru talman, att det mesta av detta redan är kriminaliserat.

Liberalerna vill med denna bakgrund peka på de brister som vi menar finns i rättskedjan. Det gäller främst åklagare i fråga om terrorism men också enheten för folkmord och krigsbrott. Utan förstärkningar spelar det ingen roll hur tuffa terrorlagar vi har. Det var även Torbjörn Björlund inne på.

Ni som följer dessa frågor vet att samtliga fall kring terrorism, med undantag för två aktuella ärenden de senaste veckorna, faktiskt har lagts ned av åklagare just i brist på bevisning. Därför vill jag särskilt yrka bifall till reservation 16 om den internationella åklagarkammaren.

Vi yrkar också bifall till reservation 18. Det måste bli lättare att dra in pass för personer som förbereder terroristresor eller som till och med redan är misstänkta för terroristbrott. Det är anmärkningsvärt att regeringen, som betonar vikten av att förebygga och förhindra terrorism och inte bara agera repressivt, säger nej till den reservation som vi har i betänkandet.

Avslutningsvis, fru talman, noterar jag att man i Vänsterpartiets särskilda yttrande starkt ifrågasätter proportionaliteten och förslaget att kriminalisera terrorismresor. Man menar att det är en i princip ineffektiv åt-

Prot. 2015/16:40
7 december

*Förebygga, förhindra
och försvåra – den
svenska strategin
mot terrorism*

gärd och att den också kan vara rättsosäker. Då vill jag fråga Vänsterpartiet, nu när lagrådsremissen från regeringen är känd: Kommer ni att biträda lagförslaget från regeringen om kriminalisering av terrorismresor?

Anf. 223 TORBJÖRN BJÖRLUND (V) replik:

Fru talman! Jag vet inte riktigt om Roger Haddad lyssnade på allt jag sa. Jag pratade om religiös extremism också. Det jag lyfte fram var just att vi har en bred skala av extremism. Högerextremismen är i dag, tycker jag, inte tillräckligt uppvärderad. Man kan titta på den historia vi har i Sverige av extremistdåd, terroristdåd. Till övervägande del är de faktiskt högerextrema.

Vi har haft en diskussion om bränder på flyktingförläggningar, Trollhättanmordet och alla saker som kommer av det. Vi har haft Lasermannen och Peter Mangs. De här sakerna kommer inte ur tomma intet, utan det finns naturligtvis en orsak till att de kommer och finns där.

Självklart är islamistisk extremism och IS ett hot. Det är också terrorism. Jag sa egentligen inget annat. Frågan är i sådana fall till Roger Haddad: Tycker Roger Haddad att det är mindre viktigt att hantera högerextremism än IS och religiös islamistisk extremism?

Det är det som är verkligheten. Det är så det ser ut i dag. Ute i världen finns det faktiskt ett antal orsaker till att det ser ut som det gör, även i Sverige. Men när vi i Sverige i dag ser att väldigt många människor, svenska medborgare med en lite annan hudfärg än vad vi har, drabbas av detta är det en sak som vi måste ta ställning till och ta tag i, tycker jag.

Sedan var jag ganska positivt överraskad av att även Roger Haddad lyfte det här med att det finns lagstiftning som gäller i dag. Det innebär kanske att vi inte måste göra en massa andra saker. Vi måste först utreda vad det är som ska göras.

Det jag pekade på och citaten jag hade från intervjun handlar om detta. Vi måste veta vilka lagar vi ska stifta för att göra rätt saker. Ger det inte resultat att kriminalisera terrorresor måste vi utreda hur vi ska göra. Eller ska vi bara ta beslut och sedan låta det vara?

Anf. 224 ROGER HADDAD (L) replik:

Fru talman! Vänsterpartiet får gärna yrka bifall till vår alliansgemensamma reservation om pass, till exempel. Då skulle vi enligt mig få ett effektivt medel för att förhindra att många reser dit. Det är ett snabbt och enkelt erbjudande.

Ni har inte heller ställt er bakom Moderaternas och Liberalernas yrkande när det gäller fler resurser till den internationella åklagarkammaren, Torbjörn Björlund, så att vi kan öka kapaciteten för att kunna samla in fler bevis och lagföra fler terrorister oberoende av lagen om terrorresor.

Fru talman! Förra fredagen hade vi en debatt här i kammaren om hatbrott. Då konstaterade vi att de högerextrema, rasistiska motiven är det största problemet. Men den här debatten och den här strategin handlar om terrorism. Torbjörn Björlund och jag kan tycka att något är det största hotet eller det mest allvarliga. Vi kan tycka vad vi vill, men sedan finns det fakta. Islamistisk och våldsbejakande extremism är det största hotet mot Sverige och demokratin, inte minst när det gäller risken för attentat i Sverige med terroristmotiv.

Delar Torbjörn Björlund den slutsatsen eller tycker han att Säkerhetspolisen gör fel bedömningar?

Jag vill fortfarande ha svar, fru talman: Kommer Vänsterpartiet att biträda regeringens förslag när det gäller kriminalisering av terrorresor?

Anf. 225 TORBJÖRN BJÖRLUND (V) replik:

Fru talman! När det gäller de olika frågor som lyfts fram, till exempel internationellt samarbete och pass, har vi en positiv inställning till att ta reda på vad som är det bästa att göra. Att hantera passen är en sak som kan vara ganska bra. Det kan vara bra att skärpa kraven så att man inte kan plocka ut hur många pass som helst. Även biometri kan vara bra för att få en passsäkerhet. Det är egentligen inte något problem. Det finns ju förslag i skrivelsen om att man ska utreda detta och ta fram förslag.

Vi vill inte gå för fort fram. Problemet med att gå för fort fram och inte veta vad man ska göra är att det blir fel. Det här är en borgerlig tradition, tycker jag. Den förra regeringen gjorde ofta fort och fel. Det är något som jag definitivt tycker att Roger Haddad ska tänka till om.

När det gäller internationellt samarbete ska vi självklart vara med. Men även där måste vi ta reda på vad som är de bästa och mest effektiva metoderna. Det är det som är kärnan. Vår inställning är att vi måste ha is i magen när vi gör de här sakerna. Lagarna ska ju vara effektiva under lång tid.

Att IS är ett stort internationellt hot är självklart. Det finns en massa man kan säga om IS och hur de hanterar saker. IS har funnits i några år. Innan dess var det al-Qaida, al-Nusra och de där. Det finns ett antal olika strömningar bland de islamistiska, extrema terroristerna.

Terrordåden som begåtts av högerextremister i Sverige är dock inte mindre allvarliga. De drabbar också människor. Jag tror att det har skett 30 mord i Sverige sedan 1990 som kan betecknas som hatbrott eller terroristbrott, samtliga begångna av högerextremister. Detta måste man ta med i beräkningen.

När det gäller Säpo litar jag självklart på att de har något så när bra koll. Men det senaste anståndet de gjorde av en flykting var inte speciellt bra, och ibland när man lyssnar på Säpochefen kan man få ett intryck av att bränder handlar om unga berusade män, när det finns en organiserad extremism även där.

Anf. 226 ROGER HADDAD (L) replik:

Fru talman! Låt mig klargöra att Liberalerna anser att utifrån den information man hade var det helt rätt av Säkerhetspolisen att agera när det gäller det enskilda ärendet i Boliden. Det var lika självklart att de snabbt avslutade ärendet när åklagaren konstaterade att det inte fanns tillräckliga skäl att hålla den här personen anhållen. Till och med personens advokat ansåg att Säkerhetspolisen agerat korrekt.

Vänsterpartiet kritiserar oss för att gå för fort fram. Det är nog första gången jag hör den kritiken. Annars har jag debatterat den här frågan i ett helt år med inrikesminister Ygeman och justitieminister Johansson, som påstår att vi inte lade fram några förslag och inte gjorde någonting kring terrorresor. Och Vänsterpartiet har fortfarande inte svarat på frågan om en lag om kriminalisering av terrorresor, fast det är det vi diskuterar.

Prot. 2015/16:40
7 december

*Förebygga, förhindra
och försvåra – den
svenska strategin
mot terrorism*

Jag konstaterar också, i denna sena timma, att Vänsterpartiet inte accepterar, inte klarar av att sätta tilltro till, Säkerhetspolisens rapport att våldsbejakande islamistisk extremism är det största hotet mot Sverige när det gäller terrorbrott. Det är mycket anmärkningsvärt.

Anf. 227 ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Vi har sett och ser fasansfulla terrordåd runt omkring i vår omvärld. Ibland vill vi tro att det händer någonstans långt borta. Men vi har attentaten i Paris och Köpenhamn i färskt minne. Risken för att vi ska bli utsatta för ett terrorattentat i Sverige är förhöjd. Vi är långt ifrån förskonade. Attentaten på Drottninggatan för fem år sedan kunde redan då ha fått fasansfulla konsekvenser. Men oavsett var ett terrorattentat genomförs dödas och skadas oskyldiga. Familjer splittras, arbetskamrater rycks bort.

Samtidigt är det en attack på det öppna och demokratiska samhället och därmed en attack mot oss. De islamistiska extremisterna för ett krig mot vår civilisation, ett krig mot de värden som vårt samhälle är byggt på, och enligt Säpo utgör våldsbejakande islamistisk extremism det största hotet mot Sverige.

De vill skapa oro, de vill skapa rädsla, de vill skapa osäkerhet och instabilitet i väst såväl som i Mellanöstern. Vi har sett deras vidriga propagandabilder, hur de halshugger människor och sedan leende håller upp det avhuggna huvudet framför kameran. Kristna förföljs systematiskt och avrättas för att de vägrar att konvertera. Muslimer som inte ställer upp på visionen om kalifatet förföljs. Homosexuella kastas från höghus. Exemplet är för fasansfulla, fru talman, för att riktigt förstå.

Vi kristdemokrater anser att Sverige behöver göra mer i kampen mot IS, eller Daish. Vi sa redan i somras, vilket nu också Frankrike efterfrågat, att vi bör ställa JAS till förfogande för att bistå i kampen, om den internationella koalitionen så efterfrågar. En del har kritiserat oss eftersom de menar att ett deltagande ytterligare kan höja risken för terrorattentat i Sverige.

Men vi får inte låta rädslan förlama. Likgiltighet är inte ett alternativ. Vi får inte bli den tysta massa som gör detta möjligt. Det är oacceptabelt. Det får inte råda några som helst tvivel om var Sverige står i dessa frågor. Kampen mot terrorism och tyranni får aldrig upphöra. Kampen för frihet, öppenhet, demokrati och människovärde måste fortsätta, både här hemma och utomlands.

Fru talman! Jag välkomnar stora delar av regeringens strategi mot terrorism. Vi för just nu samtal med regeringen om hur vi gemensamt kan stå upp mot de krafter som vill attackera vårt samhälle och sprida skräck och oro med sin terror. Det finns mycket att göra, och vi måste göra mer, inte minst med tanke på att det enligt Säpo är uppemot 300 personer som rest från Sverige till Syrien och Irak för att strida med IS.

Vi har ett ansvar att bättre förhindra att människor reser från vårt land för att utföra de brutala handlingar som tvingar människor på flykt. Det krävs ett mer offensivt och mer konkret arbete i kommunerna för att förebygga att människor ansluter sig till terrorceller eller blir IS-krigare.

Det måste vara möjligt att beslagta pass för personer som misstänks ansluta sig till terrororganisationer utomlands. Fingeravtryck och ansiktsbilder måste kontrolleras vid resor över Schengens yttre gräns till och från Sverige.

Fru talman! Vi har också ett ansvar att ställa dem som rest och som återvänder inför rätta och utdöma straff som står i proportion till de brott som begåtts. Det är bra att regeringen nu vill göra det kriminellt att strida för terrororganisationer utomlands. En skarpare lagstiftning måste komma på plats så snabbt som möjligt. Vi kristdemokrater anser att det bör vara kriminellt att vara medlem av eller ha samröre med terrororganisationer som IS/Daish.

Vi tycker vidare att den som deltar i strid för IS ska kunna dömas för landsförräderi. Dels strider personen i fråga mot allt det Sverige står för, dels riskerar personen att hamna i strid med svenska soldater. Landsförräderilagstiftningen behöver uppdateras så att den bättre svarar upp mot det förändrade säkerhetsläget.

Fru talman! Vi måste också säkra att de rättsvårdande myndigheterna både har rätt resurser och rätt verktyg för att klara de utmaningar de står mitt i med osäkerheten i omvärlden och det förhöjda terrorhotet här hemma.

Hemlig dataavläsning är en förutsättning för att avlyssning ska kunna ske i nya telefonitjänster som Skype och Viber. Verktygen måste vara uppdaterade till den verklighet de ska användas i och vara teknikneutrala.

Vi tycker också att Säpo även i fortsättningen ska få information via FRA:s signalspaning också under förundersökning för att kunna säkra bevis så att underrättelsearbetet kan fortgå.

Fru talman! Samverkan är en nyckel i arbetet mot terrorism. Det handlar bland annat om förbättrad samverkan mellan försvaret och polisen och förstärkt samverkan inom ramen för NCT mellan FRA, Säpo och Must.

I betänkandet finns två tillkännagivanden, och det finns ett antal reservationer som vi kristdemokrater skrivit och står bakom. För att spara tid vid voteringen yrkar jag bifall till reservationerna 1 och 11.

Anf. 228 ADAM MARTTINEN (SD):

Fru talman! Jag tänker inte beröra de självklara politiska reaktioner som i betänkandet om den svenska strategin mot terrorism har mynnat ut i gemensamma förslag mellan regering och opposition. I betänkandet finns, trots hyggliga framsteg i samsyn i kampen mot terrorism, närmare 30 reservationer. Ungefär en tredjedel av dem kommer från Sverigedemokraterna. Vi står självklart bakom våra reservationer, men det är framför allt en jag tycker visar skillnaden mellan Sverigedemokraterna och de andra partierna, nämligen om terrorister ska kunna behålla sitt svenska medborgarskap eller inte.

Fru talman! Att Sverige utvecklats till ett av de mest aktiva länderna i Europa när det kommer till rekryterade terrorister till Islamiska staten kanske kom som en chock för många av de andra partierna. För Sverigedemokraternas del kunde vi bara konstatera: Vad var det vi sa?

Sverige har under en lång tid haft en övertro på den mångkulturella samhällsutvecklingen. Statsbidrag har exempelvis finansierat trossamfund som har visat sig förmedla en långt mer radikal agenda än den som Sveriges alltför godtrogna kontrollsystem har fått ta del av.

När *Uppdrag granskning* för några år sedan besökte imamer inom en rad olika moskéer med dold kamera avslöjades värderingar som går tvärt emot demokratiska principer och vårt sätt att leva. För många partier kanske dessa dubbla budskap kom som en chock. För Sverigedemokraterna

blev det endast ytterligare ett uppvaknande för er andra partier där vi kunde konstatera: Vad var det vi sa?

Jimmie Åkesson skrev för ett antal år sedan en debattartikel i en av kvällstidningarna och sammanfattade att den våldsbejakande islamismen utgjorde det största hotet mot vår demokrati sedan andra världskriget. I vanlig ordning började pseudodebatten där andra partier anklagade Sverigedemokraterna för rasism och sa att slutsatsen var helt uppåt väggarna.

Efter att Säkerhetspolisen vid upprepade tillfällen under flera år bekräftat att den våldsbejakande islamismen utgör det största hotet börjar sakta men säkert polletten trilla ned hos de övriga partierna. Om jag ska vara ärlig, fru talman, börjar nöjet att säga ”Vad var det vi sa?” att förvandlas till en lätt uppgivenhet.

Det är inte bara i frågor om islamisering eller terrorism som vi har varit först på bollen och då fått utstå den sedvanliga politiska isolationen med beskyllningar och skällsord. Samma historia har upprepats inte minst när det gäller den länge eskalerande massinvandringen och frågan om det organiserade tiggeriet.

Jag förstår verkligen inte nöjet i att ett riksdagsparti aldrig vågar konstatera uppenbara problem och självklara lösningar innan det gått alldeles för långt. Alltför många partier verkar lägga all sin kraft på att försöka plocka billiga poäng på andra partiers slutsatser i stället för att ta sitt eget ansvar, särskilt när det kommer till frågor som rör religionskritik, migrationsfrågor och inte minst terrorism.

När slutsatserna sedan har fått en bred folklig förankring och börjar utgöra ett hot mot den egna maktpositionen har man inga som helst problem att hävda att de lösningar man tidigare har kritiserat är den politik som man själv drivit. En del påstår att man har drivit den sedan lång tid tillbaka. När det kommer till förslaget om att frånta IS-krigare deras svenska medborgarskap är det min gissning att det är just så det kommer att låta.

Både socialistiskt och borgerligt styrda länder har genomfört och praktiserar lagar där terrorister fråntas sina medborgarskap och utvisas på livstid. I Frankrike utreds just nu denna lagstiftning så att den kan omfatta att fler terrorister ska kunna fråntas sina medborgarskap, även de som är födda i Frankrike. Men i vårt land väntar man snällt tills det har gått alldeles för långt. Sedan kanske regeringen kommer till slutsatsen att väljarna och den tidigare regeringen har varit naiva innan man lyckats presentera ett halvdugligt åtgärds paket.

Fru talman! Den ordningen duger inte längre. Nu är det skarpt läge. Sverigedemokraterna har i god tid annonserat förslagen om att frånta terrorister deras svenska medborgarskap; förra hösten genom offentliga uttalanden och debattartiklar och sedan i höstas genom skarpa förslag i riksdagen. De är inga förslag som är kontroversiella ur ett europeiskt eller ett internationellt perspektiv. Det är regeringspolitik i de länder som tar ansvar för sina medborgares framtid. I det här arbetet vill vi att Sverige nu ska börja ligga i framkant i stället för tvärtom.

Jag undrar varför en syrisk eller en irakisk medborgare ska få behålla sitt svenska medborgarskap när denne har gjort allt i sin makt för att förklara krig mot allt vad Sverige är och står för. Varför ska denna person garanteras försörjning av svenska skattebetalare? Varför ska denna person få bostad, vård och omsorg av de svenska skattebetalarna? Borde inte den

som vill ge utländska terrorister privilegier genom ett bibehålllet medborgarskap bli föremål för straff för just det som regeringen nu vill förbjuda, nämligen finansiering av terrorism.

För mig är det självklart: IS-krigare ska inte erbjudas ekonomisk eller social trygghet av det svenska samhället. För mig är det självklart att en terrorist med dubbla medborgarskap ska riskera sitt svenska medborgarskap när denne väljer sida i konflikten, det vill säga mellan Sverige och terrorism. För mig är det självklart att vi ska utreda hur vi kan frånta terrorister deras svenska medborgarskap även om det gör dem statslösa. För mig är det också självklart att vi inte ska betrakta dessa terrorister som landsförrädare. Jag kommer aldrig att betrakta dem som mina landsmän. De har ingenting med vårt land att göra. Det är vår plikt för vårt folk att låta lagen återspegla just vad jag har anfört.

Därför, fru talman, vill jag särskilt betona och yrka bifall till Sverigedemokraternas reservation 22 om medborgarskap.

Anf. 229 BEATRICE ASK (M):

Fru talman! Jag vill börja med att instämma i Anti Avsans inlägg.

Regeringspartierna i debatten har låtit som att eftersom regeringen är så bra behöver inte riksdagen tycka någonting. Det blir nog bra ändå eftersom riksdagen inte tycker särskilt mycket.

Den uppfattningen delar inte jag. Det gör inte de flesta i salen. Därför finns två tillkännagivanden och många reservationer. Det är också därför som justitieutskottet och konstitutionsutskottet i bred enighet har beslutat att anordna en utfrågning om radikaliserings och rekryterings på nätet, för att vi vill göra mer och bidra konkret till det arbete som måste bedrivas mot terrorism. Det är konstruktivt och en vettig hållning för en riksdag att inte sitta passiv och vänta på vad regeringen ska hitta på.

Jag vill koncentrera mig på det faktiska problem vi har med de 300 som hittills har rest, de 40 som har avlidit och de 130 som har återvänt till Sverige efter att ha skaffat sig utbildning och erfarenhet av terroristverksamhet. Utöver att vi kan misstänka att de har begått allvarliga brott kan vi dessutom på goda grunder anta att de har skaffat sig både förmåga och avsikt, eller fått i uppdrag, att begå allvarliga dåd här i Sverige eller i Europa.

Det här är konkret. Det är ingenting vi förebygger eller med allmänt snack kan stoppa. Det krävs konkreta verktyg. Då måste polis och rättsvårdande myndigheter ha verktyg. Det som nu diskuteras eftersom det saknas är dels hemlig dataavläsning, dels möjligheten att få information från signalspaning också när förundersökning har inletts. Vi riskerar en situation där dörrar stängs för Säkerhetspolisen att utreda vad dessa personer har haft för sig och vilka avsikter de har.

Då säger vän av ordning att det är så komplicerat att det kan vi verkligen inte komma fram till. Det ska vara proportionerligt och allt vad det nu kan vara. Precis!

Ett bra samhälle kämpar mot terrorismen med blanka vapen. Men då ska man tänka på att det tar två till två och ett halvt år att utreda och i laga ordning remittera den typen av komplicerade frågor. Jag tycker att det är oansvarigt att vänta i två tre år och sedan upptäcka att oj då, här stängdes all information, nu kan vi inte utreda det, och så händer en massa saker, i stället för att i laga ordning utreda problemet och vad man kan göra åt det

Prot. 2015/16:40
7 december

*Förebygga, förhindra
och försvåra – den
svenska strategin
mot terrorism*

inom rättsstatens principer och värderingar. Då får vi ett konkret beslutsunderlag att ta ställning till. Det är det vi driver när vi kräver att en utredning ska utreda verktygen. Det är oerhört viktigt.

Sedan var det en total överraskning för mig i den här debatten när Annika Hirvonen Falk sa att majoriteten av kommunerna har kommit igång med arbetet med att ta hand om återvändarna och med antiradikaliseringsarbetet. Det har jag inte hört samordnaren säga. Det har jag inte hört någon säga.

Det är Göteborg, Stockholm och några få ytterligare kommuner som tagit några stapplande steg. I Stockholm utsåg man en samordnare som vägrade tala med medierna för bara någon månad sedan eftersom vederbörande inte visste vilka direktiven var eller vad programmet var. Dessutom var de osams i Stadshuset men har väl så småningom kommit fram till en vettig plattform. Det är ungefär där vi är.

Det kommer att krävas väldigt mycket mer. Det finns i dag inte resurser att kontrollera och följa upp återvändarna med mindre än att vi engagerar lokal polis och de lokala myndigheterna. Det kommer att kräva ett strukturerat arbete. Det kommer att kräva väldigt mycket mer av oss. Vi moderater är beredda att arbeta med de frågorna.

Vi har bra samtal just nu, vilket jag tycker är positivt, men det kommer att krävas betydligt mer än vad som har diskuterats här i dag och mer än vad som tas upp i de samtal som säkert kommer att leda till vissa resultat.

Anf. 230 ARHE HAMEDNACA (S):

Fru talman! Ibland går det lite för fort. Det gick lite för fort i mitt första anförande. Jag sa att jag yrkar avslag på samtliga reservationer. Det var fel. Jag yrkar avslag på oppositionens samtliga reservationer men står bakom våra två S-MP-V-reservationer.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 9 december.)

§ 6 Bordläggning och beslut om förkortad motionstid

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Proposition

2015/16:65 Utlänningsdatalag

Kammaren biföll regeringens förslag att motionstiden för denna proposition skulle förkortas till nio dagar. Motionstiden skulle gå ut *onsdagen den 16 december*.

EU-dokument

KOM(2015) 550 Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén Att förbättra den inre marknaden – bättre möjligheter för individer och företag

Följande interpellationer hade framställts:

den 4 december

2015/16:242 Branschspecifika subventioner

av Niklas Wykman (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2015/16:243 Alternativkostnad för unga människor i arbete

av Helena Bouveng (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2015/16:244 Budgetramar och överskottsmål

av Niklas Wykman (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2015/16:245 Konsekvenser av mindre ändringar av RUT-avdraget

av Anette Åkesson (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2015/16:246 Momsregler för flyktingboenden

av Gunilla Nordgren (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2015/16:247 Fysisk aktivitet för att minska sjukfrånvaro

av Saila Quicklund (M)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2015/16:248 Konsekvenser av hot om stängning av Öresundsbron

av Anette Åkesson (M)

till närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S)

2015/16:249 Utsläppskrav för fordon

av Rickard Nordin (C)

till klimat- och miljöminister Åsa Romson (MP)

2015/16:250 Kustrobotsystem i behov av en kompetent radar

av Mikael Oscarsson (KD)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2015/16:251 Inställd samverkansövning

av Daniel Bäckström (C)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2015/16:252 Försvarsmaktsresurser till polisen

av Mikael Oscarsson (KD)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2015/16:253 Riktade statsbidrags effekter på kommunerna

av Anette Åkesson (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2015/16:254 Fördomar om företag i välfärden

av Anette Åkesson (M)

till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

§ 8 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 4 december

2015/16:420 Undervisning i demokrati och mänskliga fri- och rättigheter

av *Marta Obminska* (M)

till utbildningsminister Gustav Fridolin (MP)

2015/16:421 Frihetsberövande av personer med små barn

av *Marta Obminska* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2015/16:422 Det nya kvalitetssäkringssystemet för högre utbildning

av *Betty Malmberg* (M)

till statsrådet Helene Hellmark Knutsson (S)

2015/16:423 Situationen på Malmömässan

av *Sofia Fölster* (M)

till statsrådet Åsa Regnér (S)

2015/16:424 Religionsfriheten i Irak

av *Birgitta Ohlsson* (L)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2015/16:425 Insatser för att säkerställa hbtq-flyktingars välmående

av *Robert Hannah* (L)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2015/16:426 Översynen om benämningen av Seyfo och andra historiska massövergrepp

av *Robert Hannah* (L)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2015/16:427 Osund konkurrens vid fördelning av tågläge

av *Per Klarberg* (SD)

till statsrådet Anna Johansson (S)

2015/16:428 Trafikverkets ovilja att uppgradera baliser

av *Per Klarberg* (SD)

till statsrådet Anna Johansson (S)

2015/16:429 Lex-Sarah anmälningar från kommunerna

av *Mikael Cederbratt* (M)

till statsrådet Åsa Regnér (S)

2015/16:430 Finansiering av bidrag till klimatanpassning

av *Sofia Arkelsten* (M)

till statsminister Stefan Löfven (S)

2015/16:431 Gårdsförsäljning

av *Tina Ghasemi* (M)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2015/16:432 Fördelning av kvalitetsmedlen

av *Betty Malmberg* (M)

till statsrådet Helene Hellmark Knutsson (S)

2015/16:433 Färre internationella forskare

av *Betty Malmberg* (M)

till statsrådet Helene Hellmark Knutsson (S)

2015/16:434 Etableringspaketet

av *Lars-Arne Staxäng* (M)

till arbetsmarknadsminister Ylva Johansson (S)

2015/16:435 Utsläppskrav på fordon

av *Rickard Nordin* (C)

till klimat- och miljöminister Åsa Romson (MP)

2015/16:436 En ambitiös klimatpolitik

av *Johan Hultberg* (M)

till klimat- och miljöminister Åsa Romson (MP)

2015/16:437 Transparens vid fördelning av extra medel till kommunerna

av *Anette Åkesson* (M)

till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

Prot. 2015/16:40

7 december

§ 9 Kammaren åtskildes kl. 22.43.

Förhandlingarna leddes

av talmannen från sammanträdets början till och med § 2 anf. 35 (delvis),

av tredje vice talmannen därefter till och med § 2 anf. 78 (delvis),

av talmannen därefter till och med § 3 anf. 128 (delvis),

av tredje vice talmannen därefter till och med § 4 anf. 168,

av talmannen därefter till och med § 4 anf. 211 (delvis) och

av tredje vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

ANDERS NORIN

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

§ 1 Anmälan om återtagande av plats i riksdagen.....	1
§ 2 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande	
samt konsumentpolitik	1
Civilutskottets betänkande 2015/16:CU1.....	1
Anf. 1 CAROLINE SZYBER (KD).....	1
Anf. 2 EWA THALÉN FINNÉ (M).....	3
Anf. 3 ROGER HEDLUND (SD)	6
Anf. 4 CAROLINE SZYBER (KD) replik	7
Anf. 5 ROGER HEDLUND (SD) replik.....	8
Anf. 6 CAROLINE SZYBER (KD) replik	8
Anf. 7 ROGER HEDLUND (SD) replik.....	9
Anf. 8 OLA JOHANSSON (C).....	9
Anf. 9 NOOSHI DADGOSTAR (V)	11
Anf. 10 EWA THALÉN FINNÉ (M) replik	14
Anf. 11 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik	14
Anf. 12 EWA THALÉN FINNÉ (M) replik	15
Anf. 13 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik	15
Anf. 14 OLA JOHANSSON (C) replik.....	16
Anf. 15 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik	16
Anf. 16 OLA JOHANSSON (C) replik.....	17
Anf. 17 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik	17
Anf. 18 ROBERT HANNAH (L).....	18
Anf. 19 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik	20
Anf. 20 ROBERT HANNAH (L) replik	21
Anf. 21 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik	21
Anf. 22 ROBERT HANNAH (L) replik	22
Anf. 23 LARS ERIKSSON (S).....	23
Anf. 24 OLA JOHANSSON (C) replik.....	25
Anf. 25 LARS ERIKSSON (S) replik.....	25
Anf. 26 OLA JOHANSSON (C) replik.....	26
Anf. 27 LARS ERIKSSON (S) replik.....	26
Anf. 28 ROBERT HANNAH (L) replik	27
Anf. 29 LARS ERIKSSON (S) replik.....	27
Anf. 30 ROBERT HANNAH (L) replik	28
Anf. 31 LARS ERIKSSON (S) replik.....	28
Anf. 32 CAROLINE SZYBER (KD) replik.....	28
Anf. 33 LARS ERIKSSON (S) replik.....	29
Anf. 34 CAROLINE SZYBER (KD) replik.....	29
Anf. 35 LARS ERIKSSON (S) replik.....	30
Anf. 36 EWA THALÉN FINNÉ (M) replik	31
Anf. 37 LARS ERIKSSON (S) replik.....	31
Anf. 38 EWA THALÉN FINNÉ (M) replik	31
Anf. 39 LARS ERIKSSON (S) replik.....	32
Anf. 40 EMMA HULT (MP)	32
Anf. 41 ROBERT HANNAH (L) replik	34
Anf. 42 EMMA HULT (MP) replik.....	34
Anf. 43 ROBERT HANNAH (L) replik	35

Anf. 44	EMMA HULT (MP) replik	35
Anf. 45	OLA JOHANSSON (C) replik.....	35
Anf. 46	EMMA HULT (MP) replik	36
Anf. 47	OLA JOHANSSON (C) replik.....	36
Anf. 48	EMMA HULT (MP) replik	36
Anf. 49	Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP)	37
Anf. 50	ROGER HEDLUND (SD) replik	39
Anf. 51	Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP) replik	40
Anf. 52	ROGER HEDLUND (SD) replik	40
Anf. 53	Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP) replik	41
Anf. 54	EWA THALÉN FINNÉ (M) replik.....	41
Anf. 55	Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP) replik	42
Anf. 56	EWA THALÉN FINNÉ (M) replik.....	42
Anf. 57	Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP) replik	43
Anf. 58	CAROLINE SZYBER (KD) replik.....	43
Anf. 59	Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP) replik	44
Anf. 60	CAROLINE SZYBER (KD) replik.....	44
Anf. 61	Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP) replik	45
Anf. 62	OLA JOHANSSON (C) replik.....	45
Anf. 63	Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP) replik	46
Anf. 64	OLA JOHANSSON (C) replik.....	46
Anf. 65	Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP) replik	47
Anf. 66	ROBERT HANNAH (L) replik.....	48
Anf. 67	Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP) replik	48
Anf. 68	ROBERT HANNAH (L) replik.....	49
Anf. 69	Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP) replik	49
Anf. 70	JESSIKA ROSWALL (M)	50
Anf. 71	MIKAEL ESKILANDERSSON (SD).....	52
Anf. 72	LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V).....	53
Anf. 73	OLA JOHANSSON (C) replik.....	55
Anf. 74	LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V) replik	56
Anf. 75	OLA JOHANSSON (C) replik.....	56
Anf. 76	LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V) replik	57
Anf. 77	EVA LINDH (S)	57
Anf. 78	Statsrådet PER BOLUND (MP)	58
Anf. 79	LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V) replik	62
Anf. 80	Statsrådet PER BOLUND (MP) replik.....	63
Anf. 81	LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V) replik	63
Anf. 82	Statsrådet PER BOLUND (MP) replik.....	64
Anf. 83	OLA JOHANSSON (C) replik.....	64
Anf. 84	Statsrådet PER BOLUND (MP) replik.....	65
Anf. 85	OLA JOHANSSON (C) replik.....	65
Anf. 86	Statsrådet PER BOLUND (MP) replik.....	66
Anf. 87	JESSIKA ROSWALL (M) replik.....	66
Anf. 88	Statsrådet PER BOLUND (MP) replik.....	67
Anf. 89	JESSIKA ROSWALL (M) replik.....	68
Anf. 90	Statsrådet PER BOLUND (MP) replik.....	68
Anf. 91	ROBERT HANNAH (L) replik.....	68
Anf. 92	Statsrådet PER BOLUND (MP) replik.....	69
Anf. 93	ROBERT HANNAH (L) replik.....	70
Anf. 94	Statsrådet PER BOLUND (MP) replik.....	70

Anf. 95	CAROLINE SZYBER (KD) replik.....	71
Anf. 96	Statsrådet PER BOLUND (MP) replik	72
Anf. 97	CAROLINE SZYBER (KD) replik.....	72
Anf. 98	Statsrådet PER BOLUND (MP) replik	73
Anf. 99	LEIF NYSMED (S)	74
	(Beslut skulle fattas den 9 december.).....	74
§ 3	Ekonomisk trygghet vid ålderdom.....	74
	Socialförsäkringsutskottets betänkande 2015/16:SfU2	74
Anf. 100	LARS-ARNE STAXÄNG (M)	74
Anf. 101	KARIN RÅGSJÖ (V) replik	77
Anf. 102	LARS-ARNE STAXÄNG (M) replik.....	77
Anf. 103	KARIN RÅGSJÖ (V) replik	78
Anf. 104	LARS-ARNE STAXÄNG (M) replik.....	78
Anf. 105	LINUS BYLUND (SD) replik	79
Anf. 106	LARS-ARNE STAXÄNG (M) replik.....	79
Anf. 107	LINUS BYLUND (SD) replik	79
Anf. 108	LARS-ARNE STAXÄNG (M) replik.....	79
Anf. 109	LINUS BYLUND (SD).....	80
Anf. 110	SOLVEIG ZANDER (C)	81
Anf. 111	KARIN RÅGSJÖ (V) replik	83
Anf. 112	SOLVEIG ZANDER (C) replik.....	83
Anf. 113	KARIN RÅGSJÖ (V) replik	84
Anf. 114	SOLVEIG ZANDER (C) replik.....	84
Anf. 115	KARIN RÅGSJÖ (V)	85
Anf. 116	LARS-ARNE STAXÄNG (M) replik.....	86
Anf. 117	KARIN RÅGSJÖ (V) replik	87
Anf. 118	LARS-ARNE STAXÄNG (M) replik.....	87
Anf. 119	KARIN RÅGSJÖ (V) replik	88
Anf. 120	SOLVEIG ZANDER (C) replik.....	88
Anf. 121	KARIN RÅGSJÖ (V) replik	88
Anf. 122	SOLVEIG ZANDER (C) replik.....	89
Anf. 123	KARIN RÅGSJÖ (V) replik	89
Anf. 124	BARBRO WESTERHOLM (L) replik	90
Anf. 125	KARIN RÅGSJÖ (V) replik	90
Anf. 126	BARBRO WESTERHOLM (L) replik	91
Anf. 127	KARIN RÅGSJÖ (V) replik	91
Anf. 128	BARBRO WESTERHOLM (L).....	91
Anf. 129	KARIN RÅGSJÖ (V) replik	93
Anf. 130	BARBRO WESTERHOLM (L) replik	93
Anf. 131	KARIN RÅGSJÖ (V) replik	94
Anf. 132	BARBRO WESTERHOLM (L) replik	94
Anf. 133	ARON MODIG (KD)	94
Anf. 134	TERESA CARVALHO (S).....	96
Anf. 135	LARS-ARNE STAXÄNG (M) replik.....	97
Anf. 136	TERESA CARVALHO (S) replik	98
Anf. 137	LARS-ARNE STAXÄNG (M) replik.....	98
Anf. 138	TERESA CARVALHO (S) replik	99
Anf. 139	RICKARD PERSSON (MP).....	99
Anf. 140	Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S)	101
Anf. 141	LARS-ARNE STAXÄNG (M) replik.....	104

Anf. 142 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik	104
Anf. 143 LARS-ARNE STAXÄNG (M) replik	105
Anf. 144 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik	105
Anf. 145 BARBRO WESTERHOLM (L) replik.....	105
Anf. 146 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik	106
Anf. 147 BARBRO WESTERHOLM (L) replik.....	106
Anf. 148 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik	107
Anf. 149 KARIN RÅGSJÖ (V) replik	107
Anf. 150 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik	107
Anf. 151 KARIN RÅGSJÖ (V) replik	108
Anf. 152 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik	108
(Beslut skulle fattas den 9 december.)	109
§ 4 Kultur, medier, trossamfund och fritid	109
Kulturutskottets betänkande 2015/16:KrU1	109
Anf. 153 OLOF LAVESSON (M)	109
Anf. 154 ARON EMILSSON (SD) replik.....	111
Anf. 155 OLOF LAVESSON (M) replik	111
Anf. 156 ARON EMILSSON (SD) replik.....	112
Anf. 157 OLOF LAVESSON (M) replik	112
Anf. 158 ROSSANA DINAMARCA (V) replik	113
Anf. 159 OLOF LAVESSON (M) replik	113
Anf. 160 ROSSANA DINAMARCA (V) replik	114
Anf. 161 OLOF LAVESSON (M) replik	114
Anf. 162 ARON EMILSSON (SD)	115
Anf. 163 PER LODENIUS (C)	117
Anf. 164 BENGT ELIASSON (L)	119
Anf. 165 ARON EMILSSON (SD) replik.....	120
Anf. 166 BENGT ELIASSON (L) replik	120
Anf. 167 ARON EMILSSON (SD) replik.....	121
Anf. 168 BENGT ELIASSON (L) replik	121
Anf. 169 ROLAND UTBULT (KD)	122
Anf. 170 GUNILLA CARLSSON (S).....	123
Anf. 171 OLOF LAVESSON (M) replik	125
Anf. 172 GUNILLA CARLSSON (S) replik	125
Anf. 173 OLOF LAVESSON (M) replik	126
Anf. 174 GUNILLA CARLSSON (S) replik	126
Anf. 175 NICLAS MALMBERG (MP)	127
Anf. 176 ROLAND UTBULT (KD) replik.....	128
Anf. 177 NICLAS MALMBERG (MP) replik.....	129
Anf. 178 ROLAND UTBULT (KD) replik.....	129
Anf. 179 NICLAS MALMBERG (MP) replik.....	130
Anf. 180 ARON EMILSSON (SD) replik.....	130
Anf. 181 NICLAS MALMBERG (MP) replik.....	131
Anf. 182 ARON EMILSSON (SD) replik.....	131
Anf. 183 NICLAS MALMBERG (MP) replik.....	131

Anf. 184	ROSSANA DINAMARCA (V).....	132
Anf. 185	ROLAND UTBULT (KD) replik.....	133
Anf. 186	ROSSANA DINAMARCA (V) replik.....	133
Anf. 187	ROLAND UTBULT (KD) replik.....	134
Anf. 188	ROSSANA DINAMARCA (V) replik.....	134
Anf. 189	Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUHNKE (MP)	134
Anf. 190	OLOF LAVESSON (M) replik.....	136
Anf. 191	Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUHNKE (MP) replik	136
Anf. 192	OLOF LAVESSON (M) replik.....	137
Anf. 193	Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUHNKE (MP) replik	138
Anf. 194	ARON EMILSSON (SD) replik	138
Anf. 195	Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUHNKE (MP) replik	138
Anf. 196	ARON EMILSSON (SD) replik	139
Anf. 197	Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUHNKE (MP) replik	139
Anf. 198	Statsrådet AIDA HADZIALIC (S)	140
Anf. 199	EVA LOHMAN (M).....	142
Anf. 200	ANGELIKA BENGTSSON (SD).....	143
Anf. 201	NICLAS MALMBERG (MP) replik.....	145
Anf. 202	ANGELIKA BENGTSSON (SD) replik.....	145
Anf. 203	NICLAS MALMBERG (MP) replik.....	146
Anf. 204	ANGELIKA BENGTSSON (SD) replik.....	146
Anf. 205	AGNETA GILLE (S).....	146
Anf. 206	ROLAND UTBULT (KD) replik.....	148
Anf. 207	AGNETA GILLE (S) replik.....	148
Anf. 208	ROLAND UTBULT (KD) replik.....	148
Anf. 209	AGNETA GILLE (S) replik.....	148
Anf. 210	CASSANDRA SUNDIN (SD).....	149
Anf. 211	LINUS SKÖLD (S).....	150
	(Beslut skulle fattas den 9 december.).....	152
§ 5 Förebygga, förhindra och försvåra – den svenska		
strategin mot terrorism		152
	Justitieutskottets betänkande 2015/16:JuU7.....	152
Anf. 212	ARHE HAMEDNACA (S).....	152
Anf. 213	ANTI AVSAN (M)	154
Anf. 214	KENT EKEROTH (SD).....	157
Anf. 215	ANNIKA HIRVONEN FALK (MP)	160
Anf. 216	ANTI AVSAN (M) replik.....	162
Anf. 217	ANNIKA HIRVONEN FALK (MP) replik	162
Anf. 218	ANTI AVSAN (M) replik.....	162
Anf. 219	ANNIKA HIRVONEN FALK (MP) replik	163
Anf. 220	JOHAN HEDIN (C).....	163
Anf. 221	TORBJÖRN BJÖRLUND (V).....	166
Anf. 222	ROGER HADDAD (L).....	168
Anf. 223	TORBJÖRN BJÖRLUND (V) replik	170
Anf. 224	ROGER HADDAD (L) replik.....	170
Anf. 225	TORBJÖRN BJÖRLUND (V) replik	171

Anf. 226 ROGER HADDAD (L) replik.....	171	Prot. 2015/16:40
Anf. 227 ANDREAS CARLSON (KD)	172	7 december
Anf. 228 ADAM MARTTINEN (SD).....	173	
Anf. 229 BEATRICE ASK (M)	175	
Anf. 230 ARHE HAMEDNACA (S)	176	
(Beslut skulle fattas den 9 december.).....	176	
§ 6 Bordläggning och beslut om förkortad motionstid	176	
§ 7 Anmälan om interpellationer	177	
§ 8 Anmälan om frågor för skriftliga svar	178	
§ 9 Kammaren åtskildes kl. 22.43.....	179	